

प्रोमदे बुद्धिसागरसुरिजी प्रथमाला प्रयाग ५७-५८

परमपंडित श्री देशचम्रजीकृत

आगमसारोद्धार.

तथा

अध्यात्मगीता.

कुवरविजयजी (अमीकुवर) कृत ट्वासट्ठ

शा छगनलाल लक्ष्मीचंद-पट्टना

शा प्रेमचंद दलसुखभाट-पादराना

एमनी द्रव्य स्थाययी

छपायी प्रसिद्ध करनार

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मठळ

वकील मोहनलाल दीमचंद-पादरा

१९७८

सन १९२२

किंमत ०-६-०

પુસ્તક મળવાનું ટેકાણું —

વકીલ મોહનલાલ હીમચંદ

મુ પાદરા (ગુજરાત)

પચોદરા-પિયડુરામાં હરનામિત્ર સ્વામી પ્રથમ! ચિત્તમંદ
જ્ઞાનારામ દ્વારે પ્રધાનકરને માટે તા ૨૬-૫-૨૯ ના દેખ
દાની પ્રસિદ્ધ થયું

પ્રસ્તાવના.

અભ્યાત્મજ્ઞાનરસીક દ્રવ્યાનુયોગના સમર્થ
જ્ઞાતા શ્રીમદ્ દેવચંદ્રજી મહારાજનું નામ ભાગ્યેજ
કોઈ જૈનથી અજાણ્યુ હશે, આગમ જ્ઞાનની
કુચીરૂપ આગમસાર નામનો ગ્રંથ તેઓશ્રી
સવત ૧૭૭૬ ના ફાગણ માસમાં મોટાકોટ-
મરોટ-માં ચોમાસુ રહીને બનાવેલ છે આ
ગ્રંથની ઉત્તમતા ગ્રંથ પોતેજ સિદ્ધ કરે છે તેની
પ્રસંશા કરવી તે સોનાને મીલ્ટ કરવા જેવું છે
જે ગ્રંથ વાંચવાથી જળાદિ આરશે આ ગ્રંથ
અભ્યાત્મજ્ઞાનરસીક શ્રીમદ્ યુદ્ધિસાગર સૂરિજી
મહારાજના સદુપદેશથી વહુ તાલુકે પાદરાના
શા હામનલાલ લક્ષ્મીચંદ તા પાદરાના શા

પ્રેમચંદ દલસુખભાઈએ સં ૧૯૬૭ ની સાલમાં
 છપાવી તેનો ૧૦૦૦) નકલ ખેટ તરીકે આપી
 હતી તમામ નકલ સ્વપી જવાપી અને તેની
 ઘર્ણા માગણી ચાત્રુ રહેવાયી રક્ત સૂરિની
 મહારાજના સદુપદેશથી તેની આ ધીની આહતી
 પોતાનાજ સર્વે છપાવવા સદર બને ગ્રંથસ્થોની
 ઇચ્છા થવાયી મદલે આ અર્તા ઉપયોગી ધ્યર્ષની
 ધીની આહતી ચહાજ પાડી છે તે માટે તે બને
 ગ્રંથસ્થોને ધન્યવાદ ઘટે છે

આ ગ્રંથ પ્રકરણ રત્નાકર પદેલા ભાગમાં
 છપાયેલો છે તેમાં તથા પદેલો આહતીમાં
 પ્રતિમાપૂજા તથા ગુણસ્થાનક વિચાર નામના
 અગત્યના વિષયો છપાયેલા નહોતા પણ તે
 પછી શ્રીમદ્ દેવચંદ્રની મહારાજના બનાવેલા

તમામ ગ્રંથો છપાવવાની પ્રવૃત્તિ કરતાં આગમ-
 સાર ગ્રંથની ઘણી પ્રતો ભેગી કરી જેમાં
 સુરતના શ્રી મોહનલાલજી મહારાજના ભંડાર-
 માથી બે પ્રતો નં ૪૦૯-૫૬૩ ની મળી તથા
 ૫૦ શ્રી લાભવિજયજી પાસેથી એક પ્રત તેમજ
 પાદરાના ભંડારમાંથી એક પ્રત મળી તે ચારે
 પ્રતોમાં આ ગ્રંથના પૃષ્ઠ ૫૫ ની પહેલી લીટીથી
 શરૂ થતો પ્રતિમાપૂજાનો તથા પૃષ્ઠ ૨૦૪ થી
 શરૂ થતો ગુણસ્થાનક વિચાર ૯ બને વિષયો
 દાસ્તલ હતા તેથી આ ગ્રંથમાં તે જે તે સ્થળે
 દાસ્તલ કરી લેવામાં આવેલા છે પાદરાના
 ભંડારની પ્રત તથા ૫ લાભવિજયજી વાળી
 પ્રત તેઓશ્રીના પાદરાના સંગ્રહમાં મોજુદ છે
 હાલની મોઘવારીના લીધે આ ગ્રંથની

પદતર કિમત ૦-૨૦-૦ આગેલ છતા તેનો
 વિશેષ લાભ લેવાય તેટલા માટે મદલના
 નિયમ મુજબ પદતરથી ઓછી માત્ર ર ૦-૬ ૦
 કિમત રાખવામાં આવી છે આત્મર્થી જનો
 તેનો સારી રીતે લાભ છેવે એવી આશા છે

આગવસારની પહેલી આઠ્ઠીમાં શ્રીમદ્
 દેવચંદ્રજી મહારાજનો બનાવેલ અધ્યાત્મર્થોતા
 ગ્રંથ દ્વા સદ દાસ્તબ કયો હતો પણ હાલમાં
 સદર ગ્રંથ હપર શ્રી કુવરવિજયજી અપર નામ
 અમીકુવરજી માહારાજનો બનાવેલો દ્વો મર્જી
 આવવાથી ને તે વિસ્તારપુર્વક લત્તમ રીતે
 લેખાયલો હોવાથી તેદ્વો આ ગ્રંથમાં દાસ્તબ
 કરવા અમારા પરીષ્કારી શુરુમહારાજ શ્રીમદ્
 સૂરિજી મહારાજે યેરળા કરવાથી

તે દાખલ કરેલ છે ને તે એક વસ્તુ અવશ્ય
વાંચી જવા આગ્રહપુર્વક ભલામણ છે

આ ગ્રંથ છપાવવામાં ઉમેટાના શેઠ
ફુલભાઈ માનભાઈ જેઓ આત્મજ્ઞાનની રુચી
વાળા છે તેઓએ રૂ ૧૦૦) આપેલા છે તેમનો
તેમજ ગામ ઉછડની વાડ માળેક તે જા
નેમચદ મોતીચદની દીકરીએ રૂ ૫૦)
આપેલા છે તેમનો આભાર માનવામાં આવે છે

છેવટે આ ઉપયોગી ગ્રંથ વહાર પાઢવા
માટે પ્રેરણા કરતાર પરમ પુજ્ય ગુરુ શ્રી
બુદ્ધિસાગરસૂરિની માહારાજનો ઉપકાર માની
આ પ્રસ્તાવના પુર્ણ કરવામાં આવે છે

પાદરા-અક્ષય	}	વકીલ મોહનલાલ
રૂતિયા ૧૯૭૮		શ્રીમચદ

શુદ્ધિપત્રક.

પૃષ્ઠ	છોટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧૮	૧૩	ગુણ અનતા છે	ગુણ એક છે ગુણ અનતા છે
૧૯	૬	પર્યાય છે	પર્યાય છે તે અનેક- પણ છે
૨૩	૯	નથી	નથી, એમન આ- કાશાસ્તિકાયને વિષે આકાશનાજ મ્વ દ્ર- વ્યાદિક ચાર છે પણ બીજામાં પાંચ દ્રવ્યના નથી
૩૦	૧૪	દ્રવ્યસ્રોત્ર	સ્વસ્રોત્ર

૯૧	૬ એગ	એમ
૯૭	૧૪ (છેડે ઉમેરતુ)	એમ નયચક્રમારમા વહ્યુ છે
૯૮	૧૧ નૈગમે	શુદ્ધ નૈગમે
૧૦૩	૧૦ નિર્ગુણનો	નિર્ગુણનો
૧૦૬	૨ માટે	માટે
૧૧૦	૨ પરદ્રવ્યના	પરદ્રવ્યના
૧૧૨	૧૧ યુગપત	યુગપત
૧૧૬	૧૨ રહ્યો છે	રહ્યો છે તથા અથ ર્માસ્તિકાયનો એક પ્રદેશ રહ્યો છે
૧૧૯	૧૪ કોઈ દ્રવ્ય	કોઈ દ્રવ્ય કોઈ દ્રવ્ય
૧૧૬	૭ ધર્માસ્તિકાય	ધર્માસ્તિકાય
૧૨૪	૯ સાગરોપમના	સાગરોપમનુ છે તેના

૧૪૩	૧૧ પોષાન
૧૪૬	૨ હાસાગ
૧૬૪	૮ તના
૧૬૭	૭ ચારિત્રનુ
૧૭૧	૧૨ ૧ દે
૨૧૧	૮ ઇહવી
૨૧૨	૧૨ તેદનો
૨૨૧	૧૧ અન્યાક
૨૬૪	૭ ધન્ય
૨૬૧	૭ પૂજ

પોષાને
 હાસાગ અને તે
 તના
 ચારિત્ર તે મોક્ષનુ
 ૧ ગણિવિનય ૧ દે
 ઇહવી
 તેદનો
 અન્યાક
 ક્ષિધ
 પૂજ

શ્રી અધ્યાત્મજ્ઞાનપ્રસારકે મહાન તરફથી

શ્રીમદ્ બુદ્ધિસાગરમૂરિય મન્થમાળામા

મગર થયેલા મન્થો

મન્થાક	પૃષ્ઠ	કિંમત
૧ કાળજનસમૃદ્ધભાગ ૧ ભો	૨૦૦	૦-૮-૦
X ૧ અધ્યાત્મ વ્યાખ્યાનમાળા	૨૦૬	૦-૪-૦
X ૨ કાળજનસમૃદ્ધભાગ ૨ ભો	૩૩૬	૦ ૮-૦
X ૩ કાળજનસમૃદ્ધભાગ ૩ ભો	૨૧૫	૦ ૮-૦
X ૪ સમાધિ ચતુષ્કમ્	૩૪૦	૦-૮-૦
X ૫ અનુભવ પત્રિકા, ૧	૨૪૮	૦- ૮ ૦
૬ આત્મપ્રદીપ	૮૧૫	૦- ૮ ૦
X ૭ કાળજનસમૃદ્ધભાગ ૪ ભો	૩૦૬	૦ ૮-૦
૮ પરમાત્મદર્શન	૪૩૨	૦ ૧૨ ૦
X ૯ પરમાત્મજ્યોતિ	૫૦૦	૦ ૧૨ ૦
X ૧૦ તરંગિનિદુ	૨૩૦	૦-૪ ૦
X ૧૧ સુષાનુરાગ (આવૃત્તિ બીજી)	૨૪	૦-૧-૦
X ૧૨-૧૩ કાળજનસમૃદ્ધભાગ ૫ ભો		
તથા જ્ઞાનદીપિકા	૧૬૦	૦ ૧-૦

૪૧૪	તીર્થંત્રાનુ વિમાન (આ બીજી) ૧૪	૦ ૧ ૦
૪૧૫	અધ્યાત્મ બજનસમૃદ્ધ	૧૯૦ ૦ ૧-૦
૪૧૬	મુક્તોષ્ઠ	૧૩૨ ૦-૪-૦
૪૧૭	તત્ત્વજ્ઞાનદીપિકા	૧૨૪ ૦-૧-૦
૧૮	મહુતીસમૃદ્ધ બા. ૧	૧૧૨ ૦-૩ ૦
૪૧૯-૨૦	આવધર્મસ્વરૂપ બાગ ૧-૨ (આરતિ નીજી)	૪૦-૪૦-૧-૦
૪૨૧	બજન પદ સમૃદ્ધ બાગ ૧ કૃો	૨૦૮ ૦ ૧૨ ૦
૨૨	વચનામૃત	૩૦૮ ૦ ૧૪ ૦
૨૩	યોગદીપક	૨૧૮ ૦ ૧૪-૦
૨૪	જૈન ઐતિહાસિક રાસમાળા	૪૦૮ ૧-૦-૦
૪૨૫	જ્ઞાન-દધન પદસમૃદ્ધ આવાક સહિત	૮૦૮ ૨-૦-૦
૪૨૬	અધ્યાત્મ શાન્તિ (આરતિ નીજી) ૧૩૨	૦ ૧ ૦
૨૭	કાવ્યસમૃદ્ધ બાગ ૩ મે	૧૫૬ ૦ ૮ ૦
૪૨૮	જૈનધર્મની પ્રાચીન અને અર્વા ચીન રિવાજ	૬૬ ૦ ૨ ૦

x ૨૬	કુમારપાલ ચરિત્ર (દિવિ)	૨૮૭	૦ ૧ ૦
૩૦.	શ્રી ૩૪ સુખસાગર ગુરુગીતા	૩૦૦	૦ ૪ ૦
	૩૫ પદ્મવ્ય રિચાર	૨૪૦	૦ ૪ ૦
x ૩૬	વિજયપુર વૃતાત	૬૦	૦-૪ ૦
	૩૭ સાબરમતી કાવ્ય	૧૬૬	૦ ૧ ૦
	૩૮ પ્રતિષ્ઠા પાનન	૧૧૦	૦ ૫ ૦

૩૯-૪૦-૪૧ જૈનગચ્છમત પ્રમથ

સધપ્રમતિ જૈનગીતા ૧ ૦ ૦

૪૨ જૈન ધાતુપ્રતિભા લેખ સમઢ ૧ ૦ ૦

૪૩ મિત્રમૈત્રી ૦ ૮ ૦

x ૪૪ શિષ્યોપનિષદ ૦ ૨ ૦

~ ૪૫ જૈનોપરિપદ ૪૮ ૦-૨ -૦

૪૬-૪૭ ધાર્મિક ગદ્યસમઢ તથા પત્ર

સદુપદેશ ભાગ ૧ લો ૬૭૬ ૩-૦ ૦

૪૮ ભજન સમઢ ભા ૮ ૬૦૪ ૩ ૦ ૦

૪૯ શ્રીમદ્ દેવમદ્ ભા ૧ ૧૦૨૮ ૨ ૦ ૦

૫૦ ઈર્મ યોગ ૧૦૧૨ ૩ ૦ ૦

૫૧	આત્મવર્ણન	૧૧૨	૦-૧૦-૦
૫૨	ભારત સદ્ગાર વિદ્યાળ	૧૧૮	૦ ૧૦ ૦
૫૩	શ્રીમદ્દેવચંદ્ર બા ૨	૧૨૦૦	૩ ૮ ૦
૫૪	અદુષ્ટી સમઢ બા ૨	૧૪૦	૦ ૪ ૦
૫૫	કર્મમૃત્તિગીતબાપાતર	૮૦૦	૩ ૦ ૦
૫૬	શુભગીત શુદ્ધીસમઢ	૧૬૦	૦ ૨ ૦
૫૭-૫૮	આત્મસાર અને અધ્યાત્મ ગીતા	૪૭૦	૦-૧-૦

× આ નીચાની વાળા મથો સીલકમા નથી
 ઉપરના પુસ્તકો મગવાનુ ટેકાણું
 વડોદરા મોહનલાલ હીમચંદ
 (ગુજરાત) ૫૬૨૧

ॐ

॥ श्रीसर्वज्ञाय नमः ॥

॥ अथ ॥

॥ श्रीमत्पंडितश्रीदेवचंद्रजीकृत ॥

आगमसार.

भव्यजीवने प्रतिशोभया निमित्ते मोक्ष-
मार्गनी वचनिका कहे छे तिहा प्रथम जीव
अनादिकालनो मिय्यार्त्वा हतो ते कालछन्धि
पामीने व्रण करण करे छे तेना नाम-पहेलु
यथाप्रवृत्ति करण, बीजु अपूर्व करण, अने
श्रीजु अनिवृत्ति करण.

તેમાં પહેલુ યથાપ્રતિ કરણ કહે છે ૧
 જ્ઞાનાચરણીય, ૨ દર્શનાચરણીય, ૩ ચેદનીય,
 ૪ અતગપ, ૫ ચાર કર્મની ગોસ કોઢાકોઢી
 સાગરોપમની સ્થિતિ છે, તેમાંથી ઓગળીસ
 કોઢાકોઢી સ્થાને અને ૫૨ કોઢાકોઢી ચાર
 રાત્રે, તથા ૧ નામકર્મ, ૨ માત્રકર્મ, ૫
 કર્મની ગોસ કોઢાકોઢી સાગરોપમની સ્થિતિ
 છે, તેમાંથી ઓગળીસ સ્થાને અને ૫૨ કો
 ઢાકોઢી રાત્રે, અને ચેદનીયકર્મની સિલે
 કોઢાકોઢી સાગરોપમની સ્થિતિ છે. તેમાં
 અગળોતેર સ્થાને, ચારી ૫૨ કોઢાકો
 ઢેષ રાત્રે ૧ શ્વરી રીતે ૫૨ આયુર્કર્મ વર્જા
 ચારી સાતે કર્મની ૫૨ અપર્યાપમના અસર
 ૧ માગેન્યૂન ૫૨ કોઢાકોઢી સાગરોપમ

સ્થિતિ રાખે, એવો જે વૈરાગ્યરૂપ હડાસી
પરિણામ તેને યથાપ્રવૃત્તિકરણ કહિયે એ પહેલું
કરણ, સર્વસક્ષી પંચેન્દ્રીજીવ અનન્તીવાર કરે છે

હવે ત્રીજું અપૂર્ણકરણ કહે છે તે એક
કોઢાકોઢી સાગરોપમની સ્થિતિમાં હેથી એક
મુદ્ગર્ત અને અનાદિ મિથ્યાત્વ જે અનતાનુન-
ધાંભાની ચોઠઠી તે સ્વપાવવાને અજ્ઞાન હેય
તે ઝાંઢવું, અને જ્ઞાન ઉપાદેય એટલે આદરવું,
એ વાંઝારૂપ અપૂર્ણ કહેતા પહેલાં ચ્યારે ન
આવ્યો એવો જે પરિણામ તે અપૂર્ણ કરણ
કહીયે, એ ત્રીજું કરણ તે મમકિતયોગ્ય
જીવને ગાય

હવે ત્રીજું અનિવૃત્તિ કરણ કહે છે તે
મુદ્ગર્તરૂપ સ્થિતિ સ્વપાવવાને નિર્મલ શુદ્ધ

કિત પામે મિથ્યાત્વનો હૃદય મટે ત્યારે જીવે
 ઉપશ્ચય સમકિત પામે, પવો જે પરિણામ તે
 અનિવૃત્તિ કરણ કહીયે એ કરણ કીર્ણાર્થો
 ગઠીભેદ થયો કહીયે ઉત્કંઠા ભાવશ્યકનિ
 ધુક્તો “ જા ગઠી તા પદમ । ગઠીસમય છેઓ
 ભવેતીઓ ॥ અનિવૃત્તિ કરણ ધુણ । સમત્તપું-
 રવસ્તહેજીવે ॥ ૧ ॥ ઝમર દેસે દહુલિય ચ ।
 યિજ્ઞાઈ વળદેવો પળ્ય દય ॥ વિનિહતસ્તાણુદય ।
 ઉવસર્પેસમ્ય સ્પદ્ધ જીવો ॥ ૨ ॥ એમ મિથ્યા-
 ત્વનો હૃદય મથ્યાયી જીવ સમકિત પામે, તે
 સમકિતની સદ્દેશનાના વે ભેદ છે, ત્રુ વ્ય
 વહાર સમકિત સદ્દેશ, વીજી નિશ્ચય સમ
 સદ્દેશ

દેવશ્રી-રિહત દેવાધિદેવ, અને ગુર

સુસાધુ જે મૂયો અર્થ કહે તે; તથા ઈર્મ કેર-
લીનો પ્રત્યયો જે આગમમાં સાતનય નથા ઇન્દ્ર
પ્રત્યક્ષ યોજુ પગોક્ષ ષ તે પ્રમાણ બને ચાર
નિશેષે કરી સદ્દે, પ્રતી મદ્દહના તે વ્યવહાર
સમકિત કહિયે ઇ પુણ્યનુ કારણ તથા ઈર્મ
પ્રગટ કરવાનુ કારણ છે ઇતી સચિ જ્ઞાનવિના
પણ ઘણા જીવોને ઉપજે.

યોજુ નિશ્ચયસમકિત તે આવી રીતે જે
નિશ્ચય દેવ તે આપણોજ આત્મા જીવ નિષ્પન્ન-
સ્વરૂપી સિદ્ધ તે સમ્યક્નયર્નામસાગમેષતા, તથા
નૈશ્વયગુરુ તે પણ આપણી આત્માનું તત્ત્વરમણી,
બને નિશ્ચયઈર્મ તે આપણા જીવનો સ્વમાવજ
કે ઇતી સદ્દહના તે મોક્ષનુ કારણ છે કેમકે
તે સ્વરૂપ બોલવા વિના સર્વે સર્વે

एवी शुद्ध सद्वदणा ते निश्चयसमकित

हरे नाननु स्वरूप कहे छे ते ज्ञानना ते
भेद छे एक व्यवहारज्ञान, बीजु निश्चयज्ञान,
तेमां अन्यमतिना सर्वशास्त्र जाणवा अथवा
जैनागममे ये रक्षा जे एकगणितानुयोग ते
क्षेत्रमान, धाजो चरणरूपानुयोग ते क्रिया
विधि, श्रीजो धर्मरूपानुयोग ए रण अनुयो
गनु जाणवापणु ते सर्व व्यवहारज्ञान हे
अथवा अन्तरद्वययोगविना जे सूत्रना अ
करवा ते पण व्यवहारज्ञान कहिये

इवे निश्चयज्ञान ते छे द्रव्य तथा तेना
गुण अने पपाप सर्वने जाणे तेमा याच अजीव
छे ते हेय-कहेता छादवायोग्य जाणी
अने एक जीवद्रव्य ते निश्चयेंकरी

અચેતન, ત્રીજો અક્રિય, ચોથો સ્થિતિસહાયગુણ
 ધીજા અર્માસ્તિરાયના પણ ચાર ગુણ છે
 ત્રીજો અરૂપી, ધીજો અચેતન ત્રીજો અક્રિય,
 અને ચોથો સ્થિતિસહાયગુણ ધીજા આસ્તિ-
 રાસ્તિકાયદ્રવ્યના ચાર ગુણ છે એક અરૂપી,
 ધીજો અચેતન, ત્રીજો અક્રિય, ચોથો અવગા-
 હના દાનગુણ દર કાલદ્રવ્યના ચાર ગુણ
 કહ છે એક અરૂપી, ત્રીજો અચેતન, ત્રીજો
 અક્રિય, ચોથો નગાપુરાણવર્તનાલક્ષણ દ્વે
 પુદ્ગલદ્રવ્યના ચાર ગુણ કહે છે એક રૂપી,
 ધીજો અચેતન, ત્રીજો સક્રિય ચોથા મિત્ર
 ચિત્તરણરૂપ પૂષ્પમલન ગુણ દ્વે જીવદ્રવ્યના
 ૧૨ ગુણ કહ છે ત્રીજો અનનજ્ઞાન, ત્રીજો
 અચેતન, ત્રીજો અનલચારિત્ર, ચોથો

અનતરીય, 'એ છ દ્રવ્યના ગુણ કયા તે નિત્ય-
મુર છે

હવે ૩ દ્રવ્યના પર્યાય કહે કે ધર્માસ્તિ-
કાયના ચાર પર્યાય છે એક સ્વર, ત્રીજો દેશ,
ત્રીજો પ્રદેશ, ચોથો અગુરુલ્લઘુ ધર્માસ્તિ-
કાયના ચાર પર્યાય એક સ્વર, ત્રીજો દેશ,
ત્રીજો પ્રદેશ, ચોથો અગુરુલ્લઘુ; પુદ્ગલદ્રવ્યના
ચાર પર્યાય એક ર્ણ, ત્રીજો મર, ત્રીજો રસ,
ચોથો સ્પર્શ અગુરુલ્લઘુમદ્દિત; તથા આકાશ-
સ્તિકાયના ચાર પર્યાય એક સ્વર, ત્રીજો
દેશ, ત્રીજો પ્રદેશ, ચોથો અગુરુલ્લઘુ; કાલ-
દ્રવ્યના ચાર પર્યાય એક ખતીન કાલ, ત્રીજો
ખનાગત કાલ, ત્રીજો વર્તમાન કાલ, ચોથો
અગુરુલ્લઘુ; અને જીવ દ્રવ્યના ચાર પર્યાય

એક અવ્યાજાય, ત્રીજો અનવગાદ, ત્રીજો
અમૃત્તિક, ચોથો અગુરુલઘુ એ ૩ દ્રવ્યન
પર્યાય થયા

હવે છ દ્રવ્યના ગુણપર્યાયનુ સામર્થ્યપદ્ય
કહે છે અગુરુ લઘુપર્યાય સર્વદ્રવ્યમા સરીલો
છે અને અરુપીગુણ પાંચ દ્રવ્યમા છે એક
ગુદ્ગલદ્રવ્યમા નથી, તથા અચેતનગુણ પાંચ
દ્રવ્યમા છે એક જીવદ્રવ્યમા નથી, અને સ-
ક્રિયગુણ જીવ તથા ગુદ્ગલ ૪ થે દ્રવ્યમાં છે
ચાલી ચાર દ્રવ્યમાં નથી, તથા ચલનસદાષ-
ગુણ એક અર્માસ્તિકાયમા છે, ત્રીજા પાંચ
દ્રવ્યમાં નથી, ચાલી સ્થિતસદાષગુણ એક
અધર્માસ્તિકાયમા છે ત્રીજા પાંચ દ્રવ્યમા નથી,
અવગાહનાશુણ તે એક આશાદ્રવ્યમાં

છે, ઘીજા પાંચ દ્રવ્યમા નથી; અને વર્તનાગુણ તે એક કાલદ્રવ્યમાજ છે, ઘીજા પાંચ દ્રવ્યમાં નથી; તેમજ મિલનપ્રિચરણગુણ તે પુદ્ગલમાં છે, ઘીજા દ્રવ્યમા નથી તથા જ્ઞાન-ચેતના ગુણ તે એક જીવ દ્રવ્યમા છે, પણ ઘીજા દ્રવ્યમા નથી પણ મૂલગુણ કોઈ દ્રવ્યના કોઈ દ્રવ્યમા મિલે નહીં એક ધર્મ ઘીજો અર્થ, ઘીજો આકાશ, એ ત્રણ દ્રવ્યના ત્રણ ગુણ તથા ચાર પર્યાય સરિલા છે અને ત્રણ ગુણે કરી તો કાલ દ્રવ્ય પણ એ સમાન છે

હવે વલો અગ્યાર વોલે કરી છ દ્રવ્યના ગુણ જાણવાને ગાથા રહે છે

પરિણામી જીવ મુક્તા, સપ્તેષ્ટા એક સ્થિતિ કિરિઆય। નિઘ કારણ ક્રુતા, મઘ્યગય

હવે અણરૂપે । ૨ ।

અર્થ-નિશ્ચયનયર્થો નાપ આપણા સ્વ
 માર ક્ષેત્ર દ્રવ્ય પરિણામી કે અને દ્યવદ્વારન
 ચર્ચા જીવ દશ પુણ્ય એ ૩ દ્રવ્ય પરિણામી છે
 તથા એક રૂપ, ગોળા નરૂપે, ગોળો આકાર
 અને ચાથા કાલ એ ચાર દ્રવ્ય અપરિણામી
 છે તથા છ દ્રવ્યમા એક ગોળ દ્રવ્ય ને જોય
 છે, ચોળા પાંચ દ્રવ્ય અજોય કે તથા છ દ્રવ્ય
 મા એક પુણ્ય રૂપી છે અને પાંચ દ્રવ્ય અરૂપી
 છે છ દ્રવ્યમા પાંચ દ્રવ્ય સપ્રદેશ છે, અને
 એક કાલ દ્રવ્ય પ્રદેશ છે તેમા એક રૂપ
 સ્થિતિમા ગોળો અવમાસ્થિતિમા એ ૩ દ્રવ્ય
 નસહ્યાત પ્રદર્શ છે અને એક આકારદ્રવ્ય
 છે જોય દ્રવ્ય અમર્યાત પ્રદર્શ

છે, પુદ્ગલપરમાણુ * અનન્તપ્રદેશી છે, પરમાણુઓ અનન્તા છે એમ પાંચ દ્રવ્ય સપ્રદેશી છે અને છઠ્ઠો કાલ અપ્રદેશી છે

છ દ્રવ્યમા એક ધર્માસ્તિકાય, ઘીજો અધર્માસ્તિકાય, ત્રીજો આકાશાસ્તિકાય એ ત્રણ તે એકેક દ્રવ્ય છે, તથા એક જીવ દ્રવ્ય ઘીજો પુદ્ગલ દ્રવ્ય ત્રીજો કાલદ્રવ્ય એ ત્રણ અનેકઅનેક છે, ઇ દ્રવ્યમા એક આકાશદ્રવ્ય છે, અને ઘીજા પાંચ દ્રવ્ય ક્ષેત્રી છે; નિશ્ચયનયર્થી ઇ દ્રવ્ય પોતપોતાના કાર્યે સદા પ્રયત્ન છે માટે સક્રિય છે; અને વ્યવહારનયર્થી જીવ અને પુદ્ગલ એ બે દ્રવ્ય સક્રિય છે, તેમા પણ પુદ્ગલ સદા સક્રિય છે, અને જીવ દ્રવ્ય

* પુદ્ગલાસ્તિકાયના સ્કન્ધોપર્યાયો અનન્તપ્રદેશી છે.

તો સસારી થતો સક્રિય છે, પણ સિદ્ધઅવ-
સ્થાએ થતો સમારો ક્રિયા કરવાને અક્રિય
હે, તથા ચારીના ચાર દ્રવ્ય તો અક્રિય છે;
નિશ્ચયનપર્થી છ દ્રવ્ય નિત્ય છે ધ્રુવ છે, અને
ઉત્પાદક્યયે કરી અનિચ્છયને પણ છે તથા
અપરિણમ્ય જોર અને પુદ્ગલ ૫ જે દ્રવ્ય અ-
નિત્ય છે, ચાકીના ચાર દ્રવ્ય નિત્ય છે, યદ્યપિ
ઉત્પાદક્યયધ્રુવપણે સર્વ પદાર્થ પરિણમે છે
જોષણ ૫૪ વર્મ, ઘીજો અવર્મ, રીંજો આકાશ,
ચોપો કાચ, ૮ ચાર દ્રવ્ય સદા અચ્ચિન્ત્ય છે
તે માટે નિત્ય રહ્યા

૭ દ્રવ્યમા વરૂ જાત દ્રવ્ય નકારણ છે
અને પાંચ દ્રવ્ય કારણ છે કેમકે પાંચે દ્રવ્ય
ભોગ્યા આને છે માટે કારણ કહિયે.

કદા તથા ઘણી મતોમા તો સક્ષમે પટલું છે
 જે છ દ્રવ્યમાં એક જીવ દ્રવ્ય કારણ છે.
 પાંચ દ્રવ્ય અકારણ છે વૃક્ષ વાત ઘણી
 રીતે મળતી છે માટે જે વૃક્ષન કહે તે સર્વ
 મારી વારણા પ્રમાણે જીવદ્રવ્ય કારણ અને
 પાંચ દ્રવ્ય અકારણ એ સમજે છે" નિશ્ચ
 યનયર્થા છપ દ્રવ્ય કૃત્તાં છે અને વ્યવહારનયે
 એક જીવદ્રવ્ય કૃત્તાં છે રાક્ષી પાંચ દ્રવ્ય
 અકૃત્તા છે. છ દ્રવ્યમાં એક આશાશદ્રવ્ય
 સર્વવ્યાપી છે, અને પાંચદ્રવ્ય લોક વ્યાપી
 છે છપ દ્રવ્ય એક સ્ત્રોત્રમા એકટા રહ્યા
 છે પણ એક વીજા સાથે મળી જાય નહીં
 પણ ઈ દ્રવ્યનો વિચાર કરો

• એકેકા દ્રવ્યમા એક નિત્ય, વીજો

અનિત્ય ત્રીજો એક ચોથો અનેક, પાંચમો
સત્, છઠ્ઠો અસત્, માતમો વક્તવ્ય, આઠમો
અવક્તવ્ય, એ આઠ આઠ પક્ષ કહે છે,

ધર્માસ્તિકાયના ચાર ગુણ નિત્ય છે
તથા પર્યાયમા ધર્માસ્તિકાયનો એક સ્વધ
નિત્ય છે વાંકીના દેશ પ્રદેશ તથા અગુરુલઘુ
પર્યાય અનિત્ય છે અધર્માસ્તિકાયના ચાર
ગુણ તથા એક લોકપ્રમાણ સ્વધ નિત્ય છે
અને એક દેશ, વીજો પ્રદેશ, ત્રીજો અગુરુ-
લઘુ એ ત્રણ પર્યાય અનિત્ય છે તથા આકા-
શાસ્તિકાયના ચાર ગુણ તથા લોકાલોકપ-
માણસ્વધ નિત્ય છે અને એક દેશ, વીજો
પ્રદેશ, ત્રીજો અગુરુલઘુ એ પર્યાય અનિત્ય
છે તથા કાલદ્રવ્યના ચાર ગુણ) ^

અને ચાર પર્યાય અનિત્ય છે, પુદ્ગલ દ્રવ્યના
 ચાર ગુણ નિત્ય અને ચાર પર્યાય અનિત્ય છે
 જીવદ્રવ્યના ચાર ગુણ તથા ત્રણ પર્યાય નિત્ય
 છે અને એક અગુરુલઘુ પર્યાય અનિત્ય છે ।
 ૫ રીતે નિત્યાનિત્યપક્ષ કથો

હવે એક અનેરૂપસ કહે છે એક ધર્મા-
 સ્તિકાય વીજો અવમાસ્તિકાય ૫ જે દ્રવ્યનો
 ગ્વપ્ત લોકાકાશપ્રમાણ એક છે અને ગુણ અ-
 નેક છે પર્યાયઅનતા છે પ્રદેશ અસમ્યાતા
 છે, તેણ કરી અનેક છે, આદ્યદ્રવ્યનો
 લોકાલોકપ્રમાણસ્વપ્ત એક છે અને ગુણ અ-
 નતા છે પર્યાય અનતા છે પ્રદેશઅનતા છે
 અનેક છે, કાલ દ્રવ્યનો વર્તનારૂપ ગુણ
 છે, પર્યાય અનતા છે, કેમકે સમય

અનતા છે અનીત કાંઠે અનંતામય ગયા
 અને અનાગતકાલે અનતા સમય ધારણે
 તથા વર્તમાનકાલે સમય વ્રુ છે માટે અનેક
 પક્ષ છે પુદ્ગલદ્રવ્યના પરમાણુ અનતા છે તે
 એકેક પરમાણુમા અનતાગુણ પર્યાય છે અને
 સર્વ પરમાણુમા પુદ્ગલપણુ ને વ્રુજ છે માટે
 વ્રુ છે

જીવદ્રવ્ય અનતા છે એકેક જીવમા
 મદેશ અસંખ્યાના છે તથા ગુણ અનતા છે
 પર્યાય અનતા છે ને અનેકપણુ છે વ્રુ જીવિ-
 ત્વપણુ સર્વજીવલુ વ્રુસર્ગીયું છે માટે વ્રુપણુ
 છે હ્રા ગ્રિવ્ય વ્રુ છે છે ને સર્વ જીવ વ્રુ
 સર્ગીયા છે ના માનનાર્જીવ સિદ્ધ પરમાન્દ
 મયી દેશ્યાય છે વ્રુ મંતાર્જીવ

પહચા દુઃસ્વી દસાચ ડ અને તે સર્વ જુદા
 જુદા દેસાચ ડે ને કેમ ? નેહને ગુરુ ઉત્તર
 વહે ડે કે નિશ્ચયનયે તો સર્વ જીવ, સિદ્ધ
 સમાન ડ માટેજ સર્વ જીવ કર્મ સ્વપાર્શ્વને
 સિદ્ધ થાય ડે તેની સર્વ જીવની સત્તા વ્રક ડે

કારિ શિષ્ય પુડે છે ક જા સર્વ જીવ
 સિદ્ધ સમાન કહો છો તો અભવ્ય જીવ પણ
 સિદ્ધ સમાન છે એમ ડેરયુ (ઢ્યુ) અને તે તો
 મોક્ષે જતા નથી, તદને વ ઉત્તર જે અભવ્યમા
 પરાર્ત્તે વર્મ નથી તવી મિદ્ધ થતા નથા માટે
 તેનો એહયોજ સ્વભાવ ડે જે મોક્ષે જગુજ નથી
 અને મવ્યજીવમા પરાર્ત્તે વર્મ છ માટે કારણ
 સામગ્રી મિલે પલટણ પામે, ગુણબ્રેણિ વ્હડો
 મોક્ષ કરી સિદ્ધ થાય પણ જીવના મુરય

આઠ રૂચક પ્રદેશ જે છે તે નિશ્ચયનયથી ભવ્ય
તથા અભવ્ય સર્વના સિદ્ધ સમાન છે માટે સર્વ
જીવની સત્તા એક સરીખી છે કેમકે એ આઠ
પ્રદેશને વિલક્ષ્ણ કર્મ લાગતા નથી તે “ શ્રી
બાચારાગ મુનિની શ્રી સિલાગાચાર્ય કૃત ટી-
કાન્ના લોકવિજયાધ્યયને પ્રથમોદ્દેશકે સાથ
છે વિદ્યાથી સવિસ્તરપણે જોશુ ”

હવે સત્ તથા અસત્ પક્ષ કહે છે. ૮ છ
દ્રવ્ય તે સ્વદ્રવ્ય, સ્વક્ષેત્ર, સ્વકાલ, અને
સ્વભાવપણે સત્ એટલે છતાં છે અને પરદ્રવ્ય,
પરક્ષેત્ર, પરકાલ તથા પરભાવપણે અસત્ એટલે
અછતાં છે તેની રીત વતાવવાને અથે છળ
દ્રવ્યના દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવ કહિયે છે

ધર્માસ્તિકાપનો મ્લગુણ ચલણ સહાય-

પણો તે સ્વદ્રવ્ય, અધર્માસ્તિકાયનો મૂલગુણ
 સ્થિતિ સદાયપણો તે સ્વદ્રવ્ય, આકાશસ્તિ
 કાયનો મૂલ ગુણ અવગાહપણો તે સ્વદ્રવ્ય,
 ડ્રવ્યનો મૂલ ગુણ વર્તનાલક્ષણપણો તે
 દ્રવ્ય, તથા પુટલનો મૂલગુણ પુરણમલન-
 તે તે સ્વદ્રવ્ય અને જીવદ્રવ્યનો મૂલગુણ
 નાત્તિક ચેનનાલક્ષણપણો તે સ્વદ્રવ્ય એ
 દ્રવ્યનો સ્વદ્રવ્યપણો કયો

હવે સ્વક્ષેત્ર તે દ્રવ્યનો પ્રદેશપણો છે તે
 જવાહે છે તિહા એકઅધર્માસ્તિકાય, વીજો
 અધર્માસ્તિકા એ વે દ્રવ્યનો સ્વક્ષેત્ર અસહ્ય
 પ્રદેશ છે અને આકાશદ્રવ્યનો સ્વક્ષેત્ર અનત
 પ્રદેશ છે કાલદ્રવ્યનો સ્વક્ષેત્ર સમય છે પુટ-
 લદ્રવ્યનો સ્વક્ષેત્ર એક પરમાણુ છે તે પરમાણુ

અનંતા છે જીવદ્રવ્યનો સ્વક્ષેત્ર એક જીવના
અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે

હવે સ્વકાલ તે છપ દ્રવ્યમા અગુરુલઘુ-
નોજ છે અને એ છ દ્રવ્યના પોતપોતાના ગુણ
પર્યાય તે સર્વ દ્રવ્યનો સ્વભાવ જાણવો એટલે
ઘર્માસ્તિકાયર્મા પોતાનાજ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ
ભાવ છે પણ વીજા પાંચ દ્રવ્યના નથી. તથા
અર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય મધ્યે પણ સ્વદ્રવ્યાદિક
ચાર છે પણ વીજા પાંચ દ્રવ્યના નથી કાલ
દ્રવ્યમા કાલના દ્રવ્યાદિક ચાર છે વીજા પાંચ
દ્રવ્યના નથી અને પુદ્ગલના દ્રવ્યાદિક ચાર તે
પુદ્ગલમાજ છે પણ વીજા પાંચ દ્રવ્યના નથી
તથા જીર દ્રવ્યના સ્વદ્રવ્યાદિક ચાર તે જીરમા
છે પણ વીજા પાંચ દ્રવ્યના નથી

જે દ્રવ્ય તે ગુણ વર્ણાવત, દ્રવ્યથી અંધક-
 વર્ણાય હોય તે દ્રવ્ય કહિયે તથા સ્વર્ણમનો
 આશરવનપનો તે સેત્ર કહિયે અને ઉત્પાદ
 વ્યવર્તનાવર્તના તે કાલ કહિયે તથા વિશેષ
 ગુણ પરિણતિ સ્વભાવ પરિણતિ વ્યાપ પ્રચુર
 તે સ્વભાવ કહિયે એ રીતે છ એ દ્રવ્ય મ્યગુણો
 સત્ છે અને પર ગુણે અસત્ છે

હવે વક્તવ્ય તથા અવક્તવ્ય વત્ત કહે છે
 એ છ દ્રવ્યમાં અનતા ગુણવર્ણાય તે વક્તવ્ય
 પડતે વચને કહેવા યોગ્ય છે અને અનતા
 ગુણવ્યાપ તે અવક્તવ્ય પડતે વચને કથા
 જાય નહીં એવા છે તિહા કેવલી મગવતે
 સમસ્ત ભાવ દીઠા તેને અનન્યે માગે જે વક્તવ્ય
 પડતે કહેવા યોગ્ય હતા તે કથા ચલી તેનો

અનતમો ભાગ શ્રીગણપતે સૂત્રમા ગુંથ્યો તેના
અસગ્યાતમે ભાગે હમણા આગમ રહ્યા છે એ
આડપદ કહ્યા

હા ૧ ભેદ સ્વભાવ, ૨ અભેદસ્વભાવ
૩ ભવ્યસ્વભાવ ૪ અભવ્યસ્વભાવ ૫ પરમ-
સ્વભાવ ૬ પાંચ સ્વભાવ કહેવા તેમા દ્રવ્યના
સર્વ ધર્મને પોતપોતાના સ્વસ્વકાર્યને કરવે કરી
ભેદ સ્વભાવ છે અને અસ્થાનપણે અભેદ
સ્વભાવ છે અણપલટણ સ્વભાવે અભવ્ય
સ્વભાવ છે તથા પલટણ સ્વભાવે ભવ્ય સ્વભાવ
છે અને દ્રવ્યના સર્વ ધર્મ તે ત્રિશેષ ધર્મને અ-
નુયાયીજ પરિણમે તે સાટે તે પરમ સ્વભાવ
કહિયે એ સામાન્ય સ્વભાવ જાણવા

હે નિત્ય તથા અનિત્ય પદ્યથી ચૌભંગી

ઉપની તે કહે છે એક જેની આદિ નથી અને
 અત પળ નથી તે અનાદિ અનત પહેલો ભાગો
 અને જેની આદિ નથી પણ અત છે તે અનાદિ
 સાત ઘીનો ભાગો તથા જેની આદિ પણ છે
 અત પટલે છેદેલો પણ છે તે સાદિ સાત
 ત્રીજો ભાગો રલી જેદને આદિ છે પણ અત
 નથી તે સાદિ અનત નામે ઘોધો ભાગો
 જાણવો

હવે ૪ ચાર ભાગા છ દ્રવ્યમા ફલાત્રી
 દેસાહે છે જીવ દ્રવ્યમા જ્ઞાનાદિક ગુણ તે
 અનાદિ અનત છે નિત્ય છે, અને મધ્ય જીવને
 કર્મ સાથે મરત તથા સસારોપણાની આદિ
 નથી પણ સિદ્ધ થાય તેવારે અત આવ્યો તેથી
 ॥ અનાદિ સાત ભાગો છે, અને દેવતા તથા

નારકો પ્રમુખના ભર કરવા તે સાદિ સાંત
માંગો છે અને જે જીવ કર્મ સ્વપારી મોક્ષ ગયા
તેની સિદ્ધપણે આદિ છે અને પાછો સસારમા
કોઈ કાલે આવશુ નથી માટે અત નથી તેથી
૫ સાદિ અનત માંગો છે ૫ જીવ દ્રવ્યમા
ચૌભગી કહી જીવ દ્રવ્યના ચાર ગુણ અનાદિ
અનત છે જીવને કર્મ સાથે સયોગ તે અનાદિ
સાંત છે કેમકે કેવારે પણ કર્મ છૂટે છે

હવે ધર્માસ્તિકાયમા ચાર ગુણ તથા સ્વ-
ધપણો તે અનાદિ અનત છે અને અનાદિ
સાંત માંગો નથી તથા ૧ દેશ ૨ પ્રદેશ ૩
અગુરુલઘુ ૫ સાદિ સાંત માંગો છે તથા
સિદ્ધના જીવમાં ધર્માસ્તિકાયના જે પ્રદેશ રહ્યા
છે તે પ્રદેશ આશ્રયીને સાદિ અનત માંગો છે

एवीन^१रिति अर्यास्त्रिकायमा एण चोभैगो
 जाणरी अने आकाश द्रव्यमा गुण तथा सर्वे
 अनादि अनंत છે ત્રીજો ભાગો નથી અને ૧
 દેશ ૨ મંદેશ તથા ૬ અમુરલેષુ સાદિ સોત
 છે તથા સિદ્ધના જીવની સાથે સર્વથા તે સાદિ
 અનંત છે

પુદ્ગલ દ્રવ્યમા ગુણ અનાદિ અનત છે
 જીવ પુદ્ગલનો સંવન્ધ અમલ્યને અનાદિ
 અનત છે * સંવન્ધ જીવને અનાદિ સાંત છે પુ-
 દ્ગલના સ્વરૂપ સર્વ સાદિ સાંત છે જે સ્વરૂપ વા યો
 તે સ્થિતિ પ્રમાણે રહી સ્વરૂપ છે વલો નરા
 ધરાય છે માટે સાદિ અનંત ભાગો પુદ્ગલમા
 નથી

* સતતિપણે જાણનો—આ શબ્દો જુની પ્રતિષ્ઠા છે

કાલદ્રવ્યમા ગુણ ચાર અનાદિ અનંત છે,
પર્યાયમા અતીતકાલ અનાદિ સાત છે અને
વર્તમાનકાલ સાદિ સાત છે, અનાગતકાલ
સાદિ અનંત છે. એ કાલનું સ્વરૂપ તે સર્વ
ઉપચારથી છે. એ રીતે કાલદ્રવ્યમા ચૌધરી
કહી

હવે દ્રવ્ય સ્વેન કાલ તથા ભાવમા ચૌ-
ધરી કહે છે. જીવ દ્રવ્યમા સ્વદ્રવ્યથી જ્ઞાના
દિગ્ ગુણ તે અનાદિ અનંત છે. મ્વસ્વેન જીવનાં
પ્રદર્શન અસંખ્યાતા છે તે સાદિ માત્ર છે તત્ત્વોદક
ઉદ્વર્તનાપણે ફરે છે તે માટે અથવા અવગાહના
માટે સાદિ સાત છે. પણ ઉત્તીપણે તો અનાદિ
અનંત છે. સ્વકાલ અગુરુ લઘુને ગુણે અનાદિ
અનંત છે અને અગુરુ લઘુ ગુણનો ઉપજરો

તથા વિણશ્વો તે સાદિ સાંત છે તથા સ્વભાવ
(સર્વ ભાવ) ગુણ પર્યાય તે અનાદિ અનત
છે અને મેદાત્તરે અગુરુલઘુ તે સાદિ સાંત છે.

ધર્માસ્તિકાયમા સ્વદ્રવ્ય જે ચલણ સહાય
ગુણ તે અનાદિ અનત છે અને સ્વક્ષેત્ર અસ-
રયાત પ્રવેશ લોક પ્રમાણ છે તે અવગાહનાપણે
સાદિ સાંત છે સ્વકાલ તે અગુરુલઘુ ગુણે
કરી અનાદિ અનત છે અને વત્પાદ વ્યય તે
સાદિ સાંત છે સ્વભાવ તે ચાર ગુણ અગુરુલઘુ
અનાદિ અનત છે ૧ સ્વધ ૨ દશ ૩ પ્રદેશ તે
અવગાહનાને પ્રમાણે સાદિ સાંત છે એમ અધ-
ર્માસ્તિકાયના પાંચ દ્રવ્યાદિ ચાર ભાગા જાણવા
તથા આકાશાસ્તિકાયમા સ્વદ્રવ્ય અવગાહના-
દાન ગુણ તે અનાદિ અનત છે અને દ્રવ્યક્ષેત્ર

લોકાલોક પ્રમાણ અનત પ્રદેશ તે અનાદિ અનત
 છે સ્વકાલ તે અગુરુલઘુગુણ સર્વયાપણે અનાદિ
 અનત છે અને હપજરે તથા વિણસરે સાદિ
 સાત છે સ્વભાવતે ચાર ગુણ તથા સ્વયં અને
 અગુરુલઘુ તે અનાદિ અનત છે તથા દેશ
 પ્રદેશ તે સાદિ સાત છે તે આકાશ દ્રવ્યના
 બે ભેદ છે એક ચંદ્રરાજ લોકનો સ્વયં લો-
 કાકાશ તે સાદિ સાત છે રીજો અલોકાશ-
 નો સ્વયં તે સાદિ અનત છે ~

* ચંદ્રરાજ લોકનો સ્વયં લોકાકાશ સાદિ
 સાત છે તે આવી રીતે જે લોકના મધ્યમાર્ગે આઠ
 સ્વક પ્રદેશથી માઢીને સાદિ છે જિહા ચંદ્રરાજ
 લોકનો અત આવે તિહા સાત તથા ચંદ્રરાજ લો-
 કનો છેલો પ્રદેશ મૂકીને પડે અલોકની આદિ

કાઠ દ્રવ્યમા સ્વદ્રવ્ય જે તથા પુરાણ-
સેના ગુણ તે અનાદિ અનન્ત છે સ્વક્ષેત્ર સમય
(કાઠ) ને સાદિ સાત છે કેમકે વર્તમાન
સમય ણક છે તે માટે તથા સ્વનાઠ ને અનાદિ
અનન્ત છે સ્વમાર તે ગુણ ચાર અને અશુરુષ્ણુ
અનાદિ અનન્ત છે અર્તાત કાલ અનાદિ સાત
છે અને ર્તમાનકાઠ સાદિ સાત છે અનાગત
કાલ સાદિ અનન્ત છે

પુટલ દ્રવ્યમા સ્વદ્રવ્ય તે દ્રવ્યપણે જે
પૂરણગલન ધર્મ તે અનાદિ અનન્ત છે અને
સ્વક્ષેત્ર પરમાણુ તે સાદિ સાત છે સ્વકાલ
સ્થિતિ અશુરુષ્ણુ ગુણ તે અનાદિ અનન્ત છે

છેવી પણ અઝોરનો અત નથી માટે સાદિ અનન્ત
વશુ છે

अगुल्लघुनो उपज्यो विणस्यो ते साटि सात
 ३ स्वभावते गुण चार अनादि अनत ३
 ४ र्णादि पर्याय चार एटले वर्ण गव रस स्पर्श
 ५ त साटि सात ३ ए द्रव्यादि चारमा चांभगी
 ६ फही

इयं उ द्रव्यना सय्थ आर्था चांभगी
 ७ कहे छे, तिहा प्रथम आकाश द्रव्य ३
 ८ तेमा जलोकाकाशमा कोड द्रव्य नथी
 ९ अने लोकाकाशमा उ द्रव्य छे, तिहा लोका
 १० काश द्रव्य तथा यीजु र्मास्तिकाय द्रव्य अने
 ११ नीजु अधर्मास्तिकाय द्रव्य ते अनादि अनत
 १२ सय्थी छे जे : लोकाकाशना एकेक प्रदेशमा
 १३ धर्म द्रव्य तथा अधर्म द्रव्यनो एकेक प्रदेश
 १४ रयो छे ते पण किवारे पिट्टेइसे नहीं नादे
 १५

અનાદિ અનત સર્વથી ઠ આકાશ સ્વેચ્છા લોક
 સર્વ અને જીવ દ્રવ્યના અનાદિ અનત સર્વથી
 ઠે, અને સસારી જીવ કર્મ સહિત તથા
 લોકના પ્રદેશનો સાદિ સાત સર્વથી ઠ
 છોકાન સિદ્ધ સ્વેચ્છા સિદ્ધ જીવોનો આકાશ
 પ્રદેશ માથે માદિ અનત સર્વથી ઠે, લોક
 કાશ અને પુદ્ગલ દ્રવ્યનો અનાદિ અનત સર્વથી
 વર્ણ ઠે, આકાશ પ્રદેશની સાથે પુદ્ગલ પદ્ધતિ
 માણુનો સાદિ સાત સર્વથી ઠે એમ આકાશ
 દ્રવ્યનીપર, ધર્માસ્તિકાય તથા અધર્માસ્તિકાય
 કાયનો પણ સર્વ સર્વ જાણવો જીવ અ
 પુદ્ગલના સર્વથી અમલ્ય જીવને પુદ્ગલના
 અનાદિ અનત સર્વથી, વ્યક્તિ અમલ્ય જીવ
 કર્મ કિયારે સર્વથી નહીં માટે, અને મ

જીવને કર્મનું લાગતું અનાદિ કાલનું છે પણ તે કિવારેક દુટથે માટે મહ્ય જીવને પુદ્ગલ સપ્ત અનાદિ સાત છે તથા નિશ્ચયનયેકરી છે દ્રવ્ય સ્વભાવ પરિણામ પરિણમ્યા છે તે પરિણામીપણો સદા શાશ્વતો છે તે માટે અનાદિ અનત છે અને જીવ તથા પુદ્ગલ બેહુ દ્રવ્ય મલિ વગર ભાવ પામે છે તે પર પરિણામીપણો છે તે પરપરિણામીપણો અમહ્ય જીવને અનાદિ અનત છે અને મહ્ય જીવને અનાદિ સાત છે અને પુદ્ગલનો પરિણામીપણો તે સત્તાયે અનાદિ અનત છે અને પુદ્ગલનો મિત્ત્રો વિઠ્ઠલો તે સાદિ સાત છે એટલે જીવ દ્રવ્ય પુદ્ગલ સાથે મિલ્યો સક્રિય છે અને પુદ્ગલ કર્મથી રહિત થાય તેવાં જીવ

દ્રવ્ય અક્રિય છે અને પુદ્ગલ દ્રવ્ય સદા સ
ક્રિય છે

હવે એક, અનેક-પ્રમતી નિશ્ચય જ્ઞાન
પદ્ધતિને નય રહે છે, સર્વ દ્રવ્યમા અનેક
સ્વભાવ છે, તે એક વચનથી કદા જાય નહીં
માટે માદ્યોમાદ નયે કરી સક્ષેપપણે કહે છે,
તિહી મૂલ નયના થે ભેદ છે, એક દ્રવ્યાર્થિક
ગીજો વ્યાપાર્થિક, તમાં ઉત્પાદ વ્યય વ્યાપ
ગીજપણે અને પ્રધાનપણે દ્રવ્યનો ગુણ સત્તાર
ગ્રહે તે દ્રવ્યાર્થિક નય રહિયે તેના દગ ભેદ
છે, સર્વ દ્રવ્ય નિત્ય છે, દ્રવ્યાર્થિક ૨ અગુરુ
લઘુ અને સ્વેચ્છા અપેક્ષા ન કર મૂલ ગુણને
પિંટપણે ગ્રહે તે એક દ્રવ્યાર્થિક ૩ જ્ઞાનાદિક
ગુણે સર્વ જીવ પર સરીચા છે માટે સર્વને

એક જીવ કહે, સ્વદ્રવ્યાદિકને ગ્રહે તે સત્
 દ્રવ્યાર્થિક. જેમ સત્લક્ષણ દ્રવ્યમ્ / દ્રવ્યમા
 કોના યોગ્ય ગુણ બનાકાર તર તે વક્તવ્ય
 દ્રવ્યાર્થિક ૬ આત્માન અજ્ઞાની કહેયો તે
 અશુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક ૬ સર્વ દ્રવ્ય ગુણ પર્યાય
 સહિત છે એમ કહેયુ તે અન્વય દ્રવ્યાર્થિક ૭
 સર્વ જીવ દ્રવ્યની મૂલ સત્તા ઇક છે તે પર-
 મદ્રવ્યાર્થિક નય ૮ સર્વ જીવના આઠ પ્રદેશ
 નિર્મલ છે તે શુદ્ધ દ્રવ્યાર્થિક નય ૧ સર્વ
 જીવના અસાધ્ય પ્રદેશ એક સરીસા છે તે
 સત્તા દ્રવ્યાર્થિક નય, ૧૦ ગુણગુણો દ્રવ્ય તે
 પરમભાવગ્રાહક દ્રવ્યાર્થિક જેમ આત્મા જ્ઞાન-
 રૂપ છે શ્રુત્યાદિક ૧૧ દ્રવ્યાર્થિક નયના દ્રવ્ય
 મેદ કહ્યા

હવે વ્યાયાયિક નયના છ મેદ કહે છે
 જે વ્યાયન ગ્રહે તે વ્યાયાયિક નય વહિયે,
 તેના છ મેદ છે ૧ દ્રવ વ્યાય તે જીવને
 મધ્યવણુ કહેત, ૨ દ્રવ દ્યમન વ્યાય જે
 દ્રવનુ પ્રદેશમાન, ૩ ગુણ વ્યાય જે એક
 ગુણથી બનેલા થાય જેમ ધર્માધર્માદિદ્રવ્ય
 પોતાના ચલણ સદકારાદિ ગુણથી અનેક
 જીવ તમા પુદ્ગલને સહાય કરે, ૪ ગુણ દ્ય-
 જન વ્યાય જે એક ગુણના ઘણા મેદ છે ૫
 સ્વભાવ વ્યાય ત અગુરુલુ વ્યાયથી જાણવો
 ૬ પાત્ર વ્યાય મરે દ્રવ્યમા છે અને છઠો
 વિમાન વ્યાય તે જીવ પુદ્ગલ ૬ થે દ્રવ્યમા
 છે તિહાં જીવ જે ચાર ગતિના નશા નવા ભવ
 તે તે જીવમાં વિમાન વ્યાય તથા પુદ્ગલમાં

६

खंडपणु ते विभार पर्याय जाणवो

हवे पर्यायना बीजा उ भेद कहे छे ?
 अनादि नित्य पर्याय ते जेम शुद्धल द्रव्यनो
 मेरु प्रमुख, २ सादि नित्य पर्याय ते जीव
 द्रव्यनु सिद्धपणु, ३ अनित्य पर्याय ते समय
 समयमा द्रव्य उपजे विणशे छे, ४ अशुद्ध
 अनित्य पर्याय ते जन्म मरण थाय छे तेणे
 करी कहेतु, ५ उपावि पर्याय तें कर्म सनर,
 ६ शुद्ध पर्याय जे मूल पर्याय सर्व द्रव्यना
 एक सरीखा छे ए पर्यायाधिकृतु स्वरूप कहु
 हवे सात नय कहे छे ? नैगम, २
 अग्रह, ३ व्यग्रहार, ४ ऋजु सूत्र, ५ शब्द,
 ६ समभिरुद्ध, ७ एव भूत-ए सात नयना
 नाम जाणवा, तेषा पहिलो नैगम नय कहे छे.

નવા એક ગમા તે નૈગમ કહિયે ગુણનો એક
 અશ ઉપન્યો હોય તો નૈગમનય કહિયે દષ્ટાન
 જેમ કાફર મનુષ્યને પાલી ગવરાનો મન
 થયો, તે ગરે જગલમા લાકડુ લેયા ચાલ્યો,
 રસ્તામા કોડર મનુષ્ય મહ્યા તળે પૂઝ્યુ હ
 વયા જાય છે, તવાર તેને રતુ જે પાલી નેરા
 જાડુ હુ ત પાલી તો દર્જો પડા તર્થા વ
 મનમા પિત્રી તે થડ એમ ગણ્યુ તેમ નૈગ
 નય, સર્વ જીવને સિદ્ધ સમાન કહે, કેમ
 સર્વ જીવના આઠ દરક પ્રદેશ નિર્મલ સિ
 રૂપ છે તેથી એક અંશે સિદ્ધ છે ત માટે સિ
 સમાન સર્વ જીવ કહ્યા તે નૈગમ નયના વ્ર
 ભેદ છે ? અતીત નૈગમ ૨ અનાગત નૈ
 ૩ ર્નમાન નૈગમ, ૪ નૈગમ નય કયો.

હવે સંગ્રહ નય કહે છે સત્તાગ્રહે તે સંગ્રહ
 જે એક નામ છે તથા સર્વ દ્રવ્યના સંગ્રહ
 સત્તા આદિ તે સંગ્રહ નય નહીં હોય તે
 દૃષ્ટાન્ત—જમ કાઠક મનુષ્ય પ્રમાણ દાતણ
 કરવાને અર્થે પોતાના ઘરના વારણે વેશીને
 ચાકર પુરુષને કહ્યું જે દાતણ લઈ આવ્યો, તે
 વારં તે ચાકર મનુષ્ય પાણીનો લોટો તથા
 રમાલ અને દાતણ વગેરે સર્વ ચાજ લઈ આવ્યો
 હવે શેઠે તો એક દાતણ નામ લટકે મગાવ્યું
 હતું પણ સર્વનો સંગ્રહ કરી ચાકર લઈ આવ્યો
 તેમજ દ્રવ્ય ઇંચુ નામ કહ્યું તો દ્રવ્યના ગુણ
 પર્યાય સર્વે આવ્યા એ સંગ્રહ નયના કે ભેદ
 છે એક જે દ્રવ્યપણો સામાન્યપણે ચોલતા
 જીવ તથા અજીવ દ્રવ્યનો ભેદ પડ્યો નહીં તે

પેહેલો સામાન્ય મગ્રહ, તથા ત્રીજો વિશેષતાને
અંગીકાર કરે છે, જે જોય દ્રવ્ય એમ કશું તો
અર્જીય મર્વ ગ્રહ્યા તે વિશેષ સગ્રહ

હવે વ્યવહાર નય કહે છે જે ત્રાગસ્વરૂપ
દેગ્યોને મદના વેદેચ્છણ કરે અને જે ઘાદર
દેવતા ગુણનજ માને પણ અતરંગ સત્તા ન
માને પટલે પ નયમા આચાર ત્રિયા મુરય છે
અતરંગ પરિણામનો ઉપયોગ મર્થો કેમક નૈગમ
તથા સગ્રહ નય તે જ્ઞાન રૂપ ધ્યાનના પરિણામ
વિના અશ તથા સત્તા ગ્રાહી છે, તેમ ક્રિદા
કરણી મુરય છે તે વ્યવહારનયે (પળે)
જીવની વ્યવસ્થા અનેક પ્રકારે ઈ તિહાં
નૈગમ તથા સગ્રહ નયે કરાં સર્વ જીવ સત્તાયે
ત્રુ રૂપ છે પણ વ્યવહાર નયર્થો જીવના વે

भेद है एक सिद्ध, बीजा ससारी. ते यली
संसारी जीवना वे भेद है एक अयोगी
चौदमा गुणठाणायाला तथा बीजा सयोगी
ते सयोगीना वे भेद एक केवली बीजो छद्म-
स्थ, छद्मस्थना वे भेद एक क्षीण मोही
धारमा गुणठाणे वर्चता मोहनीय कर्म स्वपाव्यु
ते, बीजो उपशान्तमोहते उपशान्त मोहना
बली वे भेद, एक अकृपायी दग्धारमा गुण-
ठाणाना जीव, बीजा सकृपायीना वे भेद है,
एक सूक्ष्म कृपायो दग्धमा गुणठाणाना जीव
बीजा वादर कृपायी ते वादर कृपायीना
बली वे भेद है एक श्रेणि प्रतिपन्न, बीजा
श्रेणि रहित ते श्रेणी रहितना वे भेद एक
अप्रमादी बीजो प्रमादी ते प्रमादीना वे भेद

એક ચિરતિ પરિણામિ વીજાં દેન ચિરતિ, દેશ
 ચિરતિના ચે ભેદ, એક ચિરતિ પરિણામિ અમ
 યોજા અચિરતિ પરિણામિ, અચિરતીના ચે ભેદ
 એક અચિરતિ સમકાંતિ વીજા અચિરતિ મિ-
 યાત્યાં તે મિધ્યાનાના ચે ભેદ, એક મધ્ય
 યોજા અમ-પ તે મધ્યના ચે ભેદ તકગ્રવિભેદો
 યોજા ગ્રંથો અભેદો (અભેદ ગ્રન્થિ) એવી
 રીતે જે જીવ જોડે દેસાય તેને તેવા માને ન
 દર્શાવે નય છે, એમજ પુદ્ગલના ભેદ કમ્યાવે
 વદ છે પુદ્ગલ દ્રવ્યના ચે ભેદ છે એક પરમાણુ
 યોજો સ્વપ, સ્વપના ચે ભેદ એક જીવને લાગ્યા
 તે જીવ સહિત, ગાજા જીવ સહિત તે ઘડો
 પ્રમુલ અજીવનો સ્વપ, દષ જીવ સહિત સ્વપના
 ચે ભેદ છે એક સૂક્ષ્મ સ્વપ યોજો વાદર સ્વપ,

રૂઢા યર્મણાનાં વિચાર લખીયે છૈયે,
 તિહા પુદ્ગલની વર્ગણા આઠ છે ૧ ઔદારિક
 વર્ગણા ૨ વૈક્રિય વર્ગણા ૩ આહારક વર્ગણા
 ૪ તેજસ વર્ગણા ૫ ભાષા વર્ગણા ૬ શ્વાસો-
 દ્વાસ વર્ગણા ૭ મનો વર્ગણા ૮ કાર્મણ
 વર્ગણા—એ આઠ વર્ગણાના નામ કહ્યા છે
 પરમાણુ ભેલા થાય ત્યારે દ્વયણુકસ્વથ કહેવાય
 ત્રણ પરમાણુ ભેલા થાય તેવારે ત્ર્યયણુકસ્વથ
 થાય એમ સરયાતા પરમાણુ મિલે સરયાતા-
 ણુકસ્વથ થાય, તેમજ અસરયાતે અસરયાતા-
 ણુકસ્વથ થાય, તથા અનતા પરમાણુ મિલે
 અનતાણુકસ્વથ થાય એ ગ્ય તે સર્વ જીવને
 અગ્રહણ યોગ્ય છે, અને જેવારે અભવ્યથી
 અનન્તગુણ અતિક પરમાણુ ભેલા થાય તેવારે

આદારિક સુગમ તથા યોગ્ય ચર્મના થાય.
 પચન ઔદારિકથી અનતગુણા અધિક
 ચર્મનામાં રૂઢ મેલ થાય ત્યારે વૈક્રિય ચર્મના
 થાય, રૂઢ વૈક્રિય થઈ અનતગુણા પરમાણુ
 મિલે તેનાર આદારક ચર્મના થાય એમ
 સર્વ ચર્મનાના ઉદરથી અનતગુણા અધિક
 પરમાણુ મિલે તેનારે સ ચર્મના થાય એટલ
 પટ્ટીથી ધારી ચર્મના, ધીર્જીથી શ્રીર્જી એમ
 સાતમા મનાચર્મનાથા આઠમો કાર્મણ ચર્મ
 નામાં અનતગુણ પરમાણુ અધિક છે. હા ?
 આદારિક, ૨ વૈક્રિય, ૩ આદારક. ૪ તૈજસ,
 ૫ ચાર ચર્મના વાત્તર ૬, તેના પાંચવર્ણ-વૈ
 ગન્ધ-વાચ રસ, આઠ સ્પર્શ ૯ વીસ ગુણ છે,
 તથા ? માયા ૨ શ્વાસો-શ્વાસ ૩ મન ૪

કાર્મણ એ ચાર વર્ગના સૂક્ષ્મ છે. ઉમાં પાચવર્ણ
 વે ગન્ધ, પાચરસ-ચાર સ્પર્શ-એ સોલ ગુણ
 છે, અને એક પરમાણુમા એક વર્ણ-એક ગંધ-
 એક રસ-વે સ્પર્શ એ પાચ ગુણ છે. એમ પુદ્ગલ
 સ્વધના અનેક ભેદ છે.

૧. એ વ્યવહાર નયના છ ભેદ છે ? શુદ્ધ
 વ્યવહાર તે આગલા ગુણઠાણાનુ છોડવુ અને
 ઉપરના ગુણઠાણાનુ ગ્રહણ કરવુ અથવા જ્ઞાન-
 દર્શન-ચારિત્ર ગુણ તે નિશ્ચયનય એકરૂપ છે.
 પણ તે શિષ્યને સમજાવવાને જૂદા જૂદા ભેદ
 કહેવા તે શુદ્ધ વ્યવહાર છે. ૨. જીવમા અજ્ઞાન
 રાગ દ્વેષ લામ્યા છે તે અશુદ્ધપણુ છે માટે
 અશુદ્ધ વ્યવહાર. ૩. જે પુણ્યનો ક્રિયા કરવી
 તે શુભ વ્યવહાર. ૪. જેવકી જીવ પાપરૂપ

અશુભ કર્મ કરે તે ૫ અશુભ વ્યવહાર ધન-
 ઘર-હુદુવ મન્યમ સર્વે આપનાર્થા જુદા જુદા
 છે પણ જાંવે અજાનપણ આપના કરી જાણ્યા
 છે તે ઉપચરિત વ્યવહાર ૬ ગુરૂરાટિષ પર-
 રસ્તુ યશ્વિ જીવથી જુદી છે તોપણ પરિણા-
 મિક્રમાય ભોળીપને પકડા મિલ્લી રણા છે તેને
 જીવ આપના કરી જાણે છે તે અનુપચરિત
 વ્યવહાર જાણ્યો ૭ વ્યવહાર નવ કર્યો

હવે ઋણુ મૂલ નવનાં રિચાર કહે છે.
 જે અતીત કાલ અને અનાગત કાલની અપેક્ષા
 ન કરે પણ પ્રતિમાન રાગે જે રસ્તુ જેરા ગુણ
 પરિણામે વર્તે તે યસ્તુને તેજ પરિણામે માને
 માટે ૮ નવ પરિણામગ્રાહી છે જેવ કોદક

જીવ ગૃહસ્થ છે પણ અતરંગ સાધુસમાન પરિ-
 णામ છે તો તે જીવને સાધુ કહે અને કોઈક
 જીવ સાધુને લેવે છે પણ મનના પરિણામ
 વિષયાભિલાષ સહિત છે તો તે જીવ અત્રતીજ
 છે એમ ઋજુ સૂત્રનું માન્ય છે તે ઋજુ
 સૂત્રના જે ભેદ છે ણક સૂક્ષ્મ ઋજુ સૂત્ર તે
 એમ કહે જે સદાકાલ સર્વ વસ્તુમાં એક વર્ત
 માન સમય વર્તે છે એટલે જે જીવ ગયા કાલે
 જનાની હતો અને જનાગત કાલે અજ્ઞાની
 ભાવે અજ્ઞાની થશે એમ ઘેઠું કાલની અપેક્ષા
 ન કરે પણ ણક વર્તમાન સમયે જે જીવો તેને
 તેવો કહે તે સૂક્ષ્મ ઋજુસૂત્ર કહિયે અને
 મહોટા વાદપરિણામ ગ્રહે તે સ્વૂલ ઋજુ સૂત્ર
 નય જાણવો એટલે ઋજુ સૂત્ર નય કયો

દ્વે શબ્દનય કહે ૩ જે વસ્તુ ગુણવત્
 વથવા નિર્ગુણ તે વસ્તુને નામ કહી ચોલા-
 વેય જે માપા ર્ગનાથી શબ્દ પળે વચન
 ગોચર થાય તે શબ્દનય જે કારણે અરૂપી
 દ્રવ્ય વચનથી પહેલા તે શબ્દનય કહિયેં હર્ષ
 જે શબ્દનો અર્થ હોય ત પળો જે વસ્તુમા
 વસ્તુપણે પામિયે ત ચારે તે વસ્તુ શબ્દનય
 કહિયેં જેમ ઘટનો ચેટાને વગનો હોય તે ઘટ
 ૫ શબ્દનયમા વ્યાકરણથી નીપના અને
 વીજા પણ મર્ત શબ્દ લીગા તે શબ્દનયના
 ચાર ખેટ છે ૧ નામ ૨ સ્થાપના ૩ દ્રવ્ય
 ૪ અને માત્ર ચાર નિલેપાના પણ પહિજ
 નામ છે

૧ પહેલો નામ નિલેપો તે આકાર તથા

गुणरहित वस्तुने नाम करी बोलाववो जे
 एक लाकडीनो कटको लेइने कोइके तेहने
 जीव एवु नाम कथु ते नाम जीव जाणतु जेम
 काली दोरीने सापनो बुद्धिये करी वागे हणे
 तेहने सापनो हिंसा लागे ए नाम सर्प थयु
 एरीज रीत नाम तप अथवा नाम मिच्छ जेम
 बड प्रमुखने सिद्धवट एम कही बोलावे ठे ते
 नाम निक्षेपो कहिये ए मूत्र सार्य ठे.

७ स्थापना निक्षेपो कहे ठे जे कोइक
 वस्तुमा कोइक वस्तुनो आकार देग्योने तेहने
 ते वस्तु कहे जेम चित्रामण अवरा काष्ठ पा-
 णनी मूर्ति तेने घोडा-हार्यानो आकार ठे
 तो ते घोडा-हारी कहेयाय ते स्थापना जा-
 णवी. ए स्थापना निक्षेपो नाम निक्षेपे सहित

હોય જેમ સ્થાપના સિદ્ધ જિનપ્રતિમા પ્રમુલ્ય છે
 સદ્ગાય સ્થાપના પણ હાય અને અસદ્ગાય સ્થા
 પના પણ હાય અકૃત્રિમ જિન પ્રતિમા તે ન
 દીશ્વરદ્વીપ પ્રમુલ્યન વિષે અને જેટ દ્રહાની જિન
 પ્રતિમા તે કૃત્રિમ તે સર્વ સ્થાપના જાણવી
 જેમ ચિત્રામની સ્ત્રી જિહા માદી હોય તિહા
 સાધુ રહ નહી કારણક સ્થાપના સ્ત્રી છે તે
 સ્ત્રી તુલ્ય જાણવી તેમજ જિન પ્રતિમા જિન
 સમાન જાણવી દ્રહા કોડક અજ્ઞાની જીવ
 કહે છે જે, સ્થાપનામા જ્ઞાનાટિ ગુણ નથીતેથી
 સ્થાપનાને માનવી પૂજવી નહી તેને ઉત્તર કહે
 છે કે સ્થાપના રૂપ સ્ત્રીમા સ્ત્રીપણાના ગુણ
 નથી તો પણ તે વિકારનુ કારણ થાય છે
 તેમજ જિનપ્રતિમા પણ ખ્યાનનુ કારણ છે અને

जे एम पुठे क हिंसा थाय छे अने भगवते तो
 दयाने धर्म कगो छे तेहने एम कहेरु जे पर-
 देशी राजा केसी गुरुने वादवाने अथे बीजे
 दीवसे मोहोदा आदरयी आन्यो तं वदनामा
 हिंसा थइ पण लाभ कारण गणता जोदो न
 थयो बीजो मल्लिनाथजीय उ मित्र प्रतिषोध-
 वाने पुतलीनो दृष्टान्त कगो, ते हिंसा तो घणी
 थइ पण ते लाभना कारणमा गणी छे एम
 भाव शुद्ध होय तिहां हिंसा लागती नथी,
 अथवा कोइक एम कहे छे जे अमे आपणे
 स्थानके बेडा नमुथ्युण कहिसु जमने लाभ
 यासे ते सरो पण भगवती सूरमा भगवानने
 वदनाने अधिकारे तो तिहा जइ वदना कर-
 वानु फल मोडु कथु छे तथा निक्षेपाने अधि-

કારે કલ્પ જે ભાવ નિલેપો એકલો થાય, નહીં
 પણ સ્થાપના તથા દ્રવ્ય એ ત્રણ મિલ્યા ભક્ત
 નિલેપો થાય માટે સ્થાપના અવશ્ય માનવી
 હા જે સ્થાપના ન માને તેને કહિયે જે વિના
 મની મૂર્તિ ત હિસાના પરિણામથી ફાટે તેહન
 હિમા લાગે ટે તેમજ જિનવરના ઘ્વાને જિન
 પ્રતિમા પૂજતા લાભ થાય ટે એમ યુક્તિ કરતા
 તથા આગમની પાત્રે પણ જિન પ્રતિમાને જિન
 સમાન માને તે આગવરુ અને જે જિન પ્રતિ
 માને ન માને તેને સ્થાપના નિલેપો ઉઘાડ્ય
 અને સ્થાપના ઉઘાડી તો દ્રવ્ય તથા ભાવ નિ
 લેપો સ્થાપના વિના થાય નહીં માટે દ્રવ્ય તથા
 ભાવ પણ ઉઘાડ્યા એમ ત્રણ નિલેપો ઉઘાડ્યા
 તે કારે સિદ્ધાન્ત ઉઘાડ્યાજ માટે જે જિન

प्रतिमाने नहीं माने ते विराधक जाणवो तथा
 कोइ पूछे जे प्रतिमानो पूजा तो परेला आसव
 मध्ये लखी छे तेने कहोये जे तुम्हे मृपावाद
 बोलो छे, इहा मश्र व्याकरण सूत्रमा पाठ
 छे नही तिहा पाठ छे ते लिखीये छे ॥
 अविजाणओ परिजाणओ विसयहेउ इमेहि
 कारणेहि किं ते करीसण पोरकरणी वा विव-
 षणीरूवसरतलाग चितिवेति स्वाति आराम
 विहार, धूम पागार, ढार गोपूर अट्टालगच-
 रीय सेतुसकमपासायत्रिकष्पभवनघरसरणिले-
 णआवणचेइयदेवकुलचित्तसभाएवाआयतणव-
 सई भूमिपरमडवाणकएहीसति=इहा पाच था-
 वरना पाच आलावा छे तेहने छेहे कोहा,
 माणा, माया, लोभा, हिंसा, रती इत्यादि

પાટ છે તે જે જોય ડઢીના સમાપ્તને માટે
 ચેડેય કહેના પ્રતિપાત્રિક કરે તે આશ્રય રવાને
 ય પાટ છે પણ પૂજાના પાટ નથી તે મૃપાપ્યે
 (શા માટે) ધાન્યો છા, તથા મશ્ન ઠવાકરણ-
 સૂત્રે રાજે સરદારે જે જાળાયો છે તે લિખીયે
 જે રત્નમયમત્તિ આપરીય ઉચ્ચગ્નાય સેદ
 માદમીય તવસિ સિસ ચુદ્ધુ રુછ ગળ સગ
 ચેડેયેંદ નિગ્ધરટી ચયાવચ્ચ અણસ્મીઓદસત્તિ
 હવદુરિદસરેડે યઆન્યંદ આચારજ મમુલચેડેય
 રહેતા જિનપ્રતિમાનો ચેયાવચ્ચ કરે નિર્જરાના
 અર્થો અણસ્મીઓ કહેનાં જસ ફોર્તિની ચાછા
 રહિતયજો ચેયાવચ્ચ દશ પ્રકાર તથા અનેક
 પ્રકારનો કરે, હાં ચેડેય કહેતા પ્રતિમા છે તો
 લોટી કલ્પના સ્વામાપે કરો છો ? તથા ચીને

प्रश्ने पूछ्यो जै अर्हिसाना ६० नाम कथा ठे,
 अभओसवस्सविअनाघाओचुरकाय वित्तीपूया
 त्रिमलप्पभा निम्मलकरीत्ति एव माङ्गीनिय-
 गुणनिम्मियाइ पज्जयनामाणिट्ठतिअर्हिसाए ॥
 तिहां प्रतिमा तथा पूजानो नाम नथी तेहनो
 'उत्तर तिहा अर्हिसानो नाम जाणो तेहनो अर्थ
 देवपूजा ठे पूजा एहवो दयानो नाम ठे तो
 अजाण्योइमस्ये परपणा करो छो ? गीजु प-
 जातो श्रीअरिहत प्रतिमानी ते तो विनय तथा
 सेयायच्च ते अस्मिन्तस्स तपना भेद ठे ते तप
 मोक्षनो मार्ग ठे श्रीउत्तरा ययन सूत्रे २८ मे
 अध्ययने तपने मोक्षना चार कारण कथा ते
 मध्ये गण्यो छे तथा तो पस्ये पुच्छ्यो जे बो-
 लती खबर न ह्ये ते विचारी बोलीये, तथा

श्रावक कोणे देहरां कराव्यां ? तथा प्रति
 पूजा ? तेहनो उत्तर श्रीममवायागसूत्रे तथ
 न्त्यसूत्रे सर्व आगमनो नूध छे तेमव्ये ए पा
 छे तिहा उपासकदशानो नोध छे ते आलावा
 छ त लखोए छे सेरिते उपासगदसाओ उवा
 सगत्सामूण समणोपासगाण नगराईज्जमाणाइ
 चइआइ वणसटाइ समोसरणाइ रायाणोअ
 म्मापियरा वम्मायरिया धम्मकहाओ इहलोइ
 आ पारल्लोइया इहिरिसेसा भोगापरीआइ
 सुअपरिगहोआ तरोवहाणाइसीलवयगुणवेर-
 मणपच्चाराणपोसहोररासपडिवज्झणापडिमा
 ओ उवसगसलिहणाओ भत्तपच्चरकाणइयाउ
 वगमण देवलोगमण सुकुलपचायापुणयोहि-
 लाओ अतकिरायाआघरिज्झति ए पाउ छे.

इहा चेइयाटशब्द देहरा तथा जिन प्रतिमा
जागज्यो. इहा चेइय एहनो अर्थ जीजो धाये
नही, जे बननो अर्थ करे तेतो उद्यानवनख-
हनो पाठ जुदो छे कोइ साधुनो अर्थ करे ते
धम्मायगीया ए पाठ जुदो छे ज्ञाननो अर्थ
करे ते मुयए पाठ जुदो छे तेमाटे चेइय शब्दे
जिनप्रतिमानो अर्थ छे तथा तुम्हे पुछो जे
द्वारका राजग्रहमें देहरा तथा प्रतिमानो पाठ
किहा छे ? तेहनो उत्तर नदीसूत्रे अणुत्तरो
बवाद तथा अतगहना नोनो पाठ जोज्यो.
तथा तुम्हे कहेम्यो इतल्ला बोल उपासकदशा-
प्रमुखे दोसता नथी तेहनो उत्तर जे नदी तथा
समवायागमे जे पाठ तेहनां कोण उत्थापी
शके ते जोज्यो. तथा पुछ्यु जे किणे श्रावके

ચાંદિયા ગયા તરારે કયચલ્લિમ્મા સથા
 પટ્ટો પે આરા સાદમોવલ્લ કરોને દાંતા
 નેવા નિરન્યા તરારે ન્દાયા કયચલ્લિમ્મા
 ધ પાડ છે, રત્પાદિક આર અચ દેવની
 પૂના ન કરે ગાયત્ર ન પૂમ, અરિદત દેવનેમ
 પૂને, સથા કાચ કરેમ્મે કયચલ્લિમ્મા પાડ
 કઢીયામ મમુચ બોર થાનર છે તેવાં સ્વાના
 ડ ? પાત જેરો વચ્ચુડે ગાને ત તેરને પુમે
 તથા દેવદત્ત વાચક કામ પુના કરી રત્તે તેતો
 ગાયત્રને મારીત્ર પુના કરારો તો કા ન
 કરે ? આત પગ વાચક પુના કરતા નોસે છે
 તો કયચલ્લિમ્મા ધ પાચનો થોમો અથ ગાને
 કરો છો ? તથા કીસા મદોન્છર ચળા દીસે
 ડ પળ નિદા દટરા પ્રતિપાનો પાડ નથી

તેનો ઉત્તર જે ટીક્ષાને ઉતાવલા થયા તેવા
 માધુને બઢોરાવવા રળા નથી તો દેહરા કરા
 ઘરા તો ઘરે સ્યાને રહે ? અને પઢલા દેહરા
 પ્રતિમા ટે તેતો નઢીસૂત્રે આગમનોધનો પાઠ
 જોસ્થો તો સર્વ સમો પઢશે તથા તુમ્હ પુઝયુ
 જે તીર્થસ્થગ્રહસ્થપને છતા સાધુ સા વી
 શ્રાવક શ્રાવિકાણ વાગ્યા નથી તેનો ઉત્તર
 ઘણાવ વાગ્યા ટે, તે પાઠ જ્ઞાતાસૂત્રમા ટે તથા
 તુમે લરયો જે પ્રતિમા પકેન્દ્રિદલ ટે તેહવો
 વચન સસારનો જેહને ખય ન હુો તે ચોલે ?
 જે કારણે શ્રીભગવતીજી તો જિણપદિમા કહી
 ચોલાવી ટે, દેહરાને સિઢાયતન કહી ચોલાવ્યો
 તો તુમે કઠોર વચન સ્યાને ચોલો ડો ? તથા
 તુમે દિસી વદના કરો છો તે દ્રીસી તો અર્જીર

૬ તો કામ વાદા છે ? તિહા તુમ્હે કૌસ્થો કે
 મામ્દારા મનમે તા સિદ્ધ છે તા જિનપટિમ
 વાદતા પિગ અમારા મનમા સિદ્ધ છે તથા,
 મૂનમયે ગુરનો પાન્નો આગાતના ટાલવી
 વહી છે, તે પાટ અર્જાર છે તેવીજ સર્વે ગુરનો
 ઘઠુમાન ડ, પ્રતિમાને રઘુમાને સિદ્ધનો ઘઠુ
 માન ડ તથા ગુરપાંમમામાટિ જિનનો દાઝા
 ડ તે રઘુનાર પૂજનીક ડ તેના અજીવ રુકુષ
 છે તથા તુમે લગ્યા જ પરદેશા રાજાવ પ્રતિમા
 ફા ન રૂઠી ? ત પરદેશા આવરુ થયા પછી
 ફેટલોર જીવ્યા છે ત તમા સર્વ આવરુ એકત
 કરણી રહે વ મ્યા નિયમ છે ? તથા પરદેશાવ
 તથા માળદ આવરુ કાદર સાધુને પટિલામ્યા
 નર્થો તે માટે તુમે સાધુની બીરાવ્યામે દોષ

માનસ્યો ? એ વિચારી જ્યો જ્યો, તથા લલ્યુ
 છે જે સૂરીઆમે જે પ્રતિમા પૂજી તે રાજધા
 નીના મગલીક માટ પૂજા કરી તેતો સ્વોદુ
 ગોલો ડો, ૭ પાઠ મૂત્રમે નથી સૂત્રમે તો
 પદ્મો પાઠ છે “દીપાણ સુદાણ સ્વેમાણ નિસ્સે-
 સાણ ઝાણુનાનીયત્તાણ મરિસ્સદ નિશ્રેયસ
 કદતા મોક્ષમણી એ અર્થ છે, તથા પન્છા શબ્દે
 જે રૂઢલોકનો અર્થ છે એમ કહે છે તે સૂદ છે,
 દર્દુર દેરતાને અધિકારે પન્છા શબ્દે આવતા
 મવનો અર્થ છે તથા આચારાગસૂત્રે જસ્સપૂ-
 વિયિનો તસ્સપન્નાયિનો રૂઢા પૂર્વ શબ્દે પૂઠલો
 મવ પડા શબ્દે આવતો મવ લોવો છે તથા
 એ મવે સમક્ષિતનો લાભ તે ઘણો છે તથા
 ઈર્થિકર વાત્રાના ફલનો પાદ ઉવયાદમધ્યે

તથા પચમહાત્રત પાલ્યાનો પાઠ આચારાગ
 મધ્યે તિથિ પળ હિયારં ઇત્યાદિક પાઠ ડે ત
 થે ઢેકાળે લામ માતો ડો તો જિનમતિમા
 ડામે ના સ્યાન વહો છા ? અનં તિહા જિન
 મતિમા પૂજાનો પાપ વહો નધો અને હોય તા
 દેસાહા નુમ હિરયુ જે ભગવતે હિસાની ના
 વહા ડે તેતો અમે તિહા રહુદુ જે હિસા ર
 રવો, પળ ભગવતે કિસે સૂત્રે મતિમા પૂજાની
 ના રહી નથા મતિમાની ૨૭ પ્રકારની પૂજા
 મૂત્રે રહી ડ તથા તુમે મતિમાનો પૂજા હિસામે
 ગણો છો ને હમ નથી મતિમાની પૂજા તો
 વિનય તથા લેવાવશ ધર્મમા ડ તથા પૂજ
 હિસામે ગણી તો ઢાળામે નર્દામે પડતી સા
 ધર્મને સાધુ કાઢે તેમા હિસા ગણી નહીં, તપ

आचारांगमूत्रे रीजा माधु अजाणे पण गर्ह-
 रानी भूले लूण वाहरीने पडे जाणे जे लूण
 बीहराव्यो ते जाणो ते पोने राय ते पोते पीये
 तथा रीजा साधु सभोगीने आपे ते खाये
 पीए तथा विषमवाटे नेलने रुखने लताने
 गूडाने अवलघी उत्तरे जे पाठ आचारांग-
 मूत्रे ते तथा भगवती सूत्रमे साधुना हरस
 काटे तेहने क्रियाकर्म लागे नही, तथा
 मल्लिनाथजी पूतलीमे कवल मंत्र्या तेमाटे
 र्म माटे हिंसा करी तथा सुबुद्धि मत्रिए
 पाणी पलटाव्यो ते र्म माटे करी पिण मद
 बुद्धी न कया ते भगवतीसूत्रे २५ मे, शतके
 साधु शासन माटे तेजालेइया मुक्त तेहने आ-
 राधक कयो, तथा जंजूदीपपन्नचीए निर्वाण

મહોન્નય સર્વોંને રૂમરવતિજિનમત્તિપ ધમ્મે
 તિણ વાઠ છે કેમ નેટ્ટના વાઠ લીસીય ?
 અનેક વાઠ છે ॥ તથા નર્દા સૂત્રે જે આગમ
 કળો તે લત્થાપોને ૩૨ માનો છો તે કેની
 આગ્રા છે ? તથા આવશ્યક સૂત્રપટ્ટિકમણા
 વિના સાધુપણો શ્રાવકપણો હુવન નહી તે
 તુમ્હે આવશ્યક સૂત્રપટ્ટિકપણો પાનતા નથી
 તો શ્રાવકપણો ને સાધુપણો સ્વ સગવો છો ?
 શ્રીભગવતીસૂત્રે સાધુ સામ્યી શ્રાવક શ્રાવિકા
 પચમઆરાતા ટેહદા પર્યંત કયા છે તે તુમારી
 શ્રદ્ધામે દિવળા સાધુ માત્રી કોણ છે ? તથા
 સૂત્રે આગારજ સ્પાલ્યાય કુલમળનીનિશ્રાયે
 વિચરે ત આરાધક તે તમે કોની નિશ્રાયે
 તે છો ? તે લિસવજ્યો, તથા શ્રીભગવતી-

સૂત્રે ગાથા ડે ॥ પઢમોગીયત્યવિહારો ઘીયો-
 ગીયત્યનિસીઓમણિઓ । ઇત્તોતદ્યવિહારો
 નાણુન્નાઓજિણવરેહિ ॥ ૧ ॥ એદનો અર્થ
 ગીતાર્થ હોય તે પોતે વિહાર કરે અથવા ગીતા-
 ર્થની નિશ્રાયે વિહાર કરવો એથી તિજા વિહાર-
 ની અરિહતે આજ્ઞા ટીરી નવા તે માટે તુમે
 કિસ્વા ગીતાર્થની નિશ્રાયે વિહાર કરો છો ?
 તથા યોગ ઉપાયાનગ્રહીને સિદ્ધાત મળે તેવળ
 શ્રાવક આચારાગાદિક સૂત્ર મળે નહી તે
 નિગીધમા કહ્યો ડે । જે મિત્તુઅન્નસ્વીયં વા
 ગારત્વિયવા વાયળ વાયજ્જત્ત સાદ્જ્જતિતસ્સ-
 ચોમાસીયપરિહારઠાળ જે ગ્રહસ્થને સૂત્ર વચાવે
 અથવા વાચતાને અનુમોદે તેદને ચારમાસનો
 માલ્યો ધારિત્ર જાતે તથા મશ્વ વ્યાકરણસૂત્ર

અહરેરિસીયપુણસઘન્નુભાસિયથ જત્થદ્વેદિ-
 ગુણેદિપજ્જર્ઠિ કમ્મઠિ ઘદ્ધુરિદેદિ આગમેદિ
 નામરકાય નિવાય ઉવસગ્ગ તદ્દિઅ સમાસ
 સધિપદ જોગ ઉપાદિ કીરીયાર્થાઠીણસરઘાડ
 સર વિભત્તિ યન્ન જુત્ત ભાસિયથ તથા અનુયો-
 ગદ્વારે ૭ નય / નિસેપાકાચ્છ તિન, લિંગ
 તીન, જાણ્યા પિના ઉપદેશ દેયા તે મારગ
 નર્થાં ઇત્યાદિક અનેક થોભ ૩ે તે ગીતાર્થની
 સવનાર્થા પામોણ ઇતિભદ્ર ॥ જે કહ શ્રીજિન
 પ્રતિપાની પૂજા મ જે ફલ પૂજાની શકા કરે
 તેદને કર્હાયે જે શ્રીરાયપસેનાસૂત્રે ૨૭ મે
 પૂજાના પાઠ ૩ પુષ્કામ્હણ ૧ માલાર્હણ =
 તદ્વચ્ચયાર્હણ ૩ તથા પુષ્કપગિહ ૪ પુષ્કપ-
 ૫ એતર્લી પૂજા ફલની ૩ે તેમાટે પૂજ

ફૂલની તે પ્રમાણ છે તથા શ્રીભગવતીસૂત્રે પણ
 મૂરીઆમની પેરે પજાની મલામણના પાઠ
 અનેક છે તથા જ્ઞાતાસૂત્રે દ્રોપદીને અધિકારે
 ૧૭ પ્રકારી પૂજાના પાઠ છે સમવાયાગસૂત્રે
 ચોત્રીસ અતિશયને અધિકારે “ જલય થલય
 મામુરદસદ્વદ્ધેજાણુરસેહપ્પમાણમિત્તેણ પુપ્ફ-
 પૂજોવયારકરેદ્દ ઇત્યાદિ પાઠ છે ” ઇદા સમ-
 વાયાગ સૂત્રમ્ દેવતા મનુષ્યનો નામ રુઘો
 નથી તથા શ્રીઉવગ્રાઈસૂત્ર કોણિકને અધિકારે
 શ્રીશીર સમોસર્થા તેજારે અનેકજન ચપાથી
 નિકલ્યા જે “ અપ્પેગદયાવદળવત્તિયાણ અ-
 પ્પેગદયાપૂષણવત્તિયાણ અપ્પેગદયાસુયસુયસ્સા-
 મો અપ્પેગદયાવિહલાઈ અદ્દાઓદેઓઆઈ અ-
 સિનાદગહિસ્સામો ” ઇત્યાદિ પાઠ છે. તિહા

પૂયળવર્તીયાણ ત્ત પાઠનો અર્થ ટીકામ યે પૂજ
 ન પુષ્પમાળાદિના ડમ કરો ડે દહાં શ્રીર્તાર્થે
 કરને પૂષ્પની પૂજા દોસે છે એ પાઠ શ્રીમત્
 વર્તીસૂત્રે પળ ડે તથા નટ્ટીસૂત્રે સુતજ્ઞાનને પાઠે
 જેડમ અરિહતર્હિ મગવતેર્હિ હુષ્પન્નનાણદસળ
 પમેર્હિ તિલ્લકનિરચત્વીય મર્હાઅપૂર્વપદ પાઠનો
 અર્થ ટીકાકારે પિળ મર્હાય શબ્દે ચટનાદિ,
 પુર્ણર્હિ પુષ્પમાળાદિચ કરીને એ પાઠ અનુ-
 યાગદ્વારમ યે પળ છે ડમ પુષ્પપૂજાના અનેક
 પાઠ ડે, તે માટે શકા ન કરવી ચલ્લી કેડક
 ડમ રહે ॥ જે ફૂલ દહાતા જડે તે ચઢાચવા
 પળ પોતે ચૂટે ચઢાચવા નહી તેપળ અજાણ્યુ
 કહે ડે જે " શ્રીજીવામિગમસૂત્રે " તત્તેળ સે
 વિજગદ્દો મોત્યચરયળગિન્દ્ર પો. ૨, તિ.

पोत्थयरयणमुयति पो २ चा पोत्थयरयण-
विहाडेति पो २ चा पोत्थयरयणवाडए पो.
२ चा ३म्मियववसायपिगेण्हेति ध २ चा पो-
त्थयरयणपडिनिरसमति पो २ चा सीहास-
णतोअम्भुहेति सी. २ चा वयमायसभातोपु-
रत्थिमिल्लेणदारणपडिनिस्वमट पु २ चा
जेणेव णदापुगस्वरणी तेण व उवामन्डति उ
२ चा णटापुरस्वरिण अणुप्पयाणिकरमाणे
पुरत्थिमिल्लेण तोरणेण अणुपविसति अ. २
चा पुरन्थिमिल्लेण तिसापाणेपडिरुत्तण पद्यो-
रुहति प० २ चा हत्थपाद परस्वालेति इ. २
सा एगमहसेतरजतामय विमलसलिलपुष्पमत्त-
गयमहामुष्मिद समाणभिगार पगिण्हति प २
चा जाइतत्थउप्पलादपउमादजावसत्तपचाडसह-

સ્સપત્તાઃ તાઃ ગન્ધર્વિ = સા ણદાનો પુત્ર
 રિણિઆ પચ્ચુત્તમ્હ પ = સા જેગેરનિદાય-
 તણે તળવપાદામ્સ્યગમણાદ તપ્પણતગિજપદેવ
 ચત્તારિ માપાણિયમાદમ્સીઓત્રાયભણ્ણેવદેવ
 રાણમતગદેરાન્નેરીઓ અપ્પેગતિયા ઉપ્પલહત્થ
 ગતા જાય મતસદ્દસ્મપત્તદચગયા વિજયન્નેવ
 પિદ્ધોઞ્ઞણુમન્નદત્તા ।

હા ફ્રુ ચૂર્ગી ત્રીધાં છે એ આશ્વાપ
 વિજયદને પોત ચારદામે ઉતરતે ફ્રુ પૂટી
 ત્રીધા તથા સામાનિક દરના તથા પીએ
 દેવતાયે પિણ ફ્રુ પોતાના હાથથી ત્રીધાં છે
 હા કોદ પૂછસ્યે જે તિહાં કોદ માતા નથી
 તે માટ પોત ત્રીધાં તેદનો ઉત્તર જે માલી
 નથી પિણ દેવતા ધારૂર છોક ઘણા છે,

तेहनेज पासे का न मगाते ? जो पुष्प आ-
प्यानो विधि होवे तोपण पोताना हाथथी
लीधानो विधि ठे तेमोटे पोते गवडी मये
उतरी लीया ठे तथा श्रीरायपसेणीमृत्रे सूरि-
आभाधिकार

“ ततेण सं मूरियाभेदेवे पोत्थरयणमि-
ण्हइ, पो ४ मि ता पोत्थरयणमुयइ, पोत्थ
रयणविहाडेइ, ता ७ पोत्थरयणराएति, ता
७ पम्मियचयसायमिण्हइ, २ ता पोत्थरयण-
पडिणिरुखमति २ ता सिहासणाओअब्भुट्टेइ
७ ता ययसायसभाओ पुरत्थिमिल्लेण दारेण
पडिणिरुखमइ २ ता जेणेइ णदापोररुखिणि
तेणेइ उवागच्छइ २ ता णदापांरुखरिणी
पुरत्थिमिल्लेण तोरणेणतिसोषाणपडिरुत्तेण प

द्यौरदति ७ सा इत्यवायपयग्यालड १ सा
 आयने गारख परममडभृष परमसेयमहरयया
 मय विमलमन्त्रिपुष्ण मत्तगयमुडागिनिमभा
 णमगार पमिष्टति पमोम्हड ७ सा जादव-
 त्यदपन्नाइजायमयमहस्मपत्ताडगिष्टति णदा-
 भा पुक्खवरिणोभो पमोम्हड २ सा जणेय
 सिद्धायतणे तणेय पदारेमयणाय तपण त
 सुग्गियामडव घत्तारिसामाजियमाहस्सीओ जाय
 सोल्लसआयरपखदरसाहस्सीओ अण्णेयरहपे
 सुरियाभरिमाण जाय नेवा दरीओअप्पेगइया
 उत्पल्लद वगया जायमत्तसटस्सपत्तदत्थगया
 सुरियाभ देरपिडओसमणुमच्छति तनेण सुरि-
 यामदेववटणेआधिआगिय देयाय देवीओ य
 अप्पेगइयाफलसदत्थगयाओ जायअप्पेगइया

धुरकट्टच्छदत्थगया हट्टुट्टाजावजासूरियाभ
 देरपिट्ठोसयणुगच्छति तेतेण ने सूरियाभेदेव
 चउहिं सामाणियसाट्ठस्सीहिं जावअण्णेहियर-
 ह्हिसूरियाभविमाणवासीहिं देनेहिं देरहिंय-
 सद्धिं सपरिउटे सन्वद्धाए जाव णाडयरवेण
 जेणव सिट्ठाथयण तेणेव उवा गच्छट्ट सिट्ठाथ-
 णपुरविमित्थेण दारेण अणुपरिससति २ चा
 जेणव जिण पडिमाउ तेणेव उवागच्छट्ट, जिण-
 पडिमाणआल्लोए पणामकुरेनि २ चा लोमह-
 म्थगगिण्हड २ चा जिणपडिमाण लोमहत्थपण
 पमज्झइ २ चा जिणपडिमाओमुरभिणागंओ-
 ट्ठएणण्ठाणेति ण्हाणिच्चा सरसेण गाभीसच्चद-
 णेणगाथाण अणुलिप्पइ २ चा जिणपडिमाण-
 अहिष्ठांटेउदूसाइ जुयलाइ णियसेइ २ चा

ગેશના મે નથા સોદર રહેસે જે જ્ઞાંતો વૃથા
 નથો સદેજે વદયા લાચા કે તેદને કરીયે છે,
 જ રજારગમે સદેજે વદયા ચારદીમધ્યે રવેજ
 નદો, તથા નિગાદો અધિકારે નિગાદ રાજા
 રાજાના મારજીયા પાને પુટાં સ્ત્રીધી તેસો
 રુક યથ સુચા સ્ત્રીધી તે પાઠ ઉવગાર્યામધ્યે
 જોજો અત્રયાણુત્તનિગ્ગાઓવંછડ દુમુમાનુમ
 રાણાપગામજરાગદીયાપરરકપારેણમ્વનેગ
 મજરીપત્ત પરાલ્લયાઃ કદાચિત્તેમો કથો
 પદિનિયત્તઓપુચ્છડ કદે સોગ્ગસ્વોધમચ્છના
 દસાઓ કદપ સપાલેયામળદ તુમ્હેદિ પગા
 મજરીગદીયાપન્થસલ્વણગદેતગ ઇવરઓ ।
 રહો ગર્ભોય શબ્દે વૃઠાનો અર્થ છે, તથા વો
 જે જ્ઞાંતો દેવનાયે કર્યો છે તે આવે

કરવાનો કિહા પાઠ નથી, તેહને કહીયે જે
 જો દેવતાની કરણી તાહરે ન કરી તો
 શકસ્તય કિમ કરે છે ? તથા સ્નાત્ર કેમ
 માનો ઓ ? સ્નાત્ર નો કલસ ઢોલો છો તે
 દેવતાની કરણીજ છે, તથા સૂરીયામની પૂજાની
 મલામણ દ્રૌપદીને પાઠ છે દેવતાની પૂજાકરણી
 તથા મતુલ્યનો પાઠ એકજ છે તેમાટે દેવતાની
 કરણી શ્રાવક કરે એ શ્રદ્ધામમાણ છે તથા
 જે ફૂલ ચુટવાની ના કહે તે ચીટના જીરનિ
 ચીલામના માટે તેવરે ફૂલની પૂજા કિમ કરી
 શક ? અને ફૂલની પૂજાનો તો સૂત્રે પાઠ છે
 તથા જે પૂજાને હિંસામે ગણે તેહને કહીયે જે
 શ્રી પ્રશ્નવ્યાકરણ સૂત્રે પ્રથમ સત્તરદારે અહિં-
 સાના ૬૦ નામ કહ્યા છે તિહા પૂજા તે દયા

રહો છે ત પાઠ લિંગોટ છે અમરસદ્વત્સ
 વિશ્વનાથ આ ચુરમાગદરતીપૂવારિમગ્ધમા
 નિમ્મગ્ધરતિ પવમાદિનિયગુણનિમ્મિયાદ
 પગ્માયનામાણિદ્વનિ અદિસાપ મગરદપ
 રત્યાદિ પાઠે પૂના તે અદિસામે ગળી છે, તો
 તુમ્હ દિમામે રિમ ગળો છા ? તથા મગવતી
 સૂત્રે “ સુમયોગપદ્મઅનારમા ” એ પાઠ
 શુભયોગ મટતિને આરમ્ભની ના કહી છે
 વિનય ત શ ગયારધ ત તપના મેટ છે તપ તે
 મોક્ષમાર્ગમ પે શ્રીજીતગધ્યયને ૨૮ મે મધ્ય
 યો રહો, ત તુમ દિમામે રમ કહો છા ?
 તથા ત્રિપદારસૂત્રે સિદ્ધોપારચેણ મહાનિલ-
 રામહાપદ્મરમાણમવતિ ” તપાટે સિદ્ધવે પાવચ
 છે, તથા કોઈ પૂછે જે શ્રારકે મતિમા

કિહાં પુજી છે? તેહને જેહયો જે શ્રીભગવત્સૂત્રે
 તુર્ગાયા નગરીને આરુઠ પૂજા કરી છે શશ્વ
 પુષ્કરીયે પૂજા કરી છે તથા સમયાયાંગસૂત્રે
 દ્વાદશાંગીની દુહીને અધિકારે ઉપાસકદગાની
 દુહીમંથે દશ શ્રાવકના ચંત્ય પદ્યો પાઠ છે
 ૫ પાઠમે ચંત્ય તો સાધુ થાય નહીં, જ્ઞાન થાય
 નહીં ને સર્વના પાઠ જુદા છે, તથા નદીસૂત્રે
 પિંગ પાઠ છે તથા નદીમંથ જે આગમ કથા
 તે સર્વ માને તેજ સમક્રિતી જાણયો શ્રીઅનુયો
 ગદ્વારસૂત્રે નિર્ણયક્રિતી હા કરી છે ને નિર્ણયક્રિ-
 મંથે પૂજાના બનેક અધિકાર છે, તથા
 તદ્ભૂતશાલીપયત્રાની ટીકામંથે સમવસરણના
 ફૂલ સચિત્ત તે ઉપર સાધુ સારી ચાલે.
 મધ્યચતસારોદ્ધાર ટીકામંથે પણ એ મત છે. તથા

કોડ ફેર્યે જે ફૂળે પ્રોડ (પગલવા) નહીં
 તેહન ફેર્યે જે હોમપ્રશ્નમધ્યે પાડ તે તથા
 વદનગયોરમહેતેનિ' એક-પાલપાળે શ્રાવણ
 દિનકૃત્યે માત્રુ પૂજાપ્રમાણિરત્ને તથા
 આગવસેતુ જિનચક્રમારિ કૃત પૂજાકૃત્યેર્જય
 પ્રોત પૂજાપ્રમાણિ રત્નિ તથા દર્શિદર્શિ
 કૃત પૂજા પચાસક જહોદર્શિદર્શિદર્શિ", ૬
 ગાયાના આમયર્ધા પિણ મોયા પુલ્કર્ણા રા
 જનાય છે તથા દમાસ્વાતિરાત્રક કૃત પૂજા
 પદ્મમાપિગ પવન જનાય છે ૭ સ્થાપના
 હિતર બી વાચત્કથિદ ૮ બે થેદે છે

૨ દ્રવ્ય નિર્મલો રહે છે જનો નામ પળ
 હોય તથા આજ્ઞા ચાવના ગુણ પળ હોય અર્થ
 લક્ષણ હોય પળ આત્મોપયોગ ત મિલે તે

દ્રવ્ય નિષેધો જાણવો એટલે અજ્ઞાની જીવ તે
 જીવ સ્વરૂપના ઉપયોગ વિના દ્રવ્ય જીવ કે
 “અણુવઓગો દદ્ધ” ઇતિ અનુયોગદ્વાર વચ
 નાન્ વલી કહું કે જે સિદ્ધાન્ત વાચતા પૂછતા
 પદ અક્ષર માત્રા શુદ્ધ અર્થ કરે કે અને ગુર
 મુલ્ય સદ્દે કે તે પણ શુદ્ધ નિશ્ચયે સત્તા ઓ-
 છાયા વિના સર્વ દ્રવ્ય નિષેધામા કે જે માવ
 વિના દ્રવ્યવળો કે તે પુણ્ય ઘટનુ કારણ છે
 પણ મોક્ષનુ કારણ નથી એટલે જે કરણી રૂપ
 કદ્દ તપસ્યા કરે છે અને જીવ અજીવ સત્તા
 ઓલસી નથી તેને ભગવતી સૂત્રમા અત્રતી
 તથા અપચ્છલ્લાની કહ્યા છે, તથા જે ફક્લી
 વાચ કરણી કરે કે અને પોતે સાધુ કહેયારા
 છે તે મૂલવાદી છે એમ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમા

વગુ ડ “ન મુર્ખા રત્નસાસેન” વ વચને ‘બ્રા
 ણણ ય મુર્ખા દાદ ” વ રત્નનયી જે જ્ઞાનજ્ઞ
 ત મુનિ ડે અને જે અજ્ઞાની તે મિથ્યાચી છે
 તથા કાદરુ ગણિતાપુયોગના નરક દેવતાન
 યોલ અથવા યનિ થાવરનો આચાર જાણી
 કહે જે અમ જ્ઞાની છેવે તે વળ જ્ઞાની નહ
 વળ જે દ્રવ્ય મુળ પચાય જાણે તેને જ્ઞાની ક
 હિય થા ઉત્તરા યયને મોખ માગે કયો ડે
 ગાથા, એવ પર વિહનાળ દરશણય મુળાગય,
 વજ્જરાળય સહેતિ, નાળ નાળી ઢિ દસિય ૫૧
 માટે વસ્તુ સત્તા જાણ્યા વિના જ્ઞાની નહી અને
 નયતસ્ત્ર ઓલસ તે સમજીતિ અને એહવા જ્ઞાન
 દર્શન વિના જે કહે કે અમે ચારિત્રિઆ છેવે
 ત વળ મૃપાવાદી છે, કારણ ક શ્રી ઉત્તરાપ્યવન

સૂત્ર મ'યે' કહ્યું છે જે “નાદસળસ્મનાણ
 નાણેણ વિણા ન દ્રુતિ ચમ્પણ ગુણા” ૧ વચન
 છે તે માટે આજ કેટલાક જ્ઞાનહીન ક્રિયાનો
 આઢવર દેખાડે છે તે ડગ છે તેહનો સગ કરવો
 નહીં ૯ વાઘ કરણી અમઢ્ય જીવને પળ
 આવે માટે ૯ વાઘ કરણી ડપર રાચતુ નહીં
 અને આત્માનુ સ્વરૂપ ઓલ્પરૂપા વિના સામા-
 યક પઢિકમણા પચ્છગ્મવાળ કરવા તે સર્વ
 દ્રઢ્યનિલેપામા પુણ્યાશ્રવ છે પણ સઢર તથી
 શ્રીમગવતાં સૂત્ર મ'યે' કહ્યું છે ક “આયા સલુ
 મામાદ્ય” ૯ આલાયાવી જાણતો તવા જીવ
 મ્પરૂપ જાણ્યા વિના તપ સયમ પુણ્ય પ્રકૃતિ
 તે દેવતાના મ્વનુ કારણ છે “પુલ્લ તવેગ
 પુલ્લ સયમેણ દેવલોપ હવવજ્જતિ નો ચેવળ

આય ધાવદત્તઘરવાણ ” એ માલતી મળત
 તીર્થાં કશો કે તથા જે ત્રિયાલોપી આવત
 દોન અને જ્ઞાનદીન છે યાત્ર ગચ્છતીં વા
 સિદ્ધાન્ત યજ્ઞ કે ગાયે કે પ્રત પદ્મચ્ચવાળ
 છે તે પણ દ્રવ્ય નિર્લેપા જાણવા એમ
 અનુયોગદ્વારમાં કશુ છે

જે રૂમે સમણ ગુણમુક્તજોગી ઉપ
 નિરણુરુપા ॥ દયાદેવ હદામા ॥ ગયાદેવ નિ
 શ્વસા ॥ ઘટ્ટામદ્દાતુષ્ણાઠા ॥ પદુરયાડરણા
 ણાણ આણાણ સચ્છદ વિદરિડણ ડમ
 ફાલે આવસ્સગસ્સ ઉવદ્ધતિ ॥ ॥ લોગુચ્ચ
 ણ્ઠવાવસ્સય ॥

અર્થ—જેને ॥ કાયની દયા નથી,
 જ્ઞાની પરે ઉન્મત્ત છે, દાર્થીની પેટે નિર

હે, પોતાના શરીરને યોગતાં મસલતા ઉજલે
 કપડે શિળગાર કરી ગચ્છના મમત્વભાવે મા-
 ચતા સોચ્છાચારી વીતરાગની આજ્ઞા માનતા
 જે તપ ક્રિયા કરે છે તે પણ દ્રવ્ય નિષ્કેપામા
 છે. અથવા જ્યોતિષ વૈધક કરે છે અને પો-
 તાને આચાર્ય ઉપાધ્યાય કહેવરાવીને લોક
 પામે મહિમા કરે (કરાવે છે) છે તે પરીચ્છ
 સ્વોદ્ય રૂપેયા જેવા છે ઘણા મત્ર મમસે અવ-
 દનીક છે એ સ્વાસ ઉત્તરા યયનમ યે અનાથી
 મુનિના અધ્યયનપત્રી જાણવી અને સૂત્રના
 અર્થ ગુરુમુખે શિરૂયા ત્રિના તથા નય પ્રમાણ
 માળ્યા વિના નિશ્ચય આત્માનુ સ્વરૂપ ઓલ-
 રૂપા ત્રિના નિર્યુક્તિ વિના હપદેશ આપે તે
 પાને તો સસારમાં શુદ્ધ્યા છે પણ જે તેમતી

વાસ તેસે ડે તેમને પણ સસારમા પુડાવે !
 એવ મશ્ન વ્યાસરગ સૂત્ર નથા અનુયોગજ
 સુત્રમા કમુ ડે “ અજ્ઞુમ્ય ચેત્ત સોમ સમ
 ઇત્યાદિ ઓ મગવતી મૂત્રમા પણ કમુ
 “સુતત્થો સ્વત્તુ પદમો, ચોઓ નિત્તુત્તિ મિસમ
 મણિઓ, ઇત્તો તદ્દામણુઓગો, નાણુઆઓ
 મિગવરેદિ ” અને કેટલાક એમ વહે છે જે
 અમે સૂત્ર હવર * અધેકરિયે છેવે તો નિર્યુત્તિ

* ધી મગવતી મૂત્રમા “મુતત્થોસ્વત્તુ પદમો
 ચોનાનિમુત્તિ મિમઓ મણિઓ ॥ ઇત્તો તદ્દામણુ
 ઓગો, નાણુનાઆમિગવરેદિ ” એવી રીતે આગમ
 સારની જુને જુને ધણ મનોમા સ્વત્તુ હતુ માત્ર
 પણ તેમજ સ્વત્તુ છે પણ મીત્તુ ટકાવે એ અગ
 વતીની સાસ દીધી છે તિહા તો “ મુતત્થો સ્વત્તુ

તથા ટીકા પ્રમુખનુ શુ કામ છે તે પણ મૃપા-
પદ છે કેમકે શ્રીમશ્વર્યાકરણમા “વચનતિય
લગતિય ” इत्यादिक જાણ્યા વિના અને નય
નિષેપ જાણ્યા વિના જે ઉપદેશ આપે તે મૃપા-
પદી છે એમ અનેક સૂત્રમા કહ્યુ છે માટે વહુ-
મુત પાસે ઉપદેશ સામલવો શ્રી ઉત્તરત્રયયન
પે વહુદુતને મેરુની તથા સમુદ્રની અને
અપ્પટ્ટાદિ સોલ ઉપમા દીગી છે એ દ્રવ્ય
નિષેપો કહ્યો

૫ ભાવ નિષેપો કહે છે જે નામ સ્થા
ના અને દ્રવ્ય એ ત્રણ નિષેપા તે એક ભાવ
દમો, ઘીઓનિજ્જુત્તિ મિસઓ મણિઓ ॥ તદ્ઔય
વિસેસો, એસ વિહિ હોઈ, અણુઓમો ” એવો પાઠ
તે સ્વરો જણાય છે પડે. વહુથત કહે તે સ્વર.

નિષ્કેષા વિના અથૂટ છે જે નામ તથા ધ્યાના
 લક્ષણ ગુણ સહિત વસ્તુ તે માત્ર નિષ્કેષો ઋ
 ણયો “ ઉવઓગો માર ” इति वचनान् एते
 પૂજા, દાન, ઝીલ, તપ, ક્રિયા, જ્ઞાન વ સર્વ
 ભાવનિષ્કેષે સહિત લાભનુ કારણ છે શા
 કોદ કહેશે જે મનના પરિણામ હૃદ કરીને
 જે કરિયે તને માત્ર કહિયે એમ કહે છે તે
 જૂઠા છે એવો સુત્રની વાગ્યે મિ. પાત્તી વમ
 વળા ફરે છે તે ગણતુ નહીં હા સુત્રની સાથે
 ચીતરાગની આજ્ઞા હેય ઉપાદેયની પરીક્ષા
 કરી અજીવતત્ત્વ તથા આસ્યતત્ત્વ અને બન્ધ
 તત્ત્વ ઉપર હેય કહેતાં ત્યાગ માત્ર અને જીવના
 સ્વગુણ જે સધર નિર્જરા તથા માક્ષ તત્ત્વ ઉપર
 પાદેય પરિણામ તે માત્ર કહિયે એવો રૂપી.

ગુણ તે દ્રવ્ય નિષ્લેષ છે અને અરૂપીગુણ તે
ભાવનિષ્લેષ છે છટલે યન વચન કાયા લેશ્યા-
દિક સર્વ દ્રવ્ય નિષ્લેષાયા છે અને જ્ઞાન દર્શન
ચારિત્ર વીર્ય જ્ઞાન પ્રમુખ સર્વ ગુણ ભાવ
નિષ્લેષાયા છે, એ ભાવ નિષ્લેષો તે નામસ્થાપના
તથા દ્રવ્ય સહિત દોષ છટકે ચાર નિષ્લેષા
કથા -

૧. જો ચાર નિષ્લેષા પદાર્થ ઊપર લગાડી
દેખાડે છે નામ જીવ તે ચેતના અથવા માચાના
એક વાળને જીવ કહી ચોલાવે છે તે નામ
નિષ્લેષે જીવ, મૂર્તિ પ્રમુખ વાપિયે ને સ્થાપના
જીવ એકેદિયથી પચેન્દ્રિય પર્યંત સર્વ જીવ છે
પણ ઉપયોગ મિલ નહિ તે દ્રવ્ય જીવ અને
મૂર્તિમા, જીવ-સ્વરૂપ જોલસી સમકિતના

રાત્રિકે તે સર્વ દ્રવ્ય જ્ઞાન જે મનસ્સાતુ જાણે
તે ભાવજ્ઞાન

તથા કોડરુનુ તપ ઇદ્રુ નામ તે નામ
તપ તથા પુસ્તકમા તપની રિયિનુ ભેલન
યાપના તપ અને પુણ્યરૂપ મામરમણાદિ
કર્મો તે દ્રવ્ય તપ જ પગરમ્નુ ડપર ત્યાગત
પરિણામ ત ભાવ તપ એમ મેંડરાદિક સર્વ
ધાર ધાર નિષેષા જાણવા તથા શ્રી અનુયં
મદ્ધાર મધે કહ્યુ છે-યન “ જત્યયમ જાણિ
જ્ઞા, નિહરેય નિગિયે નિરવસેસ ॥ જત્યયન
જાણિજ્ઞા, ચઢક્યનિગિયે તત્થ ॥ ૧ ॥
ધાર નિષેષા કરા ઇદ્રે શ્રદ્ધનય કરો

હા છદો સમભિરુદ નવ કહે છે
વસ્તુના કદબાકુ ગુણ પ્રગટયા છે અ

કેટલાક ગુણ પ્રગટ્યા નથી પણ અવગ્રહ્ય પ્રગ-
ટ્યે ઉદ્ધવી વસ્તુને વસ્તુ કહે તે વસ્તુના
નામાતર એક કરી જાણે જેમ જીવ ચેતન
તથા આત્મા ઉદ્ધનો* એક અર્થ રહે તે સમ-
ભિરૂદ નય રુશિયે, એ નય એક અક્ષ ઓછી
વસ્તુને પૂરેપૂરી વસ્તુ કહે, જેમ તેરમા ગુણ-
ગણ કેવળી હોય તેને મિદ્ધ કહે એ નયના
મદ ઘિલકુલ નથી એ સમભિરૂદ નય કહ્યો

હો એવમ્ભૂતનય કહે છે જે વસ્તુ પોતાને
ગુણે સપૂર્ણ છે અને પોતાની ક્રિયા કરે છે
તેને તે વસ્તુ રૂહી બોલાયે જેમ મોક્ષસ્થાનકે
જે જીવ પહોતો તેને સિદ્ધ કહે જેમ પાણીથી

* એકાર્થવાચી નામોના નામભેદે ભિન્ન મિત્ર
અર્થ કરે છે તેને સમભિરૂદ નય કહે છે.

ધરેલો સીના માયા ઉપર આવતો જન્મ ધારણ
 ક્રિયા કરતો તો ઘટા ફરે ન એવમ્
 મય વચ્ચા

હવે સાન નયના દષ્ટાન્ન શ્રી અનુયાંગ
 દ્વારા મૂર્ત્યો લગિયં છય જેમ કોઈક પુરુષે
 રીજા મોદક પુરુષ પુછયુ જે તમે વિષ
 ઘસો છો તયારે તે પુરુષ કયુ દુ નોકમ
 રયુ દુ ન અમુદ નૈગમ, વલી પુછયુ
 લોચના ત્રણ મેદ ૩, ૧ અવોલોક, ૨ ત્રિલો
 લોક ૩ ઉર્ધ્વલોક તેમા તુ કિહા રહે
 તૈયાર નૈગમે કયુ જે ત્રિછાલોચમા રહુદુ વલ
 પુછયુ જે ત્રિછાલોચમાં અસરયાના હી
 સમુદ્ર છે તેમા તુ કયા દ્વીપમા રહે છે તેવ
 ત્રિમુદ નૈગમે કયુ જે જનુદ્વીપમા રહુદુ.

जुद्धीपमा खेत्र घणा ठे, तेमा तुं कया खेत्रमा
 रहे छे, तेवारें अतिशुद्ध नैगम बोल्यो जे भर-
 तक्षेत्रमा रहुछु, ते भरतक्षेत्रमा छ ग्वड ठे ते
 माहला कया खडमा रहे ठे तेवारें कयु जे
 मध्यखडमा रहु छ एम कमे पूउता उल्ले
 कयु जे आपणा देशमा रहु छु, तेवारें फरी
 पुछ्यु जे देशमा नो नगरगाम घणा ठे तो
 तु किहा रहे ठे तेवारें कयु जे हु अमुक
 गावमा रहु छु, ते गावमा बली भमुक पाडो
 तया अमुक घर बतव्यु तिहा मुनि नैगम
 नय जाणयो

अने सग्रह नय चाली बोल्यो जे मारा
 भोताना शरीरमा वसु छु, तथा व्यग्रहारनय-
 चाली बोल्यो जे सवारें घेडो छु तेंडलाज

ચિહ્નામાં રહુ દ, અને કનુમૂવ નયવાને
 કનુ જે મારા આત્માના અસગ્યાતા પ્રદેશમાં
 રહુ દુ ગ્લી શદનય કહે જે મારા સ્વમાયમ.
 રહુ દુ, તમજ મમમિરદનય કહે જે હુ મારા
 ગુણમાં રહુ દુ, અને પરમૂતનયવાની કહે જે
 નાનદર્શન ગુણમાં કમુ દુ વ દશાન કયો નેમ
 તરે વસ્તુમાં પહેલુ

તથા વાટને પ્રદેશમાં સેવ અગીકામ
 વરી પુછયુ જે એ પ્રદેશ કયા દ-પનો છે તેવારે
 નેગમનય ઘોળ્યો જે છવ દ્રવ્યનો પ્રદેશ છે
 વપર એક આકાશ પ્રદેશમળ્યે છ દ્રવ્ય મેલ
 છ તેવારે મગ્ધ નય ઘોળ્યો જે કાલદ્રવ્ય તે
 અપ્રેર્ષા છે તે માટે મરે લોકમાં એક સમ
 પણ તે એક આકાશ દ્રવ્યના પ્રદેશ

जूसो नयी पाटे काल विना पांच द्रव्यनो
 प्रदेश छे तेवारें व्यवहारनय बोल्यो के जे
 द्रव्य मुरय देखाय छे तेहनो प्रदेश छे तेवारें
 कलुमुनय बोल्यो के जे द्रव्यनो उपयोग
 देइ पुछियें ते द्रव्यनो प्रदेश छे जो धर्मास्ति-
 कायनो उपयोग देइ पुछियें तो धर्मास्ति-
 कायनो प्रदेश छे. जो अधर्मास्तिकायनो
 उपयोग देइ पुछियें तो अधर्मास्तिकायनो
 प्रदेश छे तेवारें शब्दनय बोल्यो के जे द्रव्यनो
 नाम लइ पुछियें ते द्रव्यनो प्रदेश छे हने
 समभिस्तदनय बोल्यो जे एक आकाश प्रदेश
 म ये धर्मास्तिकायनो एक प्रदेश छे, अधर्मास्ति-
 कायनो एक प्रदेश छे जने जायना अनता
 दिश छे सुदलना अनता पर प्राणुं प्रमुख

અસ્તિકાયનો એક પ્રદેશ છે, તેવારે એવંમૂલ
 નય બોલ્યો, જે પ્રદેશ દ્રવ્યની ક્રિયાગુણ
 અગોચાર કરી દેશીયે તે સમયમા તે પ્રદેશ ત
 દ્રવ્યનો ગણિયે ૯ પ્રદેશમા સાત નય કળા

હો જીવમા સાત નય કહે છે પ્રથમ
 નૈગમનયને મને જે ગુણ પર્યાયવત શરીર
 સહિત તે જીવ છટલે શરીરમા જે ધીમા પુદ્ગલ,
 તથા ધર્માસ્તિકાયાદિ દ્રવ્ય છે તે સર્વ જીવ
 માજ ગણ્યા તેવારે સગ્રહનય બોલ્યો જે અસં-
 ગ્યાત પ્રદેશો ત જીવ છટ્ટે એક આકાશના
 પ્રદેશ દ્રવ્યા યીમા સર્વ દ્રવ્ય એમા ગણાના
 તેવારે વ્યવહારનય બોલ્યો, જે વિષય લે
 કામ વાત સમાજે તે જીવે હાં ધર્માસ્તિકાયા,
 અધર્માસ્તિકાયા, આકાશ તથા ધીમા પુદ્ગલ

અનત ચારિત્ર, શુદ્ધસત્તારત તે જીવે એ નરે
જે સિદ્ધ અવધ્યામા ગુણ દતા તેન પ્રણા એ
સાત નયે જીવ દ્રવ્ય વશા

હવે સાતનયે ધર્મ કહે છે નૈગમનય
બોલ્યો જે સર્વ ધર્મ છે કેમકે સર્વ માણ
ધર્મને ઘાહે છે એ નય સ્વરૂપ ધર્મ નામ ધર્મ
ને ધર્મ કહે હા સગ્રહનય બોલ્યો જે વહેરાયે
આદરયો તે ધર્મ, અને અનાચાર છોડ્યો
વળ પુત્રાચારને ધર્મ કયો, વ્યવહારનય
બોલ્યો જે મુરત્યુ કારણ તે ધર્મ અને પુષ્પ
કર્ણાને ધર્મ કરી માન્યો ઋજુમૂત્રનયમત જે
વપયોગ સહિત રૈરાગ્યરૂપ પરિણામ તે ધર્મ
કહિયે એ નયમા ચયાપટ્ટાચરણના પરિણામ
પ્રમુલ સર્વ ધર્મમા ગણ્યા તે મિથ્યાત્વને વળ

होय हवे शब्दनय चोखो जे धर्मनु मूल समकित
 छे माटे समकित तेज धर्म तेवोरें समभिरुदनय
 चोखो जे जीव अजीव नयतत्त्व तथा छ
 द्रपने ओल्खीने जीवसत्ता ध्याये अजीवनो
 त्याग करे एहो ज्ञान दर्शन चारित्रनो शुद्ध-
 निश्चय-परिणाम ते धर्म ए नये सायक सिद्ध
 परिणाम ते धर्मपणे छीया एवभूतनय चोखो
 जे भूत ध्यान रूपातीत परिणाम क्षपक श्रेणि
 कर्म क्षयना कारण ते साधन धर्म जे जीवनो
 मूल स्वभाव ते वस्तु धर्म जे मोक्षरूप कार्य
 नीपने सिद्धमा रहे ते धर्म ए साते नये धर्म
 कयो

हवे सातनये सिद्धपणो कहे छे नैगम-
 यनी मने सर्व जीव सिद्ध छे केमके सर्व

જીવના આઠ રચક પ્રદેશ મિદ્ધ સમાન નિ
 મેઝ તે માટે સંગ્રહનય કહે જે સર્વ જીવનો
 સત્તાસિદ્ધ સમાન છે પણ વ્યાપારીક નયેકરી
 કર્ય સહિત અવસ્થા તે દાર્શનિક દ્રવ્યાર્પિત
 નયેકરી અવસ્થા અર્ગાશર કરી તેવારે દ્યવ
 દારનય બોલ્યો જે વિગા છન્ધિ પ્રમુલ્લ છન્ધે
 વરી સિદ્ધ થયા તે મિદ્ધ એ નયે વાદ્ય સપ
 પ્રમુલ્લ અગીકાર કર્યા, હવે કલુમૂચનય
 બોલ્યો કે જેને પોતાના આત્માની સિદ્ધિપણની
 સત્તા ઓછતરી અને વ્યાનનો સપયોગ પણ
 તેજ વર્તે છે તે સમયે તે જીવ મિદ્ધ જાણવો
 એ નયે મમર્ગોતિ જીવ સિદ્ધ સમાન છે એ
 કથુ હો શબ્દનય બોલ્યો જે શુદ્ધ શુદ્ધ ધ્યાન
 નામાદિક નિષ્કપે તે સિદ્ધ તેવારે

समभिरुद्धनय बोल्यो जे केवलज्ञान केवल-
दर्शन, यथारयातचारित्र ए गुणे सहित ते
सिद्ध जाणरा ए नये तेरमा चरदमा गुणटा-
णाना केवळीने सिद्ध कहा अने एवभूतनय
कहे उ क जेना सकल कर्म क्षय थया लोकरने
अने विराजमान अष्टगुण सपद्य ते सिद्ध
जाणरा ए रीते सिद्ध पदे सात नय कहा
एव सात नय मिल्या ममकीति छे अने जे
एक नयने ग्रहण करे ते विन्यात्वी छे ए
साने नय सिद्ध ते वचन प्रमाण छे अने ए
साने नयमा कोइ पण नयने उत्थापे तेनु वचन
अप्रमाण छे

हो प्रमाणनो विचार कहे छे प्रमाणना
ये भेद छे एक प्रत्यक्ष प्रमाण बीजु परोक्ष

પ્રમાણ તમા જ આવ પાનાના ઉપયોગથી
 દ્રવ્યને જાણ ત મત્યક્ત પ્રમાણ કહિયે જે
 કવર્ત્તો છ દ્રવ્ય મત્યક્ત પ્રમાણે જાણે તથા
 દ્રવ્યે ત માટે અવિજ્ઞાન ત સર્વથી મત્યક્ત જ્ઞાન
 છે, અને મન પર્યવજ્ઞાન તે મનોરમણા મત્યક્ત
 જાણે તથા અવિજ્ઞાન ત પુદ્ગલ દ્રવ્યને મત્યક્ત
 જાણે માટે યે જ્ઞાન દેશ મત્યક્ત છે પીત
 છદ્મસ્થજ્ઞાન તે સર્વે પરાક્ષ પ્રમાણ છે

इय परोक्ष प्रमाण कहे छे मतिज्ञानन
 અને પુતજ્ઞાનનો ઉપયાગ પરાક્ષ પ્રમાણ
 કમઠ જે જાણના વચ્ચી જાણે તે પરાક્ષ
 પ્રમાણ કહિયે તે પરાક્ષ પ્રમાણના શ્રણ મે
 છે ૧ અનુમાન પ્રમાણ, ૨ આગમ પ્રમાણ,
 ઉપમાન પ્રમાણ, તમા અનુમાન વદને કોઈ

સહિનાળ દેહીને જે જ્ઞાન થાય જેમ ધુમાડો
 દેરીને અગ્નિનું અનુમાન થાય અને આગમ
 ઇચ્છે શાસ્ત્રની સાચી જે વાત જાણિયે
 જેમ દેવલોક તથા નરક નિર્ગદ રિગેરેનો
 વિચાર આગમથી જાણિયે હૈયે તે આગમપ્રમાણ
 અને કોડક વસ્તુનો દૃષ્ટાંત આપીને રસ્તુને
 ઓલસાવર્ષા તે હપમાન પ્રમાણ જાણવો એ
 પ્રમાણ કથા હો સત્ અસત્ પશ્ચી સત્ત્વભંગી
 કહે છે

? સ્યાત્ કેહતા અનેકાતપણે સર્વ અ-
 પેક્ષા લેડ જીવદ્રવ્યમા આપણો દ્રવ્ય આપણો
 સત્ આપણો કાલ આપણો ભાર એમ આપણે
 ગુણ પર્યાયે જીવ છે તેમ સર્વ દ્રવ્ય આપણે
 ગુણપર્યાયે છે તે સ્યાત્ અસ્તિ નામા પહેલો
 ભાગો પયો , , ,

૨ જે જોડમા ઘોળા પાચ દ્રવ્યના ૧
 દ્રવ્ય ૨ સેવ ૩ ફાલ ૪ ભાવ તે પદ્મવ્યના
 ગુણપર્યાય જીવમા નથી પટલે પરદ્રવ્યના ગુ
 ણના નામ્નિપણા સર્વ દ્રવ્યમા છે ૫ સ્વાત્
 નામ્નિ ઘોળા માગ વયો

૩ દ્રવ્ય સ્વગુણે અસ્તિ અને પર ગુણે
 નાસ્તિ ૫ ઘે માગા વ્રુ સમયે દ્રવ્યમા છે
 જેમ જે સમયે શુદ્ધ સ્વગુણની અસ્તિ છે તેમ
 સમયે પરગુણની નાસ્તિ પણ ડ, માટે અસ્તિ
 નાસ્તિ ૫ ઘેટુ માગા મેલા છે તેમ્પાત્ અસ્તિ
 નાસ્તિ ઝાંઝો માગો વયો

૪ અસ્તિ અને નાસ્તિ ૫ ઘેટુ માગા
 વ્રુ સમયમા છે સો વચને કરી અસ્તિ પટલો
 ઘોળતાં અમર્યતા સમય ત્યાંમે તેથી નાસ્તિ

भागो तेज वस्यते कहेवाणो नही अने जो नास्ति
भागो कसो तो अस्तिपणो नाव्यो माटे
एवज अस्ति कहेता थका नास्तिपणो तेज
समये द्रव्यमा ठे ते नही कहेवाणो माटे मृषा
बाड लागे तेमज नास्ति कहेता अस्तिनो
मृषावाद लागे माटे उचने अगोचर ठे एक
समयमा नेहु वचन उल्ल्या जाय नही केमके
एक अक्षर बोलता असख्याता समय लागे
ठे माटे वचनथी अगोचर ठे ते स्यात् अव-
क्तव्य ए चोथो भागो कसो

५ ते अवक्तव्यपणो ए वस्तुमा अस्ति-
धर्मनो पण ठे माटे स्यात् अस्ति अवक्तव्य
पाचमो भागो कसो

६ तेमज नास्ति धर्मनो पण अवक्तव्य-

पणो वस्तु मये उ माटे स्यात् नास्ति अत्र
 क्वचि उद्दो भागा जाणवो

॥ ते अस्तिपणो तथा नास्तिपणो
 वेदु र्म परमपणे वस्तु मये ते पण वच
 नयो अयत्तव्य छे माटे स्यात् अस्तिनास्ति-
 गुणपन् अयत्तव्य ए सातमो भागो वयो

इ० ए सात भागा त्रिन्य तथा अनि
 त्यपणामा ल्गाइ उ १ स्यात् नित्य २ स्यात्
 अनित्य ३ स्यात् नित्यानित्य ४ स्यात् अवत्त
 व्य ५ स्यात् निर्व्य अवत्तव्य ६ स्यात् अनित्य
 अवत्तव्य ७ स्यात् नित्यानित्य घुगगन् अव
 त्तव्य, पमज पर अनेकना सात भागा ए
 तस गुणपर्यायमा पण कहेरा वेमक

सिद्ध मध्ये नय नवी तोपण मस्तभंगी तो
सिद्धमा छे

हो सत्ता ओल्खायाने त्रिभगी कहे
छे १ मिव्यात्त दशा ते यावकदशा २ सम-
कृत गुणडाणाची माडीने अयोगी कवली गु-
णडाणा घुमी सायक दशा जाणयी ३ सर्व
कर्मधी रहित ते सिद्ध दशा १ माननो जाण-
पणो ते जीव गुण २ तेनो ज्ञाता ते जीव.
३ ज्ञेय ते सर्व द्रव्य, १ ध्यान ते जीवना स्वर-
ूपनो २ ते ध्याननो व्याता जीव ३ ध्येय
आत्मानो स्वरूप, १ कर्त्ता ते जीव २ कर्म
ते एक मोक्ष बीजो वन्य ३ क्रिया ते एक
सर बीजी आस्रव १ कर्म ते चेतनाने कर्म
वचना परिणाम २ कर्मनु फल ते चेतनाने

જે કર્મ વૃદ્ધના પરિણામ ૨ જ્ઞાન ચેતના તે
 જીવનો સ્વગુણ ને આમાના ઘણ ભેદ છે ?
 અજ્ઞાનો જીવ જરીરાદિક પરવસ્તુને આત્મ
 બુદ્ધિયે કરી માને છે તે પહેલો ઘટિરાત્મા ૩ જે
 દેહ સદિન જીવ છે તે પણ નિશ્ચયે સત્તાગુણ
 સિદ્ધ સમાન છે જટલે પોતાના જીવને સિદ્ધ
 સમાન કરી ધ્યાન તેડીને અતરાત્મા જાણે
 ૩ કર્મ સ્વપાત્રી વચ્ચેજ્ઞાન પામ્યા તે અરિહત
 તથા સિદ્ધ સર્વ પરમાત્મા જાણતા એ ત્રિમ
 મીનો વિચાર કર્યો જટલે આઠ વસનો વિ
 ધાર કર્યા

હવે વચ્ચે દ્રવ્ય મધ્યે છે સામાન્ય ગુણ
 છે તે કહે છે પહેલો અસ્તિત્વ તે જે છે દ્રવ્ય
 ગુણ પર્યાય પ્રદેશ કરી અસ્તિ છે

તેમા ધર્મ, અધર્મ, આકાશ અને જીવ એ ચાર
 દ્રવ્યનો અસરયાતા પ્રદેશ મિલ્યા સ્વધ ધાય
 છે અને પુદ્ગલમા સ્વધ ધરાની શક્તિ છે માટે
 એ પાંચ દ્રવ્ય અસ્તિકાય છે અને ઊઘો કાલ
 ર્ષનો સમય કોઈ કોઈથી મિલતો નથી કે-
 ને એક સમય વિગત્યા પડે રીજો સમય
 મા છે માટે કાલ અસ્તિકાય નર્થા દ્રવ્યમા
 । અસ્તિત્વપણો ન્હો

૨ વસ્તુત્વ કહેતા વસ્તુપણો કહે છે તે
 દ્રવ્ય, છપ્પ એકઠા એક ક્ષેત્ર મંચે રહ્યા છે, એક
 આકાશ પ્રદેશમા ધર્માસ્તિકાયનો એક પ્રદેશ
 રહ્યો છે તથા અનતાત્માના અનતા પ્રદેશ રહ્યા છે
 પુદ્ગલ પરમાણુ અનતા રહ્યા છે તે સર્વ પોતાની
 સ્થિતિ લીધા થકા રહ્યા છે પણ કોઈ દ્રવ્ય

સાથે મિલા જાતા નથી ત ઋતુપણો

૨ દ્રવ્ય રૂઢના દ્રવ્યપણો તે સર્વ દ્રવ્ય
પાતપોતાની ક્રિયા કરે એટલે ધર્માસ્તિકા
યમા ચલનગુણ તે સર્વ મહેન મન્યે જે સર્વ
કાલે પુરૂષ તથા જીરને ચલાવવાદિક્રિયા
કરે છે, દેહા કોટ પુરૂષ જે લોકાન્ત સિદ્ધિ
યમા ધર્માસ્તિકાય છે ન સિદ્ધના જીરને ચલા-
વવાપણો કરતા નથી તેનુ કષ ૧ તેને દરેક
કહે છે જે સિદ્ધના જાગ અક્રિય છે માટે
ચાલતા નથી પણ તે ક્ષેત્રમાં જે મુક્ત નિગો
દના જીર તથા પુરૂષ ઇતરને ધર્માસ્તિકા
ચલાવે છે માટે પાતપોતાની ક્રિયા કરે છે, તેમ
અધર્માસ્તિકાય જીર તથા પુરૂષને સ્થિર ર
ગ્વનાની ક્રિયા કરે છે, તથા આકાશ દે

તે સર્વ દ્રવ્યને અવગાહનારૂપકાર્ય કરે છે
 હા કોઈ પૂઠે જે અલોકાકાશમાત્રો વીજુ
 કોઈ દ્રવ્ય નથી તો અલોકાકાશ કયા દ્રવ્યને
 અવગાહદાન આપે છે તેને ઉત્તર કહે છે જે
 અલોકાકાશમા અવગાહ કરવાની શક્તિ તો
 લોકાકાશ જેવીજ છે પરંતુ તિહા અવગાહનો
 દાન લેનાર દ્રવ્ય કોઈ નથી માટે અવગાહદાન
 કરતો નથી અને પુદ્ગલ દ્રવ્ય મિલવા વિશ્વ-
 રૂપ ક્રિયા કરે છે તથા કાલદ્રવ્ય વર્તના
 રૂપ ક્રિયા કરે છે અને જીવ દ્રવ્ય જ્ઞાન રૂ-
 પ્પણ ઉપયોગરૂપ ક્રિયા કરે છે એમ સર્વ દ્રવ્ય
 પોતાને પરિણામી સ્વસત્તાની ક્રિયા કરે છે
 એ દ્રવ્યત્રયણો કહ્યો

✽ પ્રમેયત્વ કહેતાં પ્રમેયપણો જે છ દ્ર-

વ્યયા પ્રમેયપણો છે, તેનો પ્રમાણ કંઈકી. પો-
 તાના જ્ઞાનથી કરે છે, જે ધમાસ્તિકાય તથા
 અધમાસ્તિકાય અને આકાંગાસ્તિકાય એકક
 દ્રવ્ય છે અને જીવદ્રવ્ય અનતા છે તેની ગણતિ
 કહે છે સદ્ગી મનુષ્ય સર્ગ્યાતા છે, અસદ્ગી
 મનુષ્ય અસર્ગ્યાતા છે, નારકી અસર્ગ્યાતા છે,
 દેવતા અસર્ગ્યાતા છે, તિર્યચ પચેન્દ્રિય અસ-
 ર્ગ્યાતા છે, ચેદન્દ્રી અસર્ગ્યાતા, તેન્દ્રી
 ચૌરેન્દ્રીય અસર્ગ્યાતા છે પૃથ્વીકાય અસ-
 ર્ગ્યાતા, અવકાય અસર્ગ્યાતા, તૈડકાય
 અસર્ગ્યાતા, મણુકાય અસર્ગ્યાતા, પ્રત્યેક
 બનસ્પતિ જીવ અસર્ગ્યાતા, તે થઈ સિદ્ધના
 જીવ અનતા તે થકી વાત્સર નિગોદના જીવ
 અનનાયુષા એટલે વાત્સર નિગોદ તે કદમૂલ

આદુ સૂરણ પ્રમુસ પદને મુદને અગ્રભાગે અ-
 નતા જીવ છે તે સિદ્ધના જીવથી અનતગુણા
 છે અને સૂક્ષ્મનિગોદ સર્વથી અનત ગુણા છે.
 સૂક્ષ્મનિગોદનો વિચાર કહે છે જેટલા લો
 કાકાશના પ્રદેશ તેટલા ગોલા છે તે એકેક
 ગોલામા અસંખ્યાતા નિગોદ છે નિગોદ
 શબ્દનો અર્થ એ છે જે અનતા જીવનો પિંદ
 મૂત એક શરીર તેટલે નિગોદ કહિયે તે
 એકેક નિગોદમધ્યે અનતા જીવ છે તે અતીત
 કાલના સર્વ સમય તથા અનાગતકાલના સર્વ
 સમય અને વર્તમાન કાલનો એક સમય તેને
 મેલા કરી અનત ગુણા કરીયે એટલા એક
 નિગોદમા જીવ છે એટલે અનતા જીવ છે એ
 એ સસારી જીવ એકકાના અસંખ્યાતા પ્રદેશ

તે અને પદ્મા પ્રતેષ અનંતિ કર્મ વર્ગના
 તર્ગા છે તે એક વર્ગના મધ્યે અનતા પુદ્ગલ
 પરમાણુ છે વમ અનતા પરમાણુ જીવ સાથે
 ભાગ્યા છે તે ધરી અનન ગુણા પુદ્ગલ પરમાણુ
 જીવથી રહિત દ્રવ્ય છે

ગોલાય અસસિન્ના,
 અસમ્ભ નિગોદઓ હયા ગોમ્બો ॥
 શક્તિમિ નિગોદ,
 અણતર્જાયા મુણેયવા ॥ ૧ ॥

અર્થ—લોક મહિ અસરયાના ગોલા છે,
 એકા ગોલા મધ્યે અસમ્ભવાનિ નિગોદ છે,
 એક નિગોદમાં અનતા જીવ છે ॥

સત્તરસ સમદિયાક્તિરો ।
 દગાણુપાણુમિ હુતિ સુદ્ધભવા ॥

પ્રત્યિ ઝળનાર્જીવા,
 જેદિ ન પત્તો તમાડપરિણામો ॥
 ઉવજનિયચયતિ ય,
 પુણાવિ તત્થેર તત્થેર ॥ ૨ ॥

અર્થ—નિગોદમા અનના જીવે પરવા
 કે, જ જીવ ઘસપણો પહેળા કિસારે પાડ્યા
 ના અનનો ફાટ પૂર ગયો અને અનનો
 રાત્ર જાણ પણ તે જીવ ચારચાર તિહાજ
 લપટે છે અને તિહાજ ચયે છે એમ એક નિ
 ગોદમા આતા જીવ કે ત નિગોદના ઘે મેદ
 છે એક ઘરદાર રાત્રી નિગોદ અને ઘીનો
 અધ્યરદારરાત્રી નિગોદ તેમા જે ઘાદર પેદે-
 ન્દ્રિપણો ધારે ઘસપણો પાર્માને પાછા નિગો-
 માડ પડ્યા છે તે નિગોદિયા જીવને

વ્યવહાર રાશિયા કહિયે, અને જે જીવ કોડ
 પળ કાલે નિગોદમાથી નિકલ્યા નથી તે જીવ
 અવ્યવહારરાશીયા કહિયે અને ઇહા મનુષ્ય-
 પનાથી જેટલા જીવ કર્મ સ્વપાત્રીને એક
 સમયમા મોક્ષ જાય છે તેટલા જીવ તેજ સમયે
 અવ્યવહારરાશી સૂક્ષ્મ નિગોદમાથી નિકલીને
 ઉર્ચા આવે છે જો દશ જીવ મોક્ષ જાય તો
 દશ જીવ નિકલે કોડક વેલાળ ભવ્ય જીવ
 ઓછા નિકલે તો તે ઠંકાળે એક બે અભવ્ય
 નિકલે પણ વ્યવહારરાશીમા જીવ કોડ વયે
 ઘટે નહીં એવા નિગોદના અસરયાતા લોક-
 માઢેલા ગોલા તે છદિશીના આવ્યા પુદ્ગલને
 આહારાદિપણે લે છે તે સકલ ગોલા કહેવાય
 અને લોક અતના પ્રદેશે જે નિગોદના

યના અસમ્યાના પ્રદેશ છે તિહા ણક પ્રદેશમાં
 અગુરલણુ અસમ્યાતો છે અને ધીના પ્રદેશમાં
 અનતા અગુરલણુ છે, ત્રીજા પ્રદેશમાં સેરયાતો
 અગુરલણુ છે એમ અસમ્યાના પ્રદેશમાં અગુરલ
 નુપયાય યત્નો રચના રહ છેત અગુરલણુ વર્ણવ
 થત છે તે જે પ્રદેશમાં અસરયાતો છે તે પ્રદેશમાં
 અનતો થાય છે અને અનતાને ઠેકાણે અસ
 રયાતો થાય છે એમ લોકપ્રમાણ અસમ્યાના
 પ્રદેશમાં સરીગ્યો સમકાલે અગુર લણુ વર્ણવ
 ફિરે છે તે જે પ્રદેશમાં અસરયાતો ફિર્ગને
 અનતો થાય છે તે પ્રદેશમાં અસરયાતપણાનો
 વિનાશ છે અને અનતપણાનો ઉપજવો છે અને
 ગુણ ધ્રુવ છે એમ ઉપજવો વિ-
 અને ધ્રુવ એ રૂપે પરિણામ છે અધર્માં

સ્તિકાયમાં પણ ત્રણે પરિણામ અસરયાત
 પ્રદેશે સદા સમય સમયમા પરિણમી રહ્યા છે
 તેમા પણ ઉપજે વિણશે અને ધિર રહે છે એમ
 આકાશના અનતા પ્રદેશમા પણ એક સમયે
 ત્રણ પરિણામ પરિણમે છે અને જીવના અસ-
 રયાતા પ્રદેશ છે તે મધ્યે પણ ઉપજે વિણશે
 ધિર રહે (છે) તથા પૃથ્વલ પરમાણુમા પણ
 સમયે સમયે થાય છે અને કાલનો વર્તમાન
 સમય ફિટીને અતીતકાલ થાય છે તાં તે
 સમયમા વર્તમાનપણાનો વિનાશ છે અને
 અતીતપણાનો ઉપજવો છે કાલ પળે ધ્રુવ
 છે એ સ્વૂલ થકી ઉત્પાદ વ્યય ધ્રુવપણો
 કયો અને વસ્તુગતે મૂલપણે જ્ઞેયને પલટો
 જોતનો પણ તે ભાસનપણે પરિણમવો થાય

૧ અત્ત ભાગદિ, ૨ અસર્યાતભાગદિ
 ૩ સર્યાતભાગદિ, ૪ સર્યાતગુણદિ
 ૫ અસર્યાતગુણદિ, ૬ અનતગુણદિ
 છ મફારની દાનિ કહે છે. ૭ અનતભાગદિ
 ૮ અસર્યાતભાગદાનિ, ૯ સર્યાતભાગદાનિ,
 ૪ સર્યાતગુણદાનિ, ૫ અસર્યાતગુણદાનિ
 ૬ અનતગુણદાનિ એ રીતે છ મફારની દાનિ
 તથા છ મફારની દાનિ તે સર્વ દ્રવ્યમા મર
 સમય સમય થઈ રહી છે દિદિ તે ઉપજા
 બને દાનિ તે વ્યય કહિયે એ અગુરુલ્લધુર
 કલો નદા ગુર તથા નદા લધુ તે અગુરુલ્લધુ
 સ્વભાવ કહિયે ૭ સર્વ દ્રવ્ય મધ્યે છે, તે થ
 ભગવતી મૂર્તે “ સવ્યદન્વા સવ્યગુણા સવ્ય
 સવ્યપન્નયા સવ્યદ્વા અગુરુલ્લધુઆ

અગુરુલઘુ સ્વભાવને આવરણ નથી તથા
આત્મા મંચે જે અગુરુલઘુગુણ તે આત્માના
સર્વ મદશે ક્ષાયિક ભાવ થયે સર્વ ગુણ સામા-
ન્યપણે પરિણમે પણ અધિકા ઓછા પરિણમે
નથી તે અગુરુલઘુગુણનું પ્રવર્તન જાણતું તે
અગુરુલઘુ ગુણને ગોત્રકર્મ રોકે છે એ અગુરુ-
લઘુ સ્વભાવ તે સર્વ દ્રવ્યમા છે

હવે ગુણની ભાવના કહે છે તિહા જેટલા
છે એ દ્રવ્યમા સરીગ્યા ગુણ છે તે સામાન્ય ગુણ
કહિયે, અને જે ગુણ એક દ્રવ્યમા છે અને
ગીજા દ્રવ્યમા નથી તે વિશેષ ગુણ કહિયે જે
ગુણ કોઈક દ્રવ્યમા છે અને કોઈક દ્રવ્યમા
નથી તે સાવારણ અસાધારણ ગુણ કહિયે
એ એ છ દ્રવ્યમા અનતગુણ, અનન્ત પર્યાય,

અનન્ત સ્વમાત્ર સત્તા જ્ઞાન્વના છે જેમ જે
 સર્વો ભગવત પ્રરુપ્યા તે સર્વ જે રીતે તે
 રીતે સદ્દેશના પૂર્વક યથાર્થ ઉપયોગથી ધ્ય
 જ્ઞાનાદિસ્થા યથાર્થપણે જાણતા સદ્દેશના
 નિશ્ચયજ્ઞાન માત્રનું કારણ છે જે જીવ જ્ઞાન
 પામ્યો તે જીવ ચિરતિ કરે છે તે ચારિત્ર
 કહિયે જ્ઞાનનું ફળ વિરનિપણો છે તે માત્રનું
 તત્કાલ કારણ છે

દય નિશ્ચય ચારિત્ર અને વ્યવહાર ચા
 રિત્રનો વિચાર કહે છે તમા પ્રથમ વ્યવહાર
 ચારિત્ર તે જે માણાનિપાતવિરમણ પ્રમુખ પદ
 મહાત્મતરૂપ તે સર્વ ચિરતિ કહિયે અને મ્બુલ
 તત્કાલ વ્રતાદિક આવકના વાર
 તે દેશ ચિરતિ ચારિત્ર જાણવું એ વ્યવ-

हार चारित्र सुखनुं कारण ॐ एवी करणीरूप
 श्रावकना बार व्रत अने यतिना पाच महाव्रत
 तं अभव्यने पण आगे तेथी देवतानी गति
 पामे पण सकाम निर्ज्जरानु कारण न थाय
 इस फोड़ पृष्ठ के मोरनु कारण नधी तो
 एव्ह कष्ट गा वास्ते करगिये ? तेने उत्तर जे
 त्याग बुद्धि निश्चय ज्ञान सहित चारित्र
 ते मोक्षनु कारण ॐ माटे निश्चय चारित्र स-
 हित व्यवहार चारित्र पालतु ते निश्चय चारित्र
 घटे छ शरीर, इन्द्रिय, विषय, कषाय, योग
 ए सर्व परवस्तु जाणी छोटवा तथा आहार
 ते पुद्गल वस्तु जाणी छोटवा आत्मा अणा-
 हारा ॐ ते माटे मुजने आहार करयो घटे
 नहीं आहार ते पुद्गल छे, आत्मा अपुद्गली

હે તે માટે ત્યાગ કર્યો તટ્ટપ જે તપ તે તપ, નિશ્ચય ચારિત્રમા જાણવું ચારિત્ર કહેતા ધચલ્લતા રહિત ચિરતાના પરિણામ અને આત્મસ્વરૂપને વિષે અસ્તરૂપણે રમણ તન્મયતા સ્વરૂપ વિશ્વાતિ તત્પ્રાનુભવ તે ચારિત્ર કહિયે તે ચારિત્રના તે ભેદ છે એક દેશચિરતિ, બીજું સર્વ ચિરતિ તિહા દેશ ચિરતિ કહેતા શ્રાવકના ધાર વ્રત તે વાર વ્રત નિશ્ચય તથા વ્યવહારથી કહે છે

૧ પ્રાણાતિપાત ચિરમણ વ્રત તે પરજીવને આપણા જીવ સરીલ્લો જાણી સર્વ જીવની રક્ષા કરે તે વ્યવહાર દયા વદ માટે વ્યવહાર ને તથા ચિરમણ વ્રત જાણવું અને જે ૧૧ જીવ રૂપ વશ પહોંચો દુઃસ્વી થાય છે

તે આપણા જીવને કર્મવૃત્તનથી મુક્તિવુ અને
 આત્મ ગુણ રક્ષા કરી ગુણ વૃદ્ધિ કરવી તે
 સ્વદયા વધેતુ પરિણતિ નિશારિ સ્વરૂપ
 ગુણને પ્રગટપણે કરવા જે ગુણ પ્રગટ થયો તે
 રાસવો પટલે જ્ઞાને કરી મિલ્યાત્વ ટાલી
 આપણા જીવને નિર્મલ કરે તે નિશ્ચયથી
 માળાતિપાત વિરમણ વ્રત રૂઢિયે

૨ મૃપાવાદ વિરમણવ્રત કહે છે જદુ
 વચન બિલકુલ બોલતુ નહીં તે વ્યવહાર મૃપા
 વાદ વિરમણવ્રત, હવે નિશ્ચય કહે છે જે પુર
 પુહલાદિકુ ઋતુને આપણી કહેવી તે મૃપાવાદ
 વચન છે અને જીવને અજીવ કહે તથા અજી-
 વને જીવ કહે इत्यादિકુ અજ્ઞાન તે માવ
 મૃપાવાદ છે. અથવા સિદ્ધાન્તના અર્થ ટોટા

કહે એ મૃપાવાદ ત્રણે છાત્ર્યો ત નિશ્ચય મૃપા
 વાદ વિરમણત્રત વહિયે, એલે ઘીના અત્તા
 દાનાત્રિક ત્રત જા માત્ર (ભાગ) તો તેને
 માત્ર ચારિત્ર ભગ થાય પણ જ્ઞાન દર્શનના
 ભગ ન થાય અને જેણ નિશ્ચય મૃપાવાદ
 વિરમણનો ભગ કરશે તેણે સમક્ષિત તપ
 જ્ઞાન અને ચારિત્ર પણ ત્રણેનો ભગ કરશે
 તથા આગમમા ઇમ કમુ છે જે એક સાધુ
 ચોથો ત્રત ભગ કરશે અને એક સાધુએ ઘીના
 મૃપાવાદ ત્રત ભગ કરશે તો જેણે ચોથા ત્રત
 ભગ કરશે તે આલોચણ લેઈ શુદ્ધ થાય પણ
 જે સિદ્ધાન્તના અર્થનો મૃપા ઉપદેશ આપે
 આલોચણ લીધે પણ શુદ્ધ થાય નહીં

૧ અદત્તાદાન વિરમણ ત્રત કહે

जे पारकु धन वस्तु ठुपाने, चोरी करे; टग-
वाजी करी लीये ते चोरी ठे, एटले पारकी
वस्तु धणीना दीया विना लेवी नही ए व्य-
वहारथी अदत्तादानविरमण त्रत जाणतु अने
जे पाच इन्द्रियना त्रेयीस विषय, आठ कर्म-
वर्गणा इत्यादिक परवस्तु लेवी नही तथा
तेनी वाछा न करवी ते आत्माने अग्राह ठे
माटे ते निश्चयथी अदत्तादानविरमण त्रत
रुहिये इहा कोइ पूछे जे विषयनी अने
कर्मनी वाछा कोण करे ठे ? तेने उत्तर जे
पुण्यने भेलो लेवा योग्य कहे ठे ते जीव
कर्मनी वाछा करे ठे जे पुण्यना ४२ भेद ठे
ते चार कर्मनी शुभ प्रकृति ठे एटले जे व्य-
वहार अदत्तादान तो नथी लेता पण अंतरंग

પૂણ્યાદિકૃત્નો યાછા ડ તને નિશ્ચય અદત્તાત્તન
ભાગે છે

૪ મૈથુન વિરમણત્ત કહે છે જે પુરુષ
પરસ્ત્રીનો પરિહાર કરે તથા જે સ્ત્રી પરપુરુષનો
પરિહાર કરે તદ્વા સાધુને સ્ત્રીનો સર્વથા ત્યાગ
છે અને મૃદસ્થને પરણેલી સ્ત્રી મોકલી છે પર
સ્ત્રીનો પથત્યાગ છે તે વ્યવહારથી મૈથુનનું
વિરમણ કાર્ય છે અને જ વિષયના અભિલાષનું
તથા મમતા તૃપ્તિનો ત્યાગ, પરમાય વર્ણાત્મિક
પરદ્રવ્યના સ્વામિયાદિક તેનો અમોગીયનો
આત્મા સ્વગુણ જ્ઞાનાદિકનો મોગી છે અને એ
પટલસ્વેદ તે અનતા જીવનની ઈંદ્ર છે તેને કેવ
! એ રીતે ત્યાગ નિશ્ચયથી મૈથુન વિરમણ
જેણે વાહ્ય વિષય છાડ્યો છે અને

અતરગ લાલચ છુટી નથી તો તેહને તે મેધુ-
નના કર્મ લાગે છે

૫ પરિગ્રહ પરિમાણત્રય કહે છે પરિગ્રહ
ધન-ગાન્ય-દાસ-દાર્શી-ચતુષ્પદ જમીન-પ્રસ્થ
આભરણનો ત્યાગ તેમા સાધુને તો સર્વથા
પરિગ્રહનો ત્યાગ છે તથા શ્રાવકને ઇચ્છા
પરિમાણ છે જેટલી ઇચ્છા હોય તેટલો પરિ-
ગ્રહ મોકલો રાત્રે ઝીજાની વિરતિ કરે એ
વ્યવહારથી કહ્યો અને જે ભાવ કર્મ રાગદ્વેષ
અજ્ઞાન દ્રવ્ય કર્મ જ્ઞાનાપરણોય પ્રમુદ્ધ આટ
કર્મ અને શરીર इन्द्रियનો પરિહાર પડેલો
કર્મને જાણી ઝાડ્યો તે નિશ્ચયથી પરિગ્ર-
હનો ત્યાગ પડેલો પરવસ્તુની મૂર્છા છાડવી
જેને મૂર્છા છોડી તેને પરિગ્રહ છોડ્યોજ

વિના જાણનો વ્યવ કરવો પારકા વાસ્તે શ્રી
 રમ પ્રમુખ કરવાનો આજ્ઞા પ્રમુખ આપવાને
 વ્યવહાર અનર્થદદ અને શુભાશુભ કર્મ તે
 મિત્ર્યાન્ય અવિરતિ કપાય યોગવી વધાય તે
 તેને જીવ આપણા કરી જાણે એ નિશ્ચય
 અનર્થદદ

૯ સામાયિક વ્રત કહે છે જે મન વચ્ચે
 કાયાને આરમ્ભી ટાલીને તેને નિરામરખણે
 વચ્ચે તે વ્યવહાર સામાયિક જાણનો અને
 જે જીવ જ્ઞાન, દર્શન, ધાર્મિક ગુણ વિચારે
 સર્વે જીવ સત્તા ગુણ એકસમાન જાણી સર્વ
 સ્યુ સમતાપરિણામ તે નિશ્ચય સમતારૂપ સામા
 યિક કહિયે

૧૦ દેશાવગાશિક વ્રત કહે છે જે મન

वचन फाय योग एक टोर करी एकस्थानके
 बेसी र्म यान करवो ते व्यग्रहार देशावगा-
 शिक कहिये अने जे श्रुतवाने करी छ द्रव्य
 ओम्बीने पाँच द्रव्यनो त्याग करे अने ज्ञान
 वत जीवने ध्याले ते निश्चय देशावगाशिक त्रत
 कहिये

११ पौषध त्रत कहे छे जे चार पहोर
 भयवा आठ पहोर सुधी समता परिणामे
 सायद्य डोढी निरारंभपणे सझाय यानमा प्र-
 चर्ते ते व्यग्रहार पोशह कहिये अने पोताना
 जीवने ज्ञान यानथी पोषाने पुष्ट करे ते निश्च-
 यथी पौषध त्रत कहिये जीवने पोताना स्व-
 गुणे करी पोषीजे तेणे पौषध कहिये

१२ अतिथिसविभाग त्रत कहे छे जे

પોશહને પારણે અથવા સદા સર્વદા સાધુને
 તથા જનમિયાવરુને પોતાની શક્તિ પ્રમાણે
 દાન દેતુ તે વ્યવહાર અતિથિસત્રિમાસ કહિયે
 અને પોતાના જીવને અથવા શિષ્યને જ્ઞાનતુ
 ટાન ત મળવુ, મળાવવુ, સુળવુ સુળાવવુ, તે
 નિશ્ચયથી અતિથિસત્રિમાસ વ્રત કહિયે એટલે
 શ્રાવરુના વાર વ્રત કહ્યા તે સમક્ષિત સહિત
 જે નિશ્ચય તથા વ્યવહારથી વાર વ્રત પારે
 તે જીવને પાંચમે શુભઠાણે દેશચિરંતિ શ્રાવક
 કહિયે તેમ કહતા દેશથકી ચોઢીથી ત્રિ
 પળા છે માટે અને યતિને સર્વથી વ્રતિપણે
 છે તેથી પાંચ મહાવ્રત છે સાધુને પાંચ મહા
 વ્રતમા સર્વ વ્રત આવ્યા એ નિશ્ચય ત્યાગરૂપ
 યાન સત્તર નિર્જીરામા થિરતાના પરિ

પામ તે નિશ્ચય ચારિત્ર તેના એક ઉત્સર્ગ
 યોજો અપવાદ એ વે માર્ગ છે તેમા જે ઉત્કૃષ્ટ
 તીક્ષ્ણ પરિણામ તે ઉત્સર્ગ રાસવાને કારણ-
 રૂપ તે અપવાદ-ઉક્તચ ॥ “ સઘરણમિ અ-
 સુહ, દુન્નવિ મિન્દ તદેતયાણહિય ॥ આર
 દિદ્ધ તેણ, તે ચેવહીય અસઘરણે ” ॥ ૧ ॥
 પટલે ડયા સુગી સાચક માથને સાધક ન
 પડે ત્યા સુધી જેહની ના કહી તે આદરવો
 નહી અને જો સાચક પરિણામ રહેતા ન દીઠા
 તેગરે જેહની ના તે આચરે તેને અપવાદ માર્ગ
 કહિયે જે આત્મગુણ રાસવાને કરવો તે
 અપવાદ અને ગુણીને રામે ભક્તિયે કરવો તે
 પ્રવૃત્તિ એ વે તો સાધન છે અને જે ઔદયિ-
 કને અંતમપ્રાપ્તિ કરવ તે અતિચાર છે તથા

વલો અને ઝીંદયિક માટે, આગત્તપણે કરવું
પાડવાડ છે તે મારે અપવાદ માર્ગ તે પરિ
ભ્રમ દૂર રહ તેમ આજ્ઞાર્ય કરવો

દેવે ચાર ધ્યાન કહે છે ૧ આર્તિયાન,
૨ રોદ્રાયાન, ૩ ધર્મયાન, ૪ શુદ્ધયાન
તિહા પહેલા ધ્યાન તે અશુભ કહિયે અને
પાછલા ધ્યાન તે શુભ છે. જે એક ધ્યેયને
રિપે અતરુ મુહૂર્ત ચિત્તનો વપયોગનો તન્મય
एकाग्रपणे થીર રહેશે તે ધ્યાન અને કેન્દ્રીને
યોગનો રોકવો તે ધ્યાન વક્તવ્ય. અતો મુદ્ધ
જ્ઞા મિત્તા ચિત્તાવસ્થાનમેગ વ્યવસ્થિત,
ઝડમત્થાન આણ, જોગનિરોધો જિનાણત
૧ મનમા આદૃત દોહટના પરિણામ તે આ
કહિયે તેના ચાર પાયા છે ૧ માઈ

मित्र, सज्जन, माता, पिता, स्त्री, पुत्र, पुन,
 प्रमुख इष्ट वस्तुनो वियोग यथाही विलाप
 करे ते पहली इष्ट वियोगनामा आर्त यान
 तथा २ अनिष्ट जे भुडा दुःखना कारण,
 दुश्मन दग्द्विषणो, तथा कुपुनादि मलबाधी
 मनमा दुःख चिंता उपजे ते अनिष्ट सयोग
 नाम आर्त यान ३ शरीरमा रोग उपना
 यका दुःख करे, चिंता घणी करे ते 'रोगचि-
 तानाम आर्त यान ४ मनमा आगलना रख-
 तनो शोच करे जे आ र्पमा आ काम करथु,
 आवता नर्पमा अमुक काम करथु तो अमुक
 लाभ थये अथवा दान शील तपनु फल मागे
 जे आ भवमा तप कीरो ठे माटे आवते भये
 इद्र चक्रवर्तिनी पदवी मले एहनी आगला

भवनी राच्छा ते अयगोचना परिणाम उपजे
 अथवा निपाणानो करयो त निदान आर्त-
 ध्यान कहाये, ए धर्म करणीना फलनु निषा
 णु समझिती न करे ए आर्तध्याननो घोयो
 पायो जाणवो ए आर्तध्यानना चार भेद
 कहा ए तिर्यच गतिना काण्ण उ, ए ध्यान
 ना परिणाम ते पाचमा अथवा छहा गुण
 ठाणा सुधी होय

७ जे कठोर परिणामनु चित्तवन ते रौ
 द्रध्यान तेना चार भेद उ ? जीवहिंसा क-
 री १ हर्ष पामे अथवा बीजो कोइ हिंसा क
 रतो होय तेने^१ देखी गुणी थाय अथवा
 यद्धनी अनुमोदना करे ते हिंसानुग्री रात्र
 २ शृङ्ख ब्रोल्लिने मनमां हर्ष पामे के

જુઓ મ કેવો કપટ કેઢવ્યો મારા જઠાપ-
 નાની સ્વર કોડને પહો નહીં, એવો મૃપાવાદ
 સંપરિણામ તે મૃપાનુયધી રૌદ્રધ્યાન. ૩ ચોરી
 કરી અથવા ઠગાઈ કરી મનમા સુશી ધાય
 ક મારા જેવો જોરાવર કોણ છે, હુ પારકો
 માલ સ્વાઝ છુ એવો પરિણામ તે ચોરાનુયધી
 રૌદ્રધ્યાન ૪ પરિગ્રહ વન ધાન્ય પરિવાર
 ઘણો વધવાની લાલચ હોય તે ધન અથવા
 કુટુંબને માટે ગમે તેણુ પાપ કરે અથવા ઘણો
 પરિગ્રહ મિલ્યાથી અઢકાર કરે તે પરિગ્રહરક્ષ
 નાનુયધી રૌદ્રધ્યાન ૫ રૌદ્રધ્યાનના ચાર
 ભેદ કયા ૫ ધ્યાન નરક ગતિ પમાડવાનુ
 કારણ છે મહા અશુભકર્મનુ કારણ છે ૫
 પાંચમા ગુણગણા સુધી છે અને છઠ્ઠે ગુણગણે

પણ એ દિસાનુરૂપીરોદ્ધ્યાનના પરિણામ
કાંઈક જીવને દોય

હા ધર્મધ્યાન કહે છે જે વ્યવહાર શ્રિ
યારૂપ તે કારણ ધર્મ તથા શ્રુતજ્ઞાન અને ચા
રિત્ર એ ઉપાદાનપણે સાધન ધર્મ તથા રત્ન
ત્રયો ભેદપણે તે ઉપાદાન શુદ્ધ વ્યવહાર ઉત્સ
ર્ગાન્તુયાયી તે અપવાદ ધર્મ જાણવો અને અ
ભેદ રત્નત્રયી તે સાત્ત્વ શુદ્ધ નિશ્ચયનયે ઉ
ત્સર્ગ ધર્મ અને (ધમ્મો વત્થુ સહાચો) જે
વસ્તુનો સત્તાગત શુદ્ધ પારિણામિક સ્વગુણ
મહત્તિ કર્તાદિક અનંતાનંદ રૂપ સિદ્ધાવસ્થાય
રણો તે એવમૂત્ત ઉત્સર્ગ ઉપાદાન શુદ્ધધર્મ, તે
ધર્મનું માસન રમણ એકાગ્રપણે ચિત્તન તન્મય
ઉપયોગ એકત્વનો ચિત્તવચો તે ધર્મ

१ ध्यान कहिये तेना पाया चार ठे ते कहे छे

२ आज्ञाविचयवर्म-यान ते जे बीतराग देवनी आज्ञा साची करी सद्देहे एटले भगवते छ द्रव्यनुं स्वरूप नय प्रमाण निक्षेपा सहित सिद्ध स्वरूप, निगोद स्वरूप जे कदा तेव सद्देहे, बीतरागनी आज्ञा नित्य अनित्य स्या द्वादशे निश्चय व्यहारपणे माने सद्देहे ते आज्ञा प्रमाणे यथार्थ उपयोग भासन थयो तेने हर्षे करी ते उपयोग मध्ये निर्धार, भासन, रमण अनुभयता, एकता, तन्मयपणो ते आज्ञाविचय वर्मध्यान कहिये

३ अपायविचयवर्म-यान ते जीवमां अ-
शुद्धपणे कर्मना योगयी संसारी अस्थामां
जनेक अपाय कहेता दूषण छे ते अज्ञान,

गग, द्वेष, कृपाय, आस्रव ए मारा नथी. हु
 एथकी न्यारो छु हु अनतज्ञान, दर्शन,
 चारित्र, वीर्यमयी, शुद्ध, शुद्ध, अविनाशी
 छु अज, अनादि, अनत, अक्षर, अनक्षर,
 अचल, अकल, अमल, अगम्य, अनापी,
 अरपी, अकम्पा, अधरक, अनुदय, अनु
 दीरक, अयोगी अभोगी, अभेदी, अवेदी,
 अछेदी, अखेदी, अकपायी, असखाइ, अछे
 शी, अशरीरी, अणाहारी, अव्यापार, अन
 रगाही, अगुरुलघु, अपरिणामी, अतीन्द्रिय
 अप्राणी, अयोनि, असमारी, अमर, अपर,
 अपरपार, अव्यापी, अनाश्रित, अरूप, अ
 विरुद्ध, अनाश्रव, अलख, अशोकी असमी
 एवो शुद्ध चिदानन्द मारो

જીવ છે, એવો એકાગ્રતારૂપ ધ્યાન તે અપા-
ચરિચયધર્મધ્યાન જાણવો

ઃ વિપાકવિચય ધર્મધ્યાન કહે છે જે
એવો જીવ છે તોપણ કર્મવશે દુઃખી છે તે
કર્મનો વિપાક ચિંતવે જે જીવનો જ્ઞાનગુણ તે
જ્ઞાનાવરણીય કર્મે દાવ્યો છે અને દર્શના-
વરણીય કર્મે દર્શનગુણ દાવ્યો છે, એમ આઠ
કર્મે જીવના આઠ ગુણ દાવ્યા છે એટલે આ
સસારમા મમતા થકા જીવને જે સુખદુઃખ છે
તે સર્વ કર્મનાં કીર્ધાં છે માટે સુખ ઉપને રા-
ચતુ નહી અને દુઃખ ઉપને દિલગીર થતુ નહી,
કર્મ સ્વરૂપની પ્રકૃતિ, સ્થિતિ, રસ, અને
મદેશનો વધ, હ્રદય, હરીરણા, તથા સત્તા,
ચિંતનન એકાગ્રતા પરિણામ તે વિપાકવિચય

ધર્મધ્યાન

૪ સસ્થાનત્રિચયધર્મધ્યાન કહે છે કે
 ચૌદ રાજમાન લોકનુ સ્વરૂપ વિચારે જે ૧
 લોક તે ચૌદરાજ ઉચો છે તે મધ્યે સાતરાજ
 અગ્રલોક છે ત્રિચમા અઢારસો યોજન મનુષ્ય
 ક્ષેત્ર ત્રિઝાં લોક છે તે ઉપર કાઠક ઝળો
 સાતરાજ ઝાંઈલોક છે તેમા સર્વ વૈમાનિક
 દેવતા વસે છે અને ઉપરે સિદ્ધ શિલા સિદ્ધ
 ક્ષેત્ર છે ૭ રીતે લોકનુ પ્રમાણ છે ૧ લોકનુ
 સસ્થાન વૈજાત્ય છે અનંતો કાલ આપણા
 જીવે સમારમા ભ્રમતા સર્વ લોકને જન્મ મરણ
 ફરી ફરસ્યો છે, પણ જે લોક સ્વરૂપ તથા
 લોકને વિષે પચાસ્તિકાયનુ અવસ્થાન તથા
 ૧૨ ટ્રય મધ્યે ગુણપર્યાયનુ અવસ્થાન

तेनो जे एकाग्रताये तन्मयचित्तवन परिणाम
 पदु जे ध्यान ते संस्थान रिचय धर्म यान्त
 कहियें ए धर्म यानना चार पाया कथा ए
 धर्म यान चोवा गुणठाणाथी माडीने सातमा
 गुणठाणा सुधी छे

इये थुरु यान कहे छे थुरु केस्ता नि-
 मल, शुद्ध, पर आलवन विना आत्माना
 स्वरूपने तन्मयपणे ध्याने पहरुं ध्यान तेने
 थुरु यान कहियें तेइना पाया चार छे
 ते पहे छे

१ पृथक्त्ववितर्कसमप्रिचार-ते पृथक्त्व
 वृत्ता जीयथो अजीय जूदा करवा, स्वभाव
 विभाव तेने जूदा पृथक्पणे बह्वचण करवी
 स्वरूपने विषे पण द्रव्य तथा पर्यायनो पृथक्-

પણે ધ્યાન કરી, પર્યાય તે ગુણમાં સક્રમાણે
 અને ગુણ તે પર્યાયમાં સક્રમણ કરે એ રીત
 સ્વધર્મને વિષે ધર્માત્તરભેદ તે પૃથક્ત્વ કહિયે
 અને તેનો વિતર્ક તે જે શ્રુતમાને સ્થિત ઉપ
 યોગ અને સપચિચાર તે સવિકલ્પોપયોગ
 ઇટલે એક ચિંતવ્યા પછી ધીજો ચિંતવવો તેને
 વિચાર કહિયે ઇટલે નિર્મલ વિકલ્પ સદ્વિત
 પોતાની સત્તાને ધ્યાને તે પૃથક્ત્વ વિતર્કસપ
 વિચાર પેહેલો પાયો એ આઢમાં ગુણઢાળાથી
 માઢી અગ્યારમાં ગુણઢાળા સુધી છે .

૨ એકત્વ વિતર્કઅપચિચાર નામાં ધીજો
 પાયો કહે છે જે જીવ આપણા ગુણપર્યાયની
 એકતા કરી ધ્યાને તે આવી રીતે કે જીવના
 અને જીવ તે એકજ છે, અને મદારો

જીવ સિદ્ધસ્વરૂપ એકજ છે એવો એકત્વ સ્વ-
રૂપ તન્મયપણે અનતા આત્મધર્મનો એકત્વપણે
ધ્યાનવિતર્ક કેહતા શ્રુતજ્ઞાનાવલગીપણે અને
અપરિચાર કેહતા વિકલ્પ રહિત દર્શન જ્ઞાનનો
સમયાંતરે કારણતા વિના રત્નત્રયીનો એક
સમયી કારણ કાર્યતાપણે જે ધ્યાન વીર્ય
ઉપયોગની એકાગ્રતા તે એકત્વવિતર્ક અપ-
રિચાર જાણવો એ પાવો વારમા ગુણઠાણે
ધ્યાયે એ વેહુ પાયામા શ્રુતજ્ઞાનાવલગીપણો
છે પણ અવધિ મનઃર્પયત્ જ્ઞાનોપયોગે વર્તેતા
જીવ કોઈ યાન કરી સકે નહીં, એ વે જ્ઞાન
પરાનુયાયી છે માટે એ ધ્યાનથી ઘનઘાતિયા
ચાર કર્મ સપાવે નિર્મલ કેવલ જ્ઞાન પામે પટે
તરમે ગુણઠાણે ધ્યાનતરીકાપણે- વર્તે છે તેર-

माना जने जने चउटमे गुणठाणे राखीना वे
पाया यारे

३ मूश्मक्रिया अप्रतिपत्ति पायो कहें उं
त मूक्षम मन, रचन कायाना योग रथे, ऐ-
लेशी करण करी अयोगी थाय ते जे अप्रति-
पात्ति निर्मलरीये अचलतारूप परिणाम त
मूक्षमक्रियाअप्रतिपात्ति ध्यान जाणतु इहा स
त्ताये ८५ प्रकृति रही हती ते मये ७९
स्वपान

४ उच्छिन्नक्रियानुत्ति पायो कहें छ
ने योग निरुध जीवा पडे तेर प्रकृति स्वपान,
अरुमां थाय, सर्वे क्रियार्थी रहित थाय ते,
निश्चिन्न क्रियानुत्ति शुद्धध्यान कहिये
यान ध्यावता नेप, दल, स्वरणरूप क्रिया

ઉઝેદે, અવગાહના દેહમાનમાથી શ્રીજો
 ભાગ ઘટાડે, શરીર મૂકી દહાથી સાતરાજ
 ઉપર લોકને અતે જાય, સિદ્ધ થાય દહા
 શિષ્ય પૂઠે જે ચોદમે ગુણઢાળે તો અક્રિય ઢે,
 તો સાત રાજ ઉચો ગયો એ ક્રિયા કેવ કરે
 ઢે ? તેને ઉત્તર જે સિદ્ધ તો અક્રિય ઢે, પરતુ
 પૂર્વ મેરણાય તુર્પાને દષ્ટાન્તે જીવમા ચાલ્યાનો
 ગુણ ઢે ધર્માસ્તિકાયમ-યે મેરણા ગુણ ઢે,
 તેથી કર્મરહિત જીવ મોક્ષે જતા લોકને અતે
 જડ રહે દહા કોડ પૂઠે જે આગઝ ઉચો અ-
 લોક ઢે તિહા ક્રિમ જાતો નથી ? તેને ઉત્તર
 જે આગઝ ધર્માસ્તિકાય નથી માટે ન જાય.
 યલી કોડ પૂઠે જે તો અયોગતિયે અથવા
 તિરચ્છી ગતિયે કેમ નથી જાતો ? તેને

उत्तर जे कर्मना भारथी रहित थयो, हड्डयो
थयो, माटे नीचो तथा हायो जिमणो न जाय,
कारण के प्रेरक कोइ नथो तथा कपे नही
रुमके अक्रिय छे माटे तथा कोइ पूछे जे
सिद्धने कर्म रम लागता नथी ? तेने रुडे छे
जे कर्म तो जीवने अज्ञानथी तथा योगथी लग्गे
छे, ते सिद्धना जीवने अज्ञान तथा योग
नथी, माटे कर्म आगे नही ए चार ध्याननो
अविकार कथो

हण उली बीजा चार ध्यान कहे छे ?
पदस्थ, २ पिंडस्थ, ३ रूपस्थ, ४ रूपातीत
तेमा पहिलु पदस्थ ध्यान कहे छे जे अरि
हतादीक पाच परमेष्ठीना गुण सभारे, तेनी
ध्यान करे ते पदस्थ ध्यान २ पि

સ્થ કેહતાં શરીરમા રહ્યો જે આપણો જીવ
 મા અરિહત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય
 ને સાધુપણાના ગુણ સર્વ છે એવો જે ધ્યાન
 પિંડ કહેતા જીવ દ્રવ્ય અથવા આકાર
 યથા સ્થાપના તેનું અવલગન પામી ગુણીના
 ન મળ્યે એકત્વતા ઉપયોગ કરવો તે પિંડસ્થ
 માન. ૩ રૂપમા રહ્યો થકો પણ એ મારો
 રૂપી અનંત ગુણી છે, જે વસ્તુનો સ્વરૂપ
 તિથિયારહી થયા પછે આત્માનું રૂપ એક-
 પણો એવો જે ધ્યાન તે રૂપસ્થ-ધ્યાન ૭
 ધ્યાન ધર્મ ધ્યાનમા ગણવા ૪ નિરજન,
 મલ, સકલ્પવિકલ્પ રહિત અભેદ એક
 દ્વ સત્તારૂપ ચિદાનંદ તત્ત્વામૃત, અસંગ,
 લઘુ, અનંતગુણ, પર્યાયરૂપ, આત્મસ્વરૂપનું

ધ્યાન ત રૂપાતીત ધ્યાન જાણવું ઇહાં માર્ગ-
 નાગુણઠાના નયમયાન મતિ આદિક જ્ઞાન
 ક્ષયોપશમમાત્ર સર્વ છાટવા યોગ્ય થયા, એક
 મિટ્ઠના મૂલ ગુણને ધ્યાને તે રૂપાતીત ધ્યાન
 જાણવો પટલે મોક્ષનું કારણ જે ધ્યાન ત
 કાશુ

દેખે માવના કહે છે તેમા ધર્મ ધ્યાનની
 ચાર માવના કહે છે ? મૈત્રી માવના તે સર્વ
 જીવ સાથે મિત્રતાનો માવ ચિતરવો, સર્વજીવ
 મનુષ્ય પશુ પંચ કોઇનું માર્દુ ચિતરવું નહીં
 સર્વ જીવ કપર દિત મુદ્ધિ રાત્રી તે મૈત્રી
 માવના ૨ ગુણવત અને જ્ઞાનાદિક ગુણ
 રાગ જે ગુણી વી અરિહતાદિક

યોગ મિલ્યે જે અનંત ગુણ મોક્ષના કારણ
 તત્ત્વભોગી તત્ત્વવિલાસી એવા અદ્ભુત પ્રભુજી
 અહો પ્રભુજી અહો પ્રભુજીનો ઉપકારતા અહો
 પ્રભુની નિઃસંગતા એહવો જે પરિણામ તે અ-
 વ્યુત્પત્તતા વલી દુઃસ્થે કરી મોહાવીન મોહમયી
 પુદ્ગલ રંગી પરાવીન મને એહવા પરમાત્મા
 પ્રભુ અથવા યથાર્થ ઘાદી ગુરુ તથા સ્યાદ્વાદ
 ધર્મનો યોગ મિલ્યો, આજ મુજને ચિંતામ-
 ગિની કોઢી મિલિ આજ માદરા મનનો
 મનોરથ સફલ થયો, એહયા આશ્ચર્યતા તથા
 વલી રસ્થે મને એહયા કારણનો ચિરદ પહે
 એહવો કાયરતા પરિણામ તે ઝીજી પ્રમોદભા-
 વના ૩ જે વર્મત્રત ઝપર રાગ અને મિથ્યા-
 ત્વી ઝપર રાગ નહી તેમ દ્વેષ પળ

नहीं कारण के हिमक ऊपर पण दसम जी
 बने करुणा उपने जो उपदेश थकी सारा
 मार्गे आये तो तने शुद्ध मार्गे आणवो, कदा-
 चित् मार्गे न आये तो पण द्वेष न राखवो
 हमके ते अज्ञाण छे एम समज्जु एइवा जे प-
 रिणाम ते मध्यस्थ भावना ४ सर्वे जाइने
 पोताने तुल्य जाणी दया पाले, कोइने हने
 नहीं तथा जे दुःखी अथवा धर्महीन तेना
 जीव उपर करुणा तेना दु ख टाळवानो परि-
 णाम तथा धर्महीन जीव देखीने एवो किन्तु
 जे ए जीव कियारें धर्म पामसे, यथार्थ आत्म
 साधन पामी स्वरूप धर्मने कियारें (बचारें)
 एवो परिणाम ते चौथी करुणा
 दया भावना ए चार भावना कही

૧ હવે વાર ભાવના કહે છે શરીર, હુંદુવ, ધન, પરિવાર સર્વ વિનાશી છે જીવનો મૂલ ધર્મ અવિનાશી છે. એમ ચિંતવવું તે પહેલી અનિત્ય ભાવના ૨ સંસારમાં મરણ સમયે જીવને શરણ રાખનાર કોઈ નથી. એક ધર્મનો શરણ છે એવું ચિંતવવું તે ધીજી બેશરણ ભાવના ૩ મારા જીવે સંસારમાં મરણના સર્વ ભવ કીધા છે એ સંસારથી હું કે શર છુટીશ, એ સંસાર મારો નથી, હું મોક્ષ-થી છું એમ વિચારવું તે ત્રીજી સંસાર ભાવના. ૪ એ માહરો જીવ એકલો છે, એકલો શબ્દો, એકલો જશે, પોતાના કરેલા કર્મ કલો મોગવશે એમ ચિંતવવું તે ચોથી એકત્વ ભાવના. ૫ આ સંસારમાં કોઈ કોઈનો નથી

૧૫ ચિંતવતુ તે પાંચમી અન્યત્વ ભાવના ૧
 આ શરીર અપવિત્ર મગ્નમૂત્રનો સ્વાણ છે, યં
 ગ-જરાથી ભર્યો છે, તે શરીરથી હુ ન્યાતો
 છું, ૧૬ ચિંતવતો તે છઠ્ઠી અશુચિ ભાવના
 ૭ રાગદ્વેષ, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ પ્રમુલ્હ સર્વ
 આસ્રય છે, ૧૭ ચિંતવતુ તે સાતમી આસ્થા
 ભાવના ૮ જ્ઞાનધ્યાનમાં વર્તતો જીવ નરો
 કર્મ પાથે નહીં તે આઠમી સ્વર ભાવના ૯
 જ્ઞાન સહિત ક્રિયા તે નિર્જીરાનું કારણ છે, ૧૦
 નવમી નિર્જીરા ભાવના ૧૦ ચઢદરાજ લો
 કનું સ્વરૂપ વિચારતુ તે દશમી લોકસ્વરૂપ
 ભાવના ૧૧ સસારમાં મમતા જીવને સમકિ
 જ્ઞાનનો પ્રાપ્તિ પામતો (યતી) દુર્લભ છે, અથવા
 સમકિત પામ્યો પણ ચારિત્ર સર્વ વિરતિ ૧

રિણાવ રૂપ ધર્મ પામયો દુર્લભ છે તે અગ્યા-
રમાં ઘોષિદુર્લભ ભાવના ૧૨ ધર્મના કહેણ-
હાર (કથક) ગુરુ તથા શુદ્ધ આગમનુ સા-
મલનુ પદવી જોગવાઈ મલત્રિ દોહેલી છે તે
ધાર્મી ધર્મદુર્લભ ભાવના પટલે વાર ભાવના
કહી એ ધારિત્રનુ સ્વરૂપ સપૂર્ણ કથુ

૧. એવો સમક્ષિત સહિત જ્ઞાનચારિત્રનુ તે
કારણ છે, તેના ઉપર ભવ્ય પ્રાણીયે ઉદયમ
કરવો અને જો તેનુ જ્ઞાનચારિત્ર નહી પહે
તોપણ ત્રેણિક રાજાની પેરે સદહના શુદ્ધ
રાવજો જો સમક્ષિત શુદ્ધ છે તો મોક્ષ નજી-
ક છે સમક્ષિત વિના જ્ઞાન યાન ક્રિયા સર્વ
નિઃફલ છે એમ આગમમા કહ્યો છે.

જસક ત કિરડ, અદ્યા ન સંધે તદય સદૃશ ।
સદૃશમાણો જીવો, પાવડ-અચરામર ઝાળ ૧.૧૭

અર્થ-રે જીવ ? તુ કરા શકે તો કર
અને જો ન કરી ઝડક તોપણ જેવી ચીતરાગ
ધર્મ કર્યા તે રીતે સદૃશજે સદૃશના શુદ્ધ રા-
સનાર જીવ અચરામર સ્થાનક તે મોક્ષ પડ
વી પામ

દશે સમકિતનો માર્ગ કહે છે, ૧ જીવ,
૨ અજીવ, ૩ પુણ્ય, ૪ પાપ, ૫ આશ્રય, ૬
સવર, ૭ નિર્જીરા, ૮ વચ, ૯ મોક્ષ એ નવ
તત્ત્વ છે તેમા મોક્ષનો ફર્કા જીવ છે, અને
સવર તથા નિર્જીરા એ છે, તે મોક્ષના ઉપા-
દાનકારણ છે, દેવગુરુ ઉપકારી તે મોક્ષન
નિમિત્ત કારણ છે છટ્ટે જીવ સવર નિર્જીરા

મોક્ષ એ ચાર ઉપાદેય છે અને વીંજા પાંચ
દેય છે એવો પરિણામ તેને સમક્ષિત જ્ઞાન
કહિયે તે સમક્ષિત જ્ઞાન મલોજ થાય તિહાં
અનુયોગદ્વારમા કહ્યો છે.

નાયમ્મિ ગિન્હિયજ્જો, ।

અગિન્હિયજ્જે અ ઇચ્છ અત્યમિ ॥

જહ્વમેવદ્યજો, સો ઉવણસાં નઓ તામ ।૧।

અર્થ:—જ્ઞાનથી ઈ દ્રવ્ય જાણીને લેવા
યોગ્ય હોય તે લે અને છાડવા યોગ્ય ઝાડે
પણે જે ઉપદેશ તે નય ઉપદેશ જાણવો, હવે
સમ્પક્ષિતની દશ રુચિ કહે છે

૧ નિસર્ગ રુચિ તે નિશ્ચયનયે કરી
જીવાદિ નવ તત્ત્વ જાણે, આશ્રવ ત્યાગે, સંવર
આદરે, વીતરાગના કદા માત્ર જે છે । દ્રવ્ય

ક્ષેત્ર કાલ ભાવ સહિત જાણે, નામાદિ ચાર
નિષ્કેષા પોતાના શુદ્ધિથી જાણે, સદ્દે, વીત,
રાગના ખાસ્યા ભાવ તે સત્ય એવાં સદ્દેશ
હોય

૭ ઉપદેશ રુચિ નવ તસ્વ તથા છ દ્ર
વ્યને સુર ઉપદેશથી જાણી સદ્દે તે ઉપદેશ
રુચિ

૮ આજ્ઞા રુચિ તે રાગદ્વેષ મોહ જેમના
ગયા છે, અજ્ઞાન મિટયુ છે પદ્ધતિ અરિદ્ધત
દેવ તેને જે આજ્ઞા રહી તેને માને સદ્દે તે
આજ્ઞારુચિ

૪ સૂત્રરુચિ—૧ આચારાગ, ૨ સુયગ
દાગ, ૩ ઠાળાગ, ૪ સમગ્રાયાગ, ૬ મગવતી,
શાતાધર્મ કથા, ૭ ઉપાસકદર્શાગ, ૮ અં-

તમહદશાગ, ૯ અનુત્તરોવવાડ દશાગ, ૧૦
 પ્રશ્નવ્યાકરણ, ૧૧ ત્રિપાક, ૧૨ ઇગ્યાર અગ
 તથા ચારમુ અગ દષ્ટિવાદ જેમા ચત્તર પૂર્વ
 હતાં તે હમણા વિચ્છેદ ગયા છે તથા ૧-
 રવવાદ, ૨ રાયપમેણી, ૩ જીવાભિગમ, ૪
 પન્નવળા, ૫ જંઘુદીપપન્નતિ, ૬ ચદપન્નતિ, ૭
 સૂરપન્નતિ, ૮ કપ્પીઆ, ૯ કપ્પવહસિયા,
 ૧૦ પુપ્ફિઆ, ૧૧ પુપ્ફચુલીઆ, ૧૨ વ-
 ન્દિદિશા, ૧૩ ચાર લપાગ જાળવા અને ૧૪
 વ્યવહારસૂત્ર, ૧૫ બૃહત્કલ્પ, ૧૬ દશાશ્રુતસ્કથ,
 ૧૭ નિર્જીય, ૧૮ મહાનિર્જીય, ૧૯ નિતકલ્પ, ૨૦
 છ છેદગ્રંથ તથા ૧ ચત્તસરણ, ૨ સથારાપય-
 ન્ના, ૩ તદુલનેયાલીય, ૪ ચદારિજય, ૫ દે-
 વિદ્વિગુઓ, ૬ વીરગુઓ, ૭ ગજ્જાચાર, ૮

જોતિરુદ્ધ, ૧૦ આયુઃ પચ્ચાણ, ૧ દશ
 વયદાના નામ તથા ૨ આર્યક, ૩ ટક્ક
 વેદાલિક, ૪ ઉચ્ચરા વયન, ૫ ઓઘનિર્વૃત્તિ,
 ૬ ચાર મૂલસૂત્ર તથા ૭ નદિ, ૮ અનુપાંગ
 દ્વાર, ૯ પીસ્તાલીમ આગમ તે મૂલસૂત્ર તથા
 ૧૦ નિર્વૃત્તિ, ૧૧ ભાષ્ય, ૧૨ ચૂર્ણિ, ૧૩ ટીકા, ૧૪
 પચાગીના વચન જે જીર માને તથા આગમ
 સામલ્યાની તથા ધણવાની જેને ઘણી વા
 હના હોય તે સૂત્રરુચિ જાણવી

૫ જે જીવ ગુરુમુખથી પદ પદનો અર્થ
 સામલીને અનેક પદ સહિતે તે ધીજરુચિ.

૬ અભિગમરુચિ તે જે સૂત્ર સિદ્ધાન્ત
 અર્થ સહિત જાણે અને અર્થ વિચાર સામલ
 ૧ ઘણી યાદના હોય તે અભિગમરુચિ.

૭ જે ૭ દ્રવ્યના ગુણ પર્યાયને ચાર પ્રમાણ તથા સાત નયે કરી જાણે તે વિસ્તારરુચિ

૮ ક્રિયારુચિ તે દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર, તપ, વિનય, સમિતિ, શુભિ વાદ્ય ક્રિયા સહિત આત્મવર્મ સાથે જેને રુચિ ઘણો હોય તે ક્રિયારુચિ :

૯ સક્ષેપરુચિ તે જે અર્થને જ્ઞાનમા થોડો કહે થકે ઘણો જાણીને કુમતિમાં પડે નહિ, જિનમતની પ્રતીતિ માને તે સક્ષેપરુચિ

૧૦ જે પાંચ અસ્તિકાયનુ સ્વરૂપ જાણે શ્રુતજ્ઞાનનો સ્વભાવ, અનરગ સત્તા સદ્દહ તે ધર્મરુચિ

હવે સમક્ષિતના આઠ ગુણ કહે છે. ૧

નિઃશ્કા તે જિનાગમ મધ્યે સૂક્ષ્મ અર્થ વચ્ચા
 તે સાચા સદેહે તેમાં સદેહ આળે નહીં તથા
 સાત ભયર્થા પણ દરે નહિ ૨ નિકૃષ્ઠા ગુણ
 તે પુણ્યરૂપ ફળનો ચાહના ન રાખે કેમક
 જિહા રૂઝા તિહા કર્મનો વધ છે મોટો ૩
 નિષ્વિત્તિગિચ્છાગુણ તે શુભ અશુભ પુદ્ગલ
 એક સરિખા છે તેમાં પુણ્યના ઉદયર્થી શુભ
 યોગ મિલ્યા સુશી થઈ અહંકાર ન કરવો
 તથા પાપના ઉદયર્થી દુઃસ્વસયોગ મિલ્યા
 દિલગીર ધાતુ નહીં ૪ અમૃદરુષ્ટિ ગુણ તે જે
 આગમમાં સૂક્ષ્મ નિગોટના તથા દ્રવ્યના
 સૂક્ષ્મ વિચાર કતા છે તે સાંભળતો ધમો
 મુજાય નહીં, જે પોતાની ધારણામાં આવે તે,
 રાખે અને જે ધારણામાં ન આવે તેને

સદ્દે ૫ ઉપવૃદ્ધગુણ જે એ આપણા જીવમા
 અનત જ્ઞાનાદિક ગુણ છે તે દુષાયવા નહી,
 શુદ્ધ સત્તા જેવી છે તેવી કહેવી, રાગ દ્વેષ
 અજ્ઞાન તે કર્મની ઉપાધિ છે જીવ એ ઉપાધિથી
 ન્યારો છે ૬ સ્થિરીકરણ ગુણ તે આપણા
 પરિણામ જ્ઞાનધ્યાનમાં સ્થિર કરવા, ઢગાવવા
 નહી અથવા કોઈ મન્ય પ્રાણી ધર્મથી પડતો
 હોય તેને સાત્ર દેડ ઉપદેશ આપી સ્થિર
 કરવો. - ૭ વાત્સલ્યતા ગુણ તે જેની સાથે
 જ્ઞાન ધ્યાન તપ પઠિકમણો મેલો કરતા
 રોહ્યે અને સદ્દેહના પણ એકજ હોય તે
 આપણો સાધર્મિ માઈ છે તેની ભક્તિ કરવી
 અથવા સર્વ જીવના જ્ઞાનાદિ ગુણ આપણા
 સમાન છે માટે સર્વ જીવ ઉપર દયા કરવી

अथवा रीजा जीवना पण आपणा तुल्य
 ज्ञानादि गुण ठे ते जीवने पोषवा योग्य ज्ञान
 ध्यानना घणो अभ्यास करारे ८ प्रभावक
 गुण ते भगवतना धर्मनी प्रभासना महिमा
 करवो अथवा पोताने ज्ञानादि गुण वधारका
 दान, जीव, तप, भाव, पूजा करी घणो
 महिमा करवो ए समकितना आठ गुण

हरे समकितना पांच लक्षण कहें छे १
 उपशम भाव लक्षण ते विवेकी प्राणी प्रायें
 कषाय न करे अने जो कटाचित् कषाय करे
 ताएण तरन मनने पाछो वाटे २ आस्ता
 भूषण ते भगवतना वचन उपर शुद्ध प्रतीत
 राखें, भगवते जेय आगममा आज्ञा करी तेम
 सहहे ३ दया भाव लक्षण ते सर्व जीव

પોતાનાં સરીસા જાણી દયા પાલેવી ૪
 નિર્વેદ તે સસારથી તથા ધનથી શરીરથી
 હંદાશીપણો રાખયો ૫ સંવેગ તે હિન્દ્રિયનો
 મુલ 'જીર' અનતિ વાર ભોગવ્યા પળ તે
 દુઃસના કારણ છે, એક ચિદાનંદ મોક્ષમયી
 અર્તાન્દ્રિય સુસ્તને આપણા કરી જાણે એ
 સમક્ષિતના પાંચ લક્ષણ કહ્યા

• હવે છ આયતન કહે છે ૧ નિશ્ચય
 કુગુરુ તે મગયતના વચનના સ્વોટા અર્થ કરે
 સ્વોટી પ્રરૂપણા કરે ૨ વ્યવહારકુગુરુ તે યોગી,
 સન્યાસી, બ્રાહ્મણ અને આચારહીન વેપારી
 યતિ તે પણ છોડવા ૩ નિશ્ચય કુદેવ તે જિણે
 શ્રીવીતરાગદેવનું સ્વરૂપ નથી જાણ્યું. ૪
 વ્યવહાર કુદેવ તે જે સરાગીદેવ કૃપ્પણ, મહા-

દેવ, ક્ષેત્રપાલ, દેવી, પિતર પ્રમુખ તે પણ છોડવા
 ૫ નિશ્ચયથી કુર્મ તે જે એકાત માર્ગ ઘાત-
 કરણી ઉપર રાખ્યા છે અતરંગજ્ઞાન, નથી
 ઓછાઓ તે ૬ વ્યવહાર કુર્મ તે પારકા
 અન્ય ધર્મનોના મત સર્વ છોડવા એટલે કુદેવ
 કુગુરુ તથા કુર્મને છોડી શુદ્ધદેવ, ગુરુ તથા
 વર્મ સદ્દે તે સમકિતની સદ્દેહના જાણવી
 સમકિતના લક્ષણ પદ્ધતિ સૂચી કહે છે.

પરમત્થસયરો વા,

સુદિઠપરમત્થ સેવનાવાવિ ॥

વાવન્ન કુદસના,

વજ્ઞાણાય સમ્પત્તસદ્દેહના ॥ ૧ ॥

અર્થ - પરમાર્થ છ દ્રવ્ય નવ તત્ત્વના ગુણ
 પ્રપાંચ મોક્ષનુ સ્વરૂપ એટલે જે પરમાર્થ સૂક્ષ્મ

અર્થ છે તે જાણવાનો ઘણો અભ્યાસ પરચો
 કરે અથવા જાણવાની ઘણી ચાહના રાખે
 અને સુદિઠ કહેતા મૂલી રીતે દીઠા જાળ્યા છે
 પરમાર્થ છ દ્રવ્ય મોક્ષમાર્ગ જેને એવા ગુરુની
 સેવા કરે એટલે જ્ઞાની ગુરુ ધારવા અને ધાવણ
 કહેતા જિનમતિ યતિના નામ ધરાવીને જે
 ભગવાન પ્રમુખને સમક્ષિત વિના માને એવા
 ગુરુનો સંગ વર્જે અને કુદર્શની જે અન્યમતિ
 તેનો સગ ન કરે એવા જે પરિણામ તે સમ-
 ક્ષિતની સદ્દેશ જાણવી

વિરયા સાવજ્ઞાઓ,

કસાયદીના મહાવ્યયધરાત્રિ ॥

સમ્મદિઠિવિદ્ધના,

કયાવિ મુરુત્ત ન પાવતિ ॥ ૨ ॥

નિરજળ નિમ્ન અચલ,
 દેવઅણાઈ અણાઈ અણત ॥

ચેયણતરસ્વણ સિદ્ધસમ, -
 પરમપ્પા સિવસત ॥ ૫ ॥

અર્થ —કર્મે અજનથી રહિત નિરજન છું,
 ફલક રહિત છું, અચલ કેહતા પ્રોતાના સ્વરૂપથી
 કિયારે ચલાયમાન થાઉં નહીં, પરમદેવ
 છું જેની આદિ નથી તથા જેનો અંત નથી
 ચેતના લક્ષણ છું, સિદ્ધ સમાન છું, સતસત્તા
 મયી છું

જીરાદિસદ્દર્શન સમ્મત, અદિગમો નાળ ॥
 તત્ત્વેવ સર્વો રમણ, ધરણ एसो હુ મુરત્ત પહો ॥ ૬ ॥

અર્થ:—જીવાદિક છ દ્રવ્ય જેવા છે
 તેવા સદ્દેવા તે સમકિત અને છે દ્રવ્ય જેવા

છે તેહવા ગુણપર્યાય સહિત જાણે તે જ્ઞાન જા-
ણવું તે છ દ્રવ્ય જાણીને અજીવને છાદે અને
જીવના સ્વગુણમા સ્થિર, થઈને રમે તે ચારિત્ર
કહિયે, એ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર શુદ્ધરત્નત્રયી તે
મોક્ષનો માર્ગ છે માટે એ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર-
નો ઘણો યત્ન કરવો, એ રત્નત્રયી પામીને
પ્રમાદ કરવો નહીં તિહા નિશ્ચય વ્યવહારની
ગાથા

નિચ્છયમગ્નો મુખસ્વો,

વવહારો પુષ્પકારણો વુત્તો ॥

પદ્મો સવરસ્વો,

આસવદેહ તઓ ઘીઓ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—નિશ્ચયનયનો માર્ગ જ્ઞાન સત્તા-
રૂપ તે મોક્ષનું કારણ છે અને વ્યવહાર ક્રિયા

નય તે પુણ્યનુ કારણ કંઘો, પટેલો નિષ્ક
 નય સંચર છે અને નિશ્ચય સર્વ નિશ્ચય ન
 તે એકજ છે જુદા નથી. ધીમી વ્યવહાર ન
 તે આશ્રય નવા કર્મ લેવાનો હેતુ છે એલે
 શુભ પુણ્ય કર્મનો આશ્રય થાય છે અને અશુભ
 વ્યવહારે અશુભ કર્મનો આશ્રય થાય છે. કોઈ
 પૂઠે જે વ્યવહારનય આશ્રયનુ કારણ છે તે
 અમે વ્યવહાર નહીં આદરમુ, એક નિશ્ચય સર્વ
 આદરમુ તેને ઉત્તર કહે છે

જદ્ જિણમય પરજ્ઞદ,

તા મા વવહારનિત્યપ્ મુયદ્ ॥

એકેણ વિણ તિથ્ય,

છિજ્જદ્ અન્નેણચો તદ્દં ॥ ૮ ॥

અર્થ.—અહો મન્ય માણી ! જો તમને

जित्तमत्तनी चाहना ठे अने जो तुमे जिनमतने
 इच्छो छो, मोक्षने चाहो छो तो निश्चयनय
 अने व्यवहारनय छाडशो जहि एटरे बेहु
 नय मानजो, व्यवहार नये चालजो अने
 निश्चय-नय-सद्दहजो जो तुमे व्यवहार नय
 उत्थापशो तो जिन शासनना तीर्थनो उच्छेद
 धाशे जेणे व्यवहार न मान्यो तेणे गुरु
 बधना, जिनभक्ति, तप, पञ्चाखाण, सर्व न
 मान्या एस जेणे आचार उपाप्यो तेणे निमित्त
 कारण उपाप्यो अने निमित्त कारण बिना
 एकलो उपागत कारण ते सिद्ध न थाप,
 माटे निमित्त कारणरूप व्यवहार नय जरूर
 मानवो अते जो एकलो व्यवहार नय
 मानियें तो निश्चयनय ओलरुया बिना तत्त्व

સ્વરૂપ જાણ્યુ જાય નહીં માટે તત્ત્વે મોક્ષમાર્ગ
 તે નિશ્ચયનય વિના પામિયે નહી અને સ્વજ્ઞાન
 વિના મોક્ષ નથી પડ્યે નિશ્ચયનય વ્યવહાર
 નય જે માનવા જે કારણે આગમમાં જ્ઞાન
 ક્રિયાયો મોક્ષ છે, તિહા જ્ઞાન-હેય ઉપાદેયની
 પરીક્ષા, ક્રિયા જે હેય વધકારણનો દ્યાગ,
 ઉપાદેય સ્વગુણ તે લેવા, ધિર પરિણામ રા
 લવા વત્તુ જ્ઞાન ક્રિયા તે મોક્ષનું કારણ છે
 માટે જ્ઞાન સહિત ક્રિયા પ્રમાણ છે જ્ઞાન વિના
 ક્રિયા પુણ્યનુ કારણ છે એ નિશ્ચય વિના
 વ્યવહાર નિ ફલ છે અને નિશ્ચય સહિત વ્ય
 વહાર તે પ્રમાણ છે તેનો દૃષ્ટાન્ત-જેમ સોનાના
 આભૂષણમાં ઉપગ્રાતુ અથવા કિણજો મિલ્યો
 તે પણ ઉચા સોનાને ભાવે લેઈ રાખિયે

છેયે અને જો તે કિણજો સ્તયા સોનું જુદું
 કરિયે તો સહુ કોડ સોનાને છે પણ કોડ
 કિણજો જે કુત્રાતુ તે છીયે નહીં તેમ નિશ્ચય
 નય સોના સમાન છે માટે નિશ્ચયનય સહિત
 સર્વે મલા છે અને નિશ્ચયનય વિના સર્વ અ-
 લેસે માટે આગમમા નિશ્ચય વ્યવહાર રૂપ
 મોક્ષમાર્ગ છે તે કહ્યો નહીં.

બલી શરીર ઉપર મોહ કરે નહીં તે વિષે.

નિહિજો મિજો જાય સ્વઓ,

જો દહમે હુ સરીર ॥

અપ્પા માને નિમ્મલો,

જ પાવ મવતીર ॥ ૯ ॥

અર્થ:-ભવ્ય માણી - એમ ચિંતે જે એ
 શરીર છીજાઓ મિજાઓ, ક્ષય થઈ જાઓ,

વિણસી જાઓ, એ સ્વાદુ શરીર પૌદ્ગલિક છે
 પરવસ્તુ છે તે એક દિવસે મૂકવું છે માટે રે
 માણી ! તું આપણા આત્માને નિર્મલપણે
 ધ્યાવતો સંસારથી તરીને કાઢો પામીશ.

એ દિગ્ગ અપ્પા સો પરમપ્પા,

કમ્મવિસેસોદ્ધિ આયોઅપ્પા ॥

ઇમયે દેવજ્ઞાનુસો પરમપ્પા,

બહુ તુહો અપ્પો અપ્પા ॥ ૧૦ ॥

અર્થ.—અહો મહ્યજીવ ! પહીજ આપણો
 આત્મા છે તે શુદ્ધ બ્રહ્મ છે પણ કર્મને વશ
 પડ્યો જન્મમરણ કરે છે પણ એ શરીરમાં જ
 જીવ છે તે દેવ છે, પરમાત્મા છે, માટે તમે
 આપણો આત્મા ધ્યાયો, તરણ તારણ જિહાજ
 આપણો આત્માજ છે એમ શ્રી હેમાચાર્યે

વીતરાગસ્તોત્રમાં કહ્યો છે

યઃ પરાત્મા પર જ્યોતિઃ,

પરમઃ પરમેષ્ઠિનામ્ ॥

આદિત્યવર્ણ તપસઃ,

પરસ્તાદામનતિ યમ્ ॥ ૧ ॥

સર્વે યેનોદમૂલ્યત,

સમૂહાઃ લેખપાદપાઃ । ઇત્યાદિ ॥

અર્થઃ—પરમાત્મા છે, પરમજ્યોતિ છે, પચ પરમેષ્ઠીથી પણ અધિક પૂજ્ય છે. કેમકે પચપરમેષ્ઠી તો મોક્ષમાર્ગના દેલાદનારા છે પણ મોક્ષમા જવાવાળો તો આપણો જીવ છે અજ્ઞાનનો મિટાવનાર છે સર્વ કર્મ લેશનો સ્વપાવનાર છે એવો આત્મા ધ્યાનો દ્વારા પરમ શ્રેયસ્કારણ છે, શુદ્ધ છે, પરમ નિર્મલ છે.

પહો આત્મા ઉપાદેય જાણી સદે અં
 જેવો પોતાથી નિરવાહ થાય તેવો ત્યાગ
 વૈરાગ્ય પ્રવચ્છે પદ્મને ધન તે પરવસ્તુ જાણી
 સુપાત્રને દાન આપે અને ઇન્દ્રિયના વિકાર ૪
 કર્મચક્રના કારણ જાણી પરિહરે, શીલ પાલે,
 જે આહાર છે તે પૌદ્ગલિક પરિવસ્તુ છે, શરીર
 પુષ્ટિનું કારણ છે, અને શરીર પુષ્ટ કીધાથી
 ઇન્દ્રિયોના વિષયનો વોપ થાય માટે તે પર
 સ્વભાવ છે, જ્ઞાન સંસારનું કારણ છે [માટે
 આહારનો ત્યાગ કરવો તેને તપ કહિયે તથા
 પૂજા તે જે શ્રી અરિહત દેવે મોક્ષમાર્ગે ઉપ
 દેશ્યો તે આપણે જાણ્યો માટે આપણ
 ઉપકારી છે તે ઉપકારીની વહુમાન સહિ
 ભક્તિ કરિયે માટે શ્રી અરિહત દેવ

ધિવેવની પૂજા કરી એમ દાન, શીલ,
તપ, પૂજા, સર્વ જીવ અજીવનુ સ્વરૂપ ઓ-
લ્હ્યા વિના જે કરવું તે પુણ્યરૂપ દ્રવિય સુખનુ
કારણ છે અને જે જીવને ઉપાદેય કરી વાઝા
વિના કરે તે નિર્જીરાનુ કારણ છે. એમ દયા
પણ શ્રીમગવતી સૂત્રમા સાતાનેટની કર્મનુ
કારણ છે 'દટલે સમ્યક્ જ્ઞાનની સર્વ કરણી
નિર્જીરારૂપ છે અને જ્ઞાન વિના સર્વ કરણી
વશનુ કારણ છે, માટે જ્ઞાનનો ઘણો અભ્યાસ
કરજો એ મગવતે સીંચામણ દીની છે .
તથા જ્ઞાનનું કારણ શ્રુતજ્ઞાન છે તેનો
ઘણો માવ રાસજો શ્રીઝાળાગમા 'તથા
ઉત્તરાયનમા ૧ રાચના, ૨ પૃચ્છના, ૩
પરાવર્તના, ૪ અનુમેષા, ૫ વર્મકથા, ૬

સંજ્ઞાય મળવા ગુણવાનુ ફલ મોક્ષ વધા છે
 સંજ્ઞાય કરવાયા જ્ઞાનાવરણી કર્મ સ્વપા
 કમકે વાચનાર્થી તીર્થધર્મ પ્રવર્તે, મહાનિર્જર
 થાય પૂછયાથી મૂન તથા અર્થ શુદ્ધ થાય, મિ
 થ્યાત્વ મોહનીય સ્વપાવે, તે જેમ અર્થ વિચાર
 પૂટે તેમ તેમ સમક્ષિત નિર્મલ થાય અને અનુ
 મેક્ષા તે અર્થ વિચારતા સાત કર્મની સ્થિતિ,
 રસ પાતલા કરે અનતો -સસાર, સ્વપાવાને
 પાતલા કરે તથા શ્રુતજ્ઞાનની આરાધનાથી
 અજ્ઞાન મિટે એવા ફલ કહ્યા છે - , ~ ~ ~

માટે વાચના તથા મળવાનો ધર્મો ઉદ્યમ
 કરવો, કમક આજ પાંચમા આરામા કોઈ કદબી
 નથી તથા મન પર્યવવાની અને અવધિજ્ઞાની પણ
 નથી, એકમાત્ર શ્રુતજ્ઞાન-આગમનો આધાર છે યત્ન

કહ અમ્હારિસા પાળી,

દુસમાદોસદ્સિયા ॥

હા અળાહા કહ હુતા,

ન દુતો જદ્ જિનાગમો ॥ ૧ ॥

અર્થ-હે ભગવત ! અમસરિયા પ્રાણીની

શી ગતિ થાત જે અમે આ દુસમ પચમ કા-

છર્માં ખચતાર લીવો. હા-ઇતિ સ્વેદે, અમે અ

નાથ છુ (છોષ) જો જિનરાજન કહેલા

આગમ ન હોત તો આજ શુ થાત, પટલે

આજ આગમનોજ આધાર છે માટે આગમ

અને આગમચર જે વહુશ્રુત તેનો ઘણો વિનય

કરવો આગમમા વિનયનુ ફલ તે સામલબુ

અને સામલવાનુ ફલ જ્ઞાન છે, જ્ઞાનનુ ફલ

મોક્ષ છે, એ આગમ સામલી લેવા યોગ્ય

लेजो, छडवा योग्य छोडजो, सहहणा शुद्ध
 राखजो, सहहणा ते मोक्षनु मूल ठे ए इन्द्रिय
 मुरख तो आ जीवे अनतिगार पाम्यु छे एही
 जाति-जन्म-योनि कोइ रही नथी जे आप
 णा जीवे नहीं करी होय ए जीवने ससारमा
 समता अनता पुद्गल परावर्तन थया पण
 धर्मनी जोगवार्थी मली नहीं हो हने मनुष्य
 भय, श्रावणकुल, निरोग शरीर, पंचेन्द्रिय
 मगट, बुद्धि निर्मल, एटला सयोग मल्या
 बली श्री धीतरागनी वाणीना कहेनारा शुद्ध
 गुरुनी जोगवाइ पापीने अहो भव्यलाको !
 तुमे धर्मने विषे विशेष उद्यम करजो, करिथी
 एही जोगवाड मिलबी दुर्लभ छे माटे प्रमा
 करसो नहीं. ए शरीर, धन, कुटुम्ब, आयुष्य

સર્વ ચચલ છે સળ સળ ઝીજે છે, માટે પાંચ
સમગ્રાણ કારણ મળ્યા મોક્ષરૂપ કાર્ય સિદ્ધ
કરવું તે પચસમગ્રાણના નામ કહે છે ૧ કાલ,
૨ સ્વભાવ, ૩ નિયતિ. ૪ પૂર્વકૃત્ત, ૫ પુરુષકાર.
એ પાંચ સમગ્રાણ માને તે સમક્રીતિ છે. એમાં
એક સમગ્રાણ ઉઘ્યાપે તેહને મિઠ્યાત્વી કહિયે
એ સમ્મતિ સૂત્રમાં કહ્યો છે.

કાલો સદાશ્ર નિયદ્, પુઘ્યકય પુરિસકારણે પચા ॥
સમગ્રાણ સમ્મત્ત, એમતે હોઈ મિચ્છત્ત ॥ ૧ ॥

અર્થ:—કાલ લઘિય ત્રિના મોક્ષરૂપ કાર્ય
સિદ્ધ થાય નહીં જટલે કાલ સર્વનું કારણ
છે જે કાલે જે કાર્ય થવાનો હોય તે કાર્ય તે
કાલે થાય, એ કાલ સમગ્રાણ અગ્રીકાર કરી
કર્યો. હા કોઈ પૂછે જે અભવ્ય જીવ મોક્ષે

રહ્યા છે, અનતા પુદ્ગલ પરમાણુઆ રહ્યા છે
કાલનો સમય સર્ગન વર્તે છે

હવે છ દ્રવ્યની ફરસના કહે છે ધર્મા-
સ્તિકાયના એક પ્રદેશે ધર્માસ્તિકાયના ■
પ્રદેશ ફરસ્યા છે તે આગી રીતે કે ચાર દિ-
શિના ચાર અને પાંચમો નીચે, છઠ્ઠો ઉપર
અ છ પ્રદેશ ફરસ્યા છે તથા એક મૂલ, પોતે
પ્રદેશ એમ સાત પ્રદેશનો સ્વયં છે અને ધર્મા-
સ્તિકાયના એક પ્રદેશને આકાશદ્રવ્ય તથા
અધર્માસ્તિકાયના સાત સાત પ્રદેશ ફરશે છે
તે એક મૂલના પ્રદેશને ધોજા દ્રવ્યનો
મૂલનો પ્રદેશ ફરશે માટે સાત પ્રદે-
શની ફરસના છે અને ધર્માસ્તિકાયના એક
પ્રદેશે જીવ પુદ્ગલના અનતા પ્રદેશની ફરસના

ઠે અને લોકને અતે જે ધર્માસ્તિકાયના પ્રદેશ
 છે તેને આકાશ પરસનાતો છપ્ દિશીની છે
 અને એકમૂલ પ્રદેશ સુદ્ધા સાન પ્રદેશની પર-
 ગના છે અને ત્રીજા દ્રવ્યની ત્રણ દિશીની
 પરસના છે એમ સર્વ દ્રવ્યની પરસના છે
 અને આકાશથી ધર્મ અધર્મની અવગાહના
 સૂક્ષ્મ છે ધર્મ અધર્મ દ્રવ્યથી જોતની અવગાહના
 સૂક્ષ્મ છે જીવથી પુદ્ગલની અવગાહના
 સૂક્ષ્મ છે

એમ છ દ્રવ્યના ગુણ વર્ણવ સામાન્ય
 સ્વભાવ ૧૧ છે અને વિશેષ સ્વભાવ દશ છે,
 તે શ્રીસિદ્ધ ભગવત જ્ઞાનથી જાણે દર્શનથી
 દેખે તે દગ્યાર સામાન્ય સ્વભાવ કહે છે ૧
 અસ્તિ સ્વભાવ, ૨ નાસ્તિ સ્વભાવ, ૩ નિત્ય

स्वभाव, ४ अनित्य स्वभाव, ५ एक स्वभाव
 ६ अनेक स्वभाव, ७ भेद स्वभाव, ८ अभेद
 स्वभाव, ९ मल्य स्वभाव, १० अभव्य स्व
 भाव, ११ परम स्वभाव ए इत्यार सामान्य
 स्वभाव सर्व द्रव्यमा छे ए सामान्य उपयोग
 दर्शन गुणवी देखे हो दश विशेष स्वभाव
 कहे छे १ चेतन स्वभाव, २ अचेतन स्वभाव,
 ३ मूर्ति स्वभाव, ४ अमूर्ति स्वभाव, ५ एक
 प्रदेश स्वभाव, ६ अनेक प्रदेश स्वभाव, ७
 शुद्ध स्वभाव, ८ अशुद्ध स्वभाव, ९ विभाव
 स्वभाव, १० उपचरित स्वभाव ए दश वि-
 शेष स्वभाव छे ते कोइक द्रव्यमा कोइक स्वभाव
 छे, कोइक द्रव्यमा कोइक स्वभाव नथी, ए
 जाणे एटले सिद्ध भगवान् लोकालोक

सर्व ज्ञानोपयोगी जाणी रखा छे दर्शनोपयो-
ग्यी देखी रखा छे एह्या अनंत गुणी अरूपी
सिद्ध भगवान् छे ते समान पोताना आत्माने
जाणे उपादेय करी ध्याने ते समकित जाणवो.

॥ दोहा ॥

अष्ट कर्म वन टाहके, भए सिद्ध जिनचन्ट ।
ता सम जो अप्पा गणे, वदे ताको इद ॥१॥
कर्मरोग ओपधसमी, ज्ञान सुधारस वृष्टि ।
शिव सुखामृत सरोवरी, जय २ सम्यक् दृष्टि ॥२॥
एहिज सद्गुरु शीख छे, एहिज शिवपुर माग ।
ऐजो निज ज्ञानादि गुण, करजो परगुण त्याग ॥३॥
ज्ञान वृक्ष सेवो भरिकु, चारित्र समकित मूल ।
अमर अगम पद फल लहो, जिनवर पदवी फूल ४

सबत सत्तर लिहत्तरे, मनशुद्ध फागुण मास ।
 मोटे काट मरोटमे, रसता मुख चोमास ॥१५॥
 सुविहित सरतर गन्ड सुथिर, युगवर जिन चर
 हूर ।

पुण्य प्रधान प्रधान गुण, पाठक गुण पट्टर ॥१६॥
 तास शिष्य पाठक प्रवर, मुमतिसार गुणवत ।
 सकल शास्त्र शायक गुणी, साधुरग जसवत ॥१७॥
 तास शिष्य पाठक विपुध, जिनमत परमत जान
 भविक कमल मतिगोधवा, राजसार गुरुभाण ॥१८॥
 ज्ञानधर्म पाठक प्रवर, शमदम गुणे अगाइ ।
 राजहस गुरु गुरु शक्ति, सहुजग करे सराइ ॥१९॥
 तास शिष्य आगमरचि, जैनधर्मको दास ।
 देवचर आनदमें, कीनो ग्रथ प्रकाश ॥२०॥
 आगमसारोद्धार एह, प्राकृत सस्कृत रूप ।
 १ क्रियो देवचदमुनि, ज्ञानामृत रसरूप ॥२१॥

करथो इहां सहाय अति, दुर्गदास शुभचित्त ।
 समजावन निज मित्रकु, कीनो ग्रथ पवित्त ॥ १२
 धर्ममित्र जिन धर्म रत, भविजन समकित्तत ।
 शुद्ध अमरपद ओलखण, ग्रथ कियो गुणवत ॥ १३
 तत्त्वज्ञानमय ग्रथ यह, जोवं बालारोध ।
 निजपर सत्ता सर लिखे, श्रोता लहे प्रबोध ॥ १४
 ता कारण देखचदमुनि, कीनो भाषा ग्रथ ।
 भणसे गुणसे जे भविक, लहेसे ते शिष्यव ॥ १५
 कथक शुद्ध श्रोतारचि, मिलजो एह सयोग ।
 तत्त्वज्ञान श्रद्धा सहित, उलीय काय निरोग ॥ १६
 परमागमसु राचजो, लहंशो परमानन्द ।
 धर्मराग गुरु धर्मसौ, धरजो ए अखण्ड ॥ १७ ॥

अथ कियो मनरगसो, सितपख फागुणमाम ।
भोमवार अर तीज तिथि, सफल फला मन
आस ॥१८॥

गुणस्थानकविचार

ह्ये गुणठाणानो विचार हसीइ छ.
प्रथम मि. पात्रगुणठाणु १, सास्वादनगुणठाणु
२, मिश्रगुणठाणु ३, अविग्न समकित गुण
ठाणु ४, देगविरति गुणठाणु ५, प्रमत्तगुण
ठाणु ६, अप्रमत्तगुणठाणु ७, अपूर्वकरण
गुणठाणु ८, अनिष्टतिआदर गुणठाणु ९,
सूक्ष्मसपराय गुणठाणु १०, उपज्ञातमोह गुण
११, क्षीणमोह गुणठाणु १२, सयोगी
गुणठाणु १३, अयोगीकेवल गुणठाणु

૧૪, અરિહતના ખાગ્યા વચન સાચા કરી
 સદ્દેનેહિં તે મિથ્યાત્વ ગુણઠાણો કહીડ,
 તેહના મેદ પાચ છે અભિગાહિય મિથ્યાત્વ
 જે લીધો દઠ મુકી સકે નહીં ૧, અનમિગ્ર-
 હિક મિથ્યાત્વ જે દેવ તથા કુદેવ તથા ગુરુ
 તથા કુગુરુ ધર્મ અર્ધ સરિત્વા કરી માને
 પરીભાવુદ્ધી નહીં ૨, અમિનિવેશમિથ્યાત્વ જે
 સ્વોદાને સ્વોદુ જાણે પણ દઠ મુકી સકે નહીં
 ૩, સાશયિક મિથ્યાત્વ જે કૈવલિના ખાગ્યા
 વચન તેમાં સગય હપજે પૂરીપરતીત આવે નહીં
 ૪, અનામોગ મિથ્યાત્વ જે કાઈ જાણવણુ
 હપજે નહીં એકદ્રીચિકલંદ્રીની પેરે તથા શ્રીઠા-
 નાગમૂને મિથ્યાત્વના દસગોલ કદ્યા છે, જીવને
 ખજીવ કરી માને તે મિથ્યાત્વ ૧, તથા

अजीवने जीव करी माने ते मिथ्यात्व २,
 तथा धर्मने अधर्म करी माने ते मिथ्यात्व ३
 तथा अधर्मने धर्म करी माने ते मिथ्यात्व ४,
 मोक्षनोमार्ग ज्ञानदर्शन चारित्रतप. तेहने मो-
 क्षमार्ग न माने ते मिथ्यात्व ५, तथा मोक्षनो
 मार्ग नथी ससारनो हेतु छे तेहने मोक्षमार्ग करी
 माने ते मिथ्यात्व ६, तथा मोक्ष गया नथी तन
 मोक्ष माने ते मिथ्यात्व ७, जे मोक्षे गया तेहने
 मोक्ष न माने ते मिथ्यात्व ८, जे साधु विषय
 विकार त्यागी तेहने असाधु माने ते मिथ्यात्व
 ९, तथा जे साधु नथी तेहने साधु करी माने
 ते मिथ्यात्व १० ते मिथ्यात्वनी चाल तीन
 प्रकारनी छे देवगत मिथ्यात्व ते कुदेव सरागी
 देव करी माने १, धीजो गुरुगत जे

कुगुत्ने गुरु करी माने त्रीजो पर्यगत मिथ्यात्व
संसारी पर्यने धर्मना पर्य करी माने ते मि-
थ्यात्व ते मिथ्यात्वनी स्थिति तीन प्रकारनी
छे अनादि अनतनी अभव्य जीवने, अनादि
साव भव्यजीवने, सादिसात पढवाइने, ते
जवय अतर्मुहूर्त उतरणी अर्द्धपुद्गलपरावर्त्त
काईक उणी छे बीजु गुणठाणु सास्वादन ते
कोईक जीव उपसमसमक्रिती पढतो मिथ्यात्व
गुणठाणे पोतो नथी वचे छआरल्लिखा रहे ते
सास्वादन गुणठाणुं कहीइ. तेहनो दृष्टात छे
कोइ पुरुष स्वारस्वाड घृत जमीने तुरत वमतो
होइ ते वमता काईक स्याद आवे तिम सम-
क्रितीयी पढता पिण काईक वासना रहे तेहने
सास्वादन कहिई २ त्रीजो गुणठाणो मिथ्र

कोड जीव क्षयोपक्रम समकितथी पढी मिथ्र
मोहनीने उदये मिथ्रगुणठाणे आप अय्य
मिव्यात्वथी निकली समकित गुणठाणे आ
वता वच मिथ्रमोहनीने उदय मिथ्र गुणठाणे
आप ते जीव अतमुहूर्त्तकालसीम रहे एहने
समकित मिव्यात्वदाष्टि कहीइ एहनो दृष्टान
कहे छे जे कोई जीव नालियरद्रीपमा वसता
होइ ते नालियर रयाइ तेहने अन्न दीठे राग
न उपजे तेम द्वेष पण न उपजे तिम ए
जीवने जिन धर्म साचो साभळता राग पण
न उपजे तेम द्वेष उपजे नहीं एहवा जीवने
मिथ्रगुणठाणु कहीइ, एहनी स्थिति अतमुहूर्त्तना
३ चोया अविरत समकित, तेहना भेद वण
छे, तेहनो पहेलो भेद उपसमसमकिन जे

जीव अनादि मिथ्यात्व सङ्गीपचेद्रीपर्याप्तो कोई
कारण पामीने ससारथी उभगे, नरक निगोटथी
जनमपरणना दुःखथी बांहे तेवारे ए सर्व
ससार खोटो जाणे, धर्म जाणवानी रुचि
घणी करे, दयापाले, दानदे, तप करे, श्राव-
कना धार त्रत पाले, साजुना महाव्रत पाले
ते जीव यथाप्रवृत्तिकरणे वर्तता कहीइ, एटली
करणीसुग्री भव्य तथा अभव्य जीव आवे,
नवग्रैनयकसुधी जाए पण समकित पाम्यो
नथी ते माटे लेखामा नावे, तोपण कोई जीव
वैराग्य परिणामसहितससारने असार जाणतो
साचा धर्मनो परीक्षा करतो सातकर्मनी थीति
उद्गृहीत खपाव, एका कोठाकोडी सागरोपम
वार्ता थीति, सातकर्मनी रहे तेवारे अपूर्वकरण

કરે તેવારે એક જ્ઞાન માર્ગ સાચો કરી માને,
 રૂઢિમૂઢ્યમાન જાણવાનો વિશેષ થાકે તેવારે,
 પડે એક આત્મા પોતાના શરીરને વિષે રહ્યો,
 પણ અશરીરી છે, અરપી છે, અવિનાશી છે,
 અનતજ્ઞાનમયી, અનતદર્શનમયી, અનતચારિત્ર
 મયી, અનતઅગુરુલ્લુપ્તમયી, અનતતપમયી, અન
 તવીર્યમયી, નિર્મલ જલ્પ અલ્પ છે તેહના
 પ્રદેશ અલ્પરૂપાતા છે, પ્રદેશે ૨ અનંતા ગુણ
 અનતા પર્યાય છે, ઉપયોગ લક્ષણ તે માહરો
 ધર્મ છે, એ ધર્મ જે જે કરતાં પ્રગટ થાયે,
 ગુણીશ્રીઅરિહત, સિદ્ધ, આચારજ, હયાધ્યાય,
 સાધુ તથા સિદ્ધાંત તેહનો વિનય તથા વૈયા
 વચ્ચ કરવો, અરિહતના આગમ પ્રમાણપતીત
 તે સમક્તિ કહીશ, તે સમક્તિના તિન

भेद छै, उपसम समकित १ क्षयोपशम समकित
 २ क्षायिकसमकित तिहा अनतानुबधिरूपाय
 ४ मिथ्यान्वमोहनी, मिश्रमोहनी, समकितमो-
 हनी एसातप्रकृति उदये आगे ते रूपायी अने
 उदये नथी आवी ते विपाकेउपसमावी छै,
 प्रदेसे उदये छै, समकितमोहनी उदय आकरो
 छै तेणे समकितमा अतिचार लागे छै तेहने
 क्षयोपशम समकित रहीइ, एहवी स्थिति
 जयन्त्य अन्तर्मुहूर्त्त छै उत्कृष्टि ६६ छासठि-
 सागरोपम केतलाएक मनुष्यभय अविक
 एतली स्थिति रहे ए समकितने पाच अति-
 चार लागे तेहना नाम ॥ सका जे आगममा
 कयो ते साचो पिण काईक सदेह उपजे १,
 अतिचार ॥ कखा बीजा मतना शास्त्र तथा

નેવ હરિદ્વરાદિય સસાગિ તથા તે મતના ગુરુસ
 વિમારી તેહને ઘાઈઠ મ્હાપણે જાણિ ઘાઝા
 ફરિય ૨ અતિચાર, યિતિગિછાજે ધર્મઅરિદ્
 તનાં વયો કરોડ પળ દુરનો ફલ ધામે ક
 નહી ધાય અથવા જિનસાસનથી ધીજા મનની
 કરણી રહો ટે દુરો પરિણામ આવે ત
 શ્રીજો ૩ અતિચાર ॥ પસસ જે પરમતની પરસમા
 કરે જે ધીજા મનના દેવ તથા લિંગીયાના
 ફલકરણી તથા ઘોઈ ચમત્કાર દેસીને તે
 ઉપર રાગ આવે તેહને પળે લાગે તેહના ગુણ
 ઘોલે એ ઘોયો ૪ અતિચાર જાણયો ॥ સયવા
 જે ધીજા મનના દેવ તથા ગુરુ તથા તે મતના
 જે સેવક તેહનો પગિચય મેળાવ ઘણો કરે
 ॥ મવની વાત કરે સામલે તેપાચમો અતિ

ચાર ॥ એ ક્ષયોપશમ સમક્તિ એક જીવને
 અસર્યાતીવાર આને અને વલી અસર્યાતી-
 વારજાણ, જે આગમને આગારે રાખે તેહને રહ
 તેપટે ક્ષાયિક સમક્તિ યાઙ તે ક્ષાયિકનો
 અર્થ લિખીદ ટે અનતાનુવંગી ચ્યાર ૪
 મિધ્યાત્મ મોહની ૧ મિશ્રમોહની ૨ સમક્તિ-
 મોહની ૩ એ સાત પ્રકૃતિ સર્વથા જે જીવ
 સપાશીને નિરમલીપરતીતક્રિથી તે ક્ષાયિકસ-
 મક્તિની કહીદ એ આવ્યા પટે જાય નહીં એ
 સમક્તિયાલા જીવને દસ જાતિની રુચિ ઉપજે
 તે લિખીદ ટે નિસર્ગરુચિ નવ તત્ત્વ ૯ છ દ્રવ્ય
 તેહના ૪ નિક્ષેપા સાતનય પોતાની યુદ્ધિથી
 સાચા જાણે તે નિસર્ગરુચિ ૧ અભિગમરુચિ
 જે જિત્તોગમનામુક્ત અર્થ જાણવાની રુચિ

गुह्यना मुख्या उपदेश्या जाणे ते उपदेश्या
 २ श्रीअरिहतत्रेयर्त्तना कृता वचननी आणा
 प्रमाण करे ते आणारुचि ३ सूत्ररुचि जिते
 सूत्र सांभलता साचा मारगनी परतीत उपत्रे
 समकित पाम ४ बीजरुचि सिद्धान्तु 'एकप'
 साभलता वधारोल्तु जाणपणु आउ थडा
 समोथा ५ अभिगमरुचि जे ११ अगादिक
 ८४ आगम तथा निर्युक्तिभाष्य चूर्णिगीकाना
 अर्थ जाण सर्व बोज्ता परमार्थ जाणवानी
 रुचि ६ विस्ताररुचि ६ द्रव्यनाभाव ४ निक्षे
 पेसातनये करी न्यार प्रमाणे करी जाणे
 ७ क्रिया रुचि जे जीव जिनशासननी क्रिया
 साची करी सूत्रमा फही ते रीत करे आर्या
 ८ न करे ८ सक्षेपरुचि, जे जीव सिद्धा-

तना जाणगीतार्थ आगमने अनुसारे जे अर्थ
 वहे ते साचा करी माने ९ धर्मरुचि, आतमानो
 धर्म ज्ञानदर्शन चारित्र्यपी अरुपी आतमानो
 परिणाम भावदया प्रमुख गुणी श्री अरिहतादि-
 कनो उद्दामन वेयावच्च ते धर्म करी माने
 बीजा बाह्य तपवाग्यकिरिया जे आगममा कथा
 पगमाणे करे ते धर्मनो कारण करी माने ते
 धर्मरुचि, समकित मोक्षमार्ग मूल छे, समकित
 बिना जे करणि ते संसार खाते छे (पण)
 मोक्षमार्ग न जाणे ए धोथा गुणठाणो कथो
 ४ पांचमो देशगिरति गुणठाणो इहा जीवने
 व्रतपञ्चखाण आवे, जग्न्ये एक नवकारसी-
 पञ्चरूपाण तथा कदमूलना पञ्चखाण साची
 थदा सहीत थया होवे तेहने श्रावक कहीर,

उत्तृष्टे इंद्रीमुखनी बांछा बिना श्रावण
 वारत्रतपाले ते उत्तृष्टो श्रावक कर्हाड वार
 त्रतना नाय १ स्थूलप्राणातिपात विरमण
 जे अस जीवने निरापराध इणे नहि २ स्थूल
 मपावात्र विरमण, जे मोटका पांच कन्या
 लीक १, गयलीक २, भौमालिक ३, यापि-
 णमोसो ४, कुदीसाख न बोले ५ ॥ ३ घूल
 अदस्तादान विरमण, जे चोरी कीये राजा दहे
 तथा च्यार रुदा माणस द्यको दे अयरा
 पाताने भय लागे अथवा सामाना जीवने
 भास्को पडे ते मोटी चोरी करची नहि ४
 शूलमधुन विरमणत्रत, जे परस्त्री मनुष्यणी
 तथा तिर्यचणी तथा देवतानी भोगवची नहा
 इंद्रीना स्वाद घणा मगनपणे सेये नहीं

५ धूलपरिग्रह विरमण जे घनादिक न
 भेदनो परिग्रहनो पञ्चखाण करे, ईच्छा परि-
 माण करे अधवा पोता पासे जे घन होइ ते
 राखी घीजाना पञ्चखाण करे ६ दिरु परि-
 माणत्रत जे चार दिशा तथा ऊचो तथा नीचो
 तिसी जायानो मान करे ७ भोगोपभोग
 परिमाण त्रत जे नीम साचवे, पञ्चर कर्मादान
 न करे, जे पोताने खावेपीवे तथा बस्त्रोनु
 मान राखे ८ अनर्थ दह विरमणत्रत, ते जे
 मोल्का पाप, रगवा, खेतर खेडवा, भाटो जे
 घृना ममुख न करवाना पञ्चखाण करे ९ सा
 मायिकत्रत जे जग्रन्य २ घडी सुद्धी ससारना
 काम मूकी कुटुन बननो राग तजी कोदधी
 द्वेष न करवो एहयो समपरिमाण राखवो ते

सामयिक कहिइ १० देशावगासिकप्रत जे बे
घढोथी च्यार पोहोरथी लणुकाल दिसने
मानकरिधीरचित्तसमतापणे रहेतु ते देसावगा
सिकप्रत जाणतु ११ पौषधनत च्यार पोहर
अथरा आठ पोहोर सृथी समतापणे साधुपेरे
श्रावकवरते, मन वचन काया समताइ राखे ते
पौषधनत कहिइ १२ अतिथिसविभाग बारस
प्रत जे श्रावक ते साधुने विहरामने पछे जिमव
जो तेइवा साधुना योग न मिले तो साधर्मिक
श्रावकने जीमाडीने जमवा बेसवृ बेठा पछे यो
डीसीप्रार साधुजीनी वाटजोवी इम करत
साधुजी नाव्या तो एहरी भावना भाववी जे
धन्य ते श्रावक जे साधुजीने बहोरावीने जिमता
हस्ये इम चितवी जमवा बेसे ए बारप्रत यो

ते श्रावक कहीड श्रावकने जघन्य ३ वार
उत्तरे ७ वार चैत्यपदन करवु, अरिहतदेव-
सिद्ध भगवतने वदना करवी तथा नित्य
पढिकमणु बे वार करवु जो नित्य न थाय
तो पाखीनो पढिकमणु नियमा करवु तथा
पञ्चरात्र प्रभातना नोकारसी अवस्य साच-
ववी, रात्रि चउविहार तिचिहार दुविहार ए
३ माहि एक पञ्चरात्र अवस्य करवु ए
पाचमा गुणठाणानी स्थितिः जघन्य अतमु-
हूर्त उत्तरे देशे उणी पूरकोटी वर्षनी जाणवी
ए जीव अठार पाप स्थानक आलोइने निर्मल
थयो चारित्रफरसे ते कहे ठे, अथ अठारे
पाप स्थान लिखीइ ठे कोइ भव्य जीव अव-
सर पामीने जेनागम सूनता संसारथी उभग्यो

થકો મોક્ષ મુશ્વનો અભિલાષ કરે પણ આત્મ
 વન વિના કાર્ય નીપજવો દુષ્કર છે તેથી પ્રથમ
 દેવતરંગ શ્રી વીતરાગ અનન્ત જ્ઞાનમય અનન્ત
 દર્શનમય શુદ્ધ સ્વરૂપી આત્મ કાલિભોગી
 આત્માલ્લી આત્મપરણામી જેદને અશ્લેષને
 અનન્તા જીવ અઘ્યાચાર મુશ્વ વરે તે દેવતત્ત્વ
 તેદને સેવ્ય સર્વ જીવ સસારમયથી છુટે તથા
 નિગ્રથપચ મહાવ્રતધારી સર્વસ્વરૂપી એક
 નિર્મલ મોક્ષમાર્ગને વિષે જેદની દ્રષ્ટિ છે, શરીર
 શ્દ્રીષ, કપાર્ય, યોગની મહત્તિર્જાપતા મુનિરામ
 અતીતકાલ વિષય સમાલના નથી, વર્તમાન
 વિષયમા રમતા નથી, અનાગતકાલ વિષયની
 નથી, પોતાના અનન્તગુણપર્યાય નિર્મલ
 રાને ઉત્કૃષ્ટ ઉદ્યમવત છે તે સાધુ મહાત્મા

ગુરુપણે ધારવા, તથા વર્મતત્ત્વ જે જીવ દ્રવ્ય
 અસત્યાત પ્રદેશી મ્યાદ્વાદ રીતે પોતાની ગુણ-
 પયાંય પરણતિ તે વર્મ શ્રી સિદ્ધ ભગવાનને
 પ્રગટ છે, શ્રી અરિહતે ઉપદિસ્યો આચાર્ય તે
 ધર્મ સાધવાને જ્ઞાનાદિક પચાચાર પાલે છે,
 શ્રીઉપાધ્યાયજી તે વર્મની ઘોષણા કરે છે,
 સાધુનિગ્રથ તે વર્મ સાધવાને રાજ્ય તજી इन्द्रिय
 વિષય તજી યનમા સાધુ ટોલા મ'યે અથવા
 ફરુલ થાસી વનયાસી શુફાનિયામી પર્વતની
 ગીલા ઉપર ઉનાલે આતાપના શીતકાલે
 નદીને તટે શીત ગ્યમે છે, જગત્રયથી અવ્યારુ-
 પણે રાગદ્વેષ વારતા સમતામર્ડ શ્રુતસપન્ન ચા-
 ગ્નિસપન્ન વિચરે છે તથા દેશવિરતિ તે મુદ્ધ
 ધર્મ પ્રગટ કરવા વાસ્તે દેસવિરતી લેઈ સર્વ

ગુરુસાગ્રે મિચ્છામિદુક્કઠ ઇ મયમ પાપસ્થાન ॥
 હવે ધીજો પાપસ્થાન તે મૃપાગાદ જે જૂઠું
 ચાલ્યું, લોકિક સસારકામમંથે લોકોક્તર
 વર્મકાયેમંથે તે પિળ ભાવ મૃપાગાદ સ્વસ્થ-
 પશુદ્ધ અધ્યાત્મભાવ પોતાની પરણતિને પો-
 તાનો ન માને, શરીર ઇન્દ્રિય ધન કુટુંબ તે
 પરભાવ સસાર દેહુ દુષ્ટતા મૂલ તેહને પોતાના
 કહે ક્રોધેમૃપા બોલે, મયેમૃપા બોલે, લોભેમૃપા
 બોલે તે સર્વ માહેરે જાન સસાર મમતા ચાર
 ગતિમાહી જે મૃપાગાદ ચોલ્યા હોય, ચોલાવ્યા
 હોય, ચોલતા અનુમોગ્ય હોય, તે યને વચને
 કાપાળ તે સર્વ શ્રીપશુજીની સાથે ગુરુસાથે
 આત્મસાથે મિચ્છામિદુક્કઠ ૨ હવે ઝીજો
 . અદત્તાદાન તે જે પારકી વસ્તુ

अणदीधी लेवी ते लौकिक जे ससारी असंय-
मीना यनकंचन द्विषट् चतुःषट् जादिक अण
दीधा लेवा, लोकोत्तर ते जे चैत्यउपगरण
पूजाउपगरण चारित्रउपगरण तेहनो चोरवो
बाह्य वस्तुनो लेवो, ते द्रव्य, भाव ते जीवपर
पुद्गल स्वादिकनो आत्मानेविषे ग्राहकतारूप
परिणमन करयो हवे, कराव्यो, हवे, करता
अनुमोयो हवे, ते मन वचन कायाए ते सर्व
श्रीमभुजीनी साखे गुरुसाखे आत्मसाखे मि
च्छामिदुक्कट ३ हवे चौथो पापस्थान मैशुन
जे कामी भोगीपणे इंद्री विषे पुद्गलना वर्णा-
दिकनो भोगगो लोकोत्तर वर्मळिगे धर्मा
महाजन साधु साध्वी वर्मोपकरण चैत्यादिने
विषे इंद्रीनी पोषणा करवी ते वली द्रव्यथी

वेद ३ उदये जे कामप्रिकारीपणे भोगविला-
 सादिक, भावर्था आत्मपरिणति परभोगीपणे
 पर वस्तु अथुचिपरिणाममध्ये रमणीयता ते
 माहारे जीवे, एकेन्द्रियपणे वेरिन्द्रियपणे, तेरि-
 न्द्रियपणे, चोरिन्द्रियपणे, पचेन्द्रियपणे करसन
 १ रसन २ घ्राण ३ चक्षु ४ श्रोत्रेन्द्रिय
 ६ इन्द्रिना त्रेयीस रिदय रांछछया सेव्या
 सेवाव्या सेवता अनुमोर्शा होइ ते मन रचन
 कायाए करी श्रीमभुर्जानी साखे आत्मसाखे
 मिच्छामिदुक्कड ४ ह्ये पांचमो पापस्थान परि-
 ग्रह जे कोई आत्मवर्षेयी अन्यभास सरक्षणा
 १ राखरा ते, लौकिक परिग्रह द्विपद
 धनधान्य मृहखेत्र वस्त्रममुख, लोको-
 परिग्रह सम्यक्त्वनो हेतु मोक्षकारण श्री-

अरिहतनो चैत्य-तथा जिनविंशे तथा ज्ञाननो
कारण पुस्तक नवकारवाली प्रमुखचारित्रना
उपगारण तेहने ममत्वभावे गहे, द्रव्य परिग्रह
पुद्गल स्वप्नादि ममत्वभावे ग्रहे, भावपरिग्रह
क्रोधादिक अशुद्ध परिणाम परभारस्त्रामित्व-
ग्राहकत्वादिक परिणति ते परिग्रह राख्यो
हवे परद्रव्यनी इच्छा करी हवे, परिग्रह सुख
मान्यो हवे, परिग्रह गसते धर्मआचरण कर्यो
हवे ते परिग्रह पापस्थान मने उचने कायाए
करो सेव्यो, सेवाव्या होय सेवा अनुमोद्यो
होवे ते श्रीअरिहतनो साखे गुरुसाखे आत्म-
साखे मिच्छामिदुक्कड ५ हवे उहो पापस्थानक
को उत्तम परिणाम क्षमानो रोवक ते
भाई पिता, प्रमुख कुटुंब, उपर

ज्ञात्र उपर क्रोध परिणाम लोकोत्तर देवगुरु
 साधर्मिक उपर क्रोध परिणामने द्रव्यत' तथा
 सकठोरता भाव रुद्र परिणाम ते जो कोई
 रीतनों अमगस्त क्रोध कर्यो होये पराव्यो
 होर करता अनुमोयो होये, ते श्री त्रिभुवन-
 पति निरजन देवनीसाखे गुरुसाखे आत्मसाखे
 मिछामिदुक्क हवे सातमो पापस्थान मान,
 अहकार ? रुपनो, धननो, राज्यनो, परिवारनो,
 बलनो, तपनो, विद्यानो, कुळनो तथा गुणो
 नहा ने गुणीनो मान आचार्य उपाध्याय
 साधुपणानो अभिमान ससारकार्य यशाभि-
 मान, धर्मकार्ये सधयात्रार्चत्य प्रमुखनो
 रत्नवाल्यानो मान कर्या हरे, लौ-
 किक वासलोकोत्तर गुणनो गुणीधी, महत्त्व

कर्मों हवे ते सर्व मने बचने कायाई करि
 कर्मों हवे कराव्यो होवे करता अनुमोद्यो होवे
 ते श्रीप्रभुजीनों साखे आत्ममाखे मिछामि-
 दुक्कड ७ हो आठमो पापस्थान माया कपट
 वक्रता जे कोदधी वचननो द्रोह ठगई करवी
 ते माया अलौकिक ससारी संबंधधी लोको-
 त्तर आचार्य साधु सावर्षिकधी वर्म पद्धतिनो
 कपट करवो ते द्रव्यतः कोटने वचयो, भावतः
 आर्जवता रहित परिणामे जे मादरे जीवे
 कर्मों कराव्यो करता अनुमोद्यो ते मने बचने
 कायाये करी श्रीजगत्सल परम करुणानि-
 यिनी साखे गुरु-वथार्थवादिनी साखे, आत्म
 साखे मिछामि दुक्कड ८ हवे नवमो पापस्थान
 लोभ, लालची परिणाम इच्छा शृद्धता ते

લૌકિક, વાગ પોતાને રૂઢ વસ્તુ તેદની
 લાગુ જે ઘણો જાહે, રૂદ્રીય સુગ મમુત્ર આયે
 પદ્યો પરિણામ તે લોભ, લોકોચર ધર્મેભિને
 ધન વિષય જસનો નામ વાઠ પ દ્રવ્યતઃ
 વસ્તુ, જે માયત પરમાવાધિલાપ સર્વ તે જે
 માહારે જીવે કર્યો કરાવ્યો કરતાં અનુમોદ્યો
 તે મને પરિ ષચને પરિ વાયાયે કરિ શ્રી
 પ્રભુજીની સાલે ગુર સાલે આત્મ સાલે મિ-
 છામિદુકદ ૯ હવે દસમો પાપસ્થાન રાગમીત
 પરિણામ વાલ્દાસ જે જીવ અર્જીય પોતાને
 વિષે પોષણીય લૌકિક તથા લોકોચરથી
 તથા ભાવથી તે રાગ પરિણતિ અનતી
 તે ઉપની અન્ય દ્રવ્યને વિષે તેના
 ની રીસ તે માહારે જીવે કરી કરાવી

करना अनुमोदि ते सर्व मने करी वचने
 कायाए करी श्रीअरिहतनी सारे गुरुनी
 साखे मिळामिदुःख १० हवे अग्यागमो पाप-
 स्थानक द्वेष जमीनि परिणाम जीव तथा
 अजीर उपर पोतानी विषयादि दृष्टताये
 अपराता जे असूहामणा ते लौकिक उपर
 द्वेष तथा लोकोत्तर उपर द्वेष जे कर्म होवे
 कराव्यो होणे करताप्रत्ये अनुमोयो होवे ते
 मने वचने कायाये करी ते श्रीसर्वज्ञनी सारे
 गुरु साखे मिळामिदुःख ११ हवे पारमो
 पापस्थान कलह बढवाट कोट्यो द्रव्य वासते
 जस , रडाट वासने आक्रोश कुरचनादिक
 करवा , तथा र्म म ये नामगाया वासते,
 ह्युक्तिये , पोतातो मन चापवाने , जे कलह

करवे मशस्त करता अमशस्त ययु ठावे ते
 सर्व मने उचने कायाए करी कर्घु कराव्यु
 अनुमोघु ते देवसाखे गुरुसाखे आत्मसाखे
 मिच्छामिदुक्कड १२ तथा तैरमो पापस्थान
 अभ्याख्यान कुडोआळ देवो द्वेपे तथा हास्पे
 गुणीना गुण ओलवना, आगलाने सहसा
 रूकारे हिणो वचन पहेवो तथा वस्तुगते
 लोपीने फटकार करवो ते लोकिक अन्यजी
 वने ससारी रीने, लोकोत्तर अरिहत सिद्ध
 आचार्य उपा याय साधु साधर्मिक देशविरति
 समक्किनी तेदनी औदयि घाल देखी कलक
 ते अभ्याख्यान कर्षा होय, कराव्या होवे
 अनुमोत्रा होणे ते मने उचने कायाए करी
 साखे गुरुसाखे आत्मसाखे मिच्छा

मिदुक्कड १३ हवे सोळमो पापस्थान परपरिवाद
 पारकी निया ते द्वेपे पारका अत्रगुण कदा,
 फोइना अपजस रास्ते पारकी कुयली करी
 अथवा सामा मनुष्यने खिसाणो पाडवा घासते
 जे निंदा करो ते मध्ये लोकिन् ते जे ससारी
 जीवनी, लोकोत्तर गुणो जैनमार्ग अवलंबता
 मार्गानुसारिथो माई। सिद्धभगवान लगे जे अब
 र्णराद बोलवो ते बोत्पो होने बोलाव्यो होवे
 बोळताने अनुमोत्रो होवे तें मन वचन कायाए
 करीने श्रीप्रभुजीनी माखे, गुरु राखे, आत्म
 साखे मिळामिदुक्कड १४ पन्तरमो पापस्थान
 रति तथा अरति उपजे असाता दुःखवियोग
 हानि प्रसुर उपजे जे अरति धाकुलता किहा-
 इ सुहाय नही ते अरति लोकिन् निपयनी

હળી એમુદામણે, તથા ગોમંતર આગમ મુળ
 તાં દેવયાત્રાએ તપ સામાયકપોમદ મળયો
 પ્રમુગ્ય તે મળ્યે અરતિ કરિ દોવે તથા રતિ,
 ફરી રિપયમધેરીજ મુગમળ રક્તતા વિશ્રામ
 તે રતિ લૌકિક, તથા લોચોચર ચંચલ પુસ્ત-
 કાદિકની સુદરતા દેખાને જે ફરી વિગે રીજ
 પામે તે રીજ એ નવા કર્મ યાગવાને આરુરિ
 વિકળતા જે માઠરે જીવ કરી, કરારી, ક-
 રતા અનુષોદી તે મને વચને કાપાયે કરો
 શ્રીપરમાત્માના સાલે શુરની સાલે આત્મ
 સાલે મિહામિદુલ્લ ૧૫ હાં ચડવમો પાપસ્થાન
 પેશુન્ય પાશ્વી ચાલી કરી તે જે દેવે થાયે
 જીરનેકટ્ટ અસાતાનો દેવ રાજા
 ^ અધિક આગલ તેદના હતા

अथवा अठता दोष कही तेहनो आश्रय भा-
जवो ते पैशुन्य कहिये ते जे माहारे जीवे
करघो करघ्यो करता अनुमोद्यो मनेवचने
कायोए करी श्रीप्रभुजोनी सारो, आत्मसाखे
गुरुसाखे मिछामिदुवट १६ हने सत्तरमो
पापस्थान माया मृषा कपटे परने ठगया वास्ते
मिदु घोले, कोइ कपटलिंग बगलानी पेरे दे
खाडीने गुणी नहि ने गुणी रीते वदाववो,
पूजाय्यो मनारयो करारयो अथवा लौकिक
वचने व्यापार प्रमुख मध्ये कपटे मृषा
घोले तथा धर्मचाले जैनागम मध्ये कपट रीते
प्रवृत्ति करी ते लिंगा जीव प्रमुख करया ते
जे माहारे जीव करघा करघ्या करता अनु-
मोद्या ते मने वचने कायाए करी श्रीप्रभुजोनी

સાચે ગુરુ સાચે આત્મ સાચે મિછામિદુક્કઢ
 ૧૭ હવ અઢારમો પાપસ્થાન મિથ્યાત્વ જે
 કુદેર વિષયી કર્માધીન પરિગ્રહી પુણ્યવ્રત
 ભોગિ તહન દેવ માને, કુગુરુ ચારિત્રધર્મ રહિ-
 ત જે અન્ય લિંગી તથા સ્વલિંગી ગુણભ્રષ્ટ
 પરિગ્રહનો લોભી અઢાર પાપસ્થાન ધરયા તે
 ગુરુ કરી માને, વર્મે યથાર્થ આત્મપરિણતિ
 વિના અથવા તહના સાધન વિના ધર્મ માને
 તથા જીવાદિક નવ તત્ત્વ જિમ વસ્તુધર્મ વસ્તુ
 પળે પોતાની પરિણતિ છે, પટ્ટચ્ચે જિમ પોતા
 નો પરિણતિ ગુણપર્યાય સ્વભાવ સ્યાદ્રાદ રીત
 જિમ છે તિમ ન સદ્દેહ કલ્પિત રીત મદ્દેહ

૧૮૧ કહે છે, તહના મૂલ ભેદ ૫

૧૮૧-શ્લોકોરુદાગ્રહ શાલ્યો મૂલે

નહિ ૧ અનધિગ્રહ મિથ્યાત્વ ગુણઅવગુણ
 પરત્યા વિના સર્વ સરિત્વા માને ૨ અભિનિ-
 વેશ મિથ્યાત્વ જાણીને સ્વોદો કટાગ્રહ સ્વેચ્છે
 ૩ સશયમિથ્યાત્વ જે સર્વ સશય મધ્યે રહે
 ૪ અનામોગ મિથ્યાત્વ જે કાઢ જાણે
 નહિ : તથા સાધ્ય સાધન નિમિત્ત તથા
 ઉપાદાન ઉત્સર્ગ અપવાદ વિપર્યાસ રીતે કરિ
 પહવી અશુદ્ધ સદ્વહ્ના જે વેદાતાદિકની તે
 સર્વ મિથ્યાત્વ જાણયો, તે જે સેવ્યો હોવે,
 સેવાધ્યો હોવે સેવતા અનુમોદ્યો હોવ મને
 ચચને કાયાળ કરીને તે શ્રીપ્રભુજીની સાથે
 ગુપ્તસાથે આત્મસાથે મિચ્છામિદુક્ષ્ઠ, તે મિ-
 થ્યાત્વ જીરવે મહાદુઃસ્વકારી છે, અનાદિ સ-
 સારનો ધીજ છે, લોકોત્તર શ્રીજિનેંદ્રનો કવો

મુદ્ધમાર્ગે જીવ પામે નહીં તે મિથ્યાત્વ મહાપાપ
 સ્થાન છે તે ઘડા ધર્મ કરણી પણ સાધક ન
 થાય તે માટે મિથ્યાત્વનો પચાત્તાપ ગ્રંથો કરવો
 તે મિથ્યાત્વ દૂરતો નથી તેજે પૂર્વજીવે ગુણીની
 આશાવના તથા ગુણનો અનાદર કર્યો છે તે
 મહાગુણી અરિહત દેવ તેદનો ભક્તિને કારણે
 ઉત્તમ મહ્યજીવ જે ઘનાદિક મહો ધક્કો
 પોતાના આત્માને તથા અન્ય મસારી જીવને
 મિશ્ર (સ્નેહ) સરાગતા, પરિગ્રહતા દિસાદિ-
 કનો હતુ થાયે તિણે ગુણીની ભક્તિ જોડતો
 નિરરિકરણી થાય તે માટે જે અરિહતની
 ભક્તિ કારણે કર્યો જે ઘનાદિક તે દેવનો
 જે સ્વાધો હોયે અચર પોતે । વિષ
 ૫ અથવા હપેહ્યો હોય તે સર્વ

देवकाना, दूषण, धयो ते माटे देवका दोषनी
 आलोचना करवी त ह्खीये छे जे माहारे
 जीवे पकेंद्री पृथ्वीकायपणे जिनर्त्रिणादिकनी
 आशातना करी-अथवा पृथ्वीकायपणे मुख्य जे
 शरीर तेहवी जे गुणा अथवा गुणीनी थापना
 चैत्यादिक तेहने व्याप्राप्त यो तथा अप्काय-
 पणे पाणिमे चैत्य उद्वेगवाद्या पाड्या जिन त्रिव
 वहाव्या तथा अग्निकायपणे जे चैत्यर्त्रिणादिक
 बाल्या होये, तथा वायुकायपणे चैत्य पाड्यो
 होये, तथा वनस्पतिकायपणे जे चैत्य मध्ये
 फसदा झाड, खापणे उमीने चैत्य पाड्या होये,
 असकायपणे चैत्यमे मालाटिक करी रक्षा
 हवे परवीने भये चैत्य तथा जिनर्त्रि-उपर
 सेती असमजस आचरण करया होये, तथा

देवराष्ट्रव्य मनुष्यपणे जाणि तथा जाण्या
 विना स्वाधा होवे अथवा अविधि वावर्षा
 होवे तथा देवका उपर अन्याय दुरुम कर्मा
 होवे, अथवा देवका वस्तु वावरीने पोताना
 यज्ञ घोलाव्या होवे, देवका दोरुडा व्याज
 राखी घोडो व्याज भरी आप्यो होवे अने
 घणो लाम लीरो होवे, तथा योमो पण
 नेरयो उद्री मुख यगवडाई मधुल जे करी
 होवे तथा अरिहत देव पते सामारिक कामे
 मान्या इच्छा होवे ते मने वचने कार्योप
 करी मिळामिदुवड हिवे माढारे ए कार्ये
 अशुद्धाचरणरूप न करवु आज पछो माढारो
 भगट करवानी रचि
 को फलो मार्गे तद्वत् करी

सद्दह्यो, अन्य सर्व मिथ्या, श्रीगीतरागे कद्यो
 निग्रथे आचर्यो समझिनी जीये सद्दह्यो श्री-
 गणधर देवे प्रागम मल्ये गुधयो शुद्ध धर्म
 माहरो तथा मर्गे जीयनो हित ठे ते माहारे
 प्रमाण ते सद्दह्यो ते जाणयों ते आदरयो ते
 नीपजावयो ज समये समये गुणस्थान चढी
 कर्मक्षयें करी सलेशी अने पोतानी सिद्ध
 संपदा प्रगट थास्ये ते समयसार मानवो अने
 जेने ए मारगर्ना परतीत प्रगटी तेने शरणे
 रहेवा तथा सां य शुद्धसत्ता साधन गुणठाणे
 चढी ते ग्त्तंत्रयी परणमवी ए मार्ग माहरो
 सदा अविद्वह होज्यो इति ॥

॥ દુહા ॥

પરમ અધ્યાત્મને જગે, સદ્ગુસ્કેરે સગ,

તિળકુ ભવ સફલો હોય, અવિદ્ધ પ્રગટ્ટે રગ ૧

ધર્મ-યાનકો દેત યદ, શિર સાધનકો સ્વેન,

પેસો અચ્ચર ન મિચે, ચેત સક તો ચેત ૨

વક્તા શ્રોતા સમ મિલ, પ્રગટે નિજગુણરૂપ;

અક્ષય રાજાનો જ્ઞાનકો, ત્રીન ભૂવનકો ભૂપ ૩

પદ પદ અનુપદે, સમગ્રે જે ચિત્તલાય,

દેવચદ્રકવિ ડમકદે, નિઝ આત્મ થિર ધાય ૪

, - - - - -

ઇતિ અઢાર પાપસ્થાન જાણના હરે છઠો

ગણઠાળો પ્રમત્ત સાધુ પદને નામે કહીયે જે

નાં ચોરડીનો સ્વદ્ય દલ્યો સર્વ

પગડી, સયમ સાધન માટે પોદ્ગલિક

भावे ग्रहेषु पुद्गलने भोगिषणे ग्रहे नहीं
स्वरूपरमणी आत्मार्थ विरता रूप सर्वपरभाव
उपर अग्राहकतारूप चारित्र्यार्थ प्रगट्यो ते
ते साधु उत्सर्ग अपराध भार्गवचमहाव्रत
पाले ते, तिहा द्रव्यभाव पच महाव्रत
सहित पांच समिति तीनगुपतिना दश
यति धर्मना पात्रयका निराशसी एक आत्मा
निर्मल करवाना द्यमवन्ती विचरे ते पच
महाव्रत; तिहा पहलो महाव्रत सब्वाओपा
णार्डवायाओविरमण " विरहारे छत्तायना
जीयना द्रव्य प्राण १० हणे नही हणारे
नहीं हणताने अनुमोडे नहीं मन उचन का-
याए करीने, निश्चयी ज्ञानदर्शन चारित्र्य
मुख प्रमुख भावमाण पोताना परना कर्म

આવગ્નયણે દુષ્ટે નહિ, દુષ્ટાર નહિ, -દુષ્ટતાં
 અનુમોદે નહા, તથા યીજે મહાત્રતે, સઙ્વાઓ
 યોસા વાયાઓ વેરમણ દ્રવ્યત ક્રોધે માને
 માયાઈ લોભે સૂક્ષ્મવાદર લાઙ્ગિક તથા લો-
 કોત્તર જુઠું પોતે ચોલે નહીં ચોલારે નહિ
 ઘોલતા અનુમોદે નહિ મન ચચન વાયાઈ
 કરી, ભાવથી સર્વ દ્રવ્ય પર્યાયના વચાર્થ જા
 નનો, સત્ય મામનરૂપ રાયકના નક્તિ સાર્થિ
 જ્ઞાન સત્યપણે પાણે તથા થી વીતરાગના
 આગમ પ્રમાણે અર્થ ભાવ છે તેટલી સમ્માપ
 કરે જેહથી પોતાના જ્ઞાનદર્શન ચારિત્ર નિર્મલ
 પાણે તે માયા ચોલે (ત્રીજો મહાત્રત સઙ્વાઓ
 'વેરમણ' જે દ્રવ્ય તે પ્રણતુસ
 'પણ અણ' દીવો છેવે, નહીં, 'છેવરાણે

नहीं, जे लेवे तेहने सारो कहे नहीं; मने
 धधने कायाए करीने लौकिऊ चोरी जे
 ससारी जीवनी वस्तु चोरी लेवी, लोकोत्तर
 घोरी जे तीर्थकर आणमे जे न लेवानो कद्यो
 ते लेयो ते घोरी न करे, भायथी आत्मान्नी
 ग्राहकता छक्ति ते स्वरूप ग्रहणरूप कार्यना
 कता छे ते अनादिनी परभाव ग्राहकता करी
 राखु छे ते निवारीने स्वरूप ग्राहकपणे परण-
 मारे, ते अदत्तादान विमरणव्रत थयो ते
 अदत्तादान चार भेदे छे ते तीर्थकर अदत्तजे
 तीर्थकरनी आणामे न लेवो कद्यो सर्व परभाव
 ते लेवे १ बीजो गुरुअदत्त जे गुरु परपरा
 निनासूत्र अर्थ कहेरा २ तीजो स्वामी अदत्त
 जे ज्ञानुनो जे धणी होवे तेनी अणदीर्घा अ

વસ્તુ લેવી તે ૩ ચોરું જીવ અદન જે કોઈ
 જીવ એમ નથી નથી જે માહરા પ્રાણહર્ણો
 અને ઘોતાનેદ્રીમવાત માટે પરજીવના પ્રાણ-
 હર્ણે તે જીવ અદત્ત ' ૪ તથા પ્રશસ્ત કામ
 કરતા ' કોઈ જીવના પ્રાણઘાત થાયે તે શ્રી
 મગયે હિસા કરી નથી, તે વિનય તથા
 વૈયાવચ્ચમા ગંણુ ઈ ૫ દ્રવ્યભાવ અદત્તાદાન
 ત્રિવિધિ ત્રિવિધિપણે હોવે ચોથે મહોત્તે
 "સર્વાઓ મેટુણાઓ વેરમણ" જે દ્રવ્યથી પાચ
 દ્રવિના ત્રેયીમ વિષય સેવે નહી, સેવતા અ
 નુમોટે નહાં, મનુષ્ય તિર્યચ દેવતાના વિષ
 ધર્ના શાહા ન કરે, ન કરાયે, અનુમોટે નહી,
 ભાવર્ષા જે આત્મા દ્રવ્ય આત્મ શુણનો ભોગી
 તે પણ કરમ કરવા માટે પરભાવને ભોગવે

ते भाव, मैशुन छे, ते सर्व परभाव भोगीपणे
 भोगवे नदी, ते आत्मानिःकर्मा करवा मोटे,
 परभाव सा मनपणे ग्रहे षण अभोग्य जग्रा-
 ह्यपणे अरमणिक, माने जे माहरो आत्मा
 आत्मानऽनो भोगी ते परभाव अनंत जीवे
 अनतवार लेड भोगवीने धर्म्यो ते मने ग्रहवो
 भोगवरो घटे नदी ए अनत जीवे अनतीवार
 भोगवी जे छैठ जटचल तेहने हु भोगतु नही
 इम सर्व परभाव भोगीपणो तजी स्वभाव
 भोक्तापणे रहेवो ते द्रव्यवी मैशुनना कारण,
 रूपी राध तथा रूपी ग्यन मित्या जीवनो,
 खेत्रथी मैशुन तीन लोरुने रिगे इंद्रीना स-
 वादनी ईच्छा, कालथी मैशुन द्विवस तथा
 रात्री, भाषथी मैशुन रागयो तथा द्वेषथी, ते

કહિજે તે મધ્યે ૧૨ મે ગુણઠાણે હિવશાંત
 યથારૂયાત છે ૧૨, ૧૩, ૧૪ 'મે ગુણઠાણે
 ક્ષાયિક યથારૂયાત છે, હવ સાતમો અપ્રમત્ત
 ગુણઠાણો લિંગીયે ડે, છટે ગુણઠાણે જે માર્ગ
 સાધુજીના કલા તે સર્વ હોયે વળ પાંચે 'મયાદ
 ન હોય, તે માટે અપ્રમાદ, એ છટે ગુણઠાણે
 વરતતો સાધુજિન શાસનને કામે ન્હિધ ફોર
 વે વળ સાતમે ગુણઠાણે વરતતો સાધુ લ્હિધ
 ન ફોરવે, એહની સ્થિતિ જયન્ય એક સમય-
 હંસ્કૃષ્ટ અતર્મુહર્તની ડે છટે તથા સાતમે ગુણ-
 ઠાણે વિલીને સાધુ દેશે ડર્ણા પૂર્વ કોઠી
 'શ્રી મગવતી સુત્રે એ વે ગુણઠાણાની દેશે
 પૂર્વ કોઠી સ્થિતિ જૂની કહી 'ડે' તે
 નયે છે, સમય તથા વે સમય વચ્ચે

गुणठाणो पलटे ते गवेह्यो नथी ते माटे अंतर्मु
 हर्तनी स्थिति 'कही' छे, सातमे बे गुणठाणे
 सामायिक तथा उद्योपस्थापनीय तथा परिहार
 विभुद्धि चारित्र छे, तथा सातमे गुणठाणे
 सोधु लब्धि 'फोरने' नहीं अने छद्म गुणठा-
 णांना साधु जिनशासनने काजे लब्धि
 फोरवे तेनु साधुपणु जाय नहीं ७ आठमो
 अपूर्वकरण गुणठाणो जे जीव भावनाभा-
 वतो आत्मानो स्वरूप अनतज्ञानमयी, अ-
 नतदर्शनमयी, अनतचारित्रमयी, अनतदान-
 मयी, अनततापमयी, अनतभोगमयी, अन-
 तउपभोगमयी, अनतवीर्यमयी, अनतअव्या-
 वाधसुखमयी, परमआनन्दमयी, अरूपी, अवे-
 दी, अकपार्ई, अलेसी, अशरीरी, अनाहारी,

સ્થિતિ જઘન્ય એક સમય ઉત્કૃષ્ટ અર્તમુદ્દર્શની છે ૯ દશમો ગુણઠાણો મૂલ્ય સપરાય રહ્યાં મૂલ્ય સજ્જલનનો લોભ હૃદય હોવે રહ્યાં વે જાતના જીવ પામીયે, હપશમ શ્રેણિ તથા સપક શ્રેણિ કરમને હપશમાને સપકશ્રેણિ કર્મ મોદર્શને રાખાવે, ૯ ગુણઠાણે એક મૂલ્ય સપરાય ચારિત્ર હોવે, બ્યાન શુદ્ધ હોવે પરિણામ નિરમલ હોવે, તે અવેદી છે વૃદ્ધની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમય ઉત્કૃષ્ટ અર્તમુદ્દર્શની છે ૧૦ રમ્યારમો ગુણઠાણો હપશાતમોદ તિહા જે જીવ હપશમ શ્રેણિ આઠમેછતોપોલના પરિણામ-શાત મોદ કર્મની પ્રકૃતિહપશમારતો જાય, તે-
 પુરુષ હપશમાવાનો છે તે નયમે
 હપશમાની દશમે લોચ હપ

शमाग्नीने कषायना उदयगृहीत ठे ते इग्यारमे
 आने ते भेयथाख्यात चारित्र पामे, एहने
 चोबीस सपरायकी क्रिया उत्तरी एकइरिया-
 गृहीकी क्रिया रहे प्रकृति तथा परदेश ए
 वे बव रक्षा ठे हेतु न गाळे, बध एक
 सातावेदनीनो ठे, ध्यान गुरु ठे ए गुणठाणे
 जे जीव मरण पाव्या पडी चोथे गुणठाणे
 आने ते देवता लयमत्तमीया थाए, एकाग्रतारी
 थाए अथवा कोइक जीव अगीयारमे गुणठाणे
 उपशात अद्राते जई पाओ पडे ते इग्यारमाथी
 दशमे आने दशमाथी नयमे आने नवमेथी
 आठमे आने आठमेवी सातमे आने सातमेथी

१ पडी पाओ हाक श्रेणिये चदी

છટે આર ઇત્યા પાછો પઢ નચઢે તો પાછો
 પાચમે ગુણઢાળે આર, પાચમાર્થી ચોથે આપ,
 જો લાયક સમક્ષિતી હોઈ તો ચોથે ગુણઢાળે
 ઢક અને વપગમ સમક્ષિતી જાપ તો ચાધાર્થી
 વહો થાંજે સામ્યાત્ન ગુણઢાળે થાંજે પહેલે
 મિધ્યાત્વ ગુણઢાળ આર કાઢ એક જીવ
 અતેમુહર્ત રહ, કાઢક બીવ દશ ઓળોઅર્ધ
 પૂહલ પરાવર્ત મિધ્યાત્વીપણે રહે પડે સમક્ષિત
 પામે, એઅર્ગાચારમા ગુણઢાળો એક જીવ
 ચ્યારચાર પામે, એક જીવ એકપવમાહિ ચેવાર
 પામે, એહની સ્થિતિ જગન્ન્ય એક સમય ઉત્કૃષ્ટ
 અતેમુહર્તની છે એઅર્ગાચારમા, ઇવ ચારમા
 ૧૦ ગુણઢાળા તે જે જીવ આઠમા ગુણ-
 ૧ કર્મ સ્વપાવતે તાત્ર વીરજ નિરમઠ

उपयोग शुद्ध शुरु ध्यानने बले नरमे दशमे
 गुणठाणे मोहनी कर्म खपावी नारमे गुणठाणे
 आरे, एह शुरु ध्याननो बीजो पायो एकत्व-
 प्रितर्क अमविचार ध्यारे, एहथी आयु बले
 घनघाती ती कर्म ज्ञानाग्रणीय दर्शनावर-
 णीय अतराय खपावे, एहनी स्थिति अर्तमुह-
 र्त्तनी ठे १२ । तेरमो गुणठाणो सयोगी केवली
 जे जीव धारमाने अते ज्ञानावरणी, दर्शना-
 वरणी, अतराय, ए स्वप्ने केवलज्ञान केवल
 दर्शन प्रगटे, लोका अलोचना सर्व भाव
 अतीतकाल अनागतकाल वर्तमानकाल सर्व
 प्रत्यक्ष आत्मगले इन्द्रिय विना जाणे देखे,
 इहा जे अंतमह केवली होवे ते केवली समु-
 दघात करीने मोक्ष जाय अने जे केवलीनो

આઝઘ્વો ઘણો હાવે તે અનેક જીવને ઉપગાર
 કરતા અનેકદેશના દેતા વિચરે દેશે ઉળીપૂર્વ
 કોહી ભગે વિચરે તથા જે તીર્થરૂરદેવ કેવલી-
 પણે વિચરે તે ચોત્રીશ અતિશય તથા આઠ
 માતિહારજ વિરાજમાન થકા નવા સોનાના
 કમલે પગ થાપતા ચાલે, યોજનપ્રમાણ માંડલે-
 સમોસરણે સોનાને સિંહાસને ત્રીન છત્ર માથે
 ધીરાજતા એ પાસે ચામરનો જોડ વિશ્વતા
 હજાર વજા હ્રદયજા હ્રદેકતા દેશના દેતા
 જઘન્ય વહોતેર વરસને આઝઘ્વે લક્ષ્મણે ચૌ-
 રાસી લાસ્ય પૂરવને આઝઘ્વે વિચરે, અનેક
 જીવને ધરમ ઉપદેશ દે, ગણધર થાપના કરે,
 આઝઘ્વી આવક આવિકા ૫ ચ્યાર સઘ
 ॥ સિદ્ધાન પ્રરુપે. અને સામાન્ય

केवलीने अतिशय नहोवे ते छेडे आवरजी-
करण करे पछी जो आऊखो अने बीजा
करम सरखा होवे तो केवली समुद्घात न
करे, अने जो आऊखेयी (अन्य) करम घणा
होवे तो केवली समुद्घात करे तेहने आठे समय
लागे, ए तेरमा गुणठाणानी स्थिति जघन्य
अतर्मुहूतनी छे उत्कृष्टे देश उणीपूर्ण कोडी
वर्षनो छे १३ ॥ चउदमे गुणठाणे अयोगी
केवली ते जे जीव तेरमे गुणठाणे जोगरोध
करवा पाडे, सूक्ष्म क्रिया अपतिपाते शुक्ल
भ्याननो त्रीजो पायो भ्यायतो ते चउदमे
गुणठाणे चढे तिहा प्रथमयी वादर मनोजोग
रोके पछी वादर वचनजोग रोके पछी वादर
कायजोग रोके पछी सूक्ष्म मनोयोग केरो

पन्नी मूक्ष्य उचनजाग गेके पछी मूक्ष्य रुपा-
जाग राक अरारररदित धाप जेटलो देहमान
हावे जग्न्य वे हाथना उत्कृष्टो पाचसे धनु
पनो त्रीजे भाग पटाडे, तेवारे जग्न्य त्रीस
आगुन्नी उत्कृष्ट तीनसेतेत्रीस धनुष वरास
आगुलनी अगमाहना रहे, तेवारे आत्मा
अयोगी अक्रिय, अलेसी, अनाहारी, अश-
रीरी, शुक्र ध्यानना चोथा पायो धईने
अवाती करम च्यार, वेदनाकर्म १ आडलो-
कर्म २ नामकर्म ३ मोत्रकर्म ४ नो सय
करीने मोथ जाय ॥ इति श्री चण्डसु गुणस्था-
नक सपूर्णम् ॥

पंडित श्रीदेवचन्द्र गणि विरचित

॥ अध्यात्मगीता ॥

श्री सवेगीसिरदार गिरोमणि जिन उत्तम
पदपंकज रूप, शिष्य अमीकुवर कृत बाला
बोध सहिता ॥

॥ ढालभवरगाथानी ॥

प्रणमिये विश्वहित जिनवाणी ।
महानद तरु सांचवाऽमृत पाणी ॥
महा मोहपुर भेदवा वज्रपाणी ।
गहन भवफद छेदन कृपाणी ॥ १

ખર્ચા:—પ્રણમિયે વહેતા નમસ્કાર પ્રતે
 કરિયે છે કહને નમસ્કાર કરિયે છે? કે
 વિશ્વહિત જિનગાળી એટલે વિશ્વ કહેતા જગ
 ત્રયના જીવ, તેદને હતના વરણગાલી જિન
 વાળી કહેતા જિનેશ્વર દેવનો વાળી, તેદને
 નમસ્કાર પ્રતે કરિયે છે એટલે વાલી જિનવાળી
 કહવી છે? કે મહાનદ તર સર્ચવા અમૃત
 પાળી એટલે માહા કહતા જે મોટો, અને નદ
 કહતાં જે આળદમયી, પહો મોસરૂપીયો
 તરુ કહતા દૃશ, તેદને સર્ચીને નર પહુવ
 કરવાને જિનગાળી કેહરી છે? કે અમૃત
 સમાળી વહેતાં અમૃત સમાન જાળવી એટલે
 વાલી જિનવાળી કેહરા છે? કે માહા મોહપુર
 વજ્રપાળી એટલે મહા કહતા જે મોટો,

मोह रूप पुर कहेता जे नगर, तेहनें भेदवान
जिनवाणी केहवी छे ? के वज्रपाणि कहेता
इद्र समान जाणवी पटले जिम वज्रे करीने
इद्र अमुरादिकना नगर प्रते विदारे तिम,
इहा जिनेश्वर देवनी राणा रूप वज्रे करी
सिचेर कोडाकोड मोहनी कर्म रूप स्थात छे
तेहने विदारी, एक कोडाकोडिनी माहिली
पासे आणी मले, ए परमार्थ पटले बली
जिनवाणी केहवी छे ? के गहन भमफद छे-
वन कृपाणी पटले गहन कहेता जे आकरी,
एहरी भवरूप फद कहेता जे अटरी, छेदवा
नें जिनवाणी केहवी छे ? के कौवाडी समान
जाणवी ॥ १ ॥

॥ ચાલ મૂર્તી મહિનાની ॥

દ્રવ્ય અનંત પ્રકાશક, ભાસક તત્ત્વ
સ્વરૂપ । આત્મ તત્ત્વ વિવોધક,
શોધક સચ્ચિદ્રૂપ ॥ નય નિક્ષેપ
પ્રમાણે, જાણે વસ્તુ સમસ્ત । ત્રિ
કરણ યોગે પ્રણમુ, જૈનાગમ સુ-
પ્રશસ્ત ॥ ૨ ॥

અર્થ:—વલી જિનવાણી કેહવી છે ?
કે દ્રવ્ય અનંત પ્રકાશક પદાર્થ દ્રવ્ય અનંત
કહેતાં દ્રવ્ય ભાવને જોગે બરી જીવ અજીવ
રૂપ અનંતા દ્રવ્ય જગત્રયને વિષે રહ્યા છે, તે
કેહવી છે ? કે પ્રકાશના કર
। છે અને ભાસક તત્ત્વ સ્વરૂપ પદાર્થ

માસક કહેતા આત્મ તત્ત્વના માસનની કર-
 નાળી છે આત્મ તત્ત્વ વિગ્રોધક શોધક
 સચ્ચિદ્રૂપ. ઇટલે બલી જિનવાળી કેહવી છે ?
 કે આત્મ તત્ત્વ વિગ્રોધક કહતાં આત્મ
 તત્ત્વના વોધની કરવાવાળી છે ઇટલે જિનવાળી
 સાંભલતા થકા આત્મા વોધ ગીજની પ્રાપ્તિ પ્રતે
 પામે અને બલી જિનવાળી કેહવી છે ? કે
 શોધક સચ્ચિદ્રૂપ ઇટલે શોધક સચ્ચિદ્રૂપ કહે-
 તા જ્ઞાન ટર્શન ચારિત્ર આદિ અનંત ગુણ
 આત્માને વિષે શક્તિ પમે રહ્યા છે તેહને જિન-
 વાળી કેહવી છે ? શુદ્ધની કરવાવાળી જાણવી
 જિમ મોનાને વિષે મેલ રહ્યો છે તે મોનો,
 અગ્નિને જોમે કરી શુદ્ધ વાય તિમ, આત્મા
 ને વિષે કર્મ રૂપ મેલ રહ્યો છે તે આત્મા,
 જિનવાળીને જોમે કરી શુદ્ધ વાય છે એ પર-

માર્ગ જાણવો નયનિષેષ પ્રમાણે જાણે વસ્તુ
 સમસ્ત પટલે વર્તી જિનરાણી કેદર્શી છે !
 કે નય કહેતા નેગમાદિ સાત નયે કરી, અને
 નિષેષ કહેતા નામાદિ ચ્યાર નિદેષે ફરી
 અને પ્રમાણે કહેતા પ્રત્યક્ષ પરોક્ષ ઘે પ્રમાણે
 ફરી, જિનરાણી નેદરો છે ? કે સમસ્ત વસ્તુ
 પદાર્થના જાણપણાના કરણવાલી છે ચિકરણ
 યોગે પ્રણમુ, જૈનાગમ મુપશસ્ત્ર પટલે અન્ય-
 મતિના શાસ્ત્ર છે તે તો અપ્રશસ્ત છે, અને
 જિનમતિના આગમ છે તે પ્રશસ્ત છે, પદ્ધતિ
 જૈનાગમ, તદ્દને ચિકરણ જોગે કહેતા મને
 ફરી, વચને ફરી, રાયાપે ફરી પ્રણમૂ કહેતાં
 ૧૧૨ પ્રતિ કરુ હુ ॥ ૨ ॥ इति श्री जिन
 नमस्कार जाणरा ॥

हवे अध्यात्मगीतानो उपदेश करचो ते
मुनिप्रति ओल्खावे उ एटले अध्यात्मगीताना
उपदेशक, ते मुनि रेहवा उ ?

ढालः—

जिणे आतमा शुद्धताये पिछाण्यो ।
तिणे लोक अलोकनो भाव जाण्यो ॥
आत्मरमणी मुनि जगवदीता ।
उपदिश्युं तेणे अध्यात्मगीता ॥३॥

अर्थः -- एटले बली ए मुनि रेहवा उ ?
के जिणे आतमा शुद्धताये पिछाण्यो एटले
जिणे पोताना आत्म्याने शुद्ध रीते पिछाण्यो
कहेता जाण्यो ओल्ख्यो उ तिणे लोका-
लोकनो भाव जाण्यो, एटले ते मुनिये लोका-

લોકના ભાવ પ્રત્યક્ષપણે જાણ્યા દીઠા
 આત્મરમણી મુનિ જગવદીતા ઇટલે થલી એ
 મુનિ કેહવા છે ? કે આત્મરમણી કહેતા જિણે
 પોતાના આત્મ સ્વરૂપનેચિપે સદા કાલ
 રમણ પ્રતિ કર્યો છે ણવા મુનિ કહેતાં જે
 મુનિ, અને જગવદીતા કહેતા જગત્પ્રણે વિષે
 શાવા છે ઉપદિશ્યુ તેણે અધ્યાત્મગીતા.
 ઇટલે ઉપદિશ્યુ કહેતા તે મુનિય અધ્યાત્મ
 ગીતા નો ઉપદેશ પ્રતિ કર્યો છે કર્તા કહે
 હુ કર્તા નથી ॥ ૩ ॥

છાન્ન—

દ્રવ્ય સર્વના ભાવનો જાણગ પાસગ
 એહ । જ્ઞાતા, કર્તા, ભોક્તા, રમતા,

અધ્યાત્મગીતા

પરણતિ ગેહ ॥ ગ્રાહક, રક્ષક,
વ્યાપક, ધારક ધર્મસમૂહ । દાન,
લાભ, વલ, ભોગ ઉપભોગતણો જે
વ્યૂહ ॥ ૪ ॥

અર્થ:-એટલે વલી એ મુનિ કેહ્યા છે ?
કે દ્રવ્ય સર્વના ભારના જાણગ પાસગણદ
એટલે દ્રવ્ય સર્વ કહેતા ધર્માસ્તિકાચ અધર્મા-
સ્તિકાચ આદિ પદ દ્રવ્યના ભારના જાણગ
કહેતા ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે કરી જાણે છે, અને
પાસગ કહેતા ઢેગે છે શાતા, કર્તા, ભોક્તા,
રમતા, પરણતિગેહ એટલે વલી એ મુનિ
કેહ્યા છે ? તોકે જ્ઞાતા રૂહતા જ્ઞાને કરીને
અત્રેક જ્ઞેય પદાર્થને જાણે છે, અને પોતાના

દાન-અતરાય કર્મ ક્ષય ગયો ત્યારે અનત
 દાન પ્રગટ્યો । ૧ । અને લાભ અતરાય ક
 ક્ષય ગયો ત્યારે અનતો લાભ પ્રગટ્યો । ૨
 અને ભોગ અતરાય કર્મ ક્ષય ગયો ત્યારે
 અનતો ભોગ પ્રગટ્યો । ૩ । અને લગ્નભોગ
 અતરાય કર્મ ક્ષય ગયો ત્યારે અનતો લગ્નભોગ
 પ્રગટ્યો । ૪ । અને વીર્ય-અતરાય કર્મ ક્ષય
 ગયો ત્યારે અનતો વીર્ય પ્રગટ્યો । ૫ । ત્યારે
 (શિષ્ય કહે છે) દાન તે કોને દિયે છે ?
 અને લાભ તે કોને થયો ? અને ભોગ તે કોને
 ભોગવે છે ? અને લગ્નભોગ તે કોને કહિયે ?
 અને વીર્ય ત્રિહા ફોરવે છે (ત્યારે ગુરુ કહે)
 'શિષ્ય ! દાન પોતાના જ્ઞાનાદિ અનત ગુણને
 આપી દે છે અને લાભ પોતાના સ્વરૂપનો

વર્થો અને ભોગ કહેતા પોતાના જ્ઞાનાદિ અ-
નન્ત ગુણ રૂપ જે પર્યાય તેહનો સમે સમે અ-
નન્તો ભોગ ભોગને છે અને ઉપભોગ તે પોતાના
ગુણનો કહિયે વીર્ય પોતાના જ્ઞાનાદિ અનન્ત
ગુણને વિષે કોરવે છે એમ સમાન્ય પ્રકારે
દાનાદિ પચ લલ્લિનો વિચાર જાણવો ॥ ૪ ॥
અર્થ રીતે શ્રીઅ યાત્મગીતાના પ્રકાશકરુષ
કર્તાની સ્તુતિ કરી હવે કર્તા, શિષ્ય ઉપર
કૃપા કરી સાતે નવે જીવનો સ્વરૂપ પ્રતિ ઓ-
લસાવે છે:-

હાલ:-

સગ્રહે એક આયા વચાપ્યો ।

નૈગમે અશથી જે પ્રમાપ્યો ॥

દુરિધ વ્યવહાર નય વસ્તુ વિહચે !
અશુદ્ધ વલિ શુદ્ધ ભાસન પ્રપચે ॥૫॥

અર્થ:—સગ્રહે એક આયા વસ્તુઓ ક
હેતા સગ્રહ નયના મતગાલો સચાનો ગ્રહણ કર
છે. એટલે સર્વ જીવ સત્તાયે એક રૂપ સરીરા
ઠે માટે સગ્રહ નયને મતે સર્વ જીવ સત્તાયે
એક રૂપ જાણતા. અને નૈગમે અશયી જે
પ્રમાણ્યો એટલે નૈગમ અશયી જે પ્રમાણ્યો
ફહેતા, નૈગમ નયના માગાલો એક અશ ગ્ર
હીને સર્વ વસ્તુનો પ્રમાણ પ્રતે કરે છે. માટે
સર્વ જીવના આઠ રુચરુ પ્રદગ, સત્ત કાલ
સિદ્ધ સમાન નિરાવરણપણે વર્તે છે. એટલે
નૈગમ નયને મતે અશયકી સર્વ જીવ એક રૂપ

सरीखा जाणवा. दुयित्र व्यवहार नय वस्तु
 मिढचे एटले व्यवहार नयना मनगालो वढ-
 चण करीने गेल्यो के एम नहि, जीव ना वे
 प्रकार जाणवा अशुद्ध बलि शुद्ध भासन म-
 पचे एटले एक अशुद्ध प्रकारे अने बीजा
 शुद्ध प्रकारे एटले ए अशुद्ध शुद्ध रूप भासन
 करवा जाणवणारूप ओळखण करवा साल,
 वढचण करी दिखाडे ठे एटले जीवना वे
 भेद—एक सकल कर्म सय करी लोकरने
 अते विराजमान ते मिद्ध, अने गाकी बीजा
 ससारी ते ससारी ना वे भेद—एक अयो-
 गी ने बीजा सयोगी एटले चउदमा गुण
 स्थानना जीव ते अयोगी, बाकी बीजा स-
 योगी. ते सयोगीना वे भेद—एक केवली

ઘીના હૃદયસ્થ ઇટલે તેરમા ગુણસ્થાનના
 જીવ તે કેવલી ઘાકી ઘીના હૃદયસ્થ ઇટલે
 હૃદયસ્થના જે ભેદ—એક ક્ષીણ મોહી, અને
 ઘીના હૃદયસ્થ મોહી ઇટલે ચારમા ગુણસ્થાનના
 જીવ તે ક્ષીણ મોહી, અને ઘાકી ઘીના હૃદયસ્થ
 મોહી તે હૃદયસ્થમોહીના જે ભેદ—એક અકૃપાથી
 અને ઘીના સકૃપાથી ઇટલે અગ્યારમા ગુણ
 સ્થાનના જીવ તે અકૃપાથી, અને ઘાકી ઘીના
 સકૃપાથી તે સકૃપાથીના જે ભેદ—એક સૂક્ષ્મ
 કૃપાથી અને ઘીના ઘાટર કૃપાથી ઇટલે
 દસમા ગુણસ્થાનના જીવ તે સૂક્ષ્મ કૃપાથી
 અને ઘાકી ઘીના સર્વ ઘાટર કૃપાથી તે
 ઘાટર કૃપાથી ના જે ભેદ—એક શ્રેણિ પ્રતિ-
 ન અને ઘીના શ્રેણી રહિત ઇટલે આઠમા

નવમા ગુણસ્થાનના જીવ તે શ્રેણિ પ્રતિપન્ન
 અને વાકી યીજા શ્રેણિરહિત. તે શ્રેણિરહિતના
 થે ભેદ—એક અપ્રમાદી અને વાકી યીજા
 સર્વ પ્રમાદી એટલે સાતમા ગુણ સ્થાનના
 જીવ તે અપ્રમાદી, અને યીજા સર્વ પ્રમાદી. તે
 પ્રમાદીના થે ભેદ—એક સર્વ ચિરતિ અને
 યીજા દેશ ચિરતિ તે દેશ ચિરતિના થે ભેદ—
 એક ચિરતિ પરિણામી અને યીજા અચિરતિ
 પરિણામી તે અચિરતિના થે ભેદ—એક અચિરતિ
 સમ્યક્ત્વી અને યીજા મિથ્યાત્વી. તે મિથ્યા-
 ત્વીના થે ભેદ—એક ભવ્ય યીજા અભવ્ય તે
 ભવ્યના થે ભેદ—એક ગઠી ભેદી અને યીજા
 જીવ ગઠી અભેદી એટલે ણી રીતે વ્યવહાર
 નયના મત ચાલો જેહવો દેશે તેહવા ભેદ

विहचे ॥ ५ ॥

चाल.—

अशुद्धपणे पणसयतेसठी भेद
प्रमाण । उदय विभेदे द्रव्यना भेद
अनंत कहाण ॥ शुद्धपणे चेतनता
प्रगटे जीव विभिन्न । क्षयोपशमिक
असख क्षायिक एक अनन्न ॥ ६ ॥

अर्थ.—वरी व्यवहार नयने मते अ-
शुद्ध प्रकारे करी जीवना स्वरूप ओलखारे
छे अशुद्धपणे पणसयतेसठी भेद प्रमाण,
उदये पणसयतेसठी कहता जीवद्रव्यना पाच
रेसठ भेदना प्रमाण जाणवो उदय

विभेद द्रव्यना भेद अनन्त कहाण एटले
 उदय विभेदे कहता उदय भावनें जोगे करीने
 जोता तो द्रव्यना भेद अनन्त कहाण केहता
 जीय द्रव्यना अनन्ता भेद जाणरा शुद्धपणे
 चेतनता प्रगटे जीय विभिन्न एटले शुद्धपणे
 केहता शुद्ध प्रकारे करीने, अने चेतनता
 केहता जीयनी चेतना, अने प्रगटे केहता
 निपजे, अने विभिन्न केहता अभेदात्मपणे
 करी जाणवी क्षयोपसमिक असख क्षायिक
 एक अनन्त एटले क्षयोपसमिक केहता क्षयो-
 पसम भावना असख केहता असखाता भेद
 कहिय अने क्षायिक एक अनन्त एटले
 क्षायिक केहता क्षायिक भावना एक भेद
 जाणयो ॥ ६ ॥

દાહ!—

નામથી જીવ ચેતન પ્રબુદ્ધ ।
 ક્ષેત્રથી અસત્ત્વ દેશી વિશુદ્ધ ॥
 દ્રવ્યથી સ્વગુણ પર્યાય પિંડ । નિત્ય
 એકત્વ સહજી અસ્રદ્ધ ॥ ૭ ॥

અર્થ—હવે ચાર નિષેપે કરી જીવનો
 સ્વરૂપ ઓલસાવે છે નામથી જીવ ચેતન પ્રબુદ્ધ
 એટલે નામ થતી જીવન ચેતન કહિયે એટલે
 ચેતના લક્ષણો તે જીવ ચેતના તે શ્યુ કે માન,
 દર્શન, ધારિત, તપ, વીર્ય, અને ઉપયોગ એ
 તે ચેતના અને પ્રબુદ્ધ કહેતા એહવા
 તે જાણવી ક્ષેત્રથી અસત્ત્વ દેશી વિશુદ્ધ

एटले क्षेत्रधकी कहेता जीवने स्वक्षेत्र रूप
 असखपदशी कहिये अने त्रिगुद्ध कहेता
 शुद्ध निर्मलपणे करी जाणवो द्रव्यधी स्वगुण
 पर्याय पिंड एटले द्रव्य धकी कहेता जीव द्र-
 व्यने स्वगुणने स्वपर्याय तेदनोज पिंड कहिये
 नित्य एकत्व सहजी अखड एटले नित्य
 कहेता भावधकी जीव सदा काल शास्त्रतो
 नित्य वर्ते छे अने एकत्व पणे वर्ते छे अने
 सहजी अखड कहेता सहज धकी जीव अखड
 छे, कोईनो छेयो छेदाय नहीं, भेद्यो भेदाय
 नहीं, निर्लप अखड सदा काल शास्त्रतो छे
 ॥ ७ ॥

चालः—

रज्जु सूये विकल्प परिणामी जीव

સ્વભાવ । વર્તમાન પરિણતિમય વ્યક્તે
ગ્રાહક ભાવ ॥ શબ્દ નયે નિજ સત્તા
જોતો ઇહતો ધર્મ । શુદ્ધ અરૂપી
ચેતન અણગ્રહતો નવ કર્મ ॥ ૮ ॥

અર્થ:—રિજુ સુયે વિકલ્પ પરિણામી
જીવ સ્વભાવ ઇટલે રિજુ સુયે કહેતા ઋજુમૂલ
નયને મતે અને વિકલ્પ પરિણામી જીવ સ્વ-
ભાવ ઇટલે જીવ નો સ્વભાવ કહેતા જીવ
વિકલ્પ રૂપ પરિણામી ખારને ગ્રહે છે વર્તમાન
પરિણતિમય વ્યક્તે ગ્રાહક ભાવ ઇટલે વર્ત-
માન કહેતા વર્તમાન સમય જે જીવનો જેહવો
ઉપયોગ વર્તે તે સમય તે જીવને, એ નયના
મત ચાલો તેહવો કદિ ચોલાય શબ્દ નયે

नेज सत्ता जोतो इहतो धर्म एटले शब्द न
 ने मते निज सत्ता केहता पोतानी आत्म
 सत्तानें जोतो, अने इहतो धर्म केहता ज्ञान,
 दर्शन, चारित्र आदि अनतो धर्म पोतानी आ-
 त्म सत्ताने दिपे गगो ठे तेहनी प्रगट करवानी
 इहा (इच्छा) करतो शुद्ध अरूपी चेतन
 अणग्रहतो नव कर्म एटले शुद्ध कहता निर्मल
 कर्मरूप मलधकी रहित, अने अरूपी कहता
 पुद्गलादि विभाव दशाना रूप थी रहित,
 अने चेतन कहता ज्ञानादि चेतना रूप लक्षण
 करीने सहित, अणग्रहतो नव कर्म एटले अ-
 णग्रहतो नव कर्म कहता जे समय जे जीवो
 एहो उपयोग वों ते जीवने नव कर्मनो ग्र-
 हण न जाणवो ॥ ८ ॥

ઢાલઃ—

ઇણિ પરે શુદ્ધ સિદ્ધાત્મ રૂપી । મુ-
ક્ત પર શક્તિ વ્યક્ત અરૂપી ॥ સમ-
કિતી દેગત્રતિ સર્વ વિરતી । ધરે
સાધ્ય રૂપે સદા તત્ત્વ પ્રીતિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—પટલે વલી જીવ કેહવો છે ?
કે ઇણ પરે શુદ્ધ સિદ્ધાત્મ રૂપી પટલે ણી
પરે શુદ્ધ કહતા નિર્મલ કર્મે રૂપ લેપ થકી
રહિત છે અને સિદ્ધાત્મરૂપી કહતાં નિશ્ચય
નયને મતે જીવ સત્તાયે સિદ્ધ સમાન અરૂપી
છે મુક્ત પર શક્તિ વ્યક્ત અરૂપી પટલે મુક્ત
કહતા જે સમય જે જીવનો પદ્ધતી રીતે
ભાસન રૂપ ઉપયોગ વર્તે તે સમય તે

जीव मुक्तपर कहता कर्मथकी मुकाय ठे. अने एहवी रीते कर्मथकी मुकाय त्यारे शक्त, व्यक्त, अरूपी एटले शक्त कहता अनता गुण पोतानी आत्मसत्ताने विषे शक्ति पणे रक्षा ठे, ते व्यक्त कहता व्यक्तिरूप अरूपी पणे मगट थता जाय ठे एटले ए किहा किहा जीव ? एहवा रीते जाणपणो कोने थयो ? एहवी रीते भासन कोन थयो ? एहवी रीते रमण कोण करे ठे ? के सम्यक्त्वी देश विरति सर्व विरति एटले सम्यक्त्वी कहता चोथा गुण स्थान वाला जीव, अने देश विरति कहता पाचमा गुण स्थान वाला जीव, अने सर्व विरति कहता छठा सातमा गुण स्थान वाला जीव, तेहने एहवी रीते

જાણવળા રૂપ ભાસન રમણ થયો છે. અને
 ધૈર સાધ્ય રૂપ સદા તત્ત્વ પ્રીતિ પટલે ધૈર
 સાધ્ય રૂપ કહેતા પોતાનો આ-મનસ્વ નિરા-
 વરણ કરવા જોયે જો ત્યાં જેહની પ્રીતિ પ્રતે
 લાગી છે, અને વહની રીતે પ્રીતિ પ્રતે લાગી
 ત્યારે ॥ ૯ ॥

વાન-—

સમભિરૂઢ નયે નિરાવર્ણી જ્ઞાના-
 વિક ગુણ મુરય । ક્ષાયિક અનત
 ચતુષ્ઠ્ય ભોગી મુગ્ધ અલક્ષ ॥ એવ,
 ભૂતે નિર્મલ સકલ સ્વધર્મ પ્રકાશ ।
 ણ્ણ પર્યાય પ્રગટે પૂર્ણશક્તિ વિ-
 ॥ ૧૦ ॥

अर्थ:—समभिरुद्ध नये निरावर्णी ज्ञानादिक गुण मुरय एटले समभिरुद्ध नयनें मते शुक्ल व्यान रूप जगिये करी घाति कर्मने क्षये, निरावर्णी कहेता कर्मरूप धारणने अभावे, ज्ञानादिक अनंत गुण रूप लक्ष्मी प्रते प्रगटे अने सायिक अनंत चतुष्टय भोगी मुग्ध अलक्ष एटले सायिक अनंत चतुष्टय कहेता अनंतज्ञान, अनंतदर्शन, अनंत चारित्र, अनंतवीर्य, ए चार अनंत चतुष्टयरूप सायिक भावे प्रगटे अने भोगी कहेता तेहना भोगने बिषे सदा काल निरंतर पणे जेहनो उपयोग प्रते वर्ते ते अने मुग्ध कहेता जे भोला लोक, अने अलक्ष कहता तेहना लक्ष्याये, ए स्वरूप न आवे, पवभूते

વર્તમાન નૈગમ ૩ અને સગ્રહ નયના જે ભેદ,
 -એક સામાન્ય સગ્રહ ૪ અને વીજો વિશેષ
 સગ્રહ ૫ અને વ્યવહાર નય ના જે ભેદ-એક
 શુદ્ધ વ્યવહાર ૬ અને વીજો અશુદ્ધ વ્યવહાર
 ૭ અને રજુસૂત્ર નયના જે ભેદ-એક સૂક્ષ્મ
 રજુ ૮ અને વીજો વાદરજુ ૯ શબ્દનયનો
 એક ભેદ ૧૦ સમભિરુદ્ધ નયનો એક ભેદ
 ૧૧ અને એવમૂત નયનો એક ભેદ ૧૨ હવે
 દશ દ્રવ્યાસ્તિક નય કહતા નિત્ય દ્રવ્યાસ્તિક
 ૧૩ એક દ્રવ્યાસ્તિક ૧૪ સત્દ્રવ્યાસ્તિક, ૧૫
 વક્તવ્યદ્રવ્યાસ્તિક ૧૬ અશુદ્ધ દ્રવ્યાસ્તિક
 ૧૭ અવ્યય દ્રવ્યાસ્તિક ૧૮ પરમ દ્રવ્યાસ્તિક
 ૧૯ શુદ્ધ દ્રવ્યાસ્તિક ૨૦ સત્તા દ્રવ્યાસ્તિક
 ૨૧ હવે પર્યાયાસ્તિક

नयना ६ भेद कहे छे-एटले प्रथम द्रव्यपर्याय
 २३ द्रव्य व्यञ्जन पर्याय २४ गुण पर्याय २५
 गुणव्यञ्जनपर्याय २६ स्वरभाव पर्याय २७ अने
 विभाव पर्याय २८ एणी रीते अठावीसउप-
 नयनो स्वरूप जाणवो अने भग कहता एक
 एक नयना सो सो भागा कहता ७ नयना
 सातसो (७००) भांगा जाणवा अने सगे
 कहता तेहने सगे करीने सन्नूरो कहता जी-
 वने दीपतो कहिये अने सायना सिद्धता
 रूप पूरो एटले जीव ने पूरो क्यारे कहिये ?
 कै सायना कहता शुद्ध व्यवहार नयने मते
 चोथा गुणम्यानधी माटी यावत् तेरमा चउ-
 दमा गुणस्थान पर्यंत सायक भाये करी नि-
 श्वस नयने मते सिद्धिरूप कार्य प्रते नीपजे

ત્યારે જીવને પૂરો કહિયે. અને સાધક
 માત્ર ત્યાં લગે અધરો. એટલે જીવને અધૂરો
 કેમ કહિયે ? કે સાધક માત્ર કહતા શુદ્ધ
 સમભિરુદ્ધ નયને મતે દેશવિરતિ સર્વવિરતિ
 રૂપ સાધક ભાવ છે ત્યાં લગે જીવ ને અધૂરો
 કહિયે અને સાધ્ય સિદ્ધ નહીં. હેતુ સૂરો
 એટલે સાધ્ય કહતા પોતાનો આત્મા નિરાકર
 કરવા રૂપ જોવે જો અને સિદ્ધ કહતા શુદ્ધ
 નિશ્ચય નય મિદ્ધિ રૂપ કાર્ય પ્રત નીવર્તે
 ત્યારે નહીં હેતુ સૂરો એટલે નહીં હેતુ કહતા
 જીવને સાધન રૂપ કોઈ હેતુ નો પ્રયોજન ન
 રયો ॥ ૧૧ ॥

ચાલ—

અનાદિ અતીત અન્તે જે

पर रक्त । सगांगी परिणामे वर्ते
मोहाशक्त ॥ पुद्गल भोगे रींद्यो
धारे पुद्गल खध । पर कर्ता परि-
णामे बांधे कर्म नो बध ॥ १२ ॥

अर्थ:—हिवै जीवनो स्वरूप निगीद-
धकी माढीनें देखावै ठे एटले काल अनादि
अतीत अनतै जे पररक्त एटले अतीत कहता
अनादि काल नू जीवनें पर पुद्गलादि वि-
भाव दशानें विपे रक्त परिणाम वर्तै ठे ते
स्येणै करीनें ? तो कै सगांगी परिणामे वर्तै
मोहाशक्त एटले सगांगी कहता जीवै करयो
सग, त्यारै मोहै दीवो अग एटले सगांगी
परिणाम थया तेणै करीनें स्यो विगाड थयो ?

તોકે પુદ્ગલ ભોગે રાહ્યો વાગે પુદ્ગલે સ્વયં.
 એટલે પુદ્ગલ ભાગ રાહ્યો કહતા પુદ્ગલના
 ભોગ ને ચિપ જાય રાહ્યો, એટલે તિમ ?
 પુદ્ગલના ભાગ ચિપ તિમ તિમ જી
 વને બધીક ? રાગ ઉપજે અને એહી રીતે
 પુદ્ગલના ભોગને ચિપ રાગ ઉપજી ત્યારે
 ધારે પુદ્ગલ સ્વયં એટલે ધારે પુદ્ગલ સ્વયં
 કહતા પુદ્ગલના ગત્ર ને મેલવાની ચ્છારૂપ
 પ્રણામ મતે થતે અને એહી રીતે પુદ્ગલના
 સ્વયં ને મેલવાની ચ્છા રૂપ પ્રણામ વર્ત્યા
 ત્યારે, પરકર્તા પરિણામે ગાયે કર્મ નો થય
 એટલે પર કર્તા કહતા જીવ પર નો કર્તા
 થયો અને એહી રીતે પર નો કર્તા થયો
 રે વાગે કર્મ થય એટલે થયે કર્મ નો થય

कहता जीव कर्म रूप पुद्गलना वव प्रते पाध-
वा पादधा ॥ १२ ॥

हालः—

बंधक वीर्य करणे उदेरे । विपाकी
प्रकृति भोगवे ढल विखेरे ॥ कर्म
उदयागता स्वगुण रोके । गुण वि-
ना जीव भवो भव ढोके ॥ १३ ॥

अर्थ—बंधक वीर्य करणे उदेरे एटले
बंधक कहता जीव नवा नवा कर्मना वव प्रते
कर्म बाधे ? तोके वीर्य करणे उदेरे एटले
वीर्य कहता पगक्रम, अने करण कहता इद्रा,
अने उदेर कहता तेहनी प्रेरणाये करीने,

વિપાકી પ્રકૃતિ ધોગ્ય દલ વિગેરે એટલે
 વિપાકો રુદતા શુભાશુભ પ્રકૃતિ રૂપ વિપાક
 ના દર્શાવા જાત્રાગી સંધાયે રહ્યા છે, તે ઉદે
 આવે તે ધોગ્યો નેં વિરેરે રુદતાં સ્વેરવે અને
 તેદનેં વિપે પરિણામ રૂપ મનની ચિકાસે કરી
 નયા કર્મના ઘડ પ્રતે ઘણે, અને એહવી રીતે
 નયા કર્મના ઘડ પ્રતે વાધ્યા ત્યારે કર્મ ઉદય
 ઉદયતા સ્વગુણ રોકે એટલે કર્મ ઉદય કહતાં
 એહવી રીતે તે કર્મ નેં ઉદય કરી નેં સ્વ
 કહતાં પોતાના ગુણ તેદનેં રોક કહતાં હકિ,
 અને એહવી રીતે પોતાના ગુણ નેં હકિ ત્યારે
 ગુણ વિના જીવ મવોમવ હાકે એટલે ગુણ
 કહતાં ગુણ વિનાનો જીવ નિર્ગુણી
 ત્યારે મવોમવ નેં વિપે હોક કહતાં

आथडे (भ्रमण करे) त्यारे शिष्य कहे कैम
आथडे ? ॥ १३ ॥

बालः—

आत्म गुण आवर्णे न ग्रहे आत्म
धर्म । ग्राहक शक्ति प्रयोगे जोडे
सर्म ॥ पर लाभे पर भोग ने योगे
थाये पर कर्तार । एह अनादि
प्रवर्त्ते वाधे पर विस्तार ॥ १४ ॥

अर्थः—एटले आत्म गुण आवर्णे न
ग्रहे आत्म धर्म एटले आत्म गुण कहता
एहमी रीते पोताना आत्मगुणने कर्म रूप
आवर्ण प्रते लाभो, त्यारे न ग्रहे आत्म धर्म.

એટલે ન ગ્રહે આત્મ ધર્મ કહતા જ્ઞાન, દર્શન,
 ચારિત્ર આદિ અનતો ધર્મ આત્માને ત્રિપે
 રણો છે, તેહના ગ્રહણ પ્રતે ન કરે અને એહી
 રીતે આત્મગુણનો ગ્રહણ પ્રતે ન કરે ત્યારે,
 ગ્રાહક શક્તિ પ્રયોગે જોડે પુદ્ગલ સર્મ, એટલે
 ગ્રાહક શક્તિ કહતા આમાની ગ્રાહકતા રૂપ
 જે શક્તિ, અને પ્રયોગે કહતા તેણે કરીને
 જોડે પુદ્ગલ સર્મ એટલે જોડે પુદ્ગલ સર્મ
 કહતા કર્મરૂપ પુદ્ગલના સર્વ પ્રતે જોડવા
 માઝ્યા, અને એહવા રીતે કર્મરૂપ પુદ્ગલના
 સ્વપ્રત જોડવા માઝ્યા ત્યારે, પરલામે પર
 ભોગને જોગ થાયે પર કર્તાર એટલે પરલામે

૧. શુભાશુભ રૂપ પર પુદ્ગલના લાભ
૨. તેહને વિપૈ લાભ પળો માન્યો ? અને

दान कहता शुभाशुभ रूप पर पुद्गलनो दान
 देहने तेहने विषे दान पणो मान्या २ अने
 भोग कहता शुभाशुभ रूप पर पुद्गलना भोग
 मिल्हा, तेहने विषे भोगपणो मान्या ३ अने
 उपभोग कहता शुभाशुभ रूप पर पुद्गलना
 उपभोग मिल्हा, तेहने विषे उपभोग पणो
 मान्या ४ अने ए दानादिक चार लट्ठिने
 विषे वीर्यनी शक्ति हती ते फोरववा माढी
 एटले ए पंच लट्ठि स्वरूप अनुजाड पणे
 जीव भूदयो त्यारे पर अनुजाड पणे अगली
 (उलटी) फोरववा माढी अने एदरी रीते
 अवली फोरववा माढी, त्यारे जोगे थाये पर
 कर्तार एटले जोगे कहता तेहने जोगे करीने
 जीव परना कर्ता ययो अने परना कर्ता

धयो त्वारे, एह अनादि प्रवर्ते बाधे पर
 विस्तार एटले एह अनादि कहता एहर्वा
 रीते अनादि काज्नी जीवने अवलो प्रवर्त,
 थई त्वारे बाधे पर विस्तार, एटले बाधे पर
 विस्तार कहता जीवने कर्म रूप पर पुद्गलनो
 विस्तार मते वधया माड्यो, त्वारे शिष्य कहे
 कर्मरूप पर पुद्गलनो विस्तार मते केम वधया
 मोड्यो ? ॥ १४ ॥

बाल—

एम उपयोग वीर्यादि लब्धि । पर
 भाव रगी करे कर्म वृद्धि॥ पर दया-
 , यदा सुह विकल्पे । तदा तदा
 कर्म तणो वध कल्पे ॥ १५ ॥

अर्थ—एटले एम उपयोग वीर्यादि
 कइता एहवी रीते वीर्यादि पचलविय
 ने विषे जीवनो अवलो उपयोग वृत्यो, अने
 एम अवलो उपयोग वृत्यो त्यारे पर भाव
 रंगी करे कर्म वृद्धि एटले पर भाव रंगी
 कइता जीव पर स्वभाव रूप विभाव दशा
 ने विषे रगाणो अने एहवी रीते पर स्वभाव
 रूप विभाव दशाने विषे रगाणो त्यारे करे
 कर्म वृद्धि कइता ते जीने नवा नवा कर्मनी
 वृद्धि मत्ते करवा मांडी अने पर दयादिक
 यदा सुह विकल्पै एटले यदा कइता जेवा
 रे जीवनो पर दयादि शुभ विकल्प थयो
 तदा पुण्य कर्म तणो वध कल्पै एटले तदा
 कइता तिवारे जीव पुण्य रूप कर्मनो वध मत्ते

વારે, અને જાહેરી રીતે શુભાશુભ રૂપ કર્મના
વગર પ્રેતે વાધ્યા ત્યારે ? ॥ ૧૫ ॥

ચાલ.—

તેહિજ હિસાદિક દ્રવ્યાશ્રવ કરતો
ચચલ ચિત્ત । વટુક વિપાકી ચેતન
મેલે કર્મ વિચિત્ત ॥ આત્મ ગુણ ને
હણતો હિસક ભાવે થાય । આત્મ
ધર્મનો રક્ષક ભાવ અહિંસક ક-
હાય ॥ ૧૬ ॥

અર્થ.—તેહિજ હિસાદિક દ્રવ્યાશ્રવ
ચચલ ચિત્ત એટલે તેહિજ હિસાદિ
તે જીવ પાંદલે ગુણસ્થાન અળા હપ-

योगे मिन्यात्व भावै, एहवी रीते हिंसादि
 आश्रव रूप प्रणामे चचल स्वभावै शुभाशुभ
 रूप आश्रवने दलीये करी पोताना गुणने
 कहि कहता हणे, अने एहवी रीते पोताना
 गुणने हणया त्यागे, कटुक विपाकी चेतन
 मेले कर्म विचित्र एटले कटुक विपाकी
 कहता ते जीव कहवा विपाक प्रतं भोगवै;
 अने मेले कर्म विचित्र एटले मेले कर्म विचित्र
 कहता जीव विचित्र विचित्र प्रकारना कर्म
 प्रते मेठया (ग्रहण करवा) माड्या, अने
 एहवी रीते कर्म प्रतं मेलयवा माड्या त्यांर,
 आत्म गुणने हणतो हिंसक भागे थाय
 एटले आत्म गुणने हणतो कहता एहवी, रीते
 जे पोताना आत्माना गुणने हण तेहने भाव

હિંસા નામે એને આમ ધર્મનો રક્ષક માત્ર
 અહિંસક કહાય પટ્ટે આત્મ ધર્મનો રક્ષક
 કહતા શુભાશુભ વિભાવ દશા રૂપ પર પુરુષ-
 છર્ની વચ્ચે વસી રહિત, અને એક પોતાની
 આત્મ સત્તાએ નાનાદિ અનંતગુણરૂપ ધર્મ રણો
 છે, તદ્દની રક્ષા પ્રતે કરે છે, તે જીવને માત્ર
 અહિંસક કહતા માત્ર દયા કહિયે અને એહવી
 રીતે માત્ર દયારૂપ પ્રણામવર્ત્યા ત્યારે ? ॥૧૬॥

ટાંલ —

આત્મ ગુણ રક્ષણા તેહ ધર્મ । સ્વ
 ગુણ વિધ્વસણા તે અધર્મ ॥ માત્ર
 વ્યાત્મ અનુગત પ્રવૃત્તિ । તેહથી
 સસાર છિત્તિ ॥ ૧૭ ॥

अर्थः—आत्म गुण रक्षणा तेह धर्म
 एटले धर्म कोने कहिये ? तोके एहवी रीते
 जे पोताना आत्म गुणने निरावर्ण कहता
 प्रगट करायनी वाञ्छा रूप प्रणाम मते वर्ते
 ठे, अने जे गुण प्रगट्या ठे ते गुणनी रक्षा
 करे ठे ते जीयने धर्मा कहिये अने स्वगुण
 विध्वंसणा ते अधर्म एटले धर्म ते कोने
 कहिये तो के स्व कहना पोताना गुण तेहने
 विध्वंसणे कहता कर्म रूप आर्ये करि हने ते
 जीयने धर्मा कहिये अने भाव जा यात्म
 अनुगत प्रवृत्ति एटले भाव अ यात्य कहना
 एहवी रीते जेहने चाण पणो थयो ठे, एहवी
 रीते जेहने भासन थयो ठे, एहवी रीते जे
 रमण करे ठे, ते जीव ने भाव अध्यात्मी क

હિયે અને પહવીરીતે માત્ર અધ્યાત્મરૂપ ગુણ
 પ્રણમ્યા ત્યારે, અનુગત પ્રવૃત્તિ ઇટલે અનુગત,
 રહતા પહવા રીતે જે પોતાના આત્મ સ્વરૂપ
 મેં પ્રવૃત્તિ કહતા રમણ પ્રતે કર છે અને પહવી
 રીતે રમણ પ્રતે કરે ત્યારે નેહથી હોય સસાર
 છિત્તિ ઇટલે તે જીવ સસારનો છેદ યહતા
 પાર પ્રતે પામે ત્યારે શિષ્ય કરે પહવી રીતે
 સસારનો પાર પ્રતે કર પામે ? ॥ ૧૭ ॥

ચાલ —

પહ પ્રવોધનો કારણ તારણ સદ્-
 ગુરુ સગ । શ્રુત ઉપયોગી ચરણાનંદી
 ગુરુ રગ ॥ આત્મ તત્વાલંબી

रमता आत्म राम । शुद्ध स्वरूप
नै भोगे जोगे जसु विश्राम ॥ १८ ॥

अर्थ -एटले एह प्रयो र कहता एहरी रीते
प्रतिबोध किहा पायीये ? अने कारण कहता
एहरी रीते प्रतियोगीनो कारण किहा मिले ?
अने कारण कहता एहरी रीते प्रतिबोध देखेने
ससार थको कोण तारे ? तोके सद्गुरु सग
एटले सद्गुरु मग कहता जे भला गुरु तेहनो
संग करता तेहनी सेवा कहता, तेहनी भक्ति
करता ससार समुद्र नो पार प्रते पायीये उला
सद् गुरु केहना छे ताके श्रुत उपयोगी चरणा
नदी कर गुरु रग एटले श्रुत उपयोगी कहता
श्रुत ज्ञान नै विषे सदाकाल निरंतर पणे उप-

યોગ જેહનો વર્તે છે અને વલી સદ્ગુરુ કેહવા
 છે ? તોફ ચરણાનંદી એટલે ચરણાનંદી કહતા
 ચારિત્રને વિષે સદા કાલ નિરતર પળે જેહનો
 આનંદ પળો વર્તે છે; અને કર ગુરુ રગ એટલે
 કર ગુરુ રગ કહતા જો એહવા ગુરુનિહારે
 રગ લગાવીયે તો સસાર સમુદ્રનો પાર પ્રતે
 પામીયે અને વલી સદ્ગુરુ કેહવા છે ? તો કે
 આત્મતત્ત્વાલંકારી રમતા આત્મ રામ એટલે
 આત્મ તત્ત્વાલંકારી કહતા સદા કાલ નિરતર
 પળે જે પોતાના આત્મ સ્વરૂપના આલંબનને
 વિષે વર્તે છે અને વલી સદ્ગુરુ કેહવા છે ?
 તોફ રમતા આત્મ રામ એટલે રમતા આત્મ
 રામ કહતા સદાકાલ નિરતર પળે જે પોતાના
 આત્મ સ્વરૂપને વિષે રમણ પ્રતે કરે છે વલી

सद्गुरु केहवा छे ? तो के शुद्ध स्वरूपने विषे
 भोगे जागे जसु विश्राम एटछे शुद्ध कहता
 जे निर्मल कर्म रूप मल वस्त्र रहित एहको
 पोतानो स्वरूप, अने भोगे कहता तेहना
 भोगते विषे अने जोगे कहता मन वचन
 कायाना जोगना विश्राम पणा बर्ते छे अने
 वली सद्गुरु केहवा छे ? ॥ १८ ॥

हालः—

सद्गुरु जोगयी बहुल जीव । कोइ
 वली सहजथि थड सजीव ॥ आत्म
 शक्ति करी गठिभेदी । भेद ज्ञानी
 थयो आत्म वेदी ॥ १९ ॥

અર્થ.—ઘટલે રહુલ કહતા ઘગા જીવ
 ઇશ્વરી રીતે સદ્ગુરુના જોગ મિલ્યા થકી
 સમ્યક્ત્વના પ્રાપ્તિ પ્રતે પામે, અને કોઈ રહી
 સહજથિ થ, મજાવ ઘટલે કોઈક જીવ
 સહજ થકી સર્જીવ થઈને ચાર પ્રત્યેક સુદ્ધની
 પરે પિણ સમક્તિ પામે પિણ આત્મશક્તિ
 ફરી ગઢી ભેદા ઘટલે જિહાં ગઢી ભેદ કરવો
 તિહા તો પોતાના આત્માની શક્તિયે અપૂર્વ
 કરણ રૂપ વીર્યે કરીને જો ગઢીને ભેદીયે
 તો સમક્તિની પ્રાપ્તિ પ્રતે પામીયે, અને ઇશ્વરી
 રીતે સમક્તિની પ્રાપ્તિ પ્રતે પામ્યો ત્યારે ભેદ
 જ્ઞાની રયો આત્મવેદા ઘટલ ભેદજ્ઞાની કહતા
 ૥૧૪ અજીવની ઓલસાણે, સ્વ પરનો વૈચળ
 તે જીવને ભેદજ્ઞાન પ્રગટે, અને ઇશ્વરી

राते भेदज्ञान प्रगट्यो न्यारे ? तोके थयो
आत्मवेदी कहता पाताना आत्मानो स्वरूप
प्रगट करवो तेहना वेदने विषे सदा काल
निरतर पणे उपयोग जेहनो बर्त. अने एहवी
रीते उपयोग प्रते केम बर्त्यों ? ॥ १९ ॥

चालः—

द्रव्ये गुण पर्याय अनतनी थई पर-
तीत । जाण्यो आत्म कर्ता भोक्ता
गइ परभीन ॥ श्रद्धा योगे उपनो
भासन सुनये तत्त्व । साध्यालवी
चेतना बलगी आत्म तत्त्व ॥२०॥

अर्थ,—एटले द्रव्ये गुण पर्याय अनत
नी थई परतीत एटले द्रव्य कहता

કાય ૨ અધર્માન્નિકાય ૩ આકાસ્તિકાય ૪
 પૃથ્વ્યાન્નિકાય ૫ કાલ ૬ અને જીવ ૬ ૯
 છ, દ્રવ્ય અને ગુણ પર્યાય કહતા તેહના
 અનતા અનતાગુણ ને અનતા પદ્માય
 તેહનો ભાસન કહતા જાણપણા રૂપ પ્રતીત
 મતે પ્રગટે, અને ઇહરી રીતે પ્રતીત મતે પ્ર
 ગટી ત્યારે, જાણ્યો આત્મ કર્તા ભોક્તા ગણ
 પરમીત પટલે જાણ્યો આત્મ કર્તા કહતા
 ધ્યયહાર નયને મતે જાણને શુભાશુભ રૂપ
 વિભાવ દશાનો કર્તા કહિયે અને નિશ્ચય
 નયને મતે જિવન પોતારી જ્ઞાનાદિ અનત
 ગુણ રૂપ જે લક્ષ્મી તેહનો કર્તા કહિયે અને
 મોક્તા કહતા ધ્યયહાર નયને મતે જાણને
 શુભાશુભ રૂપ પર પુદ્ગલનો ભોક્તા કહિયે

અને નિશ્ચય નયે જીવને પોતાના જ્ઞાનાદિ
અનંત ગુણ રૂપ જે પર્યાય તેહનો ભોક્તા ક-
હિયે અને એવી રીતે નિશ્ચય વ્યવહાર નયે
પોતાના આત્માને કર્તા ભોક્તા પળે જાણ્યો
ત્યારે, ગઈ પર ભીત, ઇટલે ગઈ પરભીત
કહતા તે જીવને ભવ ના ભય પ્રતે ટલે, ઇટલે
ભવના ભય પ્રતે કેમ ટલ્યા ? તોફે શ્રદ્ધા
યોગે હવનો ભાસન સુનયે સત્ય ઇટલે શ્રદ્ધા
કહતા શ્રદ્ધાને યોગે અને મુ નય કહતા મલે
નયે કરીને સત્ય ભાસન રૂપ પ્રતીત પ્રતે
પ્રગટે અને એવી રીતે સત્ય ભાસન રૂપ
પ્રતીત પ્રતે પ્રગટી ત્યારે સાધાલચી ચેતના
વહી આત્મતત્ત્વ, ઇટલે સાચ કહતા પોતાનો
આત્મા નિરાવર્ણ કરવા રૂપ જેવે જો, અને

ચેતના વલગી કહતાં ત્યા જેહની ચેતના પ્રત્ન
લાગી અને એહની રીતે ચેતના લાગી
ત્યારે ? ॥ ૨૦ ॥

ઢાલ*—

ઇદ્ર ચદ્રાદિ પદ રોગ જાણ્યો.
શુદ્ધ નિજ સિદ્ધતા ધન પિછાણ્યો॥
આત્મ ધન અન્ય આપે ન ચોરે.
કોણ જગ વીન વલો કોણ જોરે
॥ ૨૧ ॥

અર્થા—ઇદ્ર ચદ્રાદિ પદ રોગ જાણ્યો
પટલે ઇદ્ર ચદ્રાદિ કહતાં ઇદ્ર ચદ્ર આદિ ચક્ર,
વર્તી વાસુદેવના, વલદેવના હદ્રોજનિત પુદ્ગલીક

जे सुख, तेहनें रोग समान करी जाणै एटले
 एहवी राते इट्टी जनित पुद्गलीक सुखने रोग
 समान करी केम जाण्यो ? तो के शुद्ध निज
 सिद्धता धन पिठाण्यो एटले शुद्ध कहतां जे
 निर्मल कर्म रूप मलथकी रहित, एहवो
 पोताना आत्मानो सिद्धि रूप जे धन, तेहने
 पिठाण्यो कहता जाण्यो एटले एहवी रीते
 पोताना आत्मानो सिद्धि रूप धन प्रते
 ओळख्यो तयारे आत्म धन न आपे न चोरे,
 एटले आत्म धन कहता पोताना आत्मानो
 ज्ञान, दर्शन, चारित्र आदि अनंत गुण रूप
 जे धन, न आपे न चोरे एटले न आपे
 कहतां ए कोईने आप्यो अपाय नहीं, अने
 न चोरे कहता ए कोईनो लीधो लवाय नहीं.

कौण जग दीन बली कोण जोरे एटले जग
 ये कोई दीन पिण नथी जे तेहने आपे, अने
 जगतमे कोई जोरावर पिण नथी जो खेचा
 लेवे एटले निथय नयने भते सर्वे जीव
 सत्ताये एक रूप सरीखा ज्ञानादि अनेत गुण
 रूप लक्ष्मीना घणी जाणवा एटले लाली
 मेरे लालकी, ज्या देखू त्या लाल (इसमें
 कौन है कमाल ?) तोके दिलकी गाठ
 खोलत नहीं तावे फिरे कमाल ॥ २१ ॥

बाल—

आत्म सर्व समान निधान महा
 सुख कद । सिद्धतणा साधर्म्यो
 सत्ताये गुण वृद्ध ॥ जेह स्वजाति

तेहथी कोण करै वर्ध वध । प्रग-
ट्यो भाव अहिंसक जाणै शुद्ध
प्रवध ॥ २२ ॥

अर्थ:—एटले आत्म सर्व समान कहता
सर्व जीव सत्ताये एकरूप सरीखा सामान्य
पणे करी जाणवा, अने निधान कहता निश्चय
नयने मते सर्व जीव सत्ताये ज्ञान, दर्शन,
चारित्र, रूप निधाने करीने सहित ते अने
महा सुख कद एटले महा सुख कद कहता
निश्चय नयने मते सर्व जीव सत्तायै सुखना
कद कहता मूल सामान्य करी जाणवा सिद्ध
तणा साधर्मी सत्तायै गुण वृद्ध एटले सिद्ध
तणा साधर्मी कहता निश्चय नयने मते सर्व

જોયના યૈ સત્તાયે સિદ્ધ સમાન એક રૂપ
 સરોગ્યો કરી જાણ્યા અને ગુણ શુદ્ધ વર્ણો
 નિશ્ચય નયન મને સર્વજીવ સત્તાયે જ્ઞાન.
 દર્શન, ચારિત્ર આદિ અનંત ગુણ રૂપ હા
 કહતાં જે સમૂહ તિર્ણ કરીને સહિત છે અને
 એવી રીત જેદ સ્વજાતિ તેહથી કોણ ક
 વધ યથા એટલે સ્વજાતિ કહતાં મર જીવ
 સત્તાય એકરૂપ મરોત્તા છે, એક ઠિકાણેપ
 આપ્યા, અને એક ઠિકાણે જાસે તેહથી કોણ
 કરે વધ વધ ણટલે તેહથી વધ વધ કરત
 તિણ સુ મ્હારે ટેદન ભેદન રૂપ વિરોધ ભાવ
 કરવો ન ઘટે એટલે એવી રીતે વિરોધ ભાવ
 કેમ ન કરે ? તા કે પ્રગટ્યો ભાવ અહિંસક
 જાણે શુદ્ધ વચ્ચ, એટલે પ્રગટ્યો ભાવ અહિં

सक कहता ते जीवने भार दया रूप अहिंसक
पणे प्रगटे अने एहवीं रीते भार दया रूप
अहिंसकपणो प्रगटे अने एवी रीते भार दया
रूप अहिंसकपणो प्रगट्यो त्यारे जाणे शुद्ध
प्रवध एटछे 'जाणे शुद्ध प्रवन्ध कहता ते जीवने
शुद्ध प्रतियोगनो लाभ प्रते जाणयो अने एहवीं
रीते शुद्ध प्रतियोगनो लाभ थयो त्यारे? ॥२२॥

ढालः—

ज्ञाननी तीक्ष्णता चरण तेह । ज्ञान
एकत्वता ध्यान तेह ॥ आत्मता
दात्मता पूर्ण भावे । तदा निर्मला-
नद सपूर्ण पावे ॥ २३ ॥

अर्थाः—ज्ञाननी तीक्ष्णता चरण तेह.

एटले चरण कहता चारित्रवत् जीव ते कोने
 कहिये ? तो के जीव अजीव रूप नव तत्व
 पद द्रव्य, नय, निक्षेप, प्रमाण, उत्सर्ग, अप-
 वाद, निश्चय, व्यवहार, द्रव्य, भावनो स्वरूप
 जाणि, जीव सत्ताने ध्याये, अजीव सत्तानां
 त्याग करे ज्ञान, दर्शण, चारित्र रूप शुद्ध
 निश्चय नय ज्ञाननो तीक्ष्णता रूप उपयोग
 जेहनो वर्ते, तेह जीवने चारित्रवत् कहिये ज्ञान
 ध्यान गेह एटले ध्यान नो गेह कहता घर
 ते कोन कहिये ? तो के एहवी रीते जे पो
 ताना आत्म स्वरूपना ज्ञान रूप ध्यानने विषे
 एकत्वपणे, सदाकाल निरंतर पणे, जेहनो
 उपयोग वर्ते ते जीवने ध्याननो गेह कहता
 घर मते कहिये एटले एहवी रीते ज्ञान ध्यान

रूप जीवनो उपयोग उत्तरो त्वारे; आत्मता
 दा मता कहता आत्मानो तद्रूप स्वरूप
 जेहवो सत्ताये रह्यो छे तेहवो, अने ता पूर्ण
 भावे एटले ता कहता तिमज अने पूर्णभावे
 कहता श्रुद्ध निश्चय नय सम्पूर्ण भावे करीने
 सहित तदा निर्मलानन्द सम्पूर्ण पावे एटले
 तदा कहता त्वारे अने निर्मल कहता कर्म
 रूप मलयकी रहित अने नद कहता आनन्द
 मयी, अने सम्पूर्ण पावे कहता सिद्धि रूप
 कार्य प्रते सम्पूर्ण भावे करीने नीपजे अने
 पहरी रीते सिद्धि रूप कार्य सम्पूर्ण भावे
 करीने नीपजे त्वारे ? ॥ २३ ॥

चान्द—

चेतन अस्ति स्वभाव में जेह न

भासे भाव । तेहथि भिन्न अरोचक
 रोचक आत्म स्वभाव ॥ सम्यक्त
 भावे भावे आत्म शक्ति अनत ।
 कर्म नाशनो चित्तन नाणे'ते मति-
 यत ॥ २४ ॥

अर्थः—चेतन अस्ति स्वभाव में जेह
 न भासै भाव एटछे चेतनो अस्ति स्वभाव
 कहता शुद्ध निगय नय पोतानी आत्म सत्ता
 नै त्रिप दानाणि अनतगुण रूप स्फाटिक रत्न
 समान अस्ति स्वभाव एगो छे; तेहना कोई
 माले नास्ति पणो नथी; जेह न भासे भाव
 एटछे जेह न भासे भाव कहता ए अस्ति

स्वभाव में शुभाशुभ रूप विभाव दशानो
 नास्ति पणो जाणया, एटले ए शुभा-शुभ रूप
 विभाव दशा जांवने अनादिकाज्जी लागी
 छे, ते व्ययहार नयनें मते, पिण नास्तिपणे
 जाणवी तेहयि भिन्न अराचक रोचक आत्म
 स्वभाव एटले तेहयि भिन्न कहता ए शुभा-
 शुभ विभाव दशा रूप कर्मयक्की भिन्न कहता
 छुटो छे; अने अरोचक कहता ए विभाव
 दशाथरी एहवी दष्टि वाला जीवनों अरुचि
 भाव उत्ते छे त्यांगे शिष्य कहे रुचि किहा
 वत्ते छे ? तोके रोचक आत्म स्वभाव, एटले
 रोचक आत्म स्वभाव कहता एहवी रीते
 जाणपण रूप रमण जेहनें थयो छे, तेह जी-
 वनें एक शुद्ध चिदानंद परमज्योति पूर्णब्रह्म

સ્વ નિર્મળાનંદ પદ્મો પોતાના આત્માનો
 સ્વરૂપ પ્રગટ કરેલા, રાચક કદતા કચિ
 જેહની વર્ત છે અને એહવી રીતે કચિ પ્રત્તે
 રત્તો સ્યારે, સમ્યક્ત ભાગ ભાગ આત્માત્તિ
 અનંત એટલે સમ્યક્ત ભાગ કદતા એહવા
 રીતે જાણવળા રૂપ સમ્યક્ત ભાગે કરીને જેને
 પોતાના આત્માની અનંત શક્તિ પ્રત્તે જાણી
 છે, અને એહવી રીતે અનંતશક્તિ પ્રત્તે જાણી
 સ્યારે, કર્મ નાશનો ચિંતન નાશ તે મતિયત
 એટલે મતિયત કદતા એહવી નિર્મલ બુદ્ધિના
 ધણી શુદ્ધ ભાગનું રૂપ જાણવળે કરીને, જેને
 પોતાના આત્માનું કર્મ રૂપ ઉપાધિ થકી
 રહિત, શુદ્ધ ચિદાનંદ નિર્મલ પરમજ્યોતિ
 સત્યાયે સિદ્ધ સમાન, એહવી રીતે જેને નિશ્ચય

નયને મતે જાણવળા રૂપ અન્તરગ પ્રતીત ફરી
 છે, તે જીવ કર્મ નાશનો ચિંતન નાળે; રહતાં
 શુદ્ધ નિથય નય કરીને જોતાતો સ્ફટિક
 રત્ન સમાન આત્માનો સ્વભાવ નિર્લેપ છે
 ઇટલે જિમ સ્ફટિક ક્યામ ઢકને જોગે ફરી
 ને ક્યામ દીલે અને રાતા ઢકન જોગે કરી
 ને રાતો દીલે; પિળ એ ઢકને અભાવે જોતાંતો
 સ્ફટિક નિર્મલો છે, તિમ આત્માનો સ્વભાવ
 શુદ્ધ નિર્મલ સ્ફટિક સમાન છે પિળ શુભા-
 શુભ પુણ્ય પાપ રૂપ ઢકને જોગે કરી કર્મરૂપ
 આધા (પ્રતિગિમ્) પહી છે, પિળ એ કર્મ
 રૂપ ઢકને અભાવે કરી ને જોતાતો આત્મા
 શુદ્ધ નિર્મલ પરમ જ્યોતિ સત્તાયે સિદ્ધ સમાન
 છે. (ગાથા) જિમ નિર્મલ તારે રત્ન

સ્ફટિક તર્ણી, તિમ જે જોય સ્વભાવ ॥ ૨૩ ॥
 જિન રીરેર, ધર્મ પ્રકાશિયો, પ્રગ્લ કપાય
 અભાર ॥ ગીથા જગદિયના દૂત નમ સા
 ગાયના મ્તરન મધ્યે પરમાર્થ જાણશે પદ્મી
 રીતે શુદ્ધ ભાસન રૂપ જાણ પળાના ધર્મી
 તેડ જીવ ધર્મ નાગના ચિન્તન કહતા કાપર
 પળો ચિન્તન રિપે ન જાવ જે મ્હારે કર્મ વી
 થારે ટાંકે અને પઢી રીતે કાપર પળો કેમ
 ન છારે ? ॥ ૨૪ ॥

ટાલ—

સ્વગુણ ચિન્તન રસે બુદ્ધિ ઘાલે ।
 આત્મ સત્તા મળીજે નિહાલે ॥
 શુદ્ધ સ્વાદ્વાદ પદ જે સમાલે ।

पर घरे तेह मति केम वाले ॥२५॥

अर्थ:—स्वगुण चिन्तन रसे बुद्धि घाले एटले स्वगुण, कहता पोतानी आत्म सत्ता नें विषे ज्ञान, दर्शन, चारित्र आदि अनन्ता गुण रक्षा छे अने चिन्तन रसे बुद्धि घाले एटले चिन्तन कहता तेहना चिन्तन नें विषे रसे करी न युक्त बुद्धि जेहनी बर्ते छे अने एहवी रीते रसे करी नें युक्त बुद्धि बर्ती त्यारे, आत्म सत्ता भणी ते निहाले एटले आत्म सत्ता कहता ज्ञानादि अनन्त गुण रूप पोतानी आत्म सत्ता नें अन्तर दृष्टिये करी नें निहाले कहता निरखी नें जोवे छे अने एहवी रीते पोतानी आत्म

સત્તા ને જોવે ત્યારે શુદ્ધ સ્વાદ્વાદ પદ એ
 સમાજે પટલે શુદ્ધ વહના નિર્મળ કર્મ રૂપ
 હેવ થતો રહિત અને સ્વાદ્વાદ કહતા સ્વાદ્વાદ
 રૂપ નિત્ય ૧ અનિત્ય ૨ ઇક ૩ અનેક ૪
 સત્ય ૫ અસત્ય ૬ રક્તવ્ય ૭ અરક્તવ્ય ૮
 ણીરીતે આઠ પક્ષે કરીને સહિત, અને પદ
 કહતા પદ્મો પોતાના પદ મતે, અને સમાજે
 કહતાં જાણે દેવે છે. ત્યારે શિષ્ય કહે, નિત્ય
 અનિત્યાદિ આઠ પક્ષે કરીને પોતાનો પદ
 મતે કેમ સમાજે કહતાં જાણે દેવે છે ? ત્યારે
 ગુરુ કહે મો ? શિષ્ય સ્વાદ્વાદ મજરી મેં કળો
 ઠે - નિત્યા નિત્યાચનક ધર્મ સર્વલેક વસ્તુ.
 મ્યુપગમત્ય સ્વાદ્ વાદત્ય ॥ ત્યારે શિષ્ય
 કહે ૫ નિત્ય અનિત્યાદિ આઠ પક્ષે કરી

जीवनो स्वरूप केम जाणिये ? त्पोरे गुरु कहे,
व्यवहार नयनें मते उदय भावनें जोगे करी
जे गति में जीव रत्ते ठे, ते गति में नित्य
छे अने समय समय आडखो घटे ठे यातें
अनित्य कहिये; पिण ते अनित्यपणा में पोतें
नित्य पणे बर्ते छे एटले ए नित्य में अनित्य,
अनित्य में नित्य, ए व्यवहार नयनें मते
मर्मार्थ जाणवो । १ ।

हिंव निश्चय नयनें मते नित्य अनित्य
पसै करी जीवनो स्वरूप देखावै छे एवले
निश्चय नयनें मते जीवना चार गुण ज्ञान,
दर्शन, चारित्र, अने वीर्य, ए चार गुण,
अने पर्याय में जव्यावाय अमूर्ति अने अण-
अवंगोह, एटले ए चार गुण अने

जीवना नित्य छे अने एक अगुरु लघु पर्याय जीव नें सर्वे गुणमा हानि वृद्धि रूप उपजबो विणसबो करे छे, माटे अनित्य कहिये अने ए अगुरु लघु पर्याय सर्व गुण में हानि वृद्धि रूप उपजबो विणसबो करे छे तेहमा ए ज्ञानादि चार गुण ते नित्य पणै बर्ते छे एटले प नित्य में अनित्य, अने अनित्य में नित्य पसनो विचार निधय नयनें मने जाणरो ॥ २ ॥

छिने व्यवहार नयनें मते एक अनेक पक्षे करी जीवनो स्वरूप देखाडे छे एटले व्यवहार नयनें मते उदय भावनें जोगे करी गति में जीव बर्ते छे, ते गति में एक छे, कोई नो बेटी, कोई नो चाप, कोई नो

काको, कोई नो मामो, कोई नो भाई, कोइनो भोजो, एम अनेक प्रकार जीव में बेटापणो, काकापणो, मामापणो, भाईपणो भोजपणो, रसो ठे माटे एणी रीते अनेक पण कहिये 'पिण ए बेटा, बाप, काका, मामा, भाई, भोज पणामें पीता पणोते एक वत ठे एटल ए एक में अनेक अने अनेक में एक, पक्षनो विचार व्यग्रहार नयने मते जाणवो । ३ ।

हये निश्चय नय करी जीवम एक अनेक पक्ष मते देखाडे ठे एटले निश्चय नय करी सर्व जीवनो धर्म सत्ताये एक रूप सरीखो ठे 'माटे सर्व जीव एक कहिये, अने गुण पर्याय ने प्रदेश अनेक ठे. एटले गुण अतन्ता, पर्याय अनता. अने प्रदेश असंख्याता, 'माटे

અનેકે પિણ કહિયે; અને એ શુણ પર્યાયને પ્રદેશ
 અનેક છે, પિણ તેમાં જીવપણો એક સરીખો
 છે મોટા એવી રીતે અનેકમાં એક પણ કહિયે
 એટલે એવી રીતે નિશ્ચય નય કરી એક મેં
 અનેક, અને અનેકમાં એક પણનો વિચાર
 જાણવો । ૪ ।

હિયે વ્યવહાર નયને મતે જીવમાં મત્ય
 અસત્ય પણ મતે દેખાડે છે એટલે વ્યવહાર
 નયને મતે જીવ પોતે પોતાના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર,
 કાલ, ભાવપણે કરીને સત્ય છે અને પરદ્રવ્ય,
 પરક્ષેત્ર, પરકાલ, અને પરભાવ પણે કરીને
 અસત્ય છે એટલે વ્યવહાર નયને મતે દ્રવ્ય

જીવ દ્રવ્ય જે ગતિમે પોતે વિરાજમાન
 યકો વર્તે છે ૧ અને ક્ષેત્ર યકી કહતા જેટલો

ક્ષેત્ર પોતે અવગાહિ કહતાં મર્યાદારૂપ પોતાનો
 કરીને રોક્યો છે; ૨ અને કાલધમ્ની કહતાં
 સમય રૂપ પોતાના ઝાઝરવા પ્રમાણે કાલ
 જાય છે ૩ અને ભાવ કહતા સર્વ જીવ પોતે
 પોતાના શુભાશુભ રૂપ ભાવમેં રજો વર્તે છે
 પટલે પહવી રીતે વ્યવહાર નયનેં મતે સર્વ
 જીવ પોતે પોતાના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ, ભાવે
 કરીને સત્ય છે. અને પરદ્રવ્ય, પરક્ષેત્ર, પર-
 કાલ, પરભાવ પળે કરીને અસત્ય છે, ણિ
 એ અસત્ય પળામે પોતાનો સત્ય પળો વર્તે છે
 પટલે સત્ય મેં અસત્ય, અને અસત્ય મેં સત્ય
 પક્ષનો વિચાર વ્યવહાર નયનેં મતે કરી
 જાણ્યો । ૫ ।

હિવે નિશ્ચય નય કરી જીવમે સત્ય

અસત્ય વક્ષ મતે દિશ્વાને છે એટલે નિશ્ચય
 નયને મતે જીવ પોતે પોતાના સ્વદ્રવ્ય, સ્વક્ષેત્ર
 સ્વકાલ, સ્વભાવ પળે કરીને સત્ય છે, અને
 પરદ્રવ્ય, પરક્ષેત્ર, પરકાલ, પરભાવ પળે કરી
 ને અસત્ય છે એટલે નિશ્ચય નયને મતે જીવ
 મેં સ્વદ્રવ્ય કહતા જ્ઞાનાદિ ગુણ જાણવા ?
 અને સ્વક્ષેત્ર કહતા જીવ પોતાના અમર્યાત
 પ્રદેશ રૂપ સ્વક્ષેત્ર અગાદિ રહ્યો છે ૨ અને
 સ્વકાલ કહતા પોતાનો અશુરલઘુ પર્યાય
 સદાકાલ જ્ઞાનિ દૃદ્ધિ રૂપ ઉપજાયો વિણસવો
 કરે છે ૩ અને સ્વભાવ કહતા પોતાના ગુણ
 પર્યાય ૪ તેણે કરીને જાવ સત્ય છે અને
 પરદ્રવ્ય, પરક્ષેત્ર, પરકાલ, પરભાવ પળે કરી
 જીવ અસત્ય છે વિણ ૫ અસત્યવર્ણામે પો

तानो सत्य पणो वर्त्ते ठे एटले ए सत्य में असत्य, अने असत्य में सत्य पक्षनो विचार निश्चय नयनें मते करी जाणवो । ६ ।

हिने निश्चय व्यवहार नये वक्तव्य, अवक्तव्य रूप पक्षे करी जीवनो स्वरूप मते देखारे ठे, एटले उद्दय भाग नें जोगे करी व्यवहार नयनें मते जीव पहिले गुण स्थान सु भाडी यागत् तेरमा चवदमा गुण-स्थान पर्यंत वर्त्ते ठे, ते जीवना जेटला गुण केवली भगवानना परूपवामें आये ते वक्तव्य अने केवली भगवानना परूपवामें न आये ते अवक्तव्य । ७ ।

अने निश्चय नयनें मते सिद्ध परमात्मा गुणस्थान वर्जित लोकनें अते त्रिराजमान

વર્તે છે, તેહના જટયા ગુણ કેવલી ભગવાનના
 પરપરામે આવે તે વ્રક્તવ્ય, અને કેવલી ભગ-
 વાનના પરપરામે ન આવે તે અવ્રક્તવ્ય, એહરી
 રીતે નિશ્ચય વ્યવહાર નય વ્રક્તવ્ય, અવ્રક્તવ્ય
 રૂપ પક્ષે કરી જીયનો સ્વરૂપ જાણવો ૮.૬૩
 આઠ પક્ષે કરી જીયનો સ્વરૂપ ઓલસવો

અને પદજે સમાલે ઘટલે ઘડવૂં પોતાનો
 પદ પ્રત સમાલે કહતાં જાણે, ઓલસે છે,
 અને એહરી રીતે પોતાનો પદ પ્રતે સમાલે
 કહતાં જાણે, ઓઠસે ત્યારે, પર ઘરે તેહ મતિ
 કેમ વાલે ઘટલે પર ઘર કહતાં શુભાશુભ
 દશા રૂપ જે જડ સ્વભાવ તિહાથકી
 નિવારી ને પોતાનો જ્ઞાનાદિ અનન્ત
 રૂપ જે ઘર તિહાં જેહની પ્રાત પ્રતે વર્તે

छे अने प्रहरी रीते मति प्रवर्त्तव्यारे ? ॥२५॥

चालः—

पुण्य पाप वे पुद्गल दल भासे
परभाव । परभावे पर सगति पामे
दुष्ट विभाव ॥ ते माटे निजभोगी
योगीश्वर सुप्रसन्न । देव नरक
तृणमणि सम भासे जेहनें मन्न
॥ २६ ॥

अर्थः—पुण्य पाप वे पुद्गल दल
भासे परभाव एटले पुण्य पाप कहता पहिले
गुणस्थाने मिथ्यात्व भावनो पुण्य ते तेतो
जीवनं शुभ प्रकृति रूप कर्मनो उदय छे

અને પાપ છે તેતો જીવને અશુભ પ્રકૃતિ રૂપ
 કર્મનો ઉદય છે અને એ શુભાશુભ પ્રકૃતિ
 રૂપ કર્મના પુદ્ગલ જીવને અનાદિ કાલ
 ના લાગા છે, તે પર સ્વભાવ રૂપ મોક્ષ નગર
 જાતા જીવને વિગ્ન નાકરણહાર જાણવા
 અને એવી રીતે વિગ્નના કરણહાર વ્યા
 ત્યારે; પરભાવે પર સમતિ પામે દુષ્ટ વિભાવ
 એટલે પરભાવે પર સમતિ કહતા એ પરસ્વભાવ
 રૂપ વિભાગ દશા ને સગે કરીને, પામે દુષ્ટ
 વિભાગ એટલે પામે દુષ્ટ વિભાગ કહતા એવા
 રીતે જીવ સસાર મે ફિરતા અનેક પ્રકારે
 કર્મ વિગ્નના રૂપ દુઃખ વિપાક પ્રતે ભોગવે
 । માટે નિજ ભોગી યોગીશ્વર મુપસન્ન એટલે
 નિજભોગી કહતા એ પર સ્વભાવ રૂપ વિભાવ

दशाना भोग थकी जीव रहित ठे अने
 निश्चय नयनें मते निज कहतां पोताना
 ज्ञानादि अनन्त गुण रूप जे पर्याय प्रते
 प्रगटे तेहनो जीव भोगी ठे अने योगीश्वर
 एटले योगीश्वर सुप्रसन्न कहता एहरी निर्मल
 बुद्धिना वणी योगीश्वर सुनिराज, सुप्रसन्न
 कहता भली तरह चित्त जेहनो सदा काल
 प्रसन्न पणे उत्तं छे अने बली योगीश्वर
 सुप्रसन्न एटले योगीश्वर सुप्रसन्न कहता शुद्ध
 निश्चय नयं करी नें जोतांतो मन, वचन,
 काया रूप शुद्गलना योग्यकी जीव रहित
 ठे अने पोताना ज्ञान, दर्शन, चारित्र रूप
 जे योग तेहन जोगे करी न जीव योगीश्वर
 छे; अने सुप्रसन्न कहता तेह जोग नें विपे

સદાકાલ જીવ સુકૃદતા મળી તરહ પ્રસન્ન
 પળે વર્તે છે અને એહવાં રીતે સુકૃદતા મળી
 તરહ પ્રસન્ન પળે વર્ત્યો ત્યારે, દેવ નરક તૃણ
 મણિ સમ માસે જેહને મન ઇટલે દેવ નરક
 તૃણ મણિ સમ કહતા ભવનપતિ, ઈચ્છતર,
 જ્યોતિષી, વૈમાનીક, નવગ્રંથેયક, અનુત્તરવે-
 માનના જે સુખ, અને નરક કહતા સાત
 નરક ના જે દુઃખ, અને તૃણ મણિ કહતા
 તૃણ (ઘાસ) અને મણિરત્ન સમ કહતા એ
 સર્વે ઉપર તે જીવને સમ ભાવ પળે ચિત્ત
 વર્તે છે અને એહવાં રીતે સમભાવ પળે ચિત્ત
 ત્યારે ? ॥ ૨૬ ॥

ચાલ:—

સમતારસી તત્ત્વ સાધે ।

निश्चलानन्द अनुभव आराधे ॥
 तीव्र घन घाती निज कर्म तोड़े ।
 सन्धि पड़ी लेहिनें ते विछोड़े ॥२७॥

अर्थ:—तैह समतारसी तत्व साधे एटले
 एहवी रीते थुद्ध भासन रुप जाणपणें करीनें
 तैह कहता ते मुनिराज, अने समतारसी कहता
 समताना रसिया प्रतें होये अने एहवी रीते
 समता ना रसिया प्रतें होये, त्यारे तत्व साधे
 एटले तत्व कहता पोताना आत्मतत्त्वेन अने
 साधे कहता संपूर्ण भावे करी नीपजावे अने
 एहवी रीते संपूर्ण भावे करी केव नीपजावे ?
 तोके, निश्चलानन्द अनुभव आराधे एटले
 निश्चल कहता अचल आन्योथको जाय नहीं,

અને નદ કહતા આનંદમયી, અનુભવ આરાગે,
 ઇટલે અનુભવ કહતાં ઇહવી રીતે અનુભવરૂપી
 અમૃતના આરાધ રૂઢતા તે જીવ સદા કાલ
 આસ્વાન્ન પ્રતે કરે અને ઇહવી રીતે આસ્વા
 દન પ્રતે કરે, ત્યારે તોત્ર ઘનઘાતી નિજ કર્મ
 તોડે ઇટલે તોત્ર રૂઢતા આકરા અને ઘનઘાતી
 કહતા પોતાના આત્મગુણને યાતના કરણહાર
 ઇહવા જ્ઞાનાવર્ણાદિ ચાર કર્મ અને નિજ કર્મ
 તોડે ઇટલે નિજ કહતાં પોતાના કર્મ અને
 તોડે કહતા તેને ધ્યાન રૂપ અગ્નિયે ચાલીને
 ક્ષય કરે અને ઇહવી રીતે ધ્યાન રૂપ અગ્નિયે
 ચાલીને ક્ષય કરે, ત્યારે, સધિ પડિ લેહિને તે
 વિછોડે ઇટલે મન્થિ કહતાં સીમ મર્યાદાનો
 અત તેને ડેહા કહિયે ઇટલે સારમા ગુણ-

स्थाननो ठेडो फरसीवाती कर्मनें विठोडे
कहता विखेरे त्यागे शिष्य कहे घाती कर्मनें
केम विखेरे ? ॥ २७ ॥

चालः—

सम्यग् रत्नत्रयी रस राज्यो चेतन
राय । ज्ञानक्रिया चक्रेचकचूरी सर्व
अपाय ॥ कारक चक्र स्वभावथी
साधे पूरण साध्य । कर्त्ता कारण
कार्य एक थया निरावाव्य ॥ २८ ॥

अर्थः—सम्यग् रत्नत्रयी रस राज्यो
चेतनराय एटले सम्यग् कहता भली प्रकारे,
अने रत्नत्रयी कहता ज्ञान, दर्शन, चारित्र रूप

જે રાગ્યો, રસ રાગ્યો ચેતનરાય, એટલે
 ચેતનરાય કહતા ચેતન મહારાજ રૂપ જે રાજા,
 અને રસ કહતા તેહના રમને વિષે, અને
 રાગ્યો કહતા એકત્વપણે વત્ત્યો અને એહી
 રીતે એકત્વપણે વત્ત્યો ત્યારે, જ્ઞાન ક્રિયા ચક્રે
 ચક્રચૂરી સર્વ અપાય એટલે જ્ઞાન ક્રિયા ચક્રે
 કહતા જ્ઞાન ક્રિયા રૂપ ચક્રે કરીને ઘાતી
 કર્મ રૂપ અપાય કહતાં જે ઘેરી જીવને અનાદિ
 ફાલના ધનુભૂત ઘડીને લાગા હતા, તેહને
 ચક્રચૂરી કહતા ચૂરી ઘાલીનેં ક્ષય કરે, અને
 એહી રીતે ચૂરી ઘાલીનેં ક્ષય કેમ કરે? તોકે,
 કારક ચક્ર સ્વમાવયી સાથે પૂરણ સાધ્ય
 એટલે કારક ચક્ર કહના કર્તા ૧ કારણ ૨
 કાર્ય ૩ સમદાન ૪ અપાદાન ૫ અને અવિ-

કર્મ ૬ ૯ પદ્માસ્ક રૂપ ધ્વે ચક્ર તેણે કર્મને,
 સાથે પૂર્ણ માત્ર્ય એટલે સાથે પૂર્ણ સાધ્ય
 કહતા ને જીવ પોતાનું કાર્ય પ્રત્તે સાથે કહતા
 સમ્પૂર્ણ નીપજાવે, ત્યારે શિષ્ય કહે—૯ પદ્
 આસ્ક રૂપ ધ્વે કરીને પોતાનો કાર્ય પ્રત્તે
 કેમ સાથે? ત્યારે ગુરુ કહે—કર્તા જીવ ?
 અને કારણ રૂપ સમક્ષિત ગુણ ૨ અને કાર્ય
 કરવો છે કેવલ જ્ઞાન રૂપ ૩ અને અપાદાન
 કહતાં કર્મ રૂપ અશુદ્ધતાના આવર્ણ દહતા
 જાય ૪ અને સપ્રદાન કહતા ગુણથેણી રૂપ
 નિર્મળતા સપ્રજતી (પ્રગટતી) જાય ૫ અને
 આધાર કહતા ૬ કેવલ જ્ઞાન રૂપ કાર્યમે,
 ધોયે (છકારક) આધારભૂત જાણવા ૬ ૯ણી
 રીતે પદ્માસ્ક રૂપ ધ્વે કરી તે જીવ પોતાનો

કાર્ય પ્રતે નીપજાને અને એહવી રીતે પણ
 કારક રૂપ ચક્રે કરો પોતાનો કાર્ય પ્રતે ની-
 પજાવે, ત્યારે કર્તા કારણ કાય એક થયા
 નિરાશાધ્ય પટલે કર્તા ચેતન, અને કારણ
 જ્ઞાનાદિ ગુણ, અને કાર્ય કહતાં અનેક જ્ઞેય
 પદાર્થ જાણવા, દેસવરા રૂપ અને એક થયા
 કહતા એ ત્રણ એકતાપણે નિરાશાધ્ય કહતો
 અવાધા રહિત નીપજે, પટલે એહવી રીતે
 અવાધા રહિત કેમ નીપજે ? ॥ ૨૮ ॥

ટાલ:—

સ્વગુણ આયુધધર્મી. કર્મ ચૂરે ।
 અસંખ્યાત ગુણી નિર્જરા તેહ પૂરે ॥
 ટલે આવરણથી ગુણ વિકાશે ।

साधना शक्ति तिम २ प्रकाशे
॥ २९ ॥

अर्थ:—स्वगुण आयु रथकी कर्म चूरे
एटले फर्मने केम चूरे ? तोके, स्वगुण आयु
घथकी, एटल स्वगुण कहता पोताना ज्ञानादि
गुण रुप, आयुब कहता जे हथियार, तणे
करीने कर्म चूरे अने एहवी रीते कर्म ने चूरे
त्यारे असत्वात गुणी निर्जरा तेह पूरे
एटले असत्वात गुणी कहता ते जीव समय
समय अमरुयात गुणा निर्जरा प्रते करे, अने
एहवी रीते निर्जरा करे, त्यारे, तेह पूरे
एटले तेह कहता ते जीव, अने पूरे कहता
पोताने स्वगुणे करी आत्माने पूरे, अने

એવી રીતે આત્માને કેમ પૂરે ? તો કે, ટૂંકે
 આવરણે ગુણવિકાસે પટલે ટલે આવરણે
 કહનાં જિમ જિમ કર્મ રૂપ પુદ્ગલના
 આવરણ ટલતા જાય, અને ગુણ વિકાસે
 કહતાં તિમ તિમ આત્મગુણ વિસ્ફર કહતાં
 પ્રગટ પળે થતા જાય ત્યારે શિષ્ય કહે ?
 આત્મગુણ કેમ વિસ્ફર થાય ? ત્યારે ગુરુ
 કહે—સૂર્ય આઢા વાદલા આરે, ત્યારે, સૂર્યની
 ક્રાંતિ પ્રતે દષાય, અને વાદલા જિમ જિમ
 ચિનને જોરે વિસ્ફરતા જાય, તિમ તિમ સૂર્યની
 પ્રકાશ પ્રતે પામતી જાય, તિમ ર્હાં પ
 આત્મ ગુણને કર્મ રૂપ વાદલા આઢા
 ત્યારે આત્માની ગુણ રૂપ ક્રાંતિ પ્રતે
 પિળ અવરને વિષે આત્માને ગુણરૂપ

यथा सत्रि साधनं रीत कहता, आत्मनी
 कर्तृत्वता भोक्तृत्वादि पञ्चशक्ति ते अनादि
 कालनी पर अनुजाड पणे जवली प्रणमी
 इती; तिहायकी निवारीने पोताना स्वरूप
 अनुजाड रूप साधन पणे प्रणमावी त्यारे
 शिष्य कहे, ए पाच शक्ति स्वरूप अनुजाड
 रूप साधन पणे केम प्रणमी ? त्यारे गुरु
 कहे,—आत्माणी कर्तृत्वता रूप जे शक्ति ते
 अनादि कालनी परकर्तापणे अगली प्रणमी
 इती, तिहां थकी निरागीने पोताना स्वरूप
 कर्तापण साधनपणे प्रणमावी. ? अने आत्माणी
 भोक्तृत्वता रूप जे शक्ति ते अनादि कालनी
 अदि विभाव द्रव्याना भोगने रिपे
 इती, तिहा थकी निवारीने पोताना

પ્રગટ્યા આત્મ ધર્મ યયા સર્વો સા-
ધન રીત । વાધક ભાવ ગ્રહણતા
ભાગી જાગી નીત ॥ ઉદય ઉદી-
રણા તે પિણ પૂર્વ નિર્જરા કાજ ।
અનભિ સન્ધિ વધકતા નિરસ
આત્મરાજ ॥ ૩૦ ॥

અર્થ:—પટલે પદ્મી રીતે આત્માની,
શક્તિ પ્રતે જાગી ત્યારે, પ્રગટ્યા આત્મ ધર્મ
યયા સર્વ સાધન રીત પટલે પ્રગટ્યા આત્મ
ધર્મ, કહતા કર્મરૂપ આવરણને અભાવે, અનત
ગુણરૂપ આત્મિક ધર્મ પ્રતે પ્રગટે અને પદ્મી
રીતે અનત ગુણરૂપ આત્મિક ધર્મ પ્રતે કમ
પ્રગટે ? તોફે, યયા સર્વ સાધન રીત, પટલે

यया सवि साधनं रीत कइता, आत्मनी
कर्तृत्वता भोक्तृत्वादि पचशक्ति ते अनादि
कालनी पर अनुजाइ पणे अवली प्रणमी
इती; तिहायकी निवारीने पोताना स्वरूप
अनुजाइ रूप साधन पणे प्रणमावी त्यारे
शिष्य कहे, ए पाच शक्ति स्वरूप अनुजाइ
रूप साधन पणे केम प्रणमी ? त्यारे गुरु
कहे,—आत्मानી कर्तृत्वता रूप जे शक्ति ते
अनादि कालनी परकर्तापणे अवली प्रणमी
इती, तिहायकी निवारीने पोताना स्वरूप
कर्तारूप साधनपणे प्रणमावी. ? अने आत्मानી
भोक्तृत्वता रूप जे शक्ति ते अनादि कालनी
पर पुद्गलादि विभाव दशाना भोगने रिपे
प्रणमी इती, तिहायकी निवारीने पोताना

સ્વભાવ પ્રગમીપણે પ્રગમવાવી ૨ અને આત્માની
 રક્ષકતા રૂપ જે શક્તિ તે અનાદિ કાલની
 પર પુદ્ગલાદિ વિભાવ દશાના રક્ષક પણે
 પ્રગમી હતી, તિહા થકી નિવારિને પોતાના
 સ્વભાવ રક્ષકપણે પ્રગમવાવી ૩ અને આત્માની
 વ્યાપકતા રૂપ જે શક્તિ તે અનાદિ કાલની
 પર સ્વભાવ રૂપ વિભાવ દશાને વિષે વ્યાપી
 રહી હતી, તિહા થકી નિવારિને પોતાના
 સ્વભાવ વ્યાપક પણે પ્રગમવાવી ૪ અને
 આત્માની ગ્રાહકતા રૂપ જે શક્તિ તે અનાદિ
 કાલની પર ગ્રાહકપણે અવલી પ્રગમી હતી,
 ૫ થકી નિવારિને પોતાના સ્વભાવ ગ્રાહક
 ૬ પ્રગમવાવી ૬ એહી રીતે ૬ પાંચ શક્તિ
 અનાદિ કાલની પર અનુચારપણે અવલી

प्रणमी होती, तिहा थकी निवारीने पोताना
 स्वरूप अनुयाई रूप साधन पणे प्रणमारी,
 अने एहवी रीते स्वरूप अनुयाई रूप साधन
 पणे प्रणमी, त्यारे, वायक भाव ग्रहणता
 भागी जागी नीत एटले याधक भाव कहता
 अनादि कालनो ए पर स्वभाव रूप विभाव
 दशानि हारे, जीवने याधक भाव रूप ग्रहण-
 पणो हतो, ते भाग्यो कहता टल्यो. अने
 एहवी रीते यायक भाव टल्यो त्यारे, जागी
 नीत, एटले जागी नीत कहता पर ग्रहण
 रूप अनित्यपणो टल्यो. अने स्वरूप ग्रहण
 रूप नित्यतापणो प्रगळ्यो, त्यारे, उदय उदी-
 रणा ते पिण पूर्ण निर्जरा काज एटले उदय
 कहता स्थिति पाके उदय भावने जोगे करी

કહતા તિવારે, અને કુનય કહતા એ ઘૂડા
 નયરૂપ અનિત્ય માર્ગનો ચાલણદાર કુળ
 હોય ? એમ રૂઢા એ દેશપતિ કહના અસરયાન
 પ્રદેશ રૂપ જે દેશ, અને તે દેશને વિપૈ
 જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણ રૂપ સ્ત્રી રહી ડે,
 તેહનો પતિ કહતા ઘણી, પહો જે ચતન
 મહારાજા, જય થયો નિત્યરંગી એટલે જય
 કહતા જિવારે, અને થયો નિત્યરંગી કહતા
 એ પર સ્વભાવ રૂપ અનિત્ય માર્ગ મૂકીને,
 પોતાના સ્વરૂપ મે રમણ કરવા રૂપ નિત્ય
 માર્ગ પ્રતે પકડ્યો અને એટલી રીતે નિત્ય
 માર્ગ પ્રતે પકડ્યો, ત્યારે, તદા કુળ થાયે
 કુનય ચાલ સર્ગી એટલે તદા કયતા તિવારે
 અને કુનય કહતા એ ઘૂડા (સ્વોટા) નય

रूप अनित्य मार्ग प्रते केम चलो ? एटले
 जे मार्गे पोते चाले ते मार्गनो पर ने पिण
 उपदेश प्रते करे एटले एहरी रीते शुद्ध
 मार्गनो परने उपदेश प्रते कोण करे ? तोके,
 यदा आत्मा आत्म भावे रमाव्यो एटले यदा
 कहता जिवारे, अने आत्म भावे रमाव्यो
 कहता जेणे पोताना आत्माने आत्मभावे
 विपे रमाव्यो कहता रमाव्यो ते करे अने
 एहरी रीते आत्मभावे विपे रमाव्यो त्वारे
 तदा बाधक भाव दूरे गमाव्यो एटले तदा
 कहता तिवारे, अने बाधक भाव कहता अ-
 नादि कालनो ए पर स्वभावरूप विभाव दशा
 निहारे जीवने बाधक भावरूप ग्रहणपणो हतो
 ते दूरे गमाव्यो, एटले दूर गमाव्यो कहता

તેહનો નાશ પ્રત્ન કર્યો અને પૃથ્વી સીતે
ચાકરુ ખાવના નાશ પ્રત્ન વધ કર્યો ? ॥૩૧॥

ચાર —

સહિજ ક્ષમા ગુણ શક્તિથી હેયો
ક્રોધ સુભટ્ટ । માર્દવ ભાવપ્રભા-
વથી મેયો માન મરદ ॥ માયા
આર્જવ યોગે લોભતે નિસ્પૃહ માત્ર ।
મોહ મહા મટ ધ્વસે ધ્વસ્યો સર્વ
વિભાવ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ—સહિજ ક્ષમા ગુણ શક્તિથી હેયો
ક્રોધ સુ મટ્ટ એટલે સહિજ ક્ષમા ગુણ કહતાં
અકૃત્રિમ માત્ર રૂપ જે ક્ષમા ગુણ, અને શક્તિથી

કહતા એ અકૃત્રિમ ભાવ રૂપ પ્રક્રિયે કરીને,
 ટેયો ક્રોધ મુખટ્ટ એટલે ટેયો ક્રોધ મુખટ્ટ
 કહતા એ મોઢ રાજાનો ક્રોધ રૂપી જે મુખટ્ટ
 તેહને ટેયો કહતા નિકદન પ્રતે કરયો
 ? માર્દવ ભાવ પ્રમાયથી મેયો માન મરટ.
 એટલે માર્દવ ભાવ કહતા મૃદુતા ભાવ રૂપ જે
 નરમાસ ગુણ, અને પ્રમાયથી કહતા તેહને
 પ્રભાવે કરીને મેયો માન મરટ એટલે માન
 મરટ કહતા એ માન રૂપી મુખટ્ટ પ્રતે મેયો
 કહતા ટેયો તેહને ડનમેલી (ડસંઢી) નાખ્યો
 અને મરટ કહતા એટલી રીતે માન રૂપી મુ
 ખટનો મરોઢ પ્રતે મેટ કીયો ? માયા આ-
 ર્જવ યોગે લોભતે નિસ્પૃહ ભાવ. એટલે માયા
 કહતા માયા રૂપ જે કપટ, અને આર્જવ

કહતા સરલ સ્વભાવ પળો, અને જોગૈ કહતા
તેહને જોગે કરીને દૂર પ્રતે કરવો ૩ લોભને
નિસ્પૃહ ભાવ એટલે લોભને નિસ્પૃહ ભાવ
કહતા એ નિર્લોભ રૂપ નિસ્પૃહી ભાવ થકી
લોભનો નાશ મને કરવો

૪ મોહ મહા મદ્દ ધ્વસે ધ્વસ્યો સર્વ
વિભાવ એટલે મોહ મહા કહતા મોહ રૂપ મહા
મદ્દ કહતા જે સુમટ, એહવી જે શુરવીર તે
સર્વે અવગુણને રિપે રાજા સમાન તેહને વસે
કહતા ધ્વસે એટલે હડસેલી નાલે એહવી
રીતે મોદને દુઃ કરવ કરીને ધ્વસ્યો સર્વ
વિભાવ એટલે ધ્વસ્યો સર્વ વિભાવ કહતા એહ
વિભાવ દશા રૂપ જે પરસ્વભાવ, એહવી રીતે
સર્વે અપાય કહતા જે પાપ જીવને અનાદિ

કાલના શત્રુભૂત થઈને લાગા હતા, તેહને
 ધમ્યે કહતા ધ્વસ્યો, એટલે નાશ મેંતે કર્યો.
 અને પદ્મી રીતે ક્રોધાદિકનો નાશ મેંતે કેમ
 કર્યો ? ॥ ૩૨ ॥

દાહ:—

इम स्वभाविक थयो आत्म वीर ।
 भोगवै आत्म सपद सुधीर ॥ जेह
 उदया गता प्रकृति बलगी ।
 अव्यापक थको खेरवै तेह अलगी
 ॥ ३३ ॥

અર્થ.—એમ સ્વભાવિક થયો આત્મ
 વીર એટલે આત્મ કહતા જે આત્મા, અને
 વીર કહતા જે સૂરવીર મહા પરાક્રમી અનત

ચલનો ઘણો કર્મ કરુનો જાતણદારો અને
 એ સ્વભાવિક થયો કહતા એ પર સ્વભાવ
 રૂપ રિભાવ દેશને વિષે મળમ્યો હતો, તિહા
 થર્કા યતિ નિચારીને સ્વભાવિક કહતા
 પોતાના સ્વભાવને રિષ મળમ્યો અને પદ્ધતી
 રીતે પોતાના સ્વભાવન રિષે મળમ્યો ત્યારે
 ભોગવે આત્મ સપદ સુધીર જમ્લે આત્મ
 સપદ કહતા જ્ઞાનાદિ અનેત ચતુષ્ટય રૂપ
 પોતાની આત્મ સપદા પ્રતે ભોગવે કહતા
 બિલસે અને સુ રુદતા મર્લી તરફ અને વીર
 કહતા અધીર પણો મૂર્તીને નિર્ભય થકો
 ભોગવે અને જેહ ઉદયાગતા મરુતિ ચલગી
 જમ્લે જે ઉદયાગતા કહતા ઉદય ભાગને
 જાંગે, મરુતિ ચલગી કહતા જે આત્મ

प्रदेशे कर्म रूप प्रकृति बलमी कहता लागी
 ठे, ते अव्यापक थको खेखे तेह अलगी
 एन्ले अव्यापक थको कहता अलिप्त पणे
 न्यारो रही जे कर्म रूप प्रकृति उदय आने
 ते भोगीने खेखे एणो रीते अलगी कहता
 दूरे करीने आत्म गुण निरावर्ण प्रते करे
 त्यारे शिष्य कहे—आत्म गुण कैम निरावर्ण
 प्रते करे ? ॥ ३३ ॥

चालः—

धर्म ध्यान इकतानमे ध्यावे अरिहा
 सिद्ध । ते परिणतथी प्रगटी तात्त्विक
 सहज समृद्धि ॥ स्व स्वरूप एकत्वे
 तन्मय गुण पर्याय । ध्यानै ध्याता

નિરમોહીને વિકલ્પ જાય ॥ ૩૪ ॥

અર્થ:—ધર્મ ધ્યાન ઇક્તાનેમે ધ્યાને અરિહા સિદ્ધ એટલે ધર્મ ધ્યાન કર્યા પોતાનો આધિક ધર્મ સત્તાગતને વિષે અનર્યો છે, તે ધર્મને ઓલસો પ્રતીત કરી તેના ધ્યાનને વિષે પ્રવૈં ત્યારે નિવ્ય કહે—પરથી રાતે ધ્યાનને વિષે કેય પ્રવર્તે ? તોયે એકવાને કહતા શુદ્ધ શુદ્ધ ધ્યાન રૂપાનાત પ્રણામ રૂપ એકત્વ પળ, ધ્યાન અરિહા સિદ્ધ એ અરિહા સિદ્ધ કહતાં અરિહન તયા મિદ્ધન ગુણે પોતાના આત્માને સમનુલ્લેખ પળે સરીતે ગિણી, અને ધ્યાને કહતાં એહવી રીતે નિરમોહ ગતા પળે ઓલસાને તેહના ધ્યાનને વિષે પ્રવૈં અને એહવી રીતે ધ્યાનને વિષે પ્રવર્તે

त्यारे ते परिणितथी प्रगटी तत्त्विक सहज
 समृद्ध एटले ते परिणितथी कहता एहवी
 निर्मल शुद्ध आत्मानी प्रणति थकी अने
 प्रगटी कहता नीपजी त्यारे शिष्य कहे—द्यू
 नीपजी ? तोके, तत्त्विक सहज समृद्ध एटले
 तत्त्विक कहता तद्स्वरूपणे जेहवी सत्ताये
 हती तेहवी, अने सहज कहता ए अकृत्रिम
 भाव रूप सपदा प्रते, अने सम कहता सम्पूर्ण
 अने रिद्ध कहता पोतानी ज्ञानादि अनत
 चतुष्टय रूप लक्ष्मी प्रते प्रगटे अने एहवी
 रीते पोतानी लक्ष्मी प्रते केम प्रगटे ? तोके,
 स्व स्वरूप एकत्वे तन्मय गुण पर्याय. एटले
 स्व स्वरूप कहता पोताना आत्मिक स्वरूपने
 विषे, अने एकत्व कहता

પળે ચેતે અને એહવી રીતે એકન્વયે કેમ
 વચ્ચા ? તો ક, તન્મય ગુણ પર્યાય ઇટલે
 તન્મય કહતા તલાગીન રૂપ, અને ગુણ પર્યાય
 કહતા એહવી રીતે પોતાના ગુણ પર્યાયન
 ચિંતનને વિષે, ધ્યાને ધ્યાતા નિર્મોહી ને
 વિકલ્પ જાય ઇટલે ધ્યાને કહતા તેહને
 ધ્યાનને વિષે અને ધ્યાતા કહતા એહવી રીતે
 એકત્વ પળે ચેતે અને એહવી રીતે એક
 પળે વચ્ચો ત્યારે, નિર્મોહને વિકલ્પ જાય
 ઇટલે નિર્મોહી કહતા તે જીવ મોહ રહિ
 થાય, અને એહવી રીતે મોહ રહિત થાય ત્યારે
 સર્વે વિકલ્પ દૂર જાય ઇટલે દૂર જાય કહતા
 તેહનો નાશ પ્રતે પામે અને એહવી રીતે ના
 કેમ પામે ? ॥ ૩૪ ॥

हाला—

यदा निर्विकल्पी थयो शुद्ध ब्रह्म ।
तदा अनुभवे शुद्ध आनन्द शर्म ॥
भेद रत्न त्रयी तीक्ष्णताये । अभेद
रत्न त्रयी मे समाये ॥ ३५ ॥

अर्थ—एटले यदा निर्विकल्पी थयो
शुद्ध ब्रह्म एटले यदा कहता त्रिपारे अने
निर्विकल्पी थयो कहता एटली रीते चलाचल
परणाम रूप विकल्प सु रहित जीव थावे
अने एहकी रीते विकल्प सु रहित जीव थावे
त्यारे, शुद्ध ब्रह्म एटले शुद्ध ब्रह्म कहता ते
जीव शुद्ध पूर्ण ब्रह्म रूप निर्मलानन्द एहको
पोतानो पद भनै मगट करे, अने एहकी

રીતે પોતાનો પદ પ્રતે પ્રગટ કરે ત્યારે, તદ્દા
 અનુભવે શુદ્ધ આનન્દ શર્મ પટલે તદ્દા કહતા
 ત્યારે અને અનુભવે કહતા ભોગવે. ત્યારે
 શિષ્ય કહે—શ્યુ ભોગવે ? તોકે, શુદ્ધ આનન્દ
 નર્મ પટલે શુદ્ધ કહતા નિર્મલ, વિભાવ
 દશા રૂપ ઉપાધિ યમી રહિત, અને આનન્દ
 કહતા પદ્મી રીતે આનન્દમયી, અને શર્મ
 કહતા પદ્મી પોતાનો મૂલ ઘર પ્રતે ભોગવે
 અને પદ્મી રીતે પોતાનો મૂલ ઘર
 પ્રતે કેમ ભોગવે ? મેદ રત્નત્રયી તીક્ષ્ણતાયે,
 અમેદ રત્નત્રયીમે સમાયે પટલે મેદ કહતા
 જુદી ? અને રત્નત્રયી કહતા જ્ઞાન, દર્શન,
 નારિત્ર રૂપ લે રત્ન ત્રયી, અને તીક્ષ્ણતા
 . તેજન ત્રિપે વામિતા રૂપ પદ્માવતાવને

उपयोग प्रते वत्ते. अने एहवी रीते तन्मय
रूप उपयोग प्रते वत्त्यों त्यारे, अभेद रत्न
त्रयीमे समाय एटले भेद रत्नत्रयी हती ते
एक समय एकता रूप अभेदता पणे प्रणमी.
अने एहवी रीते अभेद रूप एकता पणे
प्रणमी त्यारे जाणवा, देखवा, रमण करवा
रूप एक समय उपयोग वत्त्यों ? अने एहवी
रीते जाणवा देखवा, रमण करवा रूप एक
समय उपयोग कैम वत्त्यों ? ॥ ३५ ॥

चालः—

दर्शन ज्ञान चरण गुण सम्यग्
एक एकना हेत । स्व स्व हेतु
थया सम काले ते अभेदता खेत ॥

પૂર્ણ સ્વજાતી સમાધિ ઘનઘાતી
 દલ છિન્ન । ક્ષાયક ભાવે પ્રગટે
 આરમ્ભ ધર્મ ઝિભિન્ન ॥ ૩૬ ॥

અર્થ — ટર્જન જ્ઞાન ચરણ ગુણ
 સમ્યગ્ એક ઇકના જેવે એટલે સમ્યગ્ જ્ઞાન,
 કહતા મત્ત પ્રકાર—સમ્યગ્ જ્ઞાન સમ્યગ્ ટર્જન
 અને સમ્યગ્ ચારિત્ર — એ જે ગુણ, અને એ
 એકના હેતુ કહતા ટર્જન છે તે જીવન મામાન્વ
 ઉપયોગ રૂપ ગુણ છે અને જ્ઞાન છે તે જીવને
 વિશેષ ઉપયોગ રૂપ ગુણ છે એટલે દર્શન
 તથા જ્ઞાન એ બે ને ત્રિપે સ્થિરતા રૂપ એકા
 ગ્રતા પણે ઉપયોગ વર્તે તે ચારિત્ર જાણશે
 માટે એ ત્રણે પરસ્પર એક ઇકના હેતુ કહતા

માહોમાદિ એક વીજાના હેતુ રૂપ કારણ
 જાણવા એટલે માહોમાદિ એક વીજાના હેતુ
 રૂપ કારણ કેમ થયા ? તોફે સ્વ સ્વ હેતુ
 થયા સમ કાલે તે અમેદતા સ્વેત
 એટલે સ્વ સ્વ હેતુ થયા કહતા આપ આપના
 હેતુ રૂપ, અને થયા સમ કાલે કહતાં એક
 સમયમે જ્ઞાન, ટર્જન, ચારિત્ર રૂપ જે રત્નત્રયી
 તે એકતા પળે પ્રણમે; અને એહવી રીતે એકતા
 પળે કેમ પ્રણમે ? તોફે તેહ અમેદતા સ્વેત
 એટલે તેહ કહતા તિમજ, અને અમેદ કહતા
 એહવી રીતે અમેદાત્મ પળે, અને સ્વેત કહતાં
 સ્વ ક્ષેત્રને વિષે જાણવા અને એહવી રીતે સ્વ
 ક્ષેત્રને વિષે કેમ પ્રણમ્યા ? તાકે પૂરણ
 સ્વજાતિ સમાર્થિ ઘનપાતી દલ હિન્ન. એટલે

ઘનધારી ટલ ડિઝ કહતાં ધારી ધર્મ રૂપ
 ઘન કહતાં જે સમૂહ તેહનાં ટર્કાયાં આત્મ
 પ્રદેશને વિષે લાગ્યાં હતાં તેહને ઇન્દ્રિય કહતાં
 છેદી નાસ્તે અને ઇર્હી રીતે ટ્રેદી નાગ્યા
 ત્યારે પૂર્ણ સ્વજ્ઞાતિ સમાધિ ઇટ્ટે પૂર્ણ
 કહતાં સપૂર્ણ અને સ્વ કહતાં પોતાની, અને
 જ્ઞાતિ કહતાં જ્ઞાનાદિ અનંત ગુણ એક રાગિ
 રૂપ જ્ઞાતિ પ્રતે પ્રગટે, અને સમાધિ કહતાં
 તેહને વિષે સદા કાલ સમાધિ પ્રતે વર્તે અને
 ઇર્હી રીતે સમાધિ પ્રતે કય વર્તે ? તોક
 ક્ષાયિક ભાવે પ્રગટ્યા આત્મ ધર્મ વિભિન્ન
 ઇટ્ટે આત્મ ધર્મ કહતાં પોતાની સચાગતને
 વિષે અનંતો આત્મિક ધર્મ ગતિ પળે રહ્યો
 ૩ વ્યક્તિ પળે ક્ષાયિક - ભાવે પ્રગટ્યો

વિભિન્ન કહતા एह्री રીતે અમેદાન્મ પળે
પ્રગટ કરી લોકાલોકના ભાસકર્યકા
વિચરે. અને एह्री રીતે લોકાલોકના
ભાસકર્યકા વિચરે ત્યારે ॥ ૩૬ ॥

ટાલ:—

પછે યોગ રોધિયો તે અયોગી ।
ભાવ સૈલેસતા અચલ અભગી ॥
પચ લઘુ અક્ષરે કાર્ય કારી ।
ભવોપગ્રહી કર્મ સતતિ વિહારી
॥ ૩૭ ॥

અર્થ — પછે યોગ રોધિ થયો તે
અયોગી. एहले યોગ રોધિ કહતાં પછે તેમા

गुणस्थानने छेदले समे योगनो राध पग्व
 माटरो एटले सूक्ष्म क्रिया अमतिपाति शुद्ध
 त्याननो त्रीजो पाचो भ्यावतो ते जीव
 चउटमे गुणस्थान चडे तिहा प्रथम यादरने
 मनो याग राक, पछी यादरनो पचन योग
 रोक्, पछी यादरना काय योग राक, पछी
 सूक्ष्म मना याग रोक्, पछी सूक्ष्म पचन
 योग रोक्, पछी सूक्ष्म काय योग राक्
 एहवी रीत सूक्ष्म यादर रूप योगनो रोक्
 करी थयो ते जयोगी एटले थयो ते अयोगी
 कहता ते जीव चउटमे गुणस्थाने अयोगी
 पद प्रेने पामे अने एहवी रीते अयोगी पद
 प्रते रेम पाम्यो ? साक भाव सेनेमता अचन
 अमगी एटले भाव सलेसता कहतां भावन

अरूप अटगपणा यकी, जने अचल कहता
 चले नही पह्यो स्थिरता रूप भाव, अने
 अभगी कहता एहवी रीते आव्यो थको ते
 भावनो भग प्रत न थाय अने एहवी रीते
 ते भावनो भग प्रते न थाय त्पारे, पच लघु
 अक्षरे कार्य कारी णटले पच लघु अक्षर
 कहता चड्डमा गुणस्थाने जीय पोहन्यो
 त्पारे; अ ट ड ङ ल्ह, ण पच लघु अक्षर
 रूप उच्चार करे, एटल्ला काठमा कार्य कारी
 कहता, ते जीय पोतानो सर्व कार्य प्रते
 नीपजाये अने एहवी रीते मर्य कार्य प्रते
 केम नीपजाये ? तोके, यवोपग्राही कर्म सतति
 विडारी, एटले भरोपग्राही कहता भवने
 आश्रीने. अने कर्मनी सवति कहता कर्म रूप

પુદ્ગલની સતતિ ચાકી રહી હતી તેટલે
 ચિટારી વહતા ચૂરી ચાલીને તપ પ્રતે કરી
 અને એટલી રીતે ચૂરી ચાલીને તપ કરી
 ત્યારે ॥ ૩૭ ॥

બાલ:—

સમ શ્રેણે એક સમયે પુહતા જે
 લોકાતિ । અફુસમાળ ગતિ નિર્મલ
 ચેતન ભાવ મહત ॥ ચરમ ત્રિભાગ
 વિહીન પ્રમાણે જસુ અવગાહ ।
 આત્મ પ્રવેશ અરૂપા સહા નદ
 અવાહ ॥ ૩૮ ॥

અર્થ:—ગમ શ્રેણે એક સમયે પુહતા

जें लोकाति एटले समथ्रेणै कहता पागरी
 थ्रेणै; अने एक समय कहता एक समयने
 विपे पोहता जे लोकाति एटले पोहता
 जे लोकाति कहता चउदराज लोकने अंतै
 अजरामर स्थानके सिद्ध क्षेत्र कहता जे
 क्षेत्रने विपे अनता सिद्ध परमात्मा विराजमान
 थका वर्तै ठे, ते क्षेत्रने विपे पोहता एटले
 शिष्य रुहे कैम पोहता ? तोके, अफुसमाण
 गति निर्मल चेतन भाव महत. एटले अफु-
 समाण कहता बीजा प्रदेश अणफरम एटले
 जे इहा आकाशरूप क्षेत्रना प्रदेश फरस्या
 हता तेहीज समथ्रेणीना तिहा फरम्या ठे
 पिण बीजा प्रदेश अणफरसै अने गति कहता
 एहरी गतियें वर्तता पाहच्या अने निर्मल

મતા ॥ આત્મ ગુણ પૂર્ણતાવંત સતા ।
 નિરાવાધ અત્યંત સુખા સ્વાદવતા
 ॥ ૩૯ ॥

અર્થ—નિહા એક સિદ્ધાત્મા તિહા છે
 અનતા ઇટલ જિહા એક સિદ્ધાત્મા કહતા
 જેને ક્ષેત્રે એક સિદ્ધ પરમાત્મા છે, તેને ક્ષેત્રે
 અનતા સિદ્ધ પરમાત્મા બેલા મિલીને રહ્યા છે
 પિણ તે સિદ્ધ કેહવા છે ? તોકે, અવગ્યા
 અગ્યા નહીં કામમતા ઇટલે અવગ્યા કહતા
 પાચ વરણ થકી સિદ્ધ રહિત છે અને અગ્યા
 બે ગધધકી પિગ રહિત છે અને વલો સિદ્ધ
 કહ્યા છે ? તોક, નહીં કામમતા ઇટલે નહીં
 કહતા આટ ફરસ રૂપ ગરીરધકી

દશનકે આત્મિક મુગ્ય અનુમયે છે, તે મુલ
 ને તાલ પૂરુ મમય માય પિણ ન આવ અને
 સ્વાદયતા કહતા ણ વિભાવિક મુલને અમારે
 સ્વભાવિક મુલનો આસ્વાદન પ્રતે કરે છે
 અને વહી સિદ્ધ પરમાત્મા કેહવા છે ? ॥૩૯॥

ચાલઃ—

કર્તા કારણ કાર્ય નિજ પરિણામિક
 ભાવ । જ્ઞાતા જ્ઞાયક ભોગ્ય ભોક્તા
 શુદ્ધ સ્વભાવ ॥ ગ્રાહક, રક્ષક,
 વ્યાપક, તન્મયતાયે લીન, પૂરણ
 આત્મ ધર્મ પ્રકાશ રસે લયલીન
 ॥૪૦॥

અર્થઃ—કર્તા કારણ કાર્ય નિજ પરિ-
ણામિક ભાવ એટલે કર્તા તે સિદ્ધનો જીવ
અને કારણ કહતાં પોતાના જ્ઞાનાદિ અનંત
ગુણ પ્રત કારણ રૂપ નીપના છે, અને કાર્ય
કહતાં તે ગુણમ રમણ કરવા રૂપ કાર્ય
જાણવો અને નિજ પરિણામિક ભાવ એટલે
નિજ કહતા પોતાનો, અને પરિણામિક ભાવ
કહતા નૈગમ, સમ્રાટ નયન મતે જીવની સત્તાયે
પરિણામિક ભાવ રહ્યાં હતો તેહવો જે એવમૂત
નયને મતે સિદ્ધિ રૂપ કાર્ય પ્રત નીપનો તેહને
વિષે રત્તે છે અને વ્હી સિદ્ધ પરમાત્મા કેહ્યા
છે ? તો કે, જ્ઞાતા જ્ઞાયક ભોગ્ય ભોક્તા શુદ્ધ
સ્વભાવ એટલે જ્ઞાતા કહતાં જ્ઞાને કરીને,
અને જ્ઞાયક કહતા અનેક જ્ઞેય પદાર્થ પ્રતે

પૂરણ કહતા સમ્પૂર્ણ, અને આત્મધર્મ કહતા
 પોતાનો અનન્ત ગુણ રૂપ આત્મિક ધર્મ પ્રતે
 અને પ્રકાશ કહતા તેહનો સત્તાગતને વિષે
 પ્રકાશ પ્રતે પ્રગટ્યો છે અને રસ લયલીન
 પટલે રસ કહતા તેહના રમને વિષે સદાકાલ
 લયલીનપણે વર્તે છે પટલે દિવે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર,
 કાલ, ભારૂપ ચાર ભાગ કરી સિદ્ધનો
 સ્વરૂપ ઓળખાવે છે ॥ ૪૦ ॥

હાલ—

દ્રવ્યથી એક ચેતન અલેશો ।
 ક્ષેત્રથી જે અસત્ય પ્રેશી ॥ ઉત્પાદ
 વલી નાશ ધ્રુવકાલ ધર્મ । શુદ્ધ
 ઉપયોગ ગુણભાવ શર્મ ॥ ૪૧ ॥

अर्थः—द्रव्यधी एक चेतन अलेसी.
 एटले द्रव्यधकी सिद्धने एक चेतन कहिये
 एटले चेतन कहता शुद्ध बानादि चेतना रूप
 गुणे कराने सहित माटे चेतन कहिये अने
 अलेसी कहता कृष्णनील कापोतादि छ
 लेश्याधकी सिद्ध रहित ठे माटे अलेसी कहिये
 क्षेत्रधी जे अमरुय प्रदेशी एटले क्षेत्र यकी
 सिद्धने स्वक्षेत्र रूप असंख्यात प्रदेशी कहिये
 उत्पात नाश ध्रुव काल र्म एटन काल
 यकी सिद्धने उत्पात कहता अभिनव पर्याय
 ना जाणवा—देखवापणाना समय २ उपजरो
 धातो जाय अने नाश कहता पूर्ण पर्यायना
 जाणवा—देखवापणानो समय २ व्यय कहता
 नाश धातो जाय अने ब्रह्म कहता सिद्धने

જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણ પ્રગટ્યા છે; તે સદાકાલ
 ધ્રુવના ધ્રુવ પળે શાશ્વતા વર્તે છે અને ધર્મ
 કહતાં પદ્ધતી રીતે સિદ્ધને જ્ઞાન, તર્જન, ચારિત્ર
 આદિ અનન્ત ગુણ રૂપ ધર્મ પ્રગટ્યો છે, તેને
 વિષે સદાકાલ પર્યાયનો ઉત્પાત વ્યય થઈ
 રહ્યો છે અને વળી સિદ્ધ કહવા છે ? તો ક,
 શુદ્ધ ઉપયોગ ગુણ ભાવ શર્મ પટલે ભાવ
 યક્ષી સિદ્ધ પરમાત્માન ગુણ ભાવ કહતા પો-
 તાના જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણ ભાવ રૂપ પ્રગટ્યા
 છે, તેદ રૂપ શર્મ કહતા જે ઘર, અને શુદ્ધ
 ઉપયોગ કહતા તેદ ઘરને વિષે સદાકાલ
 નિરંતરપણે સિદ્ધ પરમાત્મા, શુદ્ધ કહતા નિર્મલ
 ઉપયોગયત થકા વર્તે છે એની રીતે દ્રવ્ય,
 ક્ષેત્ર, કાલ, માપે કરી સિદ્ધ પરમાત્માનો

स्वरूप जाणवो. अने बली सिद्ध परमात्मा
फेहवा छे ? ॥ ४१ ॥

बालः—

सादि अनंत अविनाशी अप्रयासी
परिणाम । उपादान गुण तेहिज
कारण कारय धाम ॥ शुद्ध निक्षेप
चतुष्टय जुत्तो रत्तो पूर्णानंद । केवल
नाणो जाणे तेहना गुणनो छंद
॥ ४२ ॥

अर्थः—सादि अनन्त अविनाशी अप्र-
यासी परिणाम ऐटले बली सिद्ध केहवा छे ?
के, सादि अनन्त. एटले सादि अनन्त कहता

એક સિદ્ધ આશ્રય જે સિદ્ધિ ઘર્યા તેહનો
 જાદિ છે તે આદિ મેં મિદ્ધિ ઘર્યા પિળ
 તેહનો પાડો ફરિ અત નયો જે ફલાણે દિન
 સિદ્ધ પાડા સસાર મેં આપસે (અર્થાત્ નહીં
 આને) તેહને સાદિ અનન્ત ભાંગો કહિયે
 અને ઘલી સિદ્ધ કેહવા છે ? કે, અવિનાશી
 ઇટલે અવિનાશી કહતા એ મિદ્ધિ પદ, નિપનો
 છે, પિળ ફિરિ પાડો વિનાશ વળો નથી.
 અને ઘલી સિદ્ધ કેહવા છે ? કે અપ્રયાસી
 પરિણામ 'ઇટલે અપ્રયાસી કહતા સિદ્ધ પ્રયાસ
 વિના અનતો આત્મિક સુખ મતે ભોગવે છે
 અને પરિણામ કહતા સિદ્ધ પરમાત્મા સદા
 ફાલ નિરતર વળે પોતાના પરિણામિક ભાવને
 ડ્રિપે રહ્યા વર્તે છે ઉપાદાન ગુણ, તેહનો

कारण कार्य धाम एटले बली सिद्ध कैहवा
 છે ? કે ઉપાદાન કહતા પોતાનો આત્મા; અને
 ગુણ તેદિજ કારણ કહતા પોતાના જ્ઞાનાદિ
 અનન્ત ગુણ કારણ રૂપ પ્રગટયા છે. અને
 કાર્ય કહતા અનેક જ્ઞેય પદાર્થ જાણવા—
 દેસયા, રૂપ પર્યાયનો ઉત્પાદ વ્યય સમય ૨
 હોય રહ્યો છે અને એહવી રીતે ધામ કહતા
 ઘર, એટલે પોતાના આત્મસ્વરૂપને વિષે
 નિવાસ પ્રતે કર્યો છે, એટલે ૯ ગ્રણે ૯૬
 સમય એકતા પળે પ્રણમે છે શુદ્ધ નિષેપ
 ચતુષ્ઠય જુત્તો રત્તો પ્રર્ણાનન્દ એટલે બલી
 સિદ્ધ કેહવા છે ? તોફે શુદ્ધ નિષેપ ચતુષ્ઠય
 જુત્તો રત્તો. એટલે શુદ્ધ કહતા નિર્મલ, અને
 નિષેપ ચતુષ્ઠય કહેતા ચાર નિષેપે કરી

ને, જુતાં કહતાં જુક્ત પ્રતે ઘર્ષે છે.

ત્યારે શિષ્ય કહે પાર નિરોપે કરીને
સિદ્ધ નો સ્વરૂપ કેમ જાણિયે ? ત્યારે ગુરુ
તદવિત્ (તદ્ વ્યતિરિક્ત) શરીર આશ્રમે
પાર નિરોપા કહે છે વટલે નામ સિદ્ધ કહતાં
સિદ્ધ એસો નામ મળે કાલ એક રૂપ શાશ્વતો
વર્તે છે ॥ ૧ ॥

અને ધાપના સિદ્ધ કહતાં દેહમાન
મધ્યેથી ગ્રીજો ભાગ ઘટાદીને ઘે ભાગના
શરીર મમાણે આત્મ પ્રદેશનો ઘન કરી
ધાપના રૂપ ક્ષેત્ર અગ્રાહી રચા છે ॥ ૨ ॥

અને દ્રવ્ય સિદ્ધ કહના શુદ્ધ નિર્મલ
અસાહ્યાત પ્રદેશને વિષે જ્ઞાનાદિ અનન્ત
સ્વ છત્તી પર્યાય વસ્તુ રૂપ મગદ્યો છે.

इति तद्वित शरीर आश्रये द्रव्य जाणयो ॥३॥

अने भावयको सिद्धनो स्वरूप कहता
सामर्थ पर्याय प्रवर्तना रूप अनन्तो धर्म
प्रगट्यो ठे; तेणे करीने सदा काल नव
नवाङ्गेयनी वर्तना रूप पर्यायनो उत्पात व्यय
समय समय अनन्त अनन्तो होय रह्यो ठे,
तेणे करीने सिद्ध परमात्मा अनन्तो सुख भो-
गवे ठे ॥ ४ ॥

एणी रीते ए चार निक्षेपे करीने सिद्ध
परमात्मा रक्तो कहता सदा काल तेहने विषे
रक्त प्रते वर्ते ठे अने पूर्णानन्द कहता एहवी
रीते सम्पूर्ण आत्मिक सुखनो आनन्द प्रते
भोगवे छे केवल नाणी जाणे तेहना गुणनो
छन्द. एटले केवल नाणी कहता केवली

ભગવાન, અને જાણે કહતા પૃથ્વી રીતે સિ
 ઢનો સ્પર્શ પ્રત્યક્ષ પણ જાણે દેશે, અને
 ગુણનો છન્દ કહતા એ સિદ્ધ પરમાત્માને
 અનન્ત ગુણ રૂપ સમૂહ પ્રત્યક્ષ છે, તેને
 વિશે અનન્તો પુરુષ મોગ્ય છે તે કેવલી ભગ
 વાનનેજ ગમ્ય છે, પણ છદમસ્ત મુનીના
 જાણ્યામાં ન આવે ॥ ૮૨ ॥

ટાલ —

પૃથ્વી શુદ્ધ સિદ્ધતા કરણ રૂપા ।
 ઇન્દ્રિય મુક્ત થકી જે નિરીહા ।
 પુદ્ગલી ભાવના જે અસંગી । તે
 મુર્તિ શુદ્ધ પરમાર્થ રંગી ॥ ૪૩ ॥

અર્થ:—પૃથ્વી શુદ્ધ સિદ્ધતા કરણ રૂપા,

एटले एहवी कहता असमल रखाणी तेहरी,
 अने शुद्ध कहता निर्मल, अने सिद्धता कहवा
 एहवी रीते सिद्ध परमात्माना सम्पदा प्रत, ते
 करण ईहा एटले करण ईहा कहता एहवी
 सिद्धि रूप सम्पदा प्रगट करवाना जे मुनिने
 ईहा (इच्छा) प्रत यें ते मुनि केहवा ठे ?
 तो के इन्द्रिय सुख कहता पचन्त्रीयना त्रेवीस
 त्रिपय रूप पुद्गलीक जे सुख, अने निरीहा
 कहता तेहनी इहा रूप उच्छा थकी रहित
 थका यें छे अने बली ए मुनि केहवा ठे
 तो के पुद्गलीक भावना जे असगी एटले
 पुद्गलीक भाव कहता पोताना स्वरूप थकी
 भिन्न कहतां जुदो एहवी शुभाशुभ विभार
 दशा रूप जे पुद्गलीक भाव, अने जे कहता

તે મુનિ, અને અસગી કદતાં તેહની વછા રૂપ
 સગયસી રહિત ન્યારા મતે વર્તે છે તે મુનિ
 શુદ્ધ પરમાર્થ રંગી પટ્ટે તે મુનિરાજ શુદ્ધ
 કહેતાં નિર્મલ શુદ્ધિના ધની, અને પરમાર્થ
 કદતા સાધ્ય એક સાધન અનેક, એની રીતે
 સત્તાગતના ધર્મને સાધે. એહી રીતે પરમ
 કદતાં ઉત્કૃષ્ટો અર્થ સાધવાને રંગી કદતાં
 જેહનો ચિત્ત મતે રંગાળો છે અને એહી રીતે
 ચિત્ત મતે રંગાળો ત્યારે ? ॥ ૪૩ ॥

બાલ—

સ્યાદ્વાદ આત્મસત્તા રુચિ સમકિત
 તેહ । આત્મધર્મનો ભાસન નિર્મલ
 —ની જેહ । આત્મરમણો ચરણી

ध्यानी आत्मलीन । आत्मधर्म
रम्यो तेणे भव्य सदा सुख पीन
॥ ४४ ॥

अर्थः—स्याद्वाद आत्मसत्ता रुचि सम्प-
त्ति तेह एटले वली ए मुनि केहवा छे ?
तोके स्याद्वाद कहता अनेकता नयनी अपे-
क्षाये स्याद्वाद रूप नित्य अनित्यादि आठ
पक्षे करीने; आत्मसत्ता रुचि कहता एहवी
रीते पोतानी आत्मसत्ताने ओलखीने तेहने
प्रगट करवानी रुचि प्रते वर्ते अने एहवी
रीते आत्मसत्ता प्रगट करवानी रुचि प्रते
वर्ति त्यारे सम्पत्ति तेह एटले तेह कहता
ते मुनिराज शुद्ध भासन रूप सम्यक्त्व भावे

કરીને સહિત જાણ્યા, અને એહવી રીતે
 સમ્યક્ ભાવે કરીને સહિત હોય ત્યારે
 આત્મધર્મનો ભાસન નિર્મલ જ્ઞાનો, જેહ એટલે
 આત્મધર્મના ભાસન કહતાં શુદ્ધ નિશ્ચય નયે
 કરી જોતાનો પોતાની આત્મસત્તાને રિપ
 જ્ઞાનાદિ અનન્ત ગુણ રૂપ વર્મ રહ્યો છે, તેહનો
 ભાસન કહતા મતીત પ્રતે પ્રગટે અને એહવી
 રીતે મતીત પ્રતે પ્રગટી ત્યારે નિર્મલ જ્ઞાની
 જેહ એટલે જેહ કહતા તે મુનિ, અને નિર્મલ
 જ્ઞાની કહતા વાનાવર્ણાદિ કર્મ રૂપ આર્વિળને
 અધાવે, નિર્મલ જાણવણા રૂપ જ્ઞાન તેહને
 પ્રગટે અને એહવી રીતે નિર્મલ જાણવણા રૂપ
 જ્ઞાન પ્રગટ્યો ત્યારે, આત્મરમણા ચરણા
 'આત્મલીન એટલે આત્મરમણી' કહતા

તે મુનિ સદા કાલ નિસ્તરપમે પોતાના આત્મ
 સ્વરૂપને ટિપે રમણ પ્રત કરે અને એટલી રીતે
 રમણ પ્રત કર્યો ત્યારે, ચરણી એટલે ચરણી
 કહતા એ શુદ્ધ ચારિત્રને ટિપે જે ઉપયોગ
 તેહનો જાણ્યો અને એટલી રીતે શુદ્ધ ચારિત્રને
 ટિપે ઉપયોગ કર્યો ત્યારે ધ્યાનના આત્મલીન
 એટલે ધ્યાનની કહતા પોતાના આત્મ સ્વરૂપના
 ધ્યાનને ટિપે, અને લીન કહતા તેહને ટિપે
 સદા કાલ તત્કાલીન પળે પળે અને એટલી
 રીતે તત્કાલીન પળે પળે ત્યારે, આત્મપ્રમ
 રમ્યો તેને મધ્ય સદા સુખીન એટલે આત્મ-
 ધર્મ કહતા શુદ્ધ નિશ્ચય નયે પોતાના આત્મ-
 સત્તાને ટિપે જ્ઞાનાદિ અનન્ત' ગુણ રૂપે ધર્મ
 રહ્યો છે, તે ધર્મને ઓલખી પ્રતીત કરો.

અહો ભવ્ય ! અહો ઉત્તમ ! તેહના ધ્યાનને
 વિષે સદાકાલ રમ્યો કહતા રમણ પ્રત્ કયે
 અને એહવી રીતે રમણ કરતા થકા સદા
 સુખપીન એટલે સદા સુખપીન કહતા તે
 જીવને સદાકાલ પીન કહતા પુષ્ટ સુખ પ્રત્
 જાણયો ત્યારે જિપ્ય કહે એહવી રીતે પુષ્ટ
 સુખની પ્રાપ્તિ કેમ નીપજે ? ॥ ૪૪ ॥

ટાલ—

અહો ભવ્ય તુમ્હે ઓલસો જૈન
 ધર્મ ! જિળે પામિયે શુદ્ધ અધ્યાત્મ
 મર્મ ॥ અલ્પ કાલે ટલે દુષ્ટ કર્મ ।
 પામિયે સોય આનન્દ શર્મ ॥ ૪૫ ॥

અર્થ:—અહો ભવ્ય તુમ્હે ઓલસો

જૈન ધર્મ એટલે અહો ભવ્ય ! અહો ઉત્તમ !
 અહો સુલભવોધી જીવો ! તુમ્હે ઓલસો જૈન
 ધર્મ જિન કહતાં વીતરાગ, રાગ દ્વેષ થકી
 રહિત એવા જે સામાન્ય કેવલી તેહને ત્રિપે
 રાજા સમાન, એવા જિનેશ્વર દેવ, ત્રિગઢાને
 ત્રિપે બેસીને વસ્તુધર્મ જેહવો અતરંગ સત્તાગતે
 રહ્યો છે તેહવો જે પ્રકાશ્યો, તે ધર્મને ઓલસી
 પ્રતીત કર્યો થકી. જેણે પામિયે શુદ્ધ
 અધ્યાત્મ મર્મ એટલે શુદ્ધ કહતાં નિર્મલ વિભાવ
 દશા રૂપ ઉપાધિ થકી રહિત, એવો અધ્યા-
 ત્મનો મર્મ કહતા અતરંગ જાણપણા રૂપ જ્ઞાને
 કરી સ્વરૂપ ભાસનતારૂપ મર્મ કહતા પ્રતીત પ્રતે
 પ્રગટી અને એવી રીતે સ્વરૂપ ભાસનતારૂપ પ્રતીત
 પ્રતે મગદી ત્યારે, જલ્પ કાલે ટપ્પે દુષ્ટકર્મ.

ઇટલે અલ્પ કહતા થોડા કાલમે, અને દુષ્ટ
 કહતા આકરા આમગુણને ઘાતના કરણહાર
 ઇહવા જ્ઞાનાવર્ણાદિ જે કર્મ ટલે કહતા નાશ
 મર્તે પામે અને ઇહવી રીત કર્મનો નાશ મર્તે
 થાય ત્યારે પામિયે સોય આનન્દ શર્મ ઇટલે
 સ્વ કહતા પોતાનો આત્મિક સુખનો આનન્દ
 કહતાં ઇહવો આનન્દ નિત્યાનન્દ પરમ સુખ
 મર્તે, અને શર્મ કહતા જેહનો સ્વ સ્થાન મર્તે
 જિહા અનન્તા સિદ્ધ પરમાત્મા વસે છે, ઇહવો
 સ્વસ્થાન કહતા ઘર મર્તે પામે. ત્યારે શિષ્ય
 કહે—જિહા અનન્તા સિદ્ધ પરમાત્મા વસે છે તે
 ઘર મર્તે કેમ પામિયે ? ॥ ૪૬ ॥

ચાલ:—

નય નિક્ષેપ પ્રમાણે જાળે જીવા-

जीव । स्व पर विवेचन करतां थाये
लाभ सदीव ॥ निश्चे ने 'व्यवहारे
विचरे जे मुनिराज । भवसागरना
तारण निर्भय तेह जहाज ॥ ४६ ॥

अर्थः—नय निक्षेप प्रमाणे जाण जीवा-
जीव एटले नय कहता नैगमादि सात नये
फेरी, अने निक्षेप कहता नामादि चार
निक्षेपे करी, जाणे जीवाजीव एटले जाणे
जीवाजीव कहता जीव अजीव रूप' नव
तत्त्व' पद द्रव्यनो स्वरूप प्रते जाणे तेहने
साधु श्रावकपणो जाणवो त्यारे शिष्य
कहे—नैगमादि सात नये करी, अने नामादि
चार निक्षेपे करी जीव अजीव रूप नव- तत्त्व

પદ્મવ્યનો સ્વરૂપ કિમ જાણિયે ! ત્યારે હિંવે
પ્રથમ ગુરુ કૃપા કરિ, સાત નયે નવ તત્ત્વનો
સ્વરૂપ મતે ઓલસાવે છે

एटले नंगम नयने मते सर्वे तत्त्व छै, जे
कारण सर्वे तत्त्वने चाहे छै ? त्यारे संगद
नयना मतवालो सर्वनो संगद करी
बोल्हयो (कहे)—एक तत्त्व एटले जेहने
मन मान्यो ते तत्त्व, बीजा सर्वे अतत्त्व जाणवा
२ एटले व्यवहार नयना मतवाले बाप स्व
रूप देखीने भेद बँहचवा माँझ्या एटले ए
नयना मतवालो दीसता गुण देखे ते माने,
भाट व तत्त्व—एटले एक जीव तत्त्व ? अने
बीजो अजीव तत्त्व ? एटले मयम जीवना
धे भेद—एक सकल कर्म सय करी लोकने

અતે વિરાજમાન તે સિદ્ધ, અને વાર્તાના વીજા સંસારી તે સસારીના વે મેદ—એક અયોગી અને વાર્તા વીજા સયોગી એટલે ચૌદમા ગુણસ્થાનના જીવ તે અયોગી, વાર્તા વીજા સયોગી તે સયોગીના વે મેદ—એક કેવલી, વાર્તા વીજા હ્રદસ્થ એટલે તેરમા ગુણસ્થાનના જીવ તે કેવલો અને વાર્તા વીજા હ્રદસ્થ એટલે હ્રદસ્થના વે મેદ—એક ક્ષીણમોહી અને વાર્તા વીજા ઉપસતમોહી એટલે બારમા ગુણસ્થાનના જીવ તે ક્ષીણમોહી અને વાર્તા વીજા ઉપસતમોહી તે ઉપસતમોહીના વે મેદ—એક અરુપાર્થ વીજા સારુપાર્થ એટલે અગ્યારમા ગુણસ્થાનના જીવ તે અરુપાર્થ, અને વાર્તા વીજા સરુપાર્થ તે સરુપાર્થના વે મેદ, એક

સૂક્ષ્મકર્પાઈ અને ઘાકી ઘોજા ઘાટરકર્પાઈ
 ઇટલે દશમા ગુણસ્થાનના જીવ તે સૂક્ષ્મકર્પાઈ
 અને ઘાકી ઘોજા ઘાટરકર્પાઈ તે ઘાટરક-
 પાઈના જે બેદ એક શ્રેણીપતિપક્ષ, અને ઘોજા
 શ્રેણીરહિત ઇટલે આઠમા નવમા ગુણસ્થાનના
 જીવ તે શ્રેણીપતિપક્ષ અને ઘાકી ઘોજા શ્રેણી ર-
 હિત તે શ્રેણીરહિતના જે બેદ એક અપમાદી અને
 ઘાકી ઘોજા સર્વે પ્રમાદી ઇટલે સાતમા ગુણ-
 સ્થાનના જીવ તે અપમાદી, અને ઘાકી ઘોજા
 સર્વે પ્રમાદી તે પ્રમાદીના જે બેદ—એક સર્વ
 વિરતિ અને ઘોજા દેશવિરતિ તે દેશવિરતિના જે
 બેદ—એક તિતિ પરિણામ અને ઘોજા અવિર્તિ
 પરિણામ, તે અવિર્તિના જે બેદ—એક અવિર્તિ
 સપક્ષી અને ઘોજા મિધ્યાત્વી તે મિધ્યા

त्वीना ये भेद—एक भव्य, वीजा अभव्य ते
 भव्यना ये भेद—एक गठीभेदो अने वीजा
 जीव गठी अभेदो एटलें एणी रीते व्यवहार
 नयना मतगालो जेहवो देखे तेहवा भेद वेहचे
 वली जीवना ये भेद—एकनस १ अने वीजा
 थावर २ एटले थावर कहता पृथ्वी ३ अप
 २ तेड ३ वायु ४ अने वनस्पति ५ ते सूक्ष्म
 अने वादर कग्ता १० (दश) भेद अने
 पट्यांसो अने अपट्यांसो करता २० भेद जा-
 णवा अने प्रत्येक वनस्पति पट्यांसो अने
 अपट्यांसो, एणी रीते एकेन्द्री थावरना २२
 भेद जाणवा

हिये प्रसन्नो स्वरूप कहे ३ एटले ४
 सना ४ भेद—देवता १ नारकी २ तिर्यच ३

અને યનુવ્ય. ૪ તે મધ્યે દેવતાના ૯૯ ખેદ
 પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા થઈને ૧૯૮ ખેદ
 જાણવા મારફતના સાત પર્યાપ્તા, અપર્યાપ્તા
 થઈને ૧૪ ખેદ અને તિર્યચ જીવ, ગર્ભજ,
 સમુચ્છિન્નમ્ એની રીતે પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા
 થઈને ૨૬ મટ * યનુવ્યના ૧૦૧ ખેદ
 પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા થઈને ૨૦૭ અને
 ૧૦૧ સમુચ્છિન્નમ્, એની રીતે ૩૦૩ ખેદ ક્રમ
 સર્વે શ્રસ થાયરના થઈને વ્વપરદાન નયને મત

* ત્રેત્રી ૧ ત્રેત્રી ૨ ચૌરિત્રીના ૩ પર્યાપ્તા
 અપર્યાપ્તા કરા ૬ મટ અને ૧૧૬ ત્રેત્રી તિર્યચના ૨૦
 ખેદ, જન્મર ૧ યન્ત્રર ૨ સ્વેત્રર ૩ હરપરિ ૪
 મુજપરિ ૬ ના પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા, ગર્ભજ અને
 ઉચ્છિન્નમ્ કરન સર્વ ૨૬ ખેદ જાણવા.

जीवना ५६३ भेद जाणवा ॥ १ ॥

द्विवे अजीवना भेद वेदचे छे (देखाटे छे) एटले अजीवना २ भेद—एक रुपी अने धीजा अरुपी एटले अरुपी कहता धर्मास्ति-
काय स्कन्ध (ख.५) १ देश २ अने प्रदेश
३. अधर्मास्तिकाय स्कन्ध (ख.५) १ देश
२ अने प्रदेश ३ आकास्तिकाय स्कन्ध
(ख.५) १ देश २ अने प्रदेश ३. अने अद्वा
कहता काल. सर्वे यईने १० भेद जाणवा.
इवे धर्मास्तिकाय त्रयधकी १ क्षेत्रधकी २
कालधकी ३ भावधकी ४ नेगुणधकी ५
एणी रीते अधर्मास्तिकाय, आकास्तिकाय,
तथा काल सर्वे यईने २० भेद जाणवा. अने
आगला १० भेद मारी मेलता अरुपीना सर्वे

थईने ३० भेद जाणवा ॥ २ ॥

हिये रूपी अजीवनो स्वरूप कहै ठे
 एटले रूपी कहेता (स्पर्श) फरसना ८
 गन्धना २ रसना ५ वर्णना ५ सस्थानना ५
 एणी रीते २५ भेद ते मये पाच रसना १००
 पाच वर्णना १०० पाच सस्थानना १००
 अने जाठ स्पर्श अने बे गन्ध ए दशना २३०
 एटले सर्वे थईने रूपीना भेद ५३० कहिये
 एणी रीते व्यवहार नयने मते अजीवना रूपी
 अरूपीना थईने ५६० भेद जाणवा ॥ ३ ॥
 एणी रीते व्यवहार नयने मतवाले जीव
 अजीव रूप बे तत्त्वनी वहचण करी देखाही
 बली शिष्य कहे—रिजु सूत्र नयने मते
 करी तत्त्वतो स्वरूप केम जाणिये ? तयारे

गुरु कहे—कोई जीव शुभाशुभ परिणामे करी
पुण्य पाप रूप आश्रयना दलीया बाधे तेहने
अजीव कहिये एटठे ए चार नय मे ए छ
तत्त्व जाणवा ॥ ४ ॥

५ली शिष्य कहे—शब्द नयने मते करी
तत्त्वनो स्वरूप कम जाणिये ? त्यारे गुरु
कहे—शब्द नयने मते चोथे गुणस्थाने सम-
कृती जीव, पाचवे गुणस्थाने देवविरती जीव,
छठे सातवें गुणस्थाने सर्वविरती जीव, अन्त-
रंग सत्तागत ना भासन रूप सवर भाव में
वर्तता समय ७ महा निर्जरा मते करे छे ॥५॥

६ली शिष्य कहे—समयिरुद्ध नयने मते
करी तत्त्वनो स्वरूप किम जाणिये ? त्यारे
गुरु कहे—जे ए नयना मतसालो त्रेणी भावने

ગ્રહે છે, માટે નવમા દશમા ગુણસ્થાનથી માઠી
 યાત્રા તેરમા ચૌદમા ગુણસ્થાન પર્યંત કેવલી
 ભગવાન વિષે સ્વરભાગમે વર્તતા મટાનિજરા
 મતે કરે છે ૮ તેહને ભવ શરીર આશ્રયે દ્રવ્ય
 મોક્ષ પદ કહિયે ॥ ૬ ॥ ૯ ॥

અને એવમૂન નયને મતે સકલ કર્મ
 કાયકરી લોકને અતે વિરાગમાન સાદિઅન-
 તમે ભાગે વર્તના એવા સિદ્ધ પરમાત્મા તેહને
 ભાવ મોક્ષ પદ કહિયે ॥ ૭ ॥ ૯ ॥ ઈર્ણી રીતે
 સાતે નયે કરી તત્વનો સ્વરૂપ જાણવો

હિયે નામાદિ ૪ નિસેપે કરી પદ દ્રવ્યનો
 સ્વરૂપ ઓલવાને છે એટલે નામજીવ કહતા
 નૈગમ નયને મતે ગયે કાલે જીવતો હતો
 આગામી કાલે જીવસે અને વર્તમાન કાલે

પિણ જીવે છે એહી રીતે ત્રણે કાલ એક
રૂપ શાશ્વતો વર્તે તેહને નામજીવ કહિયે ॥ ૧ ॥

અને સ્થાપનાજીવ કહતા જીવ એહવા
અક્ષર લિખીને વાપવા, તે સગ્રહ નયને મતે
અસદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ જીવ જાણયો. અને
માવા નીચાળમા જીવ તે સગ્રહ નયને મતે
સદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ જીવ જાણવો ॥ ૨ ॥

અને દ્રવ્યજીવ કહતા રિજુ વ્યવહાર
નયને મતે એકેદ્રી થકી પચેદ્રી પર્યંત પહિલે
ગુણસ્થાને અનાવપયોગે મિત્યાત્વ માટે વર્તે
તેહને દ્રવ્યજીવ કહિયે (અણુવઓગો દ્વ)
એ અનુયોગ દ્વાર સૂત્રનો વચન છે ॥ ૩ ॥

અને ભાવજીવ કહતાં શબ્દ નયને મતે
ચોથા ગુણસ્થાન છે માદી, યાત્રત્ છઠા સાતમા

ગુણસ્થાન પર્યંત જીવ અજીવની ઓલ-
 ત્વાળ, સ્વ પરની વૈદ્યન કરી જીવ સ્વરૂપના
 ઉપયોગમા સમક્ષિત માને વર્તે તેહને માર-
 જીવ કહિયે (સ્વઓગોમાય) ૧ અનુયોગ
 દ્વારની સાલ છે ॥૪॥ ૧ની રીતે ચાર નિષ્કે
 પામે પાચે નયે કરી જીવનો સ્વરૂપ જાણવો
 હિયે નામધકી ધર્માસ્તિકાય એસો નામ
 ૧ અને સ્થાપના યકા ધર્માસ્તિકાય એસા
 અક્ષર લિખવા, તે સ્થાપના રૂપ ધર્માસ્તિકાય
 જાણવો ૨ અને દ્રવ્યધકી ધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય
 અસહ્યાત પ્રદેસી ૩ અને માત્રધકી ધર્મા-
 સ્તિકાય દ્રવ્ય ચલણ સહાય રૂપ જાણવો ૪
 હિયે નામધકી અધર્માસ્તિકાય એસો
 નામ ૫ અને સ્થાપના યકી અધર્માસ્તિકાય ૬

એમા અક્ષર લિખવા, તે સ્થાપના રૂપ અધર્મા-
સ્તિકાય જાણવો ૨ અને દ્રવ્ય થકી અધર્મા-
સ્તિકાય દ્રવ્ય અસગ્વ્યાત પ્રદેસી ૩ અને
ભાવથકી અધર્માસ્તિકાય દ્રવ્ય સ્થિર સહાય
રૂપ જાણવો ૪

દિવે નામ થકી આકાસ્તિકાય એસો
નામ ૧ અને સ્થાપના થકી આકાસ્તિકાય
એસા અક્ષર લિખવા, તે સ્થાપના રૂપ આકા-
સ્તિકાય જાણવો ૨ અને દ્રવ્ય થકી આકા-
સ્તિકાય દ્રવ્ય અનન્ન પ્રદેસી ૩. અને ભાવ-
થકી આકાસ્તિકાય દ્રવ્ય અવગાહના રૂપ
જાણવો ૪

દિવે નામથકી કાલદ્રવ્ય એસો નામ
૧ અને સ્થાપના થકી કાલદ્રવ્ય એસો અક્ષર

લિખવા, તે સ્થાપના રૂપ કાલ જાણવો ૨ અને દ્રવ્ય થકી કાલનો એક સમય લોકમે સદા કાલ શાશ્વતો વર્તે છે ૩ અને ભાવ થકી કાલ દ્રવ્ય નવાં પુરાણો વર્તના રૂપ જાણવો ૪

હિયે ભાવથકી પુદ્ગલાસ્તિકાય એસો નામ ૧ અને સ્થાપના થકી પુદ્ગલાસ્તિકાય એસા અક્ષર લિખવા, તે સ્થાપના રૂપ પુદ્ગલાસ્તિકાય જાણવો ૨ અને દ્રવ્યથકી પુદ્ગલ દ્રવ્યના અનન્તા પરમાણુવા લોકમે સદા કાલ શાશ્વતા વર્તે છે ૩ અને ભાવ થકી પુદ્ગલ દ્રવ્ય ગત્તણ પૂરણ મિલ્તણ વિગ્વરણ રૂપ જાણવો ૪ ॥ ૬ ॥

પણી રીતે જીવ અજીવ રૂપ ૫૬ દ્રવ્ય મે ચાર ચાર નિષ્કેષા જાણવા

હિવે નય તરય નો સ્વરૂપ નય રૂપ
 ઘાર નિષેપે કરી ઓલખાવે છે તિહા પ્રથમ
 જીવ ઝંજીવ રૂપ પદ દ્રવ્ય નો સ્વરૂપ વહ્નાં

હિવે હૃદય ભાવ રૂપ પુણ્ય મેં નિષેપા
 હતારે છે પટલે નામ પુણ્ય કહતાં નૈગમ
 નયને મતે ગયે કાલે પુણ્ય પહો નામ વર્તતો
 હતો અને આવતે કાલે પિણ પુણ્ય પહો નામ
 વર્તસ્યે અને વર્તમાન કાલે પિણ તે નામ
 વર્તે છે પહો રીતે નૈગમ નયને મતે ત્રણે
 કાલે એક રૂપ સાદયતો રત્તે, તેહને નામ પુણ્ય
 કહિયે ૧ અને સ્થાપના પુણ્ય કહતા પુણ્ય
 એસા અક્ષર લિખીને વાપરા તે સંગ્રહ નયને
 મતે ઝસદભાવ સ્થાપના રૂપ પુણ્ય જાણવો;
 અને કર્મ સત્તાના પ્રકૃતિ રૂપ દર્શાયા જીવની

સત્તાપે લાગા છે, તે સગ્રહ નયને મને સદ્ભાવ
 સ્થાપના રૂપ પુણ્ય જાણ્યો ૨ અને દ્રવ્યપુણ્ય
 કહતાં હૃદય ભાવ ને જોગે વ્યવહાર નયને
 મને તે દલીયાનો હૃદય થયો તે ભવ શરીર
 આશ્રય હૃદય ભાવ રૂપ દ્રવ્ય પુણ્ય જાણ્યો
 ॥ ૩ ॥

અને ભાવ પુણ્ય કહતાં રિજુ સૂત્ર નયને
 મને મન, વચન, કાયાપે કરી વ્યવહાર નયને
 મને ઉપર થઈ પુણ્ય રૂપ દલીયાનો ભોગ
 વળો તે ભાવ રૂપ પુણ્ય જાણ્યો

હિપે પુણ્ય રૂપ કરણીનો કરવો, તે
 ઉપર નિષ્કેષા લગાવ છે ઘટલે નામ પુણ્ય
 કહતાં પુણ્ય પદ્ધતિ નામ તે નૈગમ નયને મને
 પ્રણેશાલ પદ્ધતિ રૂપ વળે વર્તે છે ૧ અને

स्थापना पुण्य कहता पुण्य ऐसा अक्षर
लिखीनें थापवा, ते संग्रह नयनें मते असद-
भाव स्थापना रूप पुण्य जाणवो अने
कोई जीव पुण्य रूप करणी करे ठे पहरी
मूर्ति स्थापवी, ते सदभाव स्थापना रूप पुण्य
जाणवो २ अने द्रव्यपुण्य कहता ऊपर थकी
अरुचि भावे अणा उपयोगे व्यवहार नयने
मते पुण्य रूप करणीनो करवो, ते सर्वे तद्व-
वित् शरीर आश्रय द्रव्य पुण्य जाणवो ३
अने भाव पुण्य कहता रिजु सूत्र नयने मते
मन, उचन, कायाये करी एक चित्ते व्यवहार
नयने मते ऊपर थकी पुण्य रूप करणीनो
करवो ते सर्वे भाव पुण्य जाणवो ४

हिये उटय भाव रूप पापमा निक्षेपा

લગાડે એટલે નામ ચર્ચી પાપ કહતાં પાપ
 એમો નામ તે નેગમ નયને મતે ત્રીજે કાલ એક
 રૂપ પળે વર્તે છે ? અને સ્થાપના પાપ કહતા
 પાપ અક્ષર લિખીને સ્થાપના તે સમગ્ર નયને
 મતે અસદ્ ભાવ સ્થાપના પાપ જાણવો અને
 કર્મ સત્તાના પ્રકૃતિ રૂપ દલીલા, જીવની
 સત્તાયે લગાડે તે સમગ્ર નયને મતે સદ્ ભાવ
 સ્થાપના રૂપ પાપ જાણવો ૨ અને દ્રવ્ય
 પાપ કહતાં ઉદય ભાવને જોમે વ્યવહાર નયને
 મતે તે દલીલાનો ઉદય થયો તે સર્વે ભવ શરીર
 આશ્રય ઉદય ભાવ રૂપ દ્રવ્ય પાપ જાણવો ૩
 અને ભાવ પાપ કહતાં રિજુ સૂત્ર નયને મતે મન,
 વચન કાયાયે કરી વ્યવહાર નયને મતે ઉપર
 થઈ પાપ રૂપ દલીલાનો મોગવળો તે સર્વે ભાવ

રૂપ પાપ જાણવો ૪

હિંદે પાપ રૂપ કરીનીનો કરવો તે ઊપર નિષેધ લગાવે છે. પટલે નામ પાપ કહતા પાપ એસો નામ, તે નૈગમ નયને મતે ત્રણે કાલ એક રૂપ પળે વર્તે છે. ૧ અને સ્થાપના પાપ કહતા પાપ પદ્ધતિ અક્ષર લિખીને થાપવા, તે સગ્રહ નયને મતે અસદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ પાપ જાણવો અને કોઈ જીવ પાપ રૂપ કરી કરે છે. પદ્ધતિ મૂર્તિ સ્થાપવી તે સદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ પાપ જાણવો. ૨ અને દ્રવ્ય પાપ કહતા ઊપર ઘડી અરુચિભાવે અણાહપયોગે વ્યવહાર નયને મતે પાપ રૂપ કરીનીનો કરવો, તે સર્વે તદ્વિત (તદ્વ્ય-તિરિક્ત) શરીર આશ્રય દ્રવ્ય પાપ જાણવો.

૩ અને ભાવપાપ કહતાં રિજુ સૂત્ર નયને મતે
 મન, વચન રૂપ, કાયાયે કરી એકચિતે દ્યવ-
 હાર નયને મન ઉપરચકી પાપ રૂપ કરણીનો
 કરયો, તે સર્વે ભાવપાપ જાણયો ૪

હિને આશ્રવ યે નિષ્કેપા સ્થાવે છે
 પટલે નામઆશ્રવ કહતા આશ્રવ એસો
 નામ, તે નૈમમ નયને મતે ગ્રણે કાલ
 એક રૂપ પળે વર્તે છે ? અને સ્થાપનાઆ-
 શ્રવ કહતા આશ્રવ એહવા અક્ષર લિખીને
 સ્થાપવા, તે સગ્રહ નયને મતે અસદ્માવ
 સ્થાપના રૂપ આશ્રવ જાણયો, અને આશ્રવ
 રૂપ મૂર્તિ સ્થાપવાને સગ્રહ નયને મતે સદ્
 ભાવ સ્થાપના રૂપ આશ્રવ જાણવો ૨ અને
 દ્રવ્યઆશ્રવ કહતા ચેતાલીસ પ્રકાર રૂપ

આશ્રવ ને ઘડનાલે કરી વ્યવહાર નયને મતે
 શુભાશુભ આશ્રવ રૂપ દલીયાનો ગ્રહણ કરવો
 તે સર્વે તદ્વિત્ શરીર આશ્રય, દ્રવ્યઆશ્રય
 કહિયે ૩ અને ભાવઆશ્રવ કહતાં રિજુ
 વ્યવહાર નયને મતે મન, વચન, કાયાયે કરી
 હૃદયભાવને જોગે તે દલિયાનો ભોગવણો,
 તેહને હૃદયભાવ રૂપભાવ આશ્રવ કહિયે ૪

હિયે સંવર મે નિલેપા હતારે છે પટલે
 નામસંવર કહતા જે સંવર એસો નામ, તે
 નૈગમ નયને મતે ત્રણે કાલ એક રૂપ જાણયો
 ? અને સ્થાપનાસવર કહતા જે સવર એસા
 અક્ષર લિખીને સ્થાપયા, તે સગ્રહ નયને મતે
 અસદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ સવર જાણવો અને
 સવર રૂપ મૂર્તિ સ્થાપવી, તે સગ્રહ નયને મતે

સદ્ભાવ સ્થાપના રૂપ સવર જાણવો ૨.
 અને દ્રવ્યસવર કહતા જે વ્યવહાર નયને મતે
 ઉપરધક્તી અરુચિ ભાવે લોક દેસ્વાદવા રૂપ
 પોષાપદિકમળા સામાયક આદે અનેક પ્રકારે
 સવરની કરણી કરવી, તે સર્વે તદરિત્ શરી-
 રઆશ્રય દ્રવ્યસવર કૃથા રૂપ જાણવો ૩ અને
 ભાવસવર કહતા જે રિજુ સૂત્ર નયને મતે મન,
 વચન, કાયાયે કરી યથામટ્તિ રૂપ કરણ-
 ના પરિણામે પોતા પદિકમળાં વ્રત પચવચાળ
 આદે વ્યવહાર નયને મતે ઉપરધક્તી સવર
 રૂપ કરણાનો કર્યો ૪

પટલે ૫ વ્યાર નયના વ્યાર નિક્ષેપા
 યથામટ્તિ કરણ રૂપ સવર જાણવો

વલ્લિ નામ ષક્તી સવર કહતા જે સવર

पेसा नाप, ते नैगम नयने मते जाणवो १.
 अने स्थापना यकी सत्र कहता जे सत्र
 पेसा अक्षर लिखोने स्थापना, ते सग्रह नयने
 मते असद्भाय स्थापना रूप सत्र जाणवो.
 अने सत्र रूप मूर्ति स्थापनी, ते सग्रह नयने
 मते सद्भाय स्थापना रूप सत्र जाणवो २.
 अने द्रव्यसत्र कहता जे रिजु सूत्र नयने
 मते मन, वचन, कायापे करी व्रत पचव्वाण
 रूप उपरधकी व्यवहार नयने मते सत्र रूप
 करणीनो करवो, ते सर्वे तद्वित शरीर
 आश्रय द्रव्य सत्र जाणवो ३ अने भाव
 सत्र कहता जे शब्द नयने मने जीव अजीव
 रूप, स्वसत्ता पर सत्तानी वेदचण करी
 स्थिरता रूप परिणामे आगळ द्रव्य निक्षेप

મતે રિજુ વ્યવહાર તમે માર રૂપ કરળો
કહો, તે કરતાં થકા મદા નિર્જરા મતે કરે
તે સર્વે ભાવ સગર જાળવો ણી રીતે સગર
મેં પાંચ નય મેં ચાર નિષેપા જાગવા ૪

દિવે નિર્જરામે નિષેપા ઉતારે છે પટલે
નામ થકી નિર્જરા કહતા જે નિર્જરા પેસો
નામ, તે નૈમમ નયને મને ત્રણે કાઠ પર રૂપ
પણે જાળવો ૧ અને સ્થાપના થકી નિર્જરા
કહતા જે નિર્જરા પમા અતર લિલવા, તે
સગર નયને મને સ્થાપના રૂપ નિર્જરા જાળવી
૨ અને દ્રવ્યનિર્જરા કહતા જે વ્યવહાર નયને
મતે રિજુ સૂત્રના ઉપયોગ સહિત મિધ્યાત્વ
ભાને અકામ નિર્જરા કહી, તે સર્વે તદ્વિત્
શરીર આશ્રય દ્રવ્યનિર્જરા

दलीया संग्रह नयने मते जीवनी सत्ताये रक्षा
 छे, तेहनो स्थिति पाके व्यवहार नयने मते
 उदय थयो, ते सर्वे तद्वित् शरीर आश्रय
 द्रव्यवध जाणवो ३ अने भाव थकी वध
 कहता जे रिजु सूत्र नयने मते मिथ्यात्व
 अतृप्त कषाय योग रूप सत्तावन ५७ वध
 हेतु प्रमुख जीवना परिणाम, एटले तेहनी
 चिकामे, बली पाछो कर्म रूप दलीयानो
 वध पाडे माटे रिजु सूत्र नयने मते तेहने
 भाववध कहिये ४ एणी रीते वधमें चार
 नयमा चार निक्षेपा जाणवा

हिवे मोक्षनीःकर्म अवस्थामे निपेक्षा
 उतारे छे एटले नाम थकी मोक्ष कहतां
 जे मोक्ष ऐसो नाय ? स्थापना थकी

મોક્ષ વદતાં જે મોક્ષ રૂપ મૂર્તિ સ્યાપત્રી અથવા
 માક્ષ એસા અક્ષર ત્રિલોકી ૨ અને દ્રવ્યમોક્ષ
 કહતા જે સમભિરુદ્ધ નયને મતે શુદ્ધ શુદ્ધધ્યાન
 રૂપાત્મક પરિણામ રૂપ ક્ષણિક શ્રેણીએ અજ્ઞાન
 રૂપ રાગ દ્વેષને મોહની કર્ષનો કાચો ક્ષય
 ધારમે શુણસ્થાને, અને તરલ જ્ઞાન પામ્યાં,
 એવા કેરલી મગવાનને મર શરીર આયસ
 દ્રવ્યમોક્ષ પદ કહિયે ૩ અને માત્રમોક્ષ કહતાં
 જે એકમૂર્ત નયને મતે અદૃશ્ય રૂપને કાયે, અદૃ
 શુણ સમ્પન્ન લોકનેં અતે વિરાજમાન એવા
 સિદ્ધ પરાત્માને માત્રમોક્ષ પદ જાણયો ૪

એળી રીતે જીવ અર્જીય રૂપ પદ દ્રવ્ય,
 નય તત્ત્વમે નય સયુક્ત નિત્ય જાણયો

અને પ્રમાણે કહતાં પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ

॥ वे प्रमाणे करीने जेणे नय तत्व, पद
द्रव्यनो स्वरूप प्रते जाण्यो ठे अने एहवी
रीते जीव अजीव रूप नय तत्व पद द्रव्यनो
स्वरूप नय निक्षेप प्रमाणे करीने जाण्यो
त्यारे स्व पर विवेचन करता थाये लाभ
सदैव एटले स्व पर विवेचन करता कहता
जीव अजीवनो स्वरूप भिन्न २ प्रकारे
जाणीने घेहचे

त्यारे शिष्य कहे—जीव अजीवनो स्व-
रूप भिन्न २ प्रकारे करी किम जाणे ? त्यारे
गुरु कहे—जीव छे ते ज्ञानादि चेतनाम्प गुण
करीने सहित निश्चय नये करीने सत्ताये
सिद्धसमान सटा काल शायती वर्ते ठे अने
व्यवहार नये करी जीवने पुण्य पाप रूप

શુભાશુભ ફલનો ધોક્તા જાણ્યો, અને અર્જુન
કહતા પાંચદ્રવ્ય + ચેતનારહિત અજીવરૂપ
જડમ્બધાવ (તે) ન જાણે સુચને, ન જાણે
દુઃખને ત્યારે શિષ્ય કહે-એ તો સામાન્ય
પ્રકારે અર્થ વચ્ચે પિંગ વિશેષ રીતે સ્વપરની
ઘેદચળરૂપ જીવનો સ્વરૂપ કિમ જાણિયે ?

ત્યારે ગુરુ કહે-એગોહ એટલે એગોહ
કહતા હુ એક છુ, મ્હારો કોઈ નથી ?

સાસિયો અપ્પા એટલે સાસિયો અપ્પા
કહતા મ્હારો જીવ શાશ્વતો છે ?

નાળ દર્શન સયુક્તો એટલે નાળ દર્શન
સયુક્તો કહતા હુ ધ્યાન દર્શને કરીને સહિત
છુ ૩

+ ધર્માસ્તિશાય ૧ અધર્માસ્તિશાય ૨
આકાશસ્તિશાય ૩ શૂન્યાસ્તિકાય ૪ ઓરકાલ ૫.

સો સચિવાહિરાં ખાયા, તે સર્વે સયોગ
લક્ષણા એટલે સો સચિવાહિરાં ખાવા કહતા
જે મ્હારા સ્વરૂપ થકી વાઘ વસ્તુ કહતા જે
અલગી તે સર્વે સંયોગે મિલી છે; અને ત્રિયોગે
જાશે, તેહમા મ્હારે ક્યો વિગાઢ થાશે ? ૪

અને સયોગ મૂળા જીવાણ એટલે
સયોગ મૂળા જીવાણે કહતા એ સયોગી વસ્તુને
ત્રિપે જીવ મુક્ષાણો એટલે પત્તા દુઃખ પરમ્પરા
એટલે પત્તા દુઃખ કહતાં તે જીવ દુઃખની પર-
મ્પરા પ્રતે પામે ૫

માટે, તમજ સયોગ સત્ય એટલે તમજે
સયોગ સમ્યન્ધ કહતા એ સયોગી વસ્તુ મ્હારા
સ્વરૂપ થકી ભિન્ન કહતા જુદો છે—એ શરીરાદિ
પુન કલત્ર પરિવાર પ્રમુખ ૬.

હુ સર્વે ત્રિકલ્પ મુ રહિત હુ મ્હારો સ્વરૂપ
ન્યારો છે ૧૯

દેહાતીતોઽહ. ઇટલે દેહાતીતોઽહ કહતા
આ દેહ રૂપ જે શરીર તેહ ધકી હુ રહિત
હુ ૨૦

અને અજ્ઞાન રાગ દ્વેષ રૂપ જે આશ્રવ
તે મ્હારો સ્વરૂપ નહીં, હુ ઇણ સો ન્યારો
હુ ૨૧

અનત જ્ઞાનમયી, અનત દર્શનમયી,
અનત ધારિત્રમયી, અનત વીર્યમયી એ મ્હારો
સ્વરૂપ છે ૨૨

શુદ્ધ ઇટલે શુદ્ધ કહતાં હુ કર્મ રૂપ મલમ્હુ
રહિત હુ ૨૩

શુદ્ધ ઇટલે શુદ્ધ કહતાં હુ જ્ઞાનસ્વરૂપી
હુ ૨૪

अविनाशी एट्ठे अविनाशी कहतां म्हारो
कोई काले नाशपणो नर्था २५

अजरा एट्ठे अजरा कहता हू जरा
मू रहित छ २६

अनादि एट्ठे अनादि कहतां म्हारी
आदि नर्थ २७

अनत एट्ठे अनत कहता म्हारो कोई
काले अन कहता छेडो पिण नथी २८

अक्षय एट्ठे अक्षय कहता म्हारो कोई
काले क्षय नथी २९

अक्षर एट्ठे अक्षर कहता हू कोई
काले खरू नर्तो ३०

अचल एट्ठे अचल कहता हू कोई
काले स्वरूप सूं चलू नही ३१

अकल एटले अकल कहता महारो
मरुप केग सू कल्यो जाय नही ३२

अमल एटले अमल कहता हू कर्म रूप
मलसू रहित न्यारो छु ३३

अगम एटले अगम कहता महारी
कोयने मम नहीं ३४

अनामी एटले अनामी कहता हू नाम
सू रहित न्यारो छु ३५

अरूपी एटले अरूपी कहता हू ए
विभाव दशाना रूप सु रहित छु ३६

अकर्मी एटले अकर्मी कहता हू कर्म
रूप उपायि सु गदिया छु ३७

अवधर एटले अवधर कहता हू क

इष यज्ञ सु रहित, महारो सेल न्यारो
३८

अणुदीय एटले अणुदीय कहता हु
हृदय भाव सु रहित छु ३९

अयोगी एटले अयोगी कहता हु मन,
हृदय, कायाना योग सु न्यारो छु ४०

अभोगी एटले अभोगी कहता हु शुभा-
इष रूपविभाव दक्षाना भोग सु रहितछु ४१

अरोगी एटले अरोगी कहता हु कर्म
इष रोग सु न्यारो छु ४२

अभेदी एटले अभेदी कहता हु कोईनो
येधो भेदाऊ नही ४३

अवेदी एटले अवेदी कहता हु ज्ञान वेद
हु न्यारो छु ४४.

અંગેદી એટલે અંગેની કહતા હુ કોઈને
છેત્રાં છેદાક નદા ૪૬

અરાદી અત્ત અરોની રહતા હુ સ્વરુ
રમણ મે રોડ પામુ નદા ૪૭

અસસ્વાઈ એટલે અસરાઈ કહતા મ્હારે
કોઈ સસ્વાઈ ભૂત (સાક્ષીભૂત) નથી હુ
મ્હારે પરાક્રમે કરી સહિત છુ વિગ મ્હારા
અવલા (ગુપ્તા) પરિણમન યકી યથાગો
હુ ૪૭

અને હુ સગલો (સુલ્લો) મળમીસ
ત્યારે ડુદીશ વિગ મને કોઈ વાધયા છોડવા
સામર્થયાન નથી ૪૮

અલેશી એટલે અલેશી કહતા હુ છ ૬
લેશ્યાપી સહિત ન્યારો હુ અને લેશ્યારુપ ત

पुद्गल छे, अने म्हारो रूप ते ज्ञानानन्द छे ४९

अशरीरी एटले अशरीरी कहता हु
शरीर रूप जड सु रहित शुद्ध, चिदानन्द,
पूर्ण ब्रह्म छु ५०

अभापी एटले अभापी कहता हु भाषा
रूप पुद्गल सु रहित पूरण देव छु ए भाषा
रूप ते पुद्गल छे ५१

अनाहारी एटले अनाहारी कहता हु
व्यार* आहार रूप पुद्गलना भोग से
रहित, अने पर्याय रूप भोगनो मिलासी
छु ५२

अव्यायाध एटले अव्यायाध कहता हु

*अक्षण १ पाण २ खादिम् ३ स्वादिम् ४.

बाधापिडा रूप दुःख सु रहित-अनन मुक्त
विलासी छु ५३

अनअवगाही एटले अनअवगाही कहता
महारो स्वरूप कोई द्रव्य अवगाहि सके
नहीं ५४

अगुरुलघु एटले अगुरु कहता मोटे
नहीं अने अलघु कहता छोटी पण नया
बली मारे नहीं, हलबो नहीं ५५

अपरिणामी एटले अपरिणामी कहता
हुँ मन रूप परिणाम सु रहित छु ५६.

अनेन्द्री एटले अनेन्द्री कहता हु इन्द्र
रूप विकार सु रहित-न्यारो, इच्छायोग
छु ५७

अमाणी एटले अमाणी करता हु द

रण रूप पुद्गल सु रहित म्हारो खेल
यारो ठे ५८

अयोनी एटले अयोनी कहता हु चो-
तसी लार जीयायोनी रूप परिभ्रमणपणा
सु रहित, निश्चय देव छु ५९

असंसारी एटले असंसारी कहता हु
चार गति रूप ससार सु रहित; पूरण आत्माराम
छु ६०

अमर. एटले अमर कहता हु जन्म,
जरा, मरण रूप दुःख सु रहित छु ६१

अपर एटले अपर कहता हु सर्व
परम्परा सु रहित, म्हारो खेल न्यारो ठे ६२

अन्यापी एटले अन्यापी कहता ए
विभाज रूप जडपणा सु रहित, हु म्हारा

स्वरूप में सदाकाल व्यापी रहो दु ६३

अनास्ति एटले अनास्ति कहतां म्हाए
कोई काले नास्तिपणो नयीं हु म्हारा स्व
द्रव्यादिके कराने सदाकाल अस्तिपणेम
वर्तु दु ६४

अरूप एटले अरूप कहतां हु कोइने
कपायो कपू नहीं एम अनतवीर्य रूप गुक्तिने
धणी दु ६५

अविरोध एटले अविरोध कहतां हु कर्म
रूप शत्रुनो रोध्यो रुधाऊ नहीं, सदा काल
निर्लेप कर्म रूप मल सु रहित न्यारो, हु
म्हारे परिणामिक भावे रह्यो वर्तु दु ६६

अनाश्रव एटले अनाश्रव कहतां हु
शुभाशुभ विभाव दशा रूप आश्रव सु रहित

जदा काल न्यारो वर्तुं दु जेम डरुने संयोगे
फटिकने कलक लागे पिण मूल स्वभावे
गेतातो स्फटिक शुद्ध निर्मलो ठे, तेम दु
म्हारे स्वभावे निर्लेप रहो वर्तुं दु ६७

अलख एटले अलख कहता म्हारो
स्वप्न छद्मस्तने लग्या मे न आवे ६८.

अशोक एटले अशोक कहता दु जन्म,
मरा, मरण भय रूप शोक सताप सु रहित
सदा काल निरोगी, अमर रूप वर्तुं दु ६९

अलोक एटले अलोक कहता दु लोकिक
मार्ग सु रहित, म्हारो खेळ न्यारो वर्ते ठे ७०

लोकालोकनायक एटले लोकालोकनायक
कहता दु ज्ञाने करीने लोकालोकनां स्वरूप
एक समयमे जाणवा सामर्थवान् दु ७१.

શુદ્ધ એટલે નિર્મલ, કર્મરૂપ મહા
રહિત છુ ૭૨ ચિદાનંદ એટલે ચિદ્ પદ્મ
જ્ઞાન અને નદ કહતા આનંદ ધારિત્વ રૂપ
તેને કરીને હુ સહિત વર્તુ છુ એવો મ્હારો
સ્વરૂપ સદા કાલ શાશ્વતો છે. ૭૩.

એહવી રીતે, એમ યેહચળ કરતાં ધાયે લાભ
સદૈવ એટલે—ધાયે લાભ સદૈવ કહતા એહવી
રીતે અતરંગ ભાસન રૂપ યેહચળ કરતાં થર્કા
તે જીવને સદૈવ કહતા સદા કાલ નિરતરપણે
લાભ પ્રતે નીપજે એટલે એહવી રીતે સદા
કાલ લાભ પ્રતે કેમ નીપજે ? તોકે નિષ્કેને
વ્યવહારે વિચરે જે મુનિરાય એટલે નિષ્કેને
વ્યવહારે કહતા જીવ અજીવ રૂપ પદ્મ દ્રવ્ય
તત્વનો સ્વરૂપ નિષ્કય વ્યવહાર નવે

जाणवणा रूप अतरंग प्रतीत करवी, ते थकी
लाभ प्रते नीपजे

त्यारे शिष्य कहे—निश्चय व्यवहार नये
जीव अजीव रूप पद द्रव्य नर तत्त्वनो स्वरूप
विम जाणिये ? त्यारे गुरु कहे—निश्चय
नय करी सर्व जीव सत्ताये एक रूप सरीखा
सिद्धसमान शाश्वता ठे, अने व्यवहार नये
करी जीवनी अनेक भाति देवता, नारकी,
निर्यच, मनुष्य रूप जाणवी अने कोई
जीव शुभ परिणामे करी पुण्य रूप आश्र-
वना दलीया वाधे तेहने अजीव कहिये
२ ते निश्चय नये करी छोटवा योग्य अने
व्यवहार नये करी आदरवा योग्य

बली कोई जीव अशुभ परिणामे करी

પાપ આશ્રવના દલીયા વાંધે તેહને અજીવ
કહિયે તે નિશ્ચય નયે કરી છાડવા યોગ્ય
અને વ્યવહાર નયે કરી છાડવા યોગ્ય

હિયે સવરનો સ્વરૂપ કહે છે પટલે
વ્યવહાર નયે કરી સવરનો સ્વરૂપ કહતા,
નિવૃત્તિ પ્રવૃત્તિ રૂપ ચારિત્ર જાણવો, અને,
નિશ્ચય નયે કરી સવર કહતાં જે પોતાના
સ્વરૂપમે રમણ કરવો

હિવ નિર્જરાનો સ્વરૂપ કહે છે પટલે
વ્યવહાર નયે કરી નિર્જરાના વાર
ભેદ જાણવા અને નિશ્ચય નયે નિર્જરાનો
સ્વરૂપ કહતા સર્વ પ્રકારે ઇચ્છાનો રોધ કરિ
પોતાના સ્વરૂપમે સમતા ભાવ વર્તેવો.

દિવે મોક્ષનીઃકર્માવસ્થાનાં સ્વરૂપ કહે
 છે પટલે વ્યવહાર નયે કરી મોક્ષ તેરમે
 ચલદવે ગુણસ્થાને કેરલીને કહિયે અને
 નિશ્ચય નયે મોક્ષપદ કહતા જે સકલ કર્મ
 ક્ષયકરી લોકને અતે પ્રિરાજમાન પદ્યા સિદ્ધ
 પરમાત્માને જાણવો એની રીતે નવતત્વનો
 સ્વરૂપ નિશ્ચય વ્યવહાર કરી વાગવો

દિવ પદ દ્રવ્યનો સ્વરૂપ નિશ્ચય વ્યવ-
 હાર નય રૂપ ઓળખાવે છે તિહા પ્રથમ
 જીવનો સ્વરૂપ આગલ કયો તે પ્રમાણે
 જાણવો ૧ દિવે ધર્માન્નિકાય ૨ અર્માન્નિ-
 કાયનો સ્વરૂપ કહે છે પટલે નિશ્ચય નયથક્કી
 ધર્મ અર્મ લાંકન્યાપી સ્વય અસરુપાત પ્રદેશ
 રૂપ શાશ્વતો છે; અને વ્યવહાર નયકરી દેશ

મદેશ અને અગુરુ લઘુ જાણવાં ૩ દિવે
 આકાસ્તિકાયનો સ્વરૂપ કહે છે. ઇટલે નિશ્ચ
 યથાચી આકાસ્તિકાયનો સ્વયં લોકાલોક,
 વ્યાપી અનન્ત મદેશી શાશ્વતા છે, અને વ્યવ
 હાર નય કરી દેશ મદેશ અને અગુરુલઘુ
 જાણવા ૪ દિવે કાલનો સ્વરૂપ કહે છે
 ઇટલે નિશ્ચય થતી કાલનો એક સમય
 લોકમે સદાકાલ શાશ્વતો વર્તે છે અને વ્યવ-
 હાર નય કરી કાલ ઉત્પાત, વ્યય નય વલ્-
 ટન સ્વભાવે જાણવા ૫

દિવે પુદ્ગલનો સ્વરૂપ કહે છે ઇટલે
 નિશ્ચય નયે કરા પુદ્ગલના અનન્તા પરમાણુ
 લોક મેં મદાકાઠ શાશ્વતા વર્તે છે અને
 વ્યવહાર નયે કરી પુદ્ગલના સ્વયં સર્વે

અશાશ્વતા જાણ્યા ૬

ણી રીતે નિશ્ચય વ્યવહારથી પટ્ટવ્ય
 નર તત્ત્વ નો સ્વરૂપ જાણ્યો એ પરમાર્થ
 અને એવી રીતે નિશ્ચય વ્યવહાર રૂપ જાણ
 પેળે કરી સાધ્યરૂપ નિશ્ચય દૃષ્ટિ અન્તર ને
 ઘિપે રાણી; અને નિટ્ટિ પટ્ટિ આદિ યાદ્ય
 વ્યવહાર રૂપ ક્રિયા કરતા થતા અને ચિત્તે
 જે મુનિરાજ, એટલે ચિત્તે રહતા રીતે સ્વાદ્ય
 યાદ્ય રૂપ જાણપેળે કરી ભવ્ય પ્રાર્ણને હેત
 ઉપદેશ કરતા થતા ચિત્તે, જે કહના તે
 મુનિરાજ અને વલી તે મુનિ કેહ્યા છે ?
 ભવસાગરના તારણ નિર્ભય તેહિ જહાજ એટલે
 ભવસાગર કહતા સસાર રૂપ સાગર કહતા
 જે સમુદ્ર તેહને ઘિપે મમતા મમતા અનતા

કાલ્ચક્ર વહી ગયા પિણ હજી જીવ પાઠા
 મતે ન પામ્યા, એહવો અપાગાર જે સમુદ્ર
 તેહને રિપથો તારવાર્ને એ મુનિ કેહવા છે ?
 નિર્ભય જહાજ એટલે નિર્ભય જહાજ કહતા
 એહવા મુર્ખાની સેવા ભક્તિ રૂપ આસના
 વાસના જે જીવ કરે છે, તે જીવ સસાર સમુદ્ર
 મે શ્રમતા, નિર્ભય કહતાં ભવ ભ્રમણ રૂપ ભય
 ટાલવાને નિર્ભય જહાજ મતે પામ્યો એટલે
 જહાજ હોય તો પોતે તરે અને જહાજને આશ્રય
 તેહને પિણ તારે માટે એહવા જહાજરૂપ મુનિ-
 રાજ સસાર રૂપ સમુદ્ર પોતે તરે, અને ભય
 માળીને પિણ તારે અને ઘલી એ મુનિ
 કેહવા છે ? ॥ ૪૬ ॥

ढालः—

वस्तु तत्त्वै रम्या ते निग्रथ । तत्त्व
अभ्यास तिहां साधु पथ ॥ तिणै
गीतार्थ चरणे रहीजे । शुद्ध सि-
द्धांत रस तो लहोजे ॥ ४७ ॥

अर्थः—वस्तु तत्त्व रम्या ते निग्रथ
एटले वस्तु तत्त्व कहता पोताना आत्मानो
वस्तु धर्म सत्तागतने विषे अनन्तो रघो छे,
ते धर्मने ओलखी, प्रतीत करी, अने रम्या
कहता तेदना ध्यानने विषे प्रवर्त्या अने उली
ए मुनि केदवा छे ? तो के निग्रथ एटले
निग्रथ कहता, चौदह अभ्यनर, नर विष
पावनी गठो तजे मुनिराज एटले चौदह

અભ્યતર કહતા ત્રણ વેદ, અને હાસાદિક
 પદ્ય, એક મિથ્યા ત્રણ દશ, અને કોશાદિક
 ચાર કપાય, એ ચૌદહ પ્રકારે અભ્યન્તર,
 અને ધન, ગન્ય, સેત્ર, વયુ, રૂપુ, સોવન,
 દૃપય, ચંડપય, કુચય ત્રણ નવ પ્રકાર બાહ્ય
 પરિગ્રહના અને આગળે ચૌદહ પ્રકારે કથો
 તે અભ્યતર પરિગ્રહ જાણરા એના રીતે
 બાહ્ય અભ્યતર ચંદને ત્રણેશ પ્રકારે પરિગ્રહ
 રૂપ ગઈને મન કહતા તે તેહને સાધુ મુનિ-
 રાજ કહિય અને વલી સાધુ કોને કહિયે ?
 ના કે, તત્ત્વ અભ્યામે તિહા સાધુ પથ પડે
 તત્ત્વ કહતા પોતાના આત્મતત્ત્વને નિષ્કામ,
 અને અભ્યાસે કહતા તેહના અભ્યાસને વિષે
 સત્કાલ નિરતર પળે જેહનો ઉપયોગ પ્રતે

वर्त्ते तिहा साधुपथ जाणवा तेणे गीतार्थ
चरणे रहींजे एटले तेणे कहता ते कारण
माटे गीतार्थ मुनि के चरणे रहिजे अन एहवा
गीतार्थ मुनिना चरण कमण सेवा थकी इयू
नापजे ? तो क शुद्ध सिद्धांत रस ता लहिजे
एटले शुद्ध कहता निमल यथार्थ नि सदेह
पणे सिद्धान्त कहता एहवा आगम सखा या
ज्ञान रस प्रते चाखीजे अने बली ए मुनि
केहवा ते ? ॥ ६७ ॥

श्रुत अभ्यासी चोमासी वासी
लीवडी ठाम । शासनरागी सौ-
भागी श्रावकना बहु धाम ॥ खर-
तर गच्छ पाठक श्री दीपचंद सुप-

સાય । દેવચંદ્ર નિજ હર્ષે ગાયો
આતમરાય ॥ ૪૮ ॥

અર્થ — એટલે શ્રુતઅભ્યાસી કહતા શ્રુત
જ્ઞાનને અભ્યાસે કરીને યથાર્થ સ્વસત્તા,
પરસત્તાના માસન રૂપ રૂપદેશ કરતા, અને
ચૌમાસી વાસી લીંચડી ઢામ એટલે લીંચડી
ગ્રામને ત્રિપે ચૌમાસો પ્રતે વસીને એ પ્રથમી
રચના પ્રતે કરી એટલે લીંચડી ગ્રામ કેહવો
છે ? તોક, શાસનરાગી સોભાગી આવકના
ઘણુ ધામ એટલે શાસનરાગી કહતા જિન-
શાસન ના રાગી, જિનશાસનના ઉદ્યોત ના
કરણદાર, જિનશાસનની ઉન્નતિ કહતા મદિ
માના વધારણદાર, એવા સોભાગી સિરદાર,

यथार्थ भासन रूप आत्मउपयोगी व्यवहार
 क्रिया रूप आचारना प्रतिपालक, जिनशासन
 दीपायक, देव गुरु भक्तिकारक, एहवा
 श्रावक पुण्य प्रभावक, ज्ञानचर्चारक
 एहवा श्रावकना बहु कहता घणा, अने वाम
 कहतां वसवाना घर प्रते जाणया श्री रत्नर-
 गच्छ पाठक श्रीदीपचद सुपसाय एटले
 रत्नर गच्छ मध्ये उपाध्याय श्रीदीपचद
 गुरुने पसाय कहता प्रसादे करीने, देवचद्र
 निज ह्मे गायो आत्मराय एटले तेहनो शिष्य
 देवचन्द्र मुनीये, निज कहता पोताने ह्मे
 करीने, गायो कहता सस्तन्यां, अने आत्मराय
 कहता आत्मराजानो यथार्थ पणे आत्मिक
 स्वरूप प्रते बखाण्यो ॥ ४८ ॥

શાલ —

આત્મ ગુણ રમણ કરવા અભ્યાસે ।
શુદ્ધ સત્તારસીને ઉછાસે । દેવચદ્રે
રચો અધ્યાત્મ-ગીતા । આત્મ-રમણી
મુળી સુ પ્રતીતા ॥ ૪૯ ॥

અર્થ — આત્મગુણ રમણ કરવા અભ્યાસ
પટલે આત્મગુણ કહતા આત્માના જ્ઞાનાદિ
અનન ગુણને વિષે મધ્ય જાવને રમણ કરવા
અભ્યાસે, પટલે તેહને વિષે રમણ કરવા રૂપ
અભ્યાસને અર્થે, અને શુદ્ધ સત્તારસીને ઉછાસે
પટલે શુદ્ધ કહતા નિર્મલ અને સત્તારસી કહતા
આત્મસત્તાના રસિયા, એવા સાધુ મુનિરાજ
તેહને ઉછાસે દેવચદ્રે રચો આત્મગીતા પટલે

દેવચંદ્ર ગર્ભી ગીતાર્થ મુનીયે આત્મગીતા કહતા
 આત્મગીત રૂપ શિદ્ધાય પ્રતે, રચિ રહતા રચના
 પ્રતે કરી તે રચના કેહને અર્થે કરી ? તોકે,
 આત્મરમણી મુનિ સુ પ્રતીતા એટલે આત્મરમણી
 રહતા જેણે પોતાના આત્મસ્વરૂપને ચિપે રમન
 પ્રતે કર્યો હે, એકા મુણી કહતા જે મુનિ
 અને સુરહતા ભલી તરહ, પ્રતીતા કહતા તેહને
 સ્વરૂપની પરતીત કરવાને યામ્તે

શ્રી મારવાડ મત્યે શ્રી પાર્થી નગરે
 શ્રાવિદ્યા બાઈ લાહને સીખવાને અર્થે હેતુ ઉપ-
 દેશને માટે સવત્ ૧૮૮૦ ના અષાઢ વર્ષી ૨
 ગુરુવારે ૯ ગ્રથની ચાલાચ્ચોડ રૂપ રચના પ્રતે
 કરી ॥ ૮૯ ॥

સમેમામા જે સગદાર । તેહના ગુણ રહતા

